T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

AKTİF ÖĞRENME TEKNİKLERİNİN DİNLEME BECERİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Talat AYTAN

DOKTORA TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Mehmet KIRBIYIK

Konya–2011

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Talat AYTAN
	Numarası	075113011002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi/Türkçe Öğretmenliği
	Programı	Doktora
	Tezin Adı	Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Talat AYTAN

ÖN SÖZ

Dil, en genel tanımıyla insanların anlaşmasını sağlayan bir vasıtadır. Duygu ve düşünceler, hayal ve talepler dille ifade edilir. Kültür aktarıcısı olan dil medeniyetin inşacısıdır. İnsanoğlu dille dünyayı tanır, algılar ve yorumlar. Bütün yazılı ve sözlü ürünler dilin imkânlarıyla tezahür eder. Bu itibarla ana dili öğretimi büyük önem arz etmektedir.

Ana dili öğretiminin temelinde anlama ve anlatma becerileri vardır. Dinleme ve okuma anlamanın, konuşma ve yazma ise anlatmanın alt becerileridir. Söz konusu beceriler arasında dinleme, günlük yaşamdaki kapsayıcılığıyla ön plana çıkmaktadır. Aile, okul ve iş ortamı başta olmak üzere bütün sosyal ilişkilere de dinlemenin egemen olduğu inkâr edilemez. Öte yandan dinleme becerisi doğuştan kazanıldığına ve geliştirilemeyeceğine inanılan bir dil becerisidir. Oysaki son yüzyılda yapılan araştırmalar dinlemenin geliştirilebilir bir beceri olduğunu ortaya koymaktadır. Anne karnında gelişmeye başlayan bu becerinin geliştirilmesi ve öneminin idrak edilmesi her türlü şiddetten uzak, kendisini ifade edebilen, muhatabını dinleyebilen, çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurabilen nesillerin yetişmesi açısından hayatî öneme sahiptir.

Aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerindeki etkilerini araştıran bu çalışmanın birinci bölümünde ana dili ve öğretimiyle ilgili temel bilgiler verilmiş, dinlemeyle ilgili geniş bir kuramsal çerçeve ortaya konulmuş, aktif öğrenme, aktif öğrenme teknikleri, aktif öğrenmede öğretmen ve öğrencinin rolü üzerinde durulmuştur. Araştırmanın problem cümlesi, alt problemleri, amacı, önemi, sayıltı ve sınırlılıkları dikkatlere sunulmuştur.

İkinci bölümde dinleme becerisiyle ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde araştırmanın deseni, verilerin toplanması ve analizi ile uygulama öncesi çalışmalara yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde uygulama sonucunda elde edilen bulgular ve yorumları sunulmuştur.

"Sonuç ve Öneriler" başlığını taşıyan beşinci bölümde araştırma bulguları özetlenmiş ve bazı önerilerde bulunulmuştur.

Çalışmalarım boyunca anlayışı ve hassasiyetiyle yanımda olan danışman hocam Doç. Dr. Mehmet KIRBIYIK'a, tez izleme komitesi üyeleri Yard. Doç. Dr. Mustafa YAVUZ ve Yard. Doç. Dr. Kazım KARABÖRK'e, tez konusunun belirlenmesinde rehberlik eden Prof. Dr. Murat ÖZBAY'a, çalışmalarla ilgili görüş ve önerilerini aldığım Dr. Murat ATEŞ, Dr. Serdar DERMAN ve Araş. Gör. Yusuf UYAR'a, verilerin analizinde yardımlarını gördüğüm istatistik uzmanları Ali Kemal ÖKSÜZ ve Barış GÖRAL'a, uygulama aşamasında bana destek olan mesai arkadaşlarım Yener BAYRAKTAR, Osman KALYON ve Fatma İSAK'a teşekkürü bir borç bilirim.

Talat AYTAN Konya-2011

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Talat AYTAN
	Numarası	075113011002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi/Türkçe Eğitimi
	Programı	Doktora
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Mehmet KIRBIYIK
	Tezin Adı	Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri

ÖZET

AKTİF ÖĞRENME TEKNİKLERİNİN DİNLEME BECERİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Bu araştırmada ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri, aktif öğrenme tekniklerinden oluşan bir dinleme eğitimi programı ile geliştirilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın temel amacı dinlemenin geliştirilebilir bir dil becerisi olduğunu, öğrencilerin dinleme becerilerinin aktif öğrenme teknikleriyle geliştirilebileceğini, bu tekniklerin öğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumları üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır.

Araştırma Trabzon Akçaabat Darıca İlköğretim Okulunun 6. sınıflarında yapılmıştır. Okuldaki iki şubede de yirmişer öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin dinleme düzeylerini belirlemek amacıyla öyküleyici ve bilgilendirici dört metin uzman görüşü alınarak seçilmiş ve bu metinlerden hareketle dinlediğini anlamaya yönelik test soruları hazırlanmıştır. Metinler öğrencilere araştırmacı tarafından

okunmuş ve ön test uygulanmıştır. Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak öğrencilerin aktif öğrenme tekniklerine yönelik görüşlerine dair veriler toplanmıştır.

Verilerin analizinde SPSS 17. 0 kullanılmıştır. Altıncı sınıflardan A şubesi deney, B şubesi de kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Bu belirleme random (rastgele) yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön testteki puan ortalamaları arasında istatistikî olarak anlamlı bir fark çıkmamıştır.

Deney grubuna on hafta boyunca aktif öğrenme tekniklerine göre düzenlenmiş ders planlarıyla, kontrol grubuna ise öğretmen kılavuz kitabındaki dinleme alanı yönergeleri doğrultusunda dinleme eğitimi verilmiştir. Eğitim çalışmalarından sonra her iki grubun da ortalama puanlarında bir artış görülmüştür. Ancak deney grubundaki öğrencilerin puan ortalamasındaki artış, kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalamasındaki artıştan belirgin derecede fazla olmuştur. Deney grubu lehine olan bu fark istatistikî olarak da anlamlı çıkmıştır. Bu sonuç, aktif öğrenme teknikleriyle verilen eğitimin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiğini göstermektedir. Öte yandan deney grubundaki öğrenciler, yapılan görüşmelerde aktif öğrenme tekniklerinin sınıf içi etkileşim, anlama ve kavrama, Türkçe dersine yönelik tutum üzerinde olumlu etkiler meydana getirdiğini, eğitici ve eğlendirici olduğunu ifade etmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Dinleme becerisi, dinleme eğitimi, aktif öğrenme teknikleri, başarı, Türkçe dersine yönelik tutum

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı	Talat AYTAN
Numarası	075113011002
Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi/Türkçe Eğitimi
Programı	Doktora
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Mehmet KIRBIYIK
Tezin Adı	Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri

SUMMARY

THE EFFECTS OF ACTIVE LEARNING TECHNIQUES ON LISTENING ABILITY

In this research, the listening ability of the 6th grade primary students has been intended to improve with the use of a listening education program consisting of active learning techniques. The main aim of this research is to display that listening is improbable language ability and the listening ability off the students can be improved by active learning techniques and also to show the effects of this technique on the students' attitudes towards Turkish lesson.

The research is carried out among the 6th grade students of Akçaabat Darıca Primary School in Trabzon. There are two 6th grade classes at school, each including twenty students. In order to determine the listening levels of the students, four narrative and instructive texts have been chosen in accordance with the experts' views and then listening comprehension oriented test questions have been prepared. Texts have been read to the students by the researcher and pre-tests have been

applied. Besides, data related to students' points of views about active learning techniques have been gathered with the use of semi-structured survey.

While analyzing the data, SPSS 17.0 program has been used. The Class A of the 6th grades is taken as the experimental group and the Class B is taken as the control group. This determination is done randomly. The difference between the averages of the points of the students in the experiment and control group is statistically insignificant

The experiment and the control group have been taught listening education for ten weeks, the former with lesson plans prepared with active learning techniques and the latter with the directions in the teacher's book listening section. An increase in the average points of the two groups has been detected after the education studies. But the increase in the average points of the students in the experiment group is higher than that of the students' in the control group. The difference in favor of the experiment group is statistically significant, too. The result makes it clear that the education carried out with the active learning techniques improves the listening abilities of the students. In addition, in the interviews with the students in the experiment group, they have stated that active learning techniques have positive effects on the interaction in the class, understanding and comprehension and attitudes towards Turkish Lesson and also they have added that the techniques are educative and enjoyable.

Key Words: Listening ability, education of listening, active learning techniques, success, attitude towards Turkish Lesson.

İÇİNDEKİLER……ix

Bilimsel Etik Sayfası ……i
Tez Kabul Formu ii
Ön söz.....iii
Özet..... v
Summary.....vii
İçindekiler……..…..ix
Kısaltmalar ve Simgeler..……..….xiv
Tablolar Listesi. ……xv
Şekiller Listesi…….....xvii

BÖLÜM I…..... 1
1. GİRİŞ…… 1
1.1. Problem Durumu…… 1
1.1.1. Dil, Ana Dili ve Öğretimi……..... 1
1.1.2. Anlama… 6
1.1.3. Dinleme Becerisi…..... 7
1.1.4. Olumlu Dinleme… 15
1.1.5. Olumsuz Dinleme… 17
1.1.6. Dinlemede Sözsüz Davranışlar…..... 19
1.1.7. Dinlemenin Önemi…..... 20
1.1.8. Dinleme Süreci…… ..... .23
1.1. 9. Dinleme Eğitimi …..... 27
1.1.10. Dinleme Türleri …..... 37
1.1.11. İlköğretim Programlarında Dinleme Becerisi…..... 48
1.1.12. İletişimde Dinleme Becerisi… ..... .53
1.1.13. Dinleme Becerisinin Kültürümüzdeki Yeri …..... 54
1.1.14. Aktif Öğrenme… 54
1.1.14.1. Aktif Öğrenmenin Önemi… 62
1.1.14.2. Aktif Öğrenmede Öğretmenin Rolü …..... 64
1.1.14.3. Aktif Öğrenmede Öğrencinin Rolü… 72
1.1.14.4. Aktif Öğrenme Teknikleri.....74

1.1.14.4.1. Kartopu 76
1.1.14.4.2. Sandviç 76
1.1.14.4.3. Kart Gösterme. … 76
1.1.14.4.4. Kart Eşleştirme… 76
1.1.14.4.5. Bilgi Kesekâğıdı… 77
1.1.14.4.6. Kum Saati…. 77
1.1.14.4.7. Şiir Yazma …. 78
1.1.14.4.8. Tombala… 78
1.1.14.4.9. Nöbet Sende … 79
1.1.14.4.10. Zihinsel Haritalama… 79
1.2. Problem Cümlesi… 79
1.3. Alt Problemler 79
1.4. Araştırmanın Amacı 80
1.5. Araştırmanın Önemi 80
1.6. Sayıltılar 81
1.7. Sınırlılıklar 82

BÖLÜM II …. 83
2. Dinleme Becerisi İle İlgili Araştırmalar 83

BÖLÜM III… 88
3. YÖNTEM…. 88
3.1. Araştırma Deseni 88
3.2. Verilerin Toplanması ve Analizi 90
3.2.1. Nicel Verilerin Toplanması 91
3.2.2. Nicel Verilerin Analiz Edilmesi…. 93
3.2.3. Nitel Verilerin Toplanması … 93
3.2.4. Nitel Verilerin Analiz Edilmesi… 93
3.3. Uygulama Öncesi Yapılan Çalışmalar… 95
3.3.1. Başarı Testinin Geliştirilmesi… 95
3.3.2. Ders Planlarının Oluşturulması…. 95
BÖLÜM IV……..... 97

4. BULGULAR ve YORUM 97
4.1. Deney Grubu ile Kontrol Grubu Arasında Başlangıçta Başarı Puanları (ön test sonuçlarına göre) Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?.....97
4.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Canberra Testine Göre Ön test-Son test Başarı Puan Ortalamaları Arasında Anlamlı Bir Fark Var Mıdır?.....98
4.3. Deney ve Kontrol Gruplarının Kitap Testine Göre Ön test-Son test Başarı Puan Ortalamaları Arasında Anlamlı Bir Fark Var Mıdır?.....101
4.4. Deney ve Kontrol Gruplarının Koku Testine Göre Ön test-Son test Başarı Puan Ortalamaları Arasında Anlamlı Bir Fark Var Mıdır? … 104
4.5. Deney ve Kontrol Gruplarının Mimar Testine Göre Ön test-Son test Başarı Puan Ortalamaları Arasında Anlamlı Bir Fark Var Mıdır? … 106
4.6. Görüşme Formu Yöntemine İlişkin Bulgular… 109

BÖLÜM V. 113
5.SONUÇ VE ÖNERİLER… ..... .113
5.1. Sonuçlar 113
5.2. Öneriler 115
5.2.1. Öğretmenlere Yönelik Öneriler…..... 115
5.2.2. Öğrencilere Yönelik Öneriler…..... 116
5.2.3. Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilatına Öneriler… 116
5.2.4. Okul Yönetimine Yönelik Öneriler… 117
5.2.5. Teftişe Yönelik Öneriler… 117
5.2.6. Ailelere Yönelik Öneriler…..... 118
5.2.7. Araştırmacılara Yönelik Öneriler… 118
KAYNAKÇA…..... 119
EKLER… 131
Ek 1. Türkçe Öğretim Programında Dinleme Amaç ve Kazanımları…..... 131
Ek 2. Dinleme/İzleme Materyalinde Bulunması Gereken Özellikler…..... 132
Ek 3. Dinleme Metni İçin Uzman Görüşü Formu… 133
Ek 4. Ön test ve Son test Uygulamalarında Kullanılan Dinleme Metinleri… 134
Ek 5. Canberra Başarı Testi…..... 147
Ek 6. Koku Başarı Testi… 149

Ek 7. Kitap Başarı Testi… 150
Ek 8. Mimar Başarı Testi… 152
Ek 9. Deney Grubu Ders Planı 1… 155
Ek 10. Kartopu Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metninin Sonuç Bölümü…... 159
Ek 11. Kartopu Tekniği Çalışma Kâğıdı…..... 160
Ek 12. Kartopu Tekniğinde Grupların Tahmin Metinleri… 161
Ek 13. Deney Grubu Ders Planı 2…..... 163
Ek 14. Sandviç Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni…..... 166
Ek 15. Sandviç Tekniği Çalışma Kâğıdı… 168
Ek 16. Sandviç Tekniğinde Sınıf Panosuna Asılan Öğrenci Ürünleri…..... 170
Ek 17. Deney Grubu Ders Planı 3…..... 171
Ek 18. Kart Gösterme Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni…..... 176
Ek 19. Deney Grubu Ders Planı 4…..... 179
Ek 20. Kart Eşleştirme Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni… 183
Ek 21. Kart Eşleştirme Tekniği Çalışma Kâğıdı… 186
Ek 22. Kart Eşleştirme Cevap Listesi… 188
Ek 23. Deney Grubu Ders Planı 5…..... 189
Ek 24. Bilgi Kesekâğıdı Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni… 192
Ek 25. Bilgi Kesekâğıdı Tekniğinde Öğrenci Gruplarından Alınan Metin Çözümlemeleri…..... 195
Ek 26. Bilgi Kesekâğıdı Tekniği Çalışma Kâğıdı… 198
Ek 27. Deney Grubu Ders Planı 6…..... 199
Ek 28. Kum Saati Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni… 202
Ek 29. Kum Saati Tekniği Çalışma Kâğıdı… 204
Ek 30. Kum Saati Tekniğinde Öğrencilerden Alınan Ürün Örnekleri…..... 206
Ek 31. Deney Grubu Ders Planı 7…..... 211
Ek 32. Şiir Yazma Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni…..... 215
Ek 33. Şiir Yazma Tekniği Çalışma Kâğıdı…..... 215
Ek 34. Şiir Yazma Tekniğinde Öğrencilerin Oluşturduğu Şiirler… 216
Ek 35. Deney Grubu Ders Planı 8……224
Ek 36. Tombala Biçiminde Tasarlanmış Çalışma Yaprağı…..... 226
Ek 37. Tombala Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni…..... 227

Ek 38. Tombala Tekniği Çalışma Kâğıdı…..... 228
Ek 39. Tombala Tekniğinde Öğrencilerce Oluşturulan Yeni Metin Örnekleri…229
Ek 40. Deney Grubu Ders Planı 9…..... 231
Ek 41. Nöbet Sende Tekniği Hazırlık Metni…..... 233
Ek 42. Nöbet Sende Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni…..... 234
Ek 43. Nöbet Sende Tekniği Çalışma Kâğıdı…..... 236
Ek 44. Deney Grubu Ders Planı 10…..... 238
Ek 45. Zihinsel Haritalama Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni…..... 242
Ek 46. Zihinsel Haritalama Tekniğinde Kullanılan Çalışma Kâğıdı…..... 247
Ek 47. Zihinsel Haritalama Tekniğinde Doğru Eşleştirmelerden Oluşan Harita…..... 249
Ek 48. Kontrol Grubu Ders Planı 1…..... 250
Ek 49. Kontrol Grubu Ders Planı 2…..... 252
Ek 50. Kontrol Grubu Ders Planı 3…..... 255
Ek 51. Kontrol Grubu Ders Planı 3 (Çalışma Kâğıdı) …..... 258
Ek 52. Kontrol Grubu Ders Planı 4…..... 259
Ek 53. Kontrol Grubu Ders Planı 5…….... 261
Ek 54. Kontrol Grubu Ders Planı 6 264
Ek 55. Kontrol Grubu Ders Planı 7…..... 266
Ek 56. Kontrol Grubu Ders Planı 8…..... 270
Ek 57. Kontrol Grubu Ders Planı 9…..... 272
Ek 58. Kontrol Grubu Ders Planı 10…..... 274
Ek 59.Görüşme Formu…..... 275
Ek 60. Araştırma İzni…..... 276
Ek 61. Etkinlik Fotoğrafları…..... 277
Özgeçmiş…..... 288

KISALTMALAR VE SİMGELER

akt. Aktaran

bk. Bakınız

C. Cilt

Çev. Çeviren

F F-test istatistiği

hzl. Hazırlayan

KO Kareler ortalaması

KT Kareler toplamı

MEB Millî Eğitim Bakanlığı

N Deney-kontrol gruplarındaki öğrenci sayısı

P Anlamlılık düzeyi

p. Page

S Standart sapma değeri

s. sayfa

Sd Test istatistiğin serbestlik derecesi

Sy. Sayı

TDK Türk Dil Kurumu

t t-test istatistiği

Vd. ve diğerleri

Vol. Volume

$\overline{X}$ Deney-kontrol gruplarının ortalama başarı puanı

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Dinleme Türleri……....40

Tablo 2. Öğrencilerin Sınıflara Göre Dinleme Süreleri …….50

Tablo 3. Aktif ve Pasif Öğrenenler Arasındaki Farklar…….....56

Tablo 4. Geleneksel Öğretim Yaklaşımı İle Etkin Öğrenme Yaklaşımının Karşılaştırılması……..57

Tablo 5. Aktif Öğrenme Teknikleri……....75

Tablo 6. Ön test ve Son test Kontrol Gruplu Model……...88

Tablo 7. Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Dağılımı……89

Tablo 8. Deney ve Kontrol Gruplarında Uygulama Süreci……90

Tablo 9. Deney ve Kontrol Gruplarında Deney Süreci ……..92

Tablo 10. Deney ve Kontrol Gruplarının Canberra Testi Ön Test Puanlarına Ait İlişkisiz Ölçümler ve T-İstatistiği Test Sonuçları……...97

Tablo 11. Deney ve Kontrol Gruplarının Kitap Testi Ön Test Puanlarına Ait İlişkisiz Ölçümler ve T-İstatistiği Test Sonuçları…….....97

Tablo 12. Deney ve Kontrol Gruplarının Koku Testi Ön Test Puanlarına Ait İlişkisiz Ölçümler ve T-İstatistiği Test Sonuçları……...98

Tablo 13. Deney ve Kontrol Gruplarının Mimar Testi Ön Test Puanlarına Ait İlişkisiz Ölçümler ve T-İstatistiği Test Sonuçları…….98

Tablo 14. Deney ve Kontrol Gruplarının Canberra Testine Göre Ön Test-Son Test Ortalama Başarı Puanları, Standart Sapma ve T-İstatistiği Değerleri…….....99

Tablo 15. Deney ve Kontrol Gruplarının Canberra Testine Ön Test-Son Test Başarı Puanlarının İki Faktörlü ANOVA Sonuçları……99

Tablo 16. Deney ve Kontrol Gruplarının Kitap Testine Göre Ön Test-Son Test Ortalama Başarı Puanları, Standart Sapma ve T-İstatistiği Değerleri……..101

Tablo 17. Deney ve Kontrol Gruplarının Kitap Testine Ait Ön Test-Son Test Başarı Puanlarının İki Faktörlü ANOVA Sonuçları……102

Tablo 18. Deney ve Kontrol Gruplarının Koku Testine Göre Ön Test-Son Test Ortalama Başarı Puanları, Standart Sapma ve T-İstatistiği Değerleri……..104

Tablo 19. Deney ve Kontrol Gruplarının Koku Testine Ait Ön Test- Son Test Başarı Puanlarının İki Faktörlü ANOVA Sonuçları……105

Tablo 20. Deney ve Kontrol Gruplarının Mimar Testine Göre Ön Test-Son Test Ortalama Başarı Puanları, Standart Sapma ve T-İstatistiği Değerleri……..107

Tablo 21. Deney ve Kontrol Gruplarının Mimar Testine Ait Ön Test-Son Test Başarı Puanlarının İki Faktörlü ANOVA Sonuçları……108

Tablo 22. Kart Gösterme Tekniği İçin Geliştirilen Değerlendirme Ölçeği……..175

Şekiller Listesi

Şekil 1. Canberra Testinin Ön Test ve Son Test Başarı Puanlarının Artış Miktarı.....101
Şekil 2. Kitap Testinin Ön Test ve Son Test Başarı Puanlarının Artış Miktarı…....103
Şekil 3. Koku Testinin Ön Test ve Son Test Başarı Puanlarının Artış Miktarı……106
Şekil 4. Mimar Testinin Ön Test ve Son Test Başarı Puanlarının Artış Miktarı…..109

BÖLÜM I

1. Giriş

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı önemi, sayıltı ve sınırlılıkları üzerinde durulmuştur.

1.1. Problem Durumu

1.1.1. Dil, Ana Dili ve Öğretimi

Dil, kendine özgü kuralları olan bir iletişim aracıdır. Duygu, düşünce, istek ve hayaller dil vasıtasıyla ifade edilir. Dil, millet olmanın öncelikli gereğidir. Kültür aktarımı da dil ile gerçekleşmektedir. İnsanlığın bütün maddi ve manevi kazanımları dilin sunduğu imkânlar neticesinde geleceğe taşınabilmektedir.

Aksan'a (1998: 55) göre dil düşünce, duygu ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan ögeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir. Ergin (1999: 3) dili "insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessese" olarak tanımlamaktadır. Toklu (2003: 29) dili işleyişi açısından en mühim bir iletişim aracı, biçimi açısından ise karmaşık bir göstergeler düzeni olarak tanımlamaktadır. Başkan'a (1997: 637) göre dilin birinci görevi anlam aktarımıdır, akılda beliren düşünsel kavramlar sözcükler yardımıyla yan yana iletilerek dili oluşturmaktadır. Batuhan ve Grunberg'e (1970: 9) göre dil, herhangi bir niyetin açığa vurulmasına dolayısıyla başka bir zihne aktarılmasına yarayan işaretler sistemidir. Sapir'e (1999: 53) göre dil istemli olarak üretilen bir simgeler düzeni aracılığıyla düşünce, duygu ve isteklerin bildirişiminde kullanılan, içgüdüsel olmayan yalnızca insana özgü bir yöntemdir. Skinner'e göre dil sözel bir davranıştır (akt. Selçuk, 2007: 503).

Dil tanımlarındaki ortak özellikler şunlardır:

- Dil, belli bir grup içinde konuşulur yani tek bir kişiye ait dil yoktur.
- Dil iletişim amacıyla kullanılır.

- Dil toplumsal bir olgudur. Belli bir zaman kesitinde bir arada yaşayan karşılıklı etkileşimi olan insanlar tarafından kullanılır.

- Dil kavramsal içerikle, sessel imgelerden oluşan bir dizgedir (Günay, 2004: 13-14).

Dilin önemli işlevlerinden biri düşüncenin üretimidir. Dil düşünce ve bilgi üretir, üretilen düşünce ve bilgiyi saklamada kullanılır. Son zamanlarda pek çok dil bilimci dilin düşünceyi ürettiğini ortaya koymuştur. Dil olmadan düşünmek mümkün değildir. Heidegger'e (1996: 313) göre dil varlığın ve düşüncenin evidir.

Dil, kişilik oluşumunda, zekânın ortaya konulmasında, bilimsel gücün arttırılmasında ve bir kültürün oluşumu ve tarihi bağlarıyla köprü kurmasında da mühim bir etkendir. Güneş'e (2000: 20) göre dil, insanın şahsiyetini oluşturur, zekâsını işletir, dehasını ortaya koyar, ilmi gücünü artırır, kültürünü ayakta tutup besler; o kültürün bütün muhtevasını sinesinde saklar ve tarihin derinliklerine uzanan kökleriyle asırların mirasını bünyesinde barındırır. Çetişli'ye (2001: 117) göre dil bizim insan olma noktasındaki kimlik ve kişiliğimizi inşa eden aslî değerlerin başında gelir. Unutmamak gerekir ki insan, dille varlıkları tanır, dille düşünür, dille inanır, dille hayal kurar, dille dua eder, dille rüya görür ve kendisini dille ifade eder. Zira insan gerek ruhî, gerek zihnî, gerekse fizyolojik tepkilerine dil vasıtasıyla hayat verir, onları şekillendirir, zenginleştirir.

Karl Vossler, dili kültürün aynası saymaktadır. Glinz dili, bir toplumun yaşamı içinde hukuk ve ekonomiyle, çeşitli kural ve geleneklerle karşılaştırılabilecek bir toplumsal-tarihsel birleşim, bir kurum olarak görür (akt. Aksan, 1975: 430). Humboldt'a göre dil bir toplumun ruhunun dış görünümüdür (akt. Selçuk, 2007: 503).

Dil bir millet olmanın ön koşuludur. Bir millete ait olmanın en ayırıcı vasfı dildir. Minoque'ye (1968: 2) göre, ortak dil ulusun en açık işaretidir. Öner'e (2001: 100) göre dilin ilk temel fonksiyonu millî şuur ve zihniyettir. Kısacası dil bir millet olarak var olma iradesinin vazgeçilmez unsurudur.

Ana dili "insanın çocukken ailesinden ve soyca bağlı olduğu topluluktan öğrendiği dildir" (TDK, 2005: 93). "Ana dili, başlangıçta anneden ve yakın aile

çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunulan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir" (Aksan, 1982: 81). Marouzeau ana dilini "bir kimsenin bilinçli bir öğrenim evresi olmaksızın önceki kuşaklar ya da çevresinden kazandığı dil", Ahmonava "insanın küçük çocukken çevresindeki yetişkinleri taklit yoluyla edindiği dil", Vardar (1980: 20) ise "insanın içinde doğup büyüdüğü aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dil" olarak tanımlar.

Ana dili, isminden de anlaşılacağı üzere temeli "anne"ye dayanan bir kavramdır. Ana dili ifadesi bütün milletlerin dillerinde aynı adlandırmayla karşılanır. İngilizcede mother tongue, Fransızcada langue matternelle, Almancada muttersprache, Rusçada radnoy yazık, Arapçada allugatü'l mevlîdî, Farsçada zeban-ı maderi olmaktadır. Bunun sebebi dilin umumiyetle ilk edinildiği varlık olarak annenin düşünülmesidir (Yılmaz, 2008: 12-13).

Çocukların, öğrendiklerinin farkına varmadan bir dili öğrenmelerine "edinim" denir. Dil edinimi doğumla başlar ve üç (bazı bilim adamlarına göre beş) yaşına dek sürer. Bu döneme "kritik dönem" denir (Huber, 2007: 15). Ytereberg'e (1990) göre, çocuğun ana dili gelişimine bakıldığında 5-7 yaş çocuklarının yaptıklarını ve duyduklarını söyleyebildikleri, etkinlikleri, canlı hayal gücünü, mantıksal akıl yürütme yapabildikleri; 8-10 yaş çocuklarının ise ana dillerinin sözdizimi kurallarından haberdar oldukları, soyutlamaları anladıkları, genelleme ve dizgeleştirme özelliklerinin bulunduğu görülür (akt. Çelebi, 2006: 302).

Ana dili insanın dünyayı algılama ve yorumlamasında, bilimsel ve kültürel verimlerin aktarılmasında belirleyicidir. Binyazar'a (1983: 61) göre kişiliği oluşturan etkenlerin başında ana dili gelir. Ana dili hem düşün evrenimizi hem de duygu evrenimizi oluşturur. Kişiliğin mayasını kuran da, geliştiren de ana dilidir. Özdemir'e (1983: 20) göre ses, anlam ve düşünce örüntüsü olarak bilinçaltına inen ana dili, bir ses dizgesine, daha doğrusu evreni anlama ve anlatma yoluna dönüşür. Bu yönüyle evrene bakış açımızı belirlemede, olayları, olguları alımlayıp yorumlamada başat etkenlerden biri olur. İç dünyamızın sınırlarını, evreni algılayış ve yorumlayış çevrenimizi bir yönüyle ana dilimiz çizer. Adalı'ya (2004: 24) göre bütün insanlık serüveni, bilim, sanat, tarih, kısaca insanoğlunun tüm yapıp etmeleri ana diline

yansır, ana dili aracılığıyla taşınır. İnsan kendisini, toplumu, kültürü ana dili ile tanır, yorumlar, anlamaya çalışır. Aksan'a (1982: 82) göre çevremize ana dilimizin penceresinden bakar, evreni ana dilimizin anlama ve anlatma yolundan giderek adlandırırız. Böylece, ana dilimiz bize ayrı bir evrene bakış, evreni anlatış biçimi verir. Pilancı'ya (2004: 202) göre ana dilinin bireysel işlevlerini iki başlıkta toplamak mümkündür:

a)Kendini ve düşüncelerini anlatım gücünü artırma

b) Düşünce derinliği ve olgunluğu kazanma, kişiliğini geliştirme

İnsanın ilk öğrendiği dil, ana dilidir. Aslında bu, öğrenmeden çok bir edinim ya da kazanımdır. Aile ve yakın çevrede başlayan bu edinim, okullarda belli bir sisteme oturtulmaktadır. Bu sayede bireylere, ana diliyle anlama ve anlatma yeteneği kazandırılmaktadır. Bireyin toplumla iletişimi, ana diliyle gerçekleşir. İnsan hayatında bu denli önemli olan bir aracın, görevini gereği gibi yapabilmesi bir düzen içerisinde işlenmesine bağlıdır. Bu işleyişin sağlanması ise çocukluktan itibaren düzenli bir eğitimi zorunlu kılar. Çünkü dil, belirli bir zamanda öğrenilip bitirilen bir bilgi yığını değildir. Kişinin yaşadığı süre içerisinde çevresiyle etkileşimde bulunmasının doğal bir sonucu olarak gelişen beceri alanıdır. Başlangıçta bireyin doğup büyüdüğü çevrede öğrendiği bu dil, okul ortamında belli bir düzen içinde geliştirilmeye çalışır (Özbay, 2006: 3-4).

Eğitimin bütün aşamalarını düşünüldüğünde, ana dili dersinin amaçlarını şöylece özetleyebiliriz:

- Okuduğunu, eksiksizce, yazarın iletisini kaybetmeden anlayabilme.
- Düşüncelerini, duygu, izlenim ve tasarılarını belirli bir amaç doğrultusunda yazıya dökebilme.
- Değişik konularda yapılan konuşmaları dinleyip ileti ve bilgi yitimine yol açmadan eksiksizce, doğru bir biçimde algılayabilme.
- Düşünce, duygu, tasarım ve izlenimlerini güzel, doğru, etkili bir biçimde söze dönüştürme.

Görüldüğü gibi eğitimin bütün aşamaları için saptanan ana dili etkinlikleriyle ilgili bu amaçlar gerçekte çocuğun anlama ve anlatma gücünü geliştirmeye yöneliktir. Anlatmayla ilgili etkinlikler konuşma ve yazmadır. Ana dili öğretiminde yer alan bu iki temel etkinlik arasında işlevsel yönden sıkı bağıntılar vardır. Her ikisinin de yönü dışa dönüktür; bu yönden bunlara verici dilsel etkinlikler denilir. Anlama gücünü geliştirmeye yönelik etkinlikler ise okuma ve dinlemedir. Yazma ile konuşma arasında nasıl işlevsel yönden bir benzerlik varsa, dinleme ile okuma arasında da vardır. Her iki etkinlik de özneye, yapıcısına dönüktür. Başka bir deyişle bir tür alıcı dilsel etkinliklerdir (Özdemir, 1983: 26).

Ana dili öğretiminin temel amacı bir "dil ve zevk terbiyesi", yani dilimizi iyi kullanıp anlama, güzellikleri kavrayıp, güzellikler yaratma alışkanlığı kazandırmasıdır. Bunu da ana dili öğretimi gerçekleştirir. Bu nedenle, okullarımızda ana dili öğretimine ayrı bir önem verilmesi gerekir (Binyazar, 1983: 60). Mengi'ye (1987: 42) göre ana diliyle ilgili bilgi ve beceriler kazandırılması, kişinin ileride, iş ve toplum ilişkilerinde duyacağı çeşitli iletişim gereksinimlerini karşılayabilme amacına yöneliktir. Göğüş'e (1993: 5) göre dil öğretiminin amaçları şunlardır:

1. Okuma-yazmayı öğretmek,

2. Okuduğunu, dinlediğini doğru anlayabilecek bir zihin düzeyine getirmek,

3. Kendi düşüncelerini sözle, yazıyla doğru anlatma yeteneğini kazandırmak,

4. Dilinin kurallarını öğretmek,

5. Edebiyat eserlerini okumaya, bunlardan zevk almaya, bu eserler yoluyla, insanı, sorunlarını, doğayı tanıyıp sevmeye alıştırmaktır.

Kavcar, Oğuzkan ve Sever'e (1995) göre ana dili öğretiminin temel amacı; anlama gücünün geliştirilmesi, anlatım beceri ve alışkanlığının kazandırılması, dinleme ve okuma alışkanlığı ve zevkinin oluşturulması, kişisel aktif ve pasif söz varlığının zenginleştirilmesi, temel dil bilgisi kurallarının öğretilmesi ve dil bilinci ile sevgisinin oluşturulmasıdır. Sever'e (2000: 11) göre ana dili öğretimi, özellikle ilköğretimde bütün derslerin temelini oluşturur. Çünkü ana dilinde yetkinliğe ulaştıkça düşünce yapısı, yorum gücü gelişen, duygu ve beğeni inceliği kazanan;

ulusal ve evrensel kültür birikimini algılamaya başlayarak kimliğini geliştiren bir öğrenci, öteki dersleri de büyük ölçüde başaracaktır.

Türkçe öğretimi anlama ve anlatma becerilerine dayanmaktadır. Dinleme ve okuma anlamanın, konuşma ve yazma ise anlatmanın alt becerileridir. Bunlara ek olarak ses bilgisi, yapı bilgisi, cümle bilgisi ve yazım ve noktalama kurallarından oluşan dilbilgisi ile sözcük öğretimi de Türkçe öğretiminin diğer etkinlik alanlarıdır.

1.1.2. Anlama

Anlama, yeni bilgilerin eskileriyle birleştirilmesiyle başka bir bilgiye ulaşma şeklinde tanımlanabilir. Anlamanın alt becerilerinden biri okuduğunu anlama, diğeri dinlediğini anlamadır. Okumada görme, algılama ve dikkat; dinlemede ise duyma, algılama ve dikkat yoluyla anlamlandırma, yorumlama, sentez ve çözümleme gibi zihinsel faaliyetler gerçekleştirilir. İnsanın kendisini, çevresini, dünyayı tanıması; bilgi ve kültür kazanması bu iki becerinin gelişmesine bağlıdır. Eğitimin temel vazifesinin hayata uyum sağlayan ve topluma faydalı bireyler yetiştirmek olduğu düşünülürse anlama becerisinin önemi göz ardı edilemez.

Türkçe dersinin birincil amaçlarından biri, öğrencileri görüp izlediklerini, dinlediklerini ve okuduklarını tam ve doğru olarak anlayan bireyler durumuna getirmektir. Tam anlama, "bir duygu ve düşünceyi kendi akışı içinde kesintiye uğramadan anlama", doğru anlama ise "bize aktarılmak istenen bilgi, duygu ve düşüncelerin olduğu gibi bir yanlışlığa yol açmadan ve hiçbir şüpheli nokta kalmayacak biçimde bütün boyutları ile kavranılması" anlamına gelmektedir (Kavcar, vd. 1995: 4). Anlama sadece Türkçe dersi için değil genel akademik başarı için de gereklidir. Bloom (1995: 60) okuduğunu anlama gücü ile öğrencilerin matematik, fen bilimleri, dil ve edebiyat derslerindeki başarıları arasında bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur.

Türkçe dersinde anlamaya ilişkin yeterlikler şöyle sıralanabilir:

- İzlenen bir film ya da oyunda, dinlenilen ya da okunan bir metinde geçen olayların yerini ve zamanını belirleyebilme,
- Olaylar arasındaki sebep-sonuç ilişkilerini açıklayabilme,

- Kahramanın fiziki ve ruhsal özelliklerini belirtebilme,
- Metinlerin ana ve yardımcı düşüncelerini açıklayabilme,
- Bilinmeyen sözcüklerin anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin edebilme,
- Sözcük türetme yollarını kullanarak söz dağarcığını genişletebilme,
- Metindeki anahtar sözcükleri kavrayabilme,
- Metni kronolojik akışa göre özetleyebilme,
- Metne uygun bir başlık bulabilme,
- Manzum ve mensur eserlerin dil ve anlatım özelliklerini ayırt edebilme.

Anlama becerisini geliştirmek için Türkçe derslerinde ana ve yardımcı düşünceyi bulma, metinle ilgili sorulara cevap verme, metni zihinde canlandırma, metnin unsurlarını şema ya da haritalarla gösterme, yazarın vermek istediği mesajı kavrama, metindeki örtülü anlamları bulma, eleştirel okuma ve dinleme gibi anlama becerilerini geliştirecek uygulamalara yer verilmektedir.

Öğrencilerin dinlediği ya da okuduğu metni sorgulaması, eleştirmesi; metinler üzerinde yaratıcı fikirler üretmesi, sıralama, sınıflama, karşılaştırma, yorumlama, analiz-sentez, değerlendirme yapma gibi hedeflere ulaşması gelişmiş bir anlama becerisiyle mümkündür.

1.1.3. Dinleme Becerisi

Türkçe öğretimi dört temel dil becerisi üzerinden yürütülmektedir. Bunlardan okuma ve dinleme anlama; konuşma ve yazma ise anlatma becerileri olarak ifade edilmektedir. Günlük hayatta en fazla kullanılan beceri dinlemedir. Dinleme becerisi farklı şekillerde tanımlanmaktadır:

- Sözlü iletişim sürecinde etkili anlama ve cevap verme yeteneği (Johnson, 1951: 58).
- Konuşulan kelimelere dikkat etmek, seslerin yanı sıra onları anlamak (Hampleman, 1958: 49).

- İşitmeyi, anlamayı, anlaşılan bilgileri önceki bilgilerle bütünleştirmeyi ve gerekirse cevap vermeyi içeren aktif bir süreç (Wolff, Marsnik, Tacey ve Nichols, 1983).
- Her gün hiç düşünmeden, çevremizde olup biteni anlamlandırmak için kullandığımız bir dil becerisi (Rost, 1994: 1).
- Mesaja yoğunlaşmak için işitilenlerden pek çoğunu zihinsel bir süzgeçten geçirme, işitmeden çok daha öte bir iş (Jalongo, 1995: 13).
- Konuşmayı, kıpırdamayı, çeşitli konularda dolaşan zihni durdurmak ve konuşanın söylediklerine kilitlenmek (Moore, 120).
- Seslerin ve varsa konuşma görüntülerinin farkında olmayla ve onlara dikkati vermeyle başlayan, belli işitsel işaretlerin tanınması ve hatırlanmasıyla süren ve anlamlandırılmasıyla son bulan psikolojik bir süreç (Ergin ve Birol, 2000: 115).
- Dinleme, sözsel bir girdiyi anlama ve yorumlama sürecidir. Dinleme, anlamaya dayalı, birçok işlemin bir arada, etkileşimsel olarak gerçekleştiği bir edimdir (Keçik ve Uzun, 2004: 111).
- Dinleme, konuşan ya da sesli okuyan bir kişinin vermek istediği sözlü mesajları doğru olarak anlayabilme etkinliğidir (Özbay, 2005: 11).
- Dinleme konuşma dilinin zihinde anlama dönüştürüldüğü karmaşık ve çok aşamalı bir süreçtir (akt. Akyol, 2010: 1).
- Dinleme, iletileri anlayabilme, uyarana tepkide bulunabilme etkinliğidir. Diğer bir deyişle dinleme, konuşma ve ya da okuma yoluyla gönderilen bir iletinin kavranmasıdır (Gürgen, 2008: 49).
- Dinleme, dinleyicinin önce söylenilenlerle sonra söylenilenler arasında bağlantı kurma ve iletişim içindeki işlevini anlama yeteneğidir (Temur, 2001: 61).
- İşittiğimizi anlamak ve saklamak (Kantemir, 1997: 12).

Dinleme duyma mekanizmalarından geçen bilgilerin kaydedilip kullanıma hazır hale gelmesini sağlayan bir farkındalıktır. Bu açıdan dinleme duymanın ötesinde aktif bir zihinsel süreçtir.

Dinleme becerisinin gelişmeye başlaması doğum öncesine kadar dayanmaktadır. Anne karnındaki bebeğin dışarıdan gelen seslere karşı tepkisi özellikle hamileliğin son dönemlerinde kendini göstermektedir (Healy, 1999: 46, Robertson, 2004: 57, Yalçın, 2006: 124).

Dinleme çocuğun ilk ana dili etkinliğidir, çocuk okul öncesinde bilgilerin çoğunu dinleme yoluyla öğrenir (Özdemir, 1987: 166). Çocuğun dinleme becerisi informal bir ortamda ailenin ya da çevrenin etkisiyle gelişmektedir. Dinleme okula başladığında da çocuğun temel öğrenme araçlarından biridir. Dil eğitiminin temelleri dinleme eğitimiyle atılır. Diğer dil etkinlikleri dinleme etkinliğinin üzerine gelişip biçimlenir (Çelenk, 2005: 135).

Dinleme işitmeyle karıştırılmaktadır. İşitme doğal ve ses dağılımsal (akustik) enerjinin iç kulakta elektrokimyasal enerjiye dönüştüğü bir süreçtir (Zıllıoğlu, 1996: 275). İşitme isteğimiz, irademiz dışında gerçekleşirken dinleme, belli bir amaç doğrultusunda yapılan, öğrenilmesi gereken bir beceridir (Aktaş ve Gündüz, 2001: 249). İşitme ile dinleme birbirleriyle ilişkili ancak birbirlerinden ayrı eylemlerdir, işitme fizyolojik, dinleme ise psikolojik bir süreçtir. Fizyolojik olarak işitme, ses dalgalarının dış kulaktan kulak zarına iletildiği, orta kulakta mekanik titreşimlere, iç kulakta da beyne giden sinir akımlarına dönüştüğü bir süreçtir (Ergin ve Birol, 2000: 21). Dinleme sadece sesleri doğru işitmekten ibaret değildir. Dinleme, işitilenleri anlamak için gerçekleştirilen zihinsel faaliyetlerin bütünüdür. Yani işitilen bilgileri seçme, düzenleme, ön bilgilerle aktarılanları bütünleştirme ve zihinde yapılandırmadır. Bir başka ifadeyle dinleme, anlamayı gerçekleştiren bilgi ve beceriler bütünüdür.

Dinleme şöyle gerçekleşmektedir: "Konuşan, zihninde uyanan bir fikri aktarmak istediği zaman o fikrin belli bir dile göre 'sesleme hayali' de uyanır. Bu ses hayali, ses aygıtına aktarılarak 'söyleme ve telaffuz' olayı meydana gelir. Bu ses işareti, duyanın kulağına vararak orada 'işitme hayali' uyandırır. Zihinle işitilen bu

hayal, kullanılan dil koduna göre, zihinde aynı fikri uyandırır ve böylece fikir, bir beyinden bir başkasına aktarılmış olur. İşitme anında iyi işitilemeyen bazı heceler ve başka kusurlar, işiten tarafından sezgi ile düzeltilir ve tamamlanır." (Dilaçar, 1968: 29).

Dinleme, anlama becerisinin alt becerisi olan okuma ile ilişkilidir. "Dinleme aynı zamanda bir zevk alma yoludur. Dinleme öğrenilir. Öyleyse öğrencilerin dinlemeyi de öğrenmeleri gerekir. Dinlemeyi öğrenmek, okumayı öğrenmek kadar önemlidir. Aslında dinleme kulak yoluyla okumadır." (Özdemir, 1987: 117). "Eğitim ve öğrenimin başlıca iki yolu okumak ve dinlemek ise de pek çoğumuzun okumayı da dinlemeyi de hiçbir zaman gereği gibi öğrenmemiş olduğu bir gerçektir. Sınavlardaki başarısızlıklarımız, okumada ve dinlemedeki yetersizliklerimizin acı ürünlerdir. Bu nedenle iyi dinlemeyi öğrenmek, hepimizi yakından ilgilendirmektedir." (Taşer, 2000: 208).

Dinlediğini ve okuduğunu anlama süreçleriyle ilgili olarak iki teorik görüş dikkati çekmektedir: İlk görüşe göre, okuyucu dinlediğini anlamada o kadar beceri kazanmıştır ki az bir dikkat ve gayretle okuduğunu ve dinlediğini anlama arasında hiçbir fark kalmaz. Bu görüş ortak anlama süreci (unitary comprehension process) olarak adlandırılmaktadır.

Dinlediğini ve okuduğunu anlama süreçleriyle ilgili ikinci görüş ortak anlama sürecini karşısına almaktadır. Bu görüşe göre, dinlediğini anlama ve okuduğunu anlama toplumdaki önemi, işlevi, uyarıcıların gelişi ve dilbilim bakımlarından farklılıklar gösterdiği için aynı süreçler değildir. Bu görüş ikili anlama süreci (dual comprehension process) olarak adlandırılmaktadır.

Dinleyici konuşmacının mimiklerinden anlam çıkarma, konuşmacıyı istediği anda durdurma ve açık olmayan noktalarla ilgili soru sorma ; okuyucu ise durma, geri dönme ve tekrar okuma gibi avantajlara sahiptir (Yangın, 1999: 28-29).

Dinleme becerisinin ilişkili olduğu diğer bir beceri de konuşma becerisidir. Yapılan araştırmalara göre;

1. Doğuştan işitme özürlü olanlar konuşmayı öğrenemiyorlar.

2. Gelişim dönemi sürerken işitme becerisini kaybedenlerde konuşma becerisinin de gerilediği görülüyor.

3. Kulağı sonradan tedavi edilenler yavaş yavaş konuşmaya da başlıyor.

4. Bir toplumda yaşarken kaybolan ve uzun zaman sonra bulunan çocukların ilk öğrendikleri dili ve konuşma becerilerini yitirdikleri görülüyor (Özbay, 2001: 10-11, Yalçın, 2006: 156).

Konuşma konusunda beceri geliştirmek için bazı okullar ve programlar kurslar verirler; ancak bunun bir parçası olan dinleme konusunda daha becerili olabilme alanında hiçbir yerde kurs verilmez. Bazı kişiler doğuştan iyi dinleyici olabilir; ne var ki bu kişilerin sayısı azdır. İyi bir dinleyici olabilmek için çoğu insanın bilinçli çaba harcaması ve yeni beceriler geliştirmesi gerekir (Cüceloğlu, 2000: 167).

Dinlemeyi oluşturan unsurlar konuşmacı, içerik, ortam ve dinleyicidir. Dinlemeyi etkileyen faktörler şöyle sıralanabilir:

1. Fiziksel nedenler.

2. Konunun özelliği (Konuya ilgi duymak).

3. Duygusal nedenler: Dinleyici için özel olan bir konuyu hedef alan söylemler dinleyiciyi incitebilir. Böyle bir durumda savunmaya geçilip konuşmacı yargılanmaya ve eleştirilmeye başlanabilir.

4. Psikolojik nedenler: Düşünme hızı konuşma hızından ortalama üç-dört kat daha fazladır. Hatta düşünme hızı, konuşma hızının altı katına kadar çıkabilmektedir. Bu yüzden kişi kendini sıkça, söylenenden bir adım önde bulur ve konuşmacının, kendi düşünce hızına yetişmesini bekler ama bu imkânsızdır. O anda meydana gelen dikkat dağıtıcı herhangi bir şey dikkatin, dinleme sürecinden tamamen kopmasına, dinlemenin sekteye uğramasına neden olur. İnsan dakikada ortalama 125 sözcük konuşurken düşünce hızı ortalama 500 sözcük civarında seyretmektedir. Bu arada zihin türlü şeylerle meşgul olup söylenenlerin bir kısmını kaçırmaktadır. Dinlemek bir iç sessizlik geliştirmemizi gerektirir. Dinlenilenlerin tam ve doğru anlaşılabilmesi için iç konuşmalar en aza indirilmeli hatta terk edilmelidir (Mackay, 1997: 13, Özbay, 2009: 172-173, Özer, 2002: 171).

Dinlemeyi zihinsel olarak etkileyen unsurlar arasında ise yorgunluk, dalgınlık, zihinsel yoğunluk nedeniyle dikkati bir noktada toplayamamak; konuşmacının sözü bitmeden dinleyicinin yanlış tahminlerde bulunması, yanlış noktalara yönelmesi sayılabilir. Davranışsal faktörlere ise dinleme sırasında dikkat dağıtıcı olumsuz davranışlarda bulunmak örnek olarak verilebilir (Alonso, 1996: 17; Kingen, 2000: 262).

Dinleme becerisinde önemli unsurlardan biri de metindir. Eğitim ortamlarında dinleme çalışmalarının merkezinde metinler önemli yer tutmaktadır. Metin-dinleyici etkileşimini temel alan dört yaklaşım vardır:

- Yapılandırmacı yaklaşım
- Minimalist hipotez
- Kintsch-V. Dijk modeli
- Bağıntı kuramı

Bu görüşlerden yapılandırmacı yaklaşım okuma ve dinleme sırasında sürekli çıkarımlarda bulunulduğu görüşünü desteklemektedir.

Minimalist hipotezi savunanlar ise çıkarımlarda bulunulduğunu kabul etmekle birlikte otomatik çıkarımların sayısının çok yüksek olmadığını ve bazı çıkarımların da dinleme ya da okuma sırasında değil bitiminde yer alabileceğini öne sürmektedir.

Kintsch-V. Dijk ise anlama sürecinin bilişsel ve bağlamsal temelleri olduğu görüşünden hareketle yapısal ve anlamsal işlemenin aynı anda gerçekleştiğini belirtmişlerdir.

Bağıntı kuramı da iletişimin çıkarımsal bir süreç olduğunu ve iki basamakta gerçekleştiğini kabul etmektedir. Birinci basamak, kodlama basamağı ikincisi ise çıkarım basamağıdır. Başarılı bir iletişim kurulabilmesi için iletinin hem konuşucu hem de dinleyici için aynı şekilde bağıntılı olması gerekmektedir. Konuşucunun söylediklerini, dinleyicinin en az çaba harcayarak en zengin bağlam kümesine ulaşabilmesini sağlayacak biçimde düzenlenmesi gerekmektedir (Keçik ve Uzun, 2004: 121).

Dinleme ses, işitme, düşünme, anlama, ilişkilendirme, eleştirme, zihinde yapılandırma gibi ses, kulak ve beynin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreçtir. Dinleme sürecinde gerçekleştirilen fiziksel ve zihinsel işlemler üç temel aşamada ele alınmaktadır. Bunlar işitme, anlama ve zihinde yapılandırmadır (Calp, 2005: 79). Dinleme sırasında uygulanan işlemler şunlardır:

- Sesleri tanıma-anlama
- Parçalar üstü birimleri (vurgu, ezgi, ton) tanıma-anlama
- Sözcükleri tanıma-anlama
- Söz diziminden kaynaklanan anlam özelliklerini anlama
- Metindeki birimler ve bölümler arası ilişkileri kavrama
- Konu ve alt konuları saptama
- Konuşma durumunu anlama ve değerlendirme
- Sezdirimlerden yararlanarak çıkarımlarda bulunma
- Önemli ya da ilgili bilgiyi seçme (Keçik ve Uzun, 2004: 125).

Dinleme eylemi farklı amaçlarla gerçekleştirilebilir:

- Bilgilenmek
- Eleştiri almak
- Bir başkasının öyküsüne katılmak
- Diğerlerinin deneyimlerinden ve anlayışlarından faydalanmak
- Bir konuya hâkim olmak
- Ufku genişletmek
- Bir ilişki oluşturmak
- Diğerlerini değerlendirmek ve saygı göstermek (Mackay, 1997: 9-10)
- Birtakım doğruları öğrenmek
- Herhangi bir konuda durum değerlendirmesi yapmak

- Bir görüşü, bir heyecanı paylaşmak
- Konuşmacıyı tanımak
- Belli bir meseleyi birlikte çözme teklifinde bulunmak
- Belirli bir konudaki sorulara cevap bulmak
- Belirli bir istikamete yönelmek (Ağca, 2001: 112-113)
- Hoşça vakit geçirmek
- Hayatı ve olayları eleştirel gözle değerlendirmek
- Çevremizdekilere yardım etmek (Özbay, 2009: 64, Göğüş, 1968: 50).

Dinleme gönderici ile alıcı arasında karşılıklı bir anlamlandırma sürecidir. Alıcının işittiklerini anlamlandırabilmesi için aşağıdaki şartların yerine getirilmesi gerekmektedir:

1. Alıcı sesleri işitebilmeli, ses kaybı olmamalı.
2. Düzenli ve sağlıklı bir işitme ortamı oluşturulmalı.
3. İletilmeye çalışılan mesaj anlaşılır ve net olmalı.
4. Göndericinin kullandığı dil, alıcının seviyesine uygun olmalıdır (Özbay, 2009: 52).

Dinlemeyi etkileyen faktörler dinleyici ve konuşmacıya bağlı olmak üzere iki başlık altında toplanabilir:

- Dinleyiciye bağlı faktörler: Zekâ durumu, işitme durumu, dinlemenin önemini bilme, konuya ilgi duyma, dikkat etme, dinleme amacı, dilin işleyişini bilmedir.
- Öğretmene/konuşmacıya bağlı faktörler: Öğretmenin/konuşmacının konuyu sunma biçimi, öğretmenin/konuşmacının duruşu, mimik ve jestleri, öğretmenin/konuşmacının ses tonu, öğretmenin/konuşmacının bilgi birikimi, öğretmenin/konuşmacının dili kullanma becerisidir (Özbay, 2009: 169).

1.1.4. Olumlu Dinleme

Dinlemeye her açıdan hazır olma, dinlenilen konuya ilgi duyma, öğrenme isteğiyle dolu olma, önyargısız ve eleştirel bir anlayışla dinleme, not alma ve özetleme olumlu dinleme davranışları arasında yer almaktadır. Dinleyici konuşmacının muhatabı olan ve iletilerini anlamaya istekli olan kişidir.

İyi bir dinleyici olmanın koşulları şunlardır:

- Bedensel dinleme ve bedensel dikkat
- Konuşan kişinin gözlerine bakmak
- Sessizlik (Navaro, 2009: 132-134).

İyi dinlemenin yolları şunlardır:

- Dikkatin konu üzerinde toplanması
- Dinlemeye hazırlıklı olmak
- Konuşmacıyı anlamak için çaba göstermek
- Duyguları kontrol etmek
- Dinleme süresinde ana fikri kafada tespit etmek
- Konuşma hızı ve zihinsel kıvraklık
- Not almak (Kantemir, 1997: 12-13).

İyi bir dinleyicinin geliştirdiği alışkanlıklar şöyle sıralanabilir:

- Dinleyişinin nedenini bilir.
- Dikkatini konuşulanın üzerine toplar.
- Konuşmacıya bakar.
- Kendini konuşmacının konuşma hızına göre ayarlar.
- Konuşmayı anlamak için bir çaba gösterir.
- Konuşmacının konuşma amacını saptar.
- Önemli noktaları hatırlamak için gerekirse not alır.

- Not alırken nedenlere ve örneklere özel bir yer ayırır.
- Konuşmayı değerlendirmeden önce bütünüyle onu anlayıp anlamadığını araştırır.
- Söylenenlerin kendi yaşantı ve gözlemleriyle ilgisini araştırır.
- Konuşmacının ileri sürdüğü fikirlere katılıp katılmadığını onunla aynı görüşte olup olmadığını kendi kendine belirtir (Özdemir, 1987: 168-169).

İyi bir dinleme belli şartların sağlanmasına dayanır:

- Çocuğun anlama ve bilgi seviyesine göre konular seçilmeli yahut konular bu seviyeye indirilerek anlatılmalı; yaşadıklarına benzeyen, anılarını uyandıran hikâyeler, şiirler, tiyatrolar okunmalıdır.
- Dinlenecek her konu için günün en uygun saati seçilmelidir.
- Sınıf dışında ve içinde sessizlik olmalıdır.
- Dershaneye konuşanın rahatça görülebileceği bir düzen verilmelidir; mesela, sıralar at nalı biçiminde olabilir.
- Ağır işiten öğrenciler ön sıralara oturmalıdır.
- Öğretmenin kendisi iyi bir dinleyici olmalıdır (Göğüş, 1968: 51-52, Kavcar vd, 2005: 46-47).
- Çocuğun bir şeyi dinlemesi için ilgi yaratılması gerekir.
- Dinleme bir amaca dayanmalıdır. Dinlemenin amacı bilgi edinmek veya zevk almak olabilir.
- Dinlemek için bazı şartların elverişli olması gerekir: Dinleyicinin ruhça, bedence huzursuz olmaması; ısının, ışığın rahatsız etmemesi; sesin iyi işitilmesi (Öz, 2006: 155).

Dinlenenleri aktarmak ve kalıcı kılmak için dikkat edilmesi gerekenler şunlardır:

- İyi bir dinleyici olmak için dikkati konuşmacının sözleri üzerinde yoğunlaştırmak,

- Konuşmanın ayrıntılarından ziyade ana düşünceyi tespit etmek,
- Konuşmanın tamamına değil farklı ve önemli olan, o zamana kadar bilmediğimiz ya da yanlış bildiğimiz bölümlerine dikkat etmek,
- Bilgi edinmenin bir yolunun da iyi bir dinleyici olmaktan geçtiğinin bilincinde olmak,
- Karşıt fikirleri dinlemeye ve öğrenmeye açık olmak gerekir.

1.1.5. Olumsuz Dinleme

Yönergeleri karıştırma, düşünceleri çarpıtma, gereksiz ayrıntıları hatırlama, yanlış yorumlarda bulunma, yetersiz not tutma ve ana düşünceyi bulamama olumsuz dinleme davranışları arasındadır.

İyi dinlemeyi engelleyen faktörler şunlardır:

- Konuyu ilginç bulmamak
- Konuşanda kusur bulmaya çalışmak
- Konuşmadaki bazı noktalara aşırı duyarlılık göstermek
- Sahte dikkat
- Dikkatin kopmasına neden olmak ya da aldırmamak
- Düşünce hızından gereğince yararlanmamak (Ergin ve Birol, 2000: 123-125).

Olumsuz dinleme alışkanlıkları şöyle sıralanabilir:

- Anlatılan konuya ilgi göstermeme ve konuyu önemsememe
- Öğretmene karşı olumsuz tutum sergileme
- Yarım dinleme veya dinliyormuş gibi görünme
- Anlatılan her şeyi aynen not almaya çalışma
- Pasif dinleme (Türkoğlu vd., 1996: 98).

Dinlemeyi olumsuz yönde etkileyen etmenler şunlardır:

- İşitme gücünün yetersizliği
- Sözcük dağarcığının fakirliği
- Dinleme alışkanlığının kazanılmamış olması
- Konuşanın giyinişi ve davranışlarıyla ilgilenmek
- Konuşmanın yapıldığı yere ve dinleyici topluluğuna yabancı olmak
- Konuşanın sesini işitememek ya da kendisini görememek
- Konuşma ortamının sıcak ya da soğuk olması; oturulan yerde rahat edememek (Oğuzkan, 1991: 72).

Dinlemeyi engelleyen etkenler şunlardır:

1. Dinlemenin de bir öğrenme, bilgilenme yöntemi olduğunun bilincine varamamak

2. İşitme organlarının iyi çalışmaması ve zekâ eksikliği gibi bedeni unsurlar taşımak

3. Konuya dikkatle dinleyecek kadar ilgi duymamak

4. Kelime bilgisi bakımından yetersiz olmak

5. Konuşmada küçük ayrıntılara takılıp özü kaybetmek

6. Konuşanın ses tonuna, kıyafetine ve çevreye ilgi gösterip, kelimelere, verilen örneklere takılıp konuşmadan uzaklaşmak yahut çevreden gelen uyarılara kendini kaptırmak, konuşanı küçümsemek

7. Konuşmanın yapıldığı çevreye ve ortama yabancı olmak, çok yemek yemek, uykusuzluk, konuşanın sesini işitememek, yüzünü görememek, havanın sıcak yahut soğuk olması, konuşma ortamı, çevreden rahatsız edici koku, ses vb. algılama da dinlemeyi olumsuz olarak etkiler.

8. Dinleyicilerin ilgisizliği konuşmacıyı da etkiler. Konuşan kişi dinleyenlerin ilgisizliği karşısında küçümsendiğini düşünerek konuşma isteğini kaybeder.

Konuşma zevksiz bir hâl alır. Dikkat çekmek için ses tonunu daha fazla artırmaya çalışır.

9. Dinleyici ise konuşanın amacını anlayamaz, özü kaçırdığı için yanlış bilgilenir.

10. Dinleme becerisi kazanamamak insanın ana dilini öğrenmesini de engeller, başka şeylerle uğraştığı için yanındakilerin hatta konuşmacının ilgisini dağıtır (Aktaş ve Gündüz, 2001: 255).

Dinleme becerisi ile ilgili genel kabuller dört maddeyle özetlenebilir:

a. Dinleme doğal olarak gelişir.

b. Dinleme öğretilemez.

c. Dinleme değerlendirilemez.

ç. Öğretim programları çok yoğun olduğu için dinlemeye ayrı bir yer vermenin imkânı yoktur.

Dinleme kendiliğinden gelişen bir beceri olarak kabul edildiği için "ihmal edilmiş, kaybolmuş, unutulmuş, yetim kalmış, üvey" gibi sıfatlarla nitelendirilmiştir. Dinlemenin doğal olarak geliştiği ve öğretilemeyeceği inancı son yüzyılda bu beceri üzerine yapılan araştırmalarla yıkılmıştır. Bilindiği üzere bu araştırmanın amacı da ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Dinlemenin değerlendirilmesinde kısa cevaplı sorular, çoktan seçmeli maddeler, eşleştirme maddeleri, doğru/yanlış maddeleri, açık uçlu sorular, tutum ölçekleri, öz değerlendirme ve gözlem formları, kontrol listeleri gibi geleneksel ve modern ölçme-değerlendirme araç ve yöntemleri kullanılmaktadır. Dinleme becerisi öğretim programlarında yerini alan okuma, konuşma ve yazma becerisi kadar önem arz etmektedir. Çünkü hayatın her kesitinde (ev, okul, iş) bütün bireysel ve toplumsal ilişkilerde dinleme becerisi devreye girmektedir.

1.1.6. Dinlemede Sözsüz Davranışlar

Dinlemede önemli unsurlardan biri de sözsüz davranışlardır. Günlük hayatta sözlü iletişimler "dil ve dil ötesi" olmak üzere ikiye ayrılır. Dille iletişimde kişilerin

ne söyledikleri, dil ötesi iletişimde ise "nasıl söyledikleri" önemlidir. Araştırmalar, insanların günlük hayatta birbirlerinin ne söylediklerinden çok nasıl söylediklerine dikkat ettiklerini göstermektedir (Dökmen, 1994: 27). Bir kişinin ilettiklerinin yüzde 90 kadarı sözlü olmayan duruş, yüz ifadeleri, el kol hareketleri, ses tonu ve diğer birçok etkenle gönderilir (Robertson, 2004: 155). Sözsüz davranışlar dinleme sürecinde önemli bir yer tutmaktadır. Etkili bir dinleyici, iletişim esnasında kişinin yalnız söylediklerine değil yüz, el, kol ve beden hareketlerine de dikkat etmektedir. Sokolove, Sadker ve Sadker (1986) dinlemeyi etkileyen ve sözel olmayan dört ayrı husus belirtmişlerdir:

a)Göz kontağı

b)Yüz ifadeleri

c)Oturma şekli

d)Konuşma kaynağına olan uzaklık (akt. Akyol, 2010: 2-3).

Dinlemenin etkili olması göz teması, yüz ifadesi, oturma biçimi ve kaynağa olan yakınlık gibi unsurlara bağlıdır.

1.1.7. Dinlemenin Önemi

Dinlemek başarının anahtarıdır. Dinlemek yeni ufuklar açar. Ayrıca öğrenmenin de anahtarıdır. Doğrusu iyi bir dinleyici olmadan başarılı olmayı düşünmek de zordur (Mackay, 1997: 9). Etkili bir iletişim için çocuğun dinlemeyi öğrenmesi, etkin dinleme yeteneği, alışkanlığı kazanması gerekir. Dinleme, öğrenme yollarından birisidir. Dinleme iletişim sürecinin önemli bir bölümüdür (Özçelik, 1983: 8).

Modern hayatta dinleme becerisi pek çok alanda kullanılır. Okul hayatı, aile içi ilişkiler, arkadaş toplantıları, radyo yayınları bunlardan sadece birkaçıdır. Dinleme, her türlü öğrenme sürecinde ve sosyal çevrede insanın karşısına çıkan, bazen farkında olarak bazen olmayarak kullanılan bir dil becerisidir. Dinlemenin, değerli bir sosyal beceri olduğu nadiren düşünülür. İnsanlar, etkili ve güçlü bir dil becerisi olan dinlemenin önemini tam olarak kavrayamamışlardır.

Günümüz dünyasının, bilimsel ilerlemelerle baş döndürücü bir hızla gelişmesi ve buna paralel olarak insanın, dört bir taraftan gelen mesaj bombardımanı altında olduğu düşünüldüğünde dinleme becerisinin etkili ve verimli bir şekilde kullanılmasının büyük bir önem kazandığını söyleme gerekliliği ortaya çıkar. Teknolojik gelişmelerle birlikte hızla artan elektronik iletişim ve görsel medyadaki gelişmeye rağmen dil becerileri, özellikle de dinleme, insanların iletişim becerilerinin temelini oluşturmaya devam edecektir (Kalaycı ve Temur, 2005: 55).

Çocukların dinleyerek geçirdikleri zaman ile dil gelişiminde ve öğrenmede dinlemenin rolü göz önünde bulundurulduğunda, ilköğretim okulu müfredatı başta olmak üzere tüm müfredatlarda dinlemenin sistematik olarak öğretilmesinin gerekliliğini vurgulamak gerekir (Cossitt, 1978: 36).

Dinleme sadece öğrenim hayatında değil iş hayatında da üzerinde önemle durulan bir beceridir. İletişim, hayatın her aşamasında söz konusu olduğu için bu süreçte çok yararlanılan bir beceri olan dinlemeyi etkili kullananların başarılı olması beklenen bir durumdur. Kuzey Amerika'da yapılan bir araştırmada yöneticilerin % 80'i, iş hayatındaki en önemli becerinin "dinleme" olduğunu belirtmiştir (Salopek, 1999: 58).

Öğrencilerin iyi birer dinleyici olmalarını gerektiren pek çok neden vardır. Bunlardan başlıcaları şunlardır:

1. Nezaket kuralları gereği konuşan kişiyi dikkatlice dinlemek gerekir.

2. Dikkatli dinleme yoluyla, konuşan kişilerden pek çok şey öğrenilir.

3. İyi dinleme alışkanlıklarının gelişmesiyle birlikte öğrenme gitgide devamlı hâle gelir.

4. Anlatılan konuyla ilgili sorular sorulduğunda dinlememiş olmaktan dolayı zor durumda kalmamak için iyi bir dinleyici olmak gerekir.

5. Dinleme yetersiz olduğunda bir tartışmaya aktif katılım mümkün değildir.

6. Yönlendirmelerin dikkatlice takip edilmemesinden dolayı işlemlerin tekrar edilmesi zaman kaybına neden olacaktır.

7. Taraflar karşılıklı olarak iyi birer dinleyici değilse iletişimde sorunlar çıkar.

8. Öğrenciler okul ve toplumla bütünleştiklerinde kaliteli dinleme alışkanlıkları doğar. Bu nedenle okuldaki iyi dinleme alışkanlıkları toplumsal alanda da kendini gösterir.

9. Birbirlerini nezaketle dinlediğinde insanlar arasındaki ilişkiler sağlıklı bir zemine oturmuş olur (Ediger, 2002: 3).

Dinlemenin ve dinleneni anlamanın önemi büyüktür. Bilgilerimizin bir kısmı radyo, konferans, mülakatlar yolu ile kazanılmaktadır. Toplum düzeni, özel yaşayışımız kişilerin birbirleriyle karşılaşıp konuşmaları ve birbirlerini anlamalarını zorunlu kılmaktadır. Öğrenciler, derslerin önemli bir kısmını dinleyerek öğrenirler. Bunun için öğrencilere Türkçe derslerinde dinleme alışkanlığı kazandırılmalıdır (MEB, 1981: 327-356).

İnsan bir gününün;

%9'unu yazarak

%16'sını okuyarak

%30'unu konuşarak

%45'ini dinleyerek geçirmektedir (akt. Özbay, 2009: 66).

"Çocuk, okula başladığında sınıf içindeki zamanının %50-75'ini öğretmenini, arkadaşlarını veya sesli materyalleri dinlemekle geçirir. Son zamanlarda yapılan araştırmalar, dinlemenin okuldaki öğrenmelerde büyük bir paya sahip olduğunu göstermiştir." (Temur, 2001: 62).

Dinlemenin öğrenme sürecindeki yeri ve önemi büyüktür:

1. Sınıf içinde yapılan sözlü anlatımlar konunun özünü ve en can alıcı yanlarını öğrenciye verme olanağı sağlar.

2. Anlatımda yazı tahtası, harita, çizelge vb. görsel araçların kullanılması görsel, işitsel dinleme olanağı sağlar. Bu da anlamayı kolaylaştırır.

3. Sınıf içi grup etkileşimi öğrenmede etkilidir (Demirel, 1999: 37).

Yapılan araştırmalar, bir kişinin insanlarla birlikte olduğu sürenin %42'sini dinlemekle geçirdiğini, öğrencilerin okulda öğretmen ve arkadaşlarını günde 2. 5-4 saat dinlediklerini, okul başarısının da öğrencinin dinleme yeteneğine sıkı sıkıya bağlı olduğunu göstermektedir (Göğüş, 1978: 227).

Amerika'da yapılan araştırmaların sonucunda, tipik bir ilkokul ve ortaokul öğrencisinin okuldaki zamanının %50'sini, üniversite öğrencisinin %90'ını dinleyerek geçirdiği belirlenmiştir. Sınıfta sözlü iletişimin tek yönlü olduğu, öğretmenlerin zamanının 2/3'ünü konuşarak kullandıkları da saptanmıştır.

Türkiye'de sınıf içinde bir ders saatinin %67'sinin sözlü davranışlara ayrıldığı belirtilmiştir. Yapılan araştırmalar, öğrencilerin okulda öğretmen ve arkadaşlarını 2.5-4 saat dinlediklerini göstermektedir. Bundan dolayı, akademik başarı için de yeterli düzeyde dinleme becerisi gerekmektedir (Ergin ve Birol, 2000: 19-20).

Teknolojinin getirdiği radyo, televizyon, telefon, internet gibi araçlardan; tiyatro, sinema ve müzik gibi sanatsal etkinliklerden; toplantı, konferans, panel ve açık oturum gibi etkinliklerden dinleme yoluyla faydalanıldığı; günlük yaşamda bilgi alış-verişinin büyük oranda dinleme yoluyla gerçekleştiği dikkate alınırsa dinleme becerisinin önemi inkâr edilemez.

1.1.8. Dinleme Süreci

Dinleme, seslerin ve konuşma görüntülerinin farkına varılması ve onlara dikkatin verilmesiyle başlayan belli işitsel işaretlerin tanınması, hatırlanması ve anlamlandırılmasıyla son bulan karmaşık bir süreçtir.

Yapılandırmacı dil yaklaşımına göre dinleme gelişimsel ve etkileşimsel bir süreçtir. Gelişimsel olması dinleme becerilerinin geniş bir zamana yayılması, dinlemenin çeşitli süreçlere ve aşamalara ayrılmasıdır. Etkileşimsel olması ise dinlemenin konuşmacı, konuşmacının aktardığı bilgiler ve dinleme ortamı ile etkileşim içinde yapılmasıdır (Güneş, 2007a: 71).

Dinleme süreci algılama, dikkati yoğunlaştırma ve anlamlandırma şeklinde birbirini tamamlayan üç aşamadan oluşmaktadır (akt. Akyol, 2010: 2). Dinleme sürecinin aşamaları şunlardır:

- İlgi
- İşitme
- Dikkat
- Kavrama
- Dinleme
- Değerlendirme

- Tepki/Karşılık (Calp, 2005: 157-159).

Dinleme sürecinde etkili olan etmenler şunlardır:

- Metin türü ve içeriği
- Dinleyicinin amacı ve konunun bu amaca uygun olması
- Dinleyicinin üstlendiği rol (katılımcı, seslenilen kişi, dinleyici, kulak misafiri)
- Dinleyicinin yaşı (Keçik ve Uzun, 2004: 134).

Dinleme sürecindeki unsurlar şunlardır:

- Algılama: Sesli uyaranları ve sözsüz iletişim sinyallerini fark etme.
- Dikkati Yoğunlaştırma: Dinlenen şeye odaklanma.
- Anlamlandırma: Duyulan sesli uyaranı anlama ve yorumlama.
- Hatırlama (Cevaplama): Tepki verebilmek için sesli uyaranı bellekte saklama (Kingen, 2000).

Dinleyerek anlama süreci; "...dinleyen kişinin dışarıdan gelen ses kümeleri içerisinden, dilsel nitelikli olanları ayırt etmesiyle başlayan, daha sonra dilsel nitelikli bu ses kümelerini zihinsel bir işleme tâbi tutarak sözlü metnin bağlamı çerçevesinde bilgiye dönüştürüp geri bildirim sürecini yine ilgili bağlam çerçevesinde başlatabilme becerisidir." (Onan, 2005: 158).

Dinleme sürecindeki etkinlikler dinleme öncesi, dinleme anı ve dinleme sonrası etkinlikler olmak üzere üç başlıkta toplanmaktadır:

Dinleme Öncesi Etkinlikler:

A. Ön Hazırlık

Dinlemeye Hazırlık Yapma: Öğrenci dinleme sırasında nasıl oturacağını belirler, kullanacağı araç gereci hazırlar, dinleyeceği konuyla ilgili bilgi toplar, konuyla ilgili olarak merak ettikleri ile ilgili önceden soru hazırlar ve dinleme sırasında not almak amacıyla gerekli araç gereci hazırlar.

B. Zihinsel Hazırlık

Dinlenecek Konuyla İlgili Zihinsel Hazırlık Yapma:

- Öğrencilerin motivasyonu ön bilgilerini harekete geçirecek sorularla, konuyla ilgili bir şarkıyla, filmle veya görsellerle artırılmalı ve ilgileri konuya çekilmelidir.
- Ön bilgileri ile anahtar kelimeler ve içerikle ilgili tahminlerini belirtmeleri için cesaretlendirilmelidir. Dinlenecek konunun başlığı söylenerek, resim ve ipuçları verilerek metnin kestirilmesi istenmelidir.
- Dinleme etkinlikleri amaçlı yapılmalıdır. Metinler, amaçlı dinleme sağlayabilmek için küçük sınıflar için daha fazla (üç kez) dinletilmeli ve daha sonra öğrencilerin dinledikleri ile ilgili sorulara cevap vermeleri istenmelidir. Dinleme amacını belirleme çalışmalarında "Dinleme sonucunda neler öğrenebileceğinizi düşünüyorsunuz? , "Bunu dinlememizin nedenleri neler olabilir?" soruları sorularak öğrenciler dinleme amaçlarını belirlemeye yönlendirilmelidir.
- Dinledikleri ile ilgili beklentileri gerçekleştirmek amacıyla konuşma becerisi geliştirilmelidir.
- Dinlenen metinde geçen olay görsel araçlarla canlandırılabilir. Bunda amaç, öğrencilerin duyduklarını görsel olarak görmelerini sağlamak, böylece metni daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktır. Bunun için resim, fotoğraf, çizgi resim ve posterler kullanılır. Bu sahnenin oluşturulması olarak tanımlanır.
- Dinlenecek metinde geçen yeni sözcükler öğrenciler tarafından belirlenerek anlamları tahmin ettirilmelidir. Gerekirse yeni cümle yapıları öğretilmelidir. Yeni öğrenilen sözcükler, bilinen cümle kalıplarıyla, yeni cümle kalıpları da bilinen sözcüklerle öğretilmelidir.

Dinleme Sırasındaki Etkinlikler

- Öğrencilerde dinleme aracılığıyla iletişim kurma isteği oluşturulmalıdır,
- Öğrencilerin dinleme amacı belirlemelerinde yardımcı olunmalıdır,

- Önce genel bir dinleme daha sonra özel bilgiyi bulmak amacıyla dinleme yaptırılmalıdır. Bu nedenle en az iki kez metni dinletmek ya da metni okumak gerekmektedir.
- Öğrencilerin kelimelerin anlamlarını metinden tahmin etmeleri sağlanmalıdır,
- Öğrencilerin hangi cevabı verdiği değil, cevaba nasıl ulaştığı yani ne öğrendiği ve anladığı önemlidir.

Dinleme Sonrası Etkinlikler

- Dinlenen metin ile ilgili sorulara cevap verilir. Bu çalışma sınıf düzeyine göre paragraf paragraf da yapılabilir.
- Dinlenen metnin sözlü ya da yazılı özeti çıkarılır.
- Giriş ve gelişme kısmı verilen bir hikâyenin sonuç kısmının tamamlanması istenir.
- Dinlediği metinle ilgili zihinde canlandırdıklarını resimle görselleştirmeleri istenir. Öğretmen okurken ya da okuduktan sonra öğrenciler resim, karikatür ya da şekil çizebilir.
- Dinlenen metin ile ilgili resimlerin ya da cümlelerin olay sırasına göre dizilmesi istenir.
- Dinlenenleri yazma ya da dikte etme etkinliklerine yer verilir.
- Duyulan eksik cümleler tamamlanır.
- Dinlenen metne uygun farklı başlık önerilir.
- Metinde boş bırakılan yerleri doldurma çalışmalarına yer verilir.
- Dinlediklerini başkalarıyla paylaşmaları istenir.
- Dinlediklerinin sebebi ve sonucu ilişkilendirilir.
- Dinlediklerinden yaptıkları çıkarımlar belirlenir.
- Konuşmacı, konuşma ortamı ve konuşma içeriği hakkındaki düşünceleri anlattırılır.

- Dinlediklerinde ortaya konulan soruna çözümler buldurulur.
- Dinlediklerine ilişkin karşılaştırılmalar yaptırılır (Demirel ve Şahinel, 2003: 75-78).

Dinleme öncesi çalışmalar, öğrencileri dinlemeye hazırlamayı amaçlar. Bu hazırlığın hem fiziksel hem de zihinsel boyutu vardır. Dinleme öncesi çalışmaların fiziksel boyutu içinde ilk sırayı, sınıfta sessizliğin sağlanması alır. Sınıftaki sessizlik, dinleme sırası ve sonrasında da devam etmelidir. Öğrenciler sağlıklı bir dinleme ortamının en temel şartlarından birinin sessiz ortam olduğu konusunda bilgilendirilmelidir. Fiziksel boyut içinde ele alınması gereken diğer özellikler; sınıftaki her öğrencinin sağlıklı olarak işitebileceği bir şekilde oturması ve sınıftaki oturum planının buna göre ayarlanması; ses kaynağının, sesin bütün öğrenciler tarafından rahatlıkla işitilebilecek şekilde düzenlenmesi, sınıftaki havanın ne çok sıcak ne çok soğuk olması, sınıf veya okul dışından gelebilecek seslere karşı önlem alınması şeklinde belirtilebilir. Bu özelliklere dikkat edilmesi, dinlemenin sağlıklı gerçekleşmesi için çok önemlidir. Çünkü kaynaktan çıkan mesaj; gürültü, ses seviyesinin düşüklüğü vb. nedenlerle öğrenciler tarafından işitilemezse, dinlemenin ön şartı gerçekleşmemiş olur. Bu yüzden sağlıklı bir dinleme için sağlıklı bir işitme ortamı oluşturulmalıdır. Dinleme öncesi çalışmaların zihinsel boyutunda belirtilmesi gereken husus motivasyondur. Öğrencilere konuyla ilgili sorular sorarak; resimler, fotoğraflar göstererek onları dinlemeye hazır hâle getirmek, bu boyutta yapılabilecekler arasında yer alır. Yapılacak çalışmalar sayesinde, öğrencilerin, dinlenecek konuyla ilgili bilgileri, deneyimleri zihinlerinde canlanacak, bu durum onları konunun içine çekecek ve dinlemeye daha istekli hâle getirecektir. Ayrıca etkinlikler öncesinde onlara bazı açıklamalarda bulunmak ve sorular sormak, dinleme sırasında öğrencilerin not almalarını sağlayacaktır (Mastropieri ve Scruggs, 2004: 317).

1.1. 9. Dinleme Eğitimi

Yaşamın her alanındaki ilişkileri (iş, okul, toplumsal ilişkiler vb.) kuşatan dinleme beceri ve alışkanlığı okul öncesi dönemde kendiliğinden doğal biçimde edinilir. Ancak, edinilen bu beceriler, öğrencileri dinlediklerini anlayan, ayıran,

değerlendiren kişiler hâline getirmez. Bu nedenle, öğrencileri dinlediklerini anlamaya, ayırmaya, eleştirip değerlendirmeye götürecek beceri ve alışkanlıkların kazandırılmasında ana dili öğretimine büyük sorumluluklar düşmektedir (Sever, 2000: 11).

Okullarda öğrencilere dinlemeleri söylenir fakat çok az öğretmen, öğrencilerine nasıl dinlemeleri gerektiği ve dinleme becerilerini daha iyi nasıl geliştirebilecekleri ile ilgili bir şeyler öğretmektedir. Okullarda öğrencilere iletilen neredeyse tek dinleme eğitimi, tamamen faydasız bir ihtar olan "Dikkat et!" ve "Dikkatle dinle!"dir (Anderson, 1960: 93).

Dinleme, eğitimle geliştirilebilen bir beceridir. Dinlediğini oluş sırasına göre hatırlama ve söyleneni dikkatle dinleme konusunda eğitilen 2. ve 3. sınıf öğrencileri, hiçbir uygulama yapılmamış kontrol grubundaki öğrencilere göre daha üstün durumdadır.

Bir araştırmaya göre öğretmenin her gün on dakika kitap okuduğu dördüncü sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlam puanları artmıştır.

Bir konuşmayı dinleyen ve bunu sözlü olarak aktaran 2. sınıf öğrencileri, önce bir konuşmayı sonra da bu konuşmanın sözlü aktarımını dinleyen bir gruptan daha iyi hatırlamışlardır.

Derslerini dinleyen, daha sonra da bu dinlediklerini küçük gruplar hâlinde arkadaşlarıyla tartışan 5. sınıf öğrencileri, dinleme eğitimi almamış ya da dinlediği dersleri küçük gruplarla, arkadaşlarıyla tartışmamış öğrencilerden daha yüksek dinleme puanı almışlardır (Yangın, 1999: 33).

Trelase (1989) öğrencilere sesli okumanın dinleme açısından oldukça önemli olduğunu vurgulayarak, sesli okumanın dinleyiciye; okuyucu modelini gösterdiğini, yeni bilgi sunduğunu okumadan zevk alınmasının sağladığını kelime hazinesini geliştirdiğini, doğru ve güzel cümle ve hikâye yapısı sergilediğini, sokakta veya televizyonda kullanılan dilden farklı bir dil sunduğunu belirtmektedir (Akyol, 2010: 6).

Dinleme alışkanlığı kazandırmak için ilk başvurulacak yol, öğrencilerin çevrelerindeki seslere dikkatlerini çekmektir:

- Doğada duyulan sesler (kuş sesi, su sesi, gök gürültüsü vb.)
- Büyük şehirlerde taşıtların, fabrikaların çıkardıkları sesler
- İnsanların, hayvanların çıkardıkları sesler (ayak sesi, gülme, ağlama sırasında çıkan sesler vb.)
- Bir şeye vurulduğu veya bir şey düştüğü zaman çıkan sesler (cam kırılması, teneke devrilmesi, varil yuvarlanması vb.) (Öz, 2006: 155).

Özdemir'e (1987) göre ilk sınıflarda bir iki saatlik "hikâye ve masal saati" düzenlemek, okunan metne yönelik sorular sormak, dinledikleri metni oluş sırası ile özetlemek dinleme becerisi için önemli çalışmalardır. Ayrıca birinci kademede öğrencilerin sesleri ayırt etmesinin (taklit etmesinin) de önemli olduğunu belirten Özdemir bunun için ilkbaharda işitilen seslere dikkat çekmektedir:

- Kuş sesleri
- Yağmurun yağarken evlerin damlarında çıkardığı ses
- Böcek, kurbağa, civciv vs. sesleri.

Birinci sınıfta öğrencilere öğrenecekleri sesleri tanımasına yönelik dinleme etkinlikleri yaptırılabilir:

1. Bir kasete kaydedilen öğrenci konuşmalarını dinletme
2. Gün içinde okula başladıklarında mikrofonla söylenenleri tekrar etme
3. Okunan metinde ilk kez duydukları sözcük için ellerini kaldırmalarını isteme
4. Okunan metinde renkleri, kokuları, kişileri söyleme
5. Okunan metinde geçen bazı ayrıntıların resmini çizmelerini isteme (Örneğin ev, köy, araba, yol resmi vb.)
6. Çeşitli gürültüler oluşturma, vurma, atlama, yırtma, kesme, zil çalma, vb sesli oyunlar
7. Çalgı seslerini tahmin etme
8. Kasetten çeşitli sesler ya da müzik dinleme, şarkı söyleme (Güneş, 2007b: 73).

Yangın (1999: 35-36), Truesdale'nin Tüm Vücutla Dinleme Öğretimi yöntemini birinci sınıflara uygulamıştır. Plan şu aşamalardan oluşmaktadır:

1. İşitme ve dinleme arasındaki farkı açıklama: Bunun için sınıftaki sesleri dinlemeleri istenir.

2. Dinlerken neler yapılır? Dinleme sürecine beyin, göz, ağız, el ve ayakların da katılıp katılmadığı öğrencilerle tartışılır.

3. Bütün vücut davranışları gözden geçirilir. Bu davranışlar tahtaya listelenebileceği gibi bir insan resmi çizilerek vücudun dinlemeyle ilgili parçaları işaretlenir. Öğrencilere olumsuz dinleme davranışlarını anlatılır.

4. Tüm vücutla dinleyen öğrencilerin, dinleme esnasında nasıl göründükleri tartışılır.

Sınıfta, dinleme becerisini geliştirmek için yapılan çalışmalar sırasında öğrenciler tarafından sorulan her sorunun öğretmen tarafından cevaplanmasına gerek yoktur. Öğretmen, kendine sorulan sorulardan uygun olanlarını sınıftaki diğer öğrencilerin cevaplamasını isteyebilir. Bu tip durumlar, dinleme ve konuşma çalışmaları için iyi birer fırsat olarak görülmelidir (Funk ve Funk, 1989: 663).

Dinleme becerisini geliştirmek için şu çalışmalar yapılabilir:

- Küçük yaş gruplarında şarkı dinletilebilir.
- Boşluk doldurmalı testlerden yararlanılabilir.Bu testlerde dilin gramer kalıpları (….in …si, …den ….ye, ne … ne…., ya … ya… vb) kullanılabilir.
- Dikte etme çalışmaları yapılabilir.
- Ana fikri bulmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Cümle tamamlama çalışmaları yapılabilir.
- Dinleme etkinliğinde mani, tekerleme ve bilmeceler kullanılabilir (Yalçın, 2006: 128-130).

Dinleme becerisini geliştirmek için farklı yöntem, teknik ve etkinlikler önerilmektedir:

- Metin okuma çalışması dinleme becerisinin geliştirilmesi açısından önemlidir. Öğretmenin sınıfta öğrencilerin seviyesine uygun, ilgisini çekebilecek bir metni sesli okuması, metindeki ana düşünce, yardımcı düşünce vb. gibi hususları belirlemesi.

- Dinlenen metnin yeniden yapılandırılması kavramayı kolaylaştırır, hikâye anlatma becerilerini geliştirir (Yangın, 1999: 34).

- Dinleme etkinliklerinde radyo, TV, VCD, DVD, bilgisayar, internet gibi görsel ve işitsel araçlardan yararlanılmalıdır. Seslerin ayrıştırılmasında CD'ye kaydedilmiş kuş sesleri, taşıt sesleri, müzik vs. den faydalanılabilir.

- Öğrencilere verilen ödevler televizyondaki bir programa ya da filme dönük olabilir.

- Çeşitli dil kalıpları dinletilebilir. Dinletilen metinlerdeki dil kalıplarından hareketle hızlı kavrama becerisi kazandırılabilir. Öğretmen dinleme eğitimi için seçtiği bir metindeki bazı dil kalıplarını siler… Bu kalıplar mesela ne….ne…, ya … ya…, …'den …..'ye olabilir (Özbay, 2009: 147).

- İçinde birkaç iş tanımı bulunan bir cümle okunup dinletilerek bunu tekrar etmeleri istenir. Yanlış bir ad, bilgi ya da açıklama geçen bir yazıyı dinletip doğruların bulunması sağlanabilir. Yazarını ya da şairini bulmak için bir öykü, oyun ya da şiir dinletilir (Demirel, 1999: 37).

- Hikâye, bilmece ve tekerlemeler kullanılabilir.

- Emirler yaptırılmak üzere dinletilebilir.

- Dinleme etkinliği içerisinde öğrenciler de birbirlerine sorular sorabilmelidir.

- Yol tarifi, duyuru, ilan ve radyodaki belli programlar dinleme çalışmalarında kullanılabilir (Göğüş, 1968: 51-52).

- Günlük yaşamda dinleme-konuşma sürecini örneklendiren çeşitli yaşam durumlarının (selamlaşma, karşılıklı konuşmalar, telefon görüşmesi vb.) öğrenciler tarafından sınıf içinde oyunlaştırılması ve her oyunlaştırmanın dinleme ilkeleri açısından değerlendirilmesi.

- Düzeye uygun bir oyun ya da filmin ilkelere uygun olarak izlenmesi, olayın öğrencilerin kendi cümleleriyle özetlenmesi.

- İzlenen bir film ya da oyunda geçen olayın resimlerle anlatılmasına yönelik çalışmaların yapılması.

- Düzeye uygun bir metnin (masal, şiir, öykü, makale, deneme vb.) ilkelere uygun olarak okunması, olayın ya da içeriğin öğrencilerin kendi cümleleriyle sözlü ya da yazılı olarak özetlenmesi.

- Öğrencilere klâsik müzik dinletilmesi (10' ya da 15'). "Dinlenilen müzik, sizlerde hangi duygu ve düşünceleri oluşturdu, sizlere neler çağrıştırdı?" sorusunun öğrenciler tarafından sözlü ya da yazılı olarak yanıtlanması.

- Düzeye uygun sanatsal ya da kültürel içerikli bir radyo ya da televizyon programının ilkelere uygun olarak dinlenmesi ve programın konuşma-dinleme ilkeleri açısından değerlendirilmesi vb. (Sever, 2000: 12).

- Dinleme becerisi edinmenin günlük hayattaki önemini öğrencilerin tartışması,

- İçinde bazı dilbilgisi ya da anlam yanlışları bulunan cümleleri okunması ve bu cümlelerdeki yanlışları buldurulması,

- Dinlenen haber ya da açıklama yazıları ile bunlara ek olarak 6-8. sınıflarda düşünce yazılarının içeriğiyle ilgili soruların cevaplanması,

- Radyo ve televizyondan günlük haberlerin dinlenmesi/izlenmesi,

- Radyo ve televizyondaki oyun, konuşma, görüşme vb. dinlenmesi/izlenmesi,

- Dinledikleri konferans ve toplantıları değerlendirmelerinin sağlanması,

- Müzik dinlettiriniz, sinema filmi veya oyun izlettirip bu dinleyip izledikleri film ve oyunlar hakkında konuşmalarının sağlanması,

- Kasetçalar, video vb. eğitim araçlarından yararlanılmasının sağlanması(Ünalan, 2006: 58).

- Öğrencilere okunan bir parçadan ya da yapılan bir konuşmadan ne anladıklarını sormak.

- Öğrencilerden okunan ya da anlatılan bir öykünün oyunlaştırılmasını istemek.
- Öğrencilerden radyo ya da televizyondan izledikleri bir konuşmayı kısaca anlatmalarını istemek.
- Okunan ya da anlatılan bir konuyla ilgili tartışma açmak.
- Öğrencilere dinledikleri kısa bir şiirin tümünü ya da bazı bölümlerini tekrar ettirmek (Kavcar vd., 2005: 525).

Dinleme eğitimi çalışmalarında görselliği kullanarak önemli adımları ve süreci gözden geçirmek, öğrencilerin bu çalışmadan daha yüksek verim elde etmelerini sağlar (Winn, 1988: 146). Bunun için hikâye haritası, düşünce seması, tablolaştırma vb. yöntem ve tekniklerden yararlanılmalıdır. Bu tür çalışmalar öğrencilerin, dağınık gibi algıladıkları bilgi parçalarını hatırlamalarını ve bütünleştirmelerini; farklı gibi görünen düşüncelerin, olayların aslında bir bütünün parçaları olduğunu fark etmelerini sağlayacaktır (Kingen, 2000: 271).

Öğrencilere verilen dinleme eğitimi, okulda geçirilen zamanın tümünü kapsamalı yalnızca dil öğretimi ile ilgili programa sıkıştırılmamalıdır. Dil, bütün derslerin öğretiminde bir araç olarak kullanıldığı için, dil becerilerinin öğretiminde de bütün derslerdeki fırsatlar değerlendirilmelidir. Dil becerilerinin öğretimi sadece ana dili dersinde değil, ortaya çıkan fırsatlardan yararlanılarak Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Beden Eğitimi vd. derslerde de yapılmalıdır. Bu, dile bütüncül bir bakışın gereğidir (Matheson, Moon ve Winiecki, 2000: 32).

Dinleme eğitiminin amaçlarını şöyle sıralanmaktadır:

1. Söylenen sözü konu, zaman, yer, ad vb. kavramları tam anlayabilmek için dinleme,

2. Konuşulanı, okunanı anlayabilmek için dinleme,

3. Arkadaşlık, iş ve diğer insan ilişkilerinde nezaketle dinleyebilme,

4. Bilgi, düşünce, haber almak için dinleyebilme,

5. Boş zamanlarında müzik dinlemeye alışma, tiyatro ve sinemadan, radyo ve televizyondan yararlanmak için kesintisiz dinleyebilme,

6. Dinledikleri arasında sıra ya da neden-sonuç ilişkisi kurabilme,

7. Dinlediği konuşmanın ana düşüncesini kavrayabilme,

8. Dinlediğini değerlendirirken ön yargılardan, kişisel sevgi ve karşıtlık duygusundan sıyrılabilmek için tarafsız olabilme,

9. Dinlediğinin eksik, yanlış, abartılı, gerçek, yararlı yönlerini seçebilme,

10. Dinlediklerini çabucak değerlendirebilme,

11. Dinlediklerine karşı hoşgörü duygusu geliştirme (Demirel, 1999: 36-37).

Dinleme öğretiminin amaçları şunlardır:

- Dil becerilerini geliştirme,
- İletişim becerilerini geliştirme,
- Öğrenme ve anlama becerilerini geliştirme,
- Zihinsel becerileri geliştirme,
- Sosyal becerileri geliştirme,
- Zihinsel bağımsızlık becerilerini geliştirme (Güneş, 2007a: 76).

Dinleme eğitiminde şu ilkeleri göz önünde bulundurmak gerekir:

- Mutlaka amaçlı yapılmalı, metin öğrencilere dinletildikten sonra metinle ilgili sorular sorulmalıdır. Bu çalışmaların sınıf seviyesine göre paragraf paragraf yapılması daha uygun olur.
- Dinleme metninin sözlü ya da yazılı özeti çıkarıldıktan sonra giriş, gelişme ve sonuç bölümleri durdurulmalı yahut öğrencilere bir hikâyenin giriş, gelişme bölümleri dinletilip sonuç bölümünün tamamlanması istenmelidir.
- Dinledikleri metinle ilgili fıkra, deneme türü yazılar yazdırılabilir.
- Dinledikleri metne uygun düşebilecek başlıklar buldurulabilir.
- Öğrencilere tasvir cümleleri dinletilip öğrencilerin anlatmaları istenebilir.
- Yanlış bir yazı okutulup yanlışlar buldurulabilir.

- Bir yazı okutulup türü tespit ettirilebilir.
- Bilgi, açıklama, haber türü yazılar okutulup çeşitli sorularla bilgileri denetlenebilir.
- Öğrencilere kendi aralarında edebi yazılar okutup dinleme alışkanlığı kazanmalarını sağlanabilir.
- Konferanslar izlemeye teşvik edilebilir.
- Oyun ve sinema filmi izlettirilip anlatmaları istenebilir (Aktaş ve Gündüz, 2001: 256).

Dinleme becerisini geliştirmek için öğretmenin kullanabileceği teknikler şöyle sıralanmaktadır:

1. Ana fikirler, ayrıntılar ya da sonuçlar için dinleme
2. Dinlemede bağlamdan yararlanma
3. Sununun özetlenmesi
4. İlişkili ve ilişkisiz bilgileri ayırt etme (Ergin ve Birol, 2000: 127-128).

Dinlemeyle ilgili şu tedbirler alınmalıdır:

- Dinleme eğitimi küçük yaşlardan itibaren başlamalıdır.
- Dinleme eğitimi için programın ve okulun her türlü imkânlarından faydalanılmalıdır.
- Dinleme eğitiminin başarılı olabilmesi için öğretmenin de iyi bir dinleyici olması gerekir.
- Dinleme eğitimindeki başarı, kullanılan öğretim metotlarının mahiyetine bağlıdır.
- Dinleme eğitiminde modern öğretim araçlarından faydalanılmalıdır (Oğuzkan, 1965: 532).

Dinleme eğitiminde şu noktalara dikkat etmek gerekir:

- Öğretmenin konuşurken yönü öğrenciye dönük olmalıdır.

- Öğrencilerle mutlaka göz iletişimi kurulmalıdır.
- Öğrencinin konuşması sabırla ve saygıyla dinlenmelidir.
- Öğrencinin konuşması kesilmemeli, eksiğin tamamlanması ya da yanlışın düzeltilmesi konuşmanın sonuna bırakılmalıdır (Gürgen, 2008: 56).

Sınıfta dinlemenin etkili olabilmesi için öğretmenler şu önerileri göz önünde bulundurmalıdır:

- Sınıfta gerekli olan dinleme miktarını analiz edin.
- Sınıftaki dinleme engellerini belirle.
- Poster as.
- Model ol.
- Dinleme stratejilerini gözden geçirin.
- Anne babaları bilgilendirin.
- Stratejileri esnek kullanın, değiştirin (Swain, Friehe ve Harrington, 2004: 52-53).

Öğrencilerin dinlemeyi etkili hâle getirmesi için öz kontrol ilkelerinden faydalanılabilir:

1. Dinlemeye hazır olacağım.
2. Neden dinlediğimi bileceğim.
3. Dinleyeceğim şeye konsantre olacağım.
4. Dinlediğim konuyu anlamaya çalışacağım.
5. Dinlerken kendime:

- Konuşmacının konuşma amacını biliyor muyum?
- Benim konuşmacıyı dinleme amacım nedir?
- Konuşmacıya sorular sorabilir miyim?
- Dinlediklerimi kendi sözcüklerimle anlatabilir miyim? (Temur, 2001: 92).

Çocuğun dinleme becerisi, alışkanlığı kazanmasında öncelikle iş aileye düşmektedir. Bu konuda ailenin çocuğa örneklik etmesi önemlidir. Konuşurken can kulağıyla, saygıyla dinleniyorsa, masal, öykü vb. dinlemeye alışmışsa, yönerge dinleyip gereğini yapıyorsa okulda dinlemeye hazır demektir (Göğüş, 1987: 230). Okulda öğretmen tarafından yapılan çalışmalara aileler de katkıda bulunmalıdırlar. Evde televizyon günde en az yarım saat kapatılarak dinleme becerisini geliştirici etkinlikler uygulandığında, çocukların dinleme becerilerinde büyük gelişmeler görülecektir.

1.1.10. Dinleme Türleri

Dinleme türleriyle ilgili farklı sınıflamalara rastlanmaktadır. Tidyman ve Butterfield yedi tür dinlemeden söz etmektedirler:

1. Basit Dinleme: Telefon konuşmaları, arkadaşlarla konuşma vb. durumlardaki dinleme.

2. Ayırt Edici Dinleme: Trafikteki sesleri, hayvan seslerini ayırt etmek; bir şeyi vurgularken öğretmenin sesinde meydana gelen değişmeleri fark etmek için dinleme.

3. Rahatlama İçin Dinleme: Şiir, hikâye, çeşitli ses kayıtları dinleme.

4. Bilgi İçin Dinleme: Anonslar, düşünceleri listelemek için dinleme.

5. Fikirleri Düzenleme İçin Dinleme: Farklı kaynaklardan bilgileri düzenleme; bulgular üzerinde tartışma ve bunları özetlemek için dinleme.

6. Eleştirel Dinleme: Bir tartışmada, toplantıda konuşmacının amacını analiz etmek; önyargıları, duyguları, propaganda vb. fark etmek için dinleme.

7. Yaratıcı Dinleme: Hoşlanılan müzik, drama vb. dinleme ve düşüncelerini, hislerini kendi kelimeleriyle ifade etmek için dinleme (akt. Doğan, 2007: 36).

Wolvin ve Coakley ile Kingen ise beş çeşit dinlemeden bahsetmektedirler:

1. Ayırt Edici Dinleme: Sesleri ve görsel uyaranları birbirinden ayırt etmek için yapılan dinleme (Konuşma seslerini, müzik tonlarını, çevreden gelen olağan sesleri, birden çok anlamı olan kelimeleri, sözlü iletişime eşlik eden sözsüz iletişim unsurlarını vb. ayırt etmek için dinleme).

2. Estetik Dinleme: Eğlence ve zevk almak için dinleme (Bu tür dinlemede mesajın duygu ve heyecan uyandırması istenir. Bir hikâyenin, şarkının dinlenmesi estetik dinlemeye örnek olarak verilebilir).

3. Etkili Dinleme: Bir mesajı, eleştirel yargıda bulunmadan dinleme (Sebep-sonuç ilişkilerini anlamak, gerçek bilgi ile dinleyicinin çıkarım yoluyla edindiği bilgiyi ayırt etmek, önceden bilinen ve yeni edinilen bilgi arasındaki bağlantıları ortaya koymak, ana fikri ve yardımcı fikirleri tespit etmek için dinleme).

4. Eleştirel Dinleme: Sadece anlamak için değil, puan vermek, değerlendirmek veya yargılamak için dinlemek (Hatalı veya mantıksız tartışmaları tespit etmek, ifade edilen sözlerin altında yatan anlamları ortaya çıkarmak için dinleme).

5. Empatik Dinleme: Eleştirmeden, empati kurarak dinleme (Yargılardan kaçınarak, tavsiye vermeden, karşıdakinin duygularını anlamaya çalışarak dinleme) (akt. Doğan, 2007: 262).

Aytaş (1999) dinlemeyi pasif, seçerek, katılımlı, duygusal ve eleştirel olmak üzere beşe ayırmaktadır. Pasif dinleme mesaja odaklanmadan sadece seslerin dikkate alındığı dinlemedir. Seçerek dinlemede dinleyen, ilgisini çeken bölümleri dinlemekte, katılımlı dinlemede tepkilerini sözlü ya da sözsüz davranışlarıyla ifade etmektedir. Duygusal dinleme empatiktir. Eleştirel dinlemede ise dinlenenler ile kişinin kendi dünyasındaki gerçeklerin karşılaştırılması, yorumlanması ve değerlendirilmesi söz konusudur.

Öz (2006), bilgi edinmek için dinleme, karşılıklı konuşmaları izleyebilme, konuşulanları dinleme, sesli okuma sırasında dinleme, bir temsili, bir söz korosunu dinleme gibi dinleme türlerine yer vermektedir.

Göğüş (1978) dikkatli dinleme, doğru dinleme ve eleştirel dinleme olmak üzere üç tür dinlemeden söz etmektedir.

Kantemir'e (1997: 18) göre dinleme türleri şunlardır:

1. Gönüllü veya gönülsüz dinleme

2. Rastgele veya maksatlı dinleme

3. Disiplin veya değişikliğe dayanan dinleme

4. Eleştirici veya eleştirici olmayan dinleme

5. Sempati veya antipati ile dinleme.

Özdemir'e (1987: 168) göre dinleme türleri şunlardır:

1. Yalın Dinleme

2. Ayırıcı Dinleme

3. Eğlenmek ve yorgunluklarımızı gidermek için dinleme

4. Bilgi edinmek için dinleme

5. Bilgileri düzenleme için dinleme

6. Eleştirel dinleme

7. Yaratıcı dinleme.

Tompkins'e (1998) göre dinleme türleri şunlardır:

a) Ayırt edici dinleme

b) Estetik dinleme

c) Transfer edici dinleme

d) Eleştirel dinleme

e) Terapatik dinleme (akt. Akyol, 2010: 10).

Cüceloğlu (2009) ve Umagan (2007) ve Cihangir (2004) dinlemeyi etkili ve etkisiz dinleme olmak üzere iki ana başlık altında toplamıştır. Cüceloğlu'na (2009: 168-169) göre etkisiz dinleme türleri şunlardır:

1. Görünüşte dinleme

2. Seçerek dinleme

3. Saplantılı dinleme

4. Savunucu dinleme

5. Tuzak kurucu dinleme

6. Yüzeysel dinleme.

Umagan'a (2007: 154) göre etkisiz dinleme türleri şunlardır:

a) Gönülsüz dinleme

b) Antipatik dinleme

c) Yüzeysel dinleme

d)Görünüşte dinleme

Cihangir'e (2004: 30) göre dinleme türleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Tablo 1. Dinleme Türleri

Etkili Dinleme Türleri	Etkisiz Dinleme Türleri
Katılımcı dinleme	Yetersiz dinleme
Edilgin dinleme	Kalıplaşmış dinleme
Empatik dinleme	Yüzeysel dinleme
Yargısız ve eleştirel dinleme	Görünüşte dinleme
Derinlemesine dinleme	Seçerek dinleme
Çözümleyici dinleme	Duyguya saplanarak dinleme
Etkin/Aktif dinleme	Savunucu dinleme
Dikkatle dinleme	Tuzak kurucu dinleme
Yorumlayıcı dinleme	

Güneş'e (2007a: 92-93) göre dinleme türleri şunlardır:

a) Metni takip ederek dinleme

b) Sorgulayıcı dinleme

c) Yaratıcı dinleme

d) Pasif dinleme

e) Katılımlı dinleme

f) Not alarak dinleme.

Özbay'a (2005) göre dinleme türleri şunlardır:

a) Gönüllü veya gönülsüz dinleme

b) Motivasyona dayalı dinleme

c) Sempati veya antipati ile dinleme

d) Seçmeli dinleme

e) Yüzeysel dinleme

f)Etkin dinleme

g) Katılımlı dinleme

h) Eleştirel dinleme

i) Pasif (edilgen) dinleme.

Dinleme, aktif dinleme, stratejik dinleme, diyalog ve sunuya dayalı dinleme ve amaçlı dinleme; amaçlı dinleme de kendi içinde bilgi edinme amaçlı, yorumlayıcı, eleştirel ve estetik dinleme olarak sınıflandırılabilir (akt. Akyol, 2010: 4).

Özbay, Anlama Teknikleri: I.Dinleme Eğitimi (2009) adlı eserinde dinleme türlerini stratejiler planında ele alarak farklı bir sınıflamaya gitmiştir: Ayrıştırıcı dinleme stratejileri, iletişimsel dinleme stratejileri, estetik dinleme stratejileri, bilgi için dinleme stratejileri, eleştirel dinleme stratejileri.

Ayrıştırıcı dinlemenin temel amacı sesler arasındaki farklılıkları ayırt edebilmektir. Bu dinleme stratejisinde vurgu, tonlama, sesletim öğrenimi esastır. Kişi vurgu ve tonlama farklılıklarının ayrımına varır, cümledeki şaşırma, kızgınlık, sevecenlik ve tedirginlik gibi duygu ifadelerini kavrar.

İletişimsel dinleme gündelik hayatta öğrencilerin arkadaşlarıyla, öğretmenlerle ve diğer insanlarla iletişim kurarken kullandıkları dinleme türüdür. İletişimsel dinlemede temel amaç çevrede bulunan diğer insanlarla duygu ve düşüncelerin paylaşılmasıdır. Bu dinleme stratejisinde kişinin kendini değerlendirebilmesi ve çevresiyle empati kurabilmesi önem arz etmektedir.

Estetik dinleme, eğlenme, hoşça vakit geçirme ya da zevk için bir okuyucu ya da konuşmacıyı dinlerken kullanılan dinleme türüdür. Estetik dinleme terimi ile

genellikle insanların bir hikâye anlatıcısından hikâye dinlemesi, bir şiir veya şarkı dinlemesi, bir grubun sergilediği bir oyunu izlemesi ya da bir hikâyenin filmini seyretmesi kast edilmektedir.

Bilgi için dinleme herhangi bir derste, tartışmada ya da konferansta anlatılmak istenenleri kavrayıp sonradan hatırlamak ve kullanmak amacıyla yapılan dinlemedir.

Bilgi için dinleme stratejisinde en önemli etken not tutmadır. Not tutma, öğrencileri bilgileri organize etmeye teşvik ettiği, dikkati topladığı, bilgileri kalıcı kılmayı ve daha sonra çalışmak için iyi bir materyal sağladığı için önemli bir öğrenme aracı olarak değerlendirilir. Not almanın yararları şöyle sıralanabilir:

1. Not tutarak dinleme, dinleyicinin konuşmadaki düşünce akışını daha iyi takip etmesini ve konuşmayı daha iyi anlamasını sağlar.

2. Not tutarak dinleme, dinleyicinin dikkatinin konuşmadan kopmamasını sağlar.

3. Not tutarak dinleme, dinleyicinin konuşmadaki önemli noktalarla detayları birbirinden ayırmasına yardımcı olur.

4. Dinleme esnasında alınan notlar, daha sonra dinlenilenlerin hatırlanmasına yardımcı olur.

5. Not tutarak dinleme kişiye zaman kazandırır. Sonradan uzun çalışmalarla elde edilebilecek bilgileri çok kısa zamanda tekrar etme imkânı verir (Özbay, 2009: 121-122).

Not tutmak, konuşmacının ağzından çıkan her kelimenin yazıya geçirilmesi demek değildir. Not tutan kişi bütün söylenenleri veya bütün okunanları değil, en önemli fikirleri tespit etmelidir. Ana fikri, yardımcı fikirlerden, esas unsurları ayrıntılardan ayırt edip not almak, dinleyen kişinin kavrama becerisini geliştirir (Baymur, 1944: 4).

Eleştirel dinleme, en genel tanımıyla dinlenenlerin doğruluk derecesini tespit etmedir. Eleştirel dinlemede konuşmacı, amacı ve davranışları yönünden değerlendirilir. Eleştirel dinleyen, konuşmacının düşünce zincirini izler, görüşlerini

olgularla destekleyip desteklemediğine dikkat eder, görüşlerine katılmasa da konuşmacıyı saygıyla dinler (Şahinel, 2002: 110).

Eleştirel dinleme için şu sorular yöneltilebilir:

- Gerekçeler gerçekten doğru mu?
- Sunulan bilgiler güvenilir bir kaynaktan mı alınmış?
- Gerekçeler somut göstergelere mi dayanıyor, varsayımlara mı?
- Gerekçeler tutarlı bir şekilde veriliyor mu? (Özbay, 2009: 137).
- Konuşmacının sözleri kendi uzmanlık alanına mı dayanıyor?
- Verdiği bilgi hangi tarihte ortaya konulmuştur?
- Konuşmacının öne sürdüğü düşüncelerle vardığı sonuç birbiriyle bağlantılı mı?
- Konuşmacının ortay koyduğu düşüncelerle benim birikimim arasında ne gibi benzerlikler bulunmaktadır? Benden farklı ve yeni hangi düşünceyi öne sürmektedir?
- Konuşma niçin, hangi ortamda ve neden yapılmaktadır? (Yalçın, 2006: 134).

Akyol'a (2010) göre medyanın etkisinin arttığı çağımızda özellikle reklâmlar ve propaganda araçları yumuşatılmış kelimeler kullanarak insanları aldatmaktadır. Bu noktada eleştirel dinlemenin önemine vurgu yapan Akyol, sınıf ortamında gerekirse reklâm tahlillerinin yapılmasını önermektedir.

Dinleme türleri içinde üzerinde önemle durulanı etkin dinlemedir. Kaynaklarda etkin dinleme, etkili dinleme, aktif dinleme ve katılımlı dinleme biçiminde geçen bu dinleme türü, anlatılanın tam ve doğru olarak algılandığı, gönderici ile alıcıyı içine alan olağanüstü bir yöntemdir. Bu yöntemde alan da gönderen kadar etkindir (Gürgen, 2008: 54). Geri iletim kullanılarak dinlemeye etkin dinleme denir. Katılımlı (etkin) dinleme, dinleyen kişinin duyduklarını tekrar etmesi, özümlemesi veya yansıtmasıdır. Böylelikle dinleyici, konuşanın gerçekte söylediklerini aynen anladığını, yani yanlış anlamadığını kanıtlamış olur (Navaro, 2009: 137).

Cüceloğlu'na (2009) göre etkin dinleme dört aşamadan oluşmaktadır:

1. İçeriği Yansıtma: Dinleyicinin duyduklarını kendi kelimeleri ile ifade etmesidir.

2. Anlamı Yansıtma: Dinleyicinin duyduğu anlamı kendi kelimeleri ile ifade etmesidir.

3. Duyguyu Yansıtma: Dinleyicinin sadece anlam düzeyinde kalmayarak konuşmacının sözlerinin arkasında yatan duyguları yansıtmasıdır.

4. İçeriği ve Duyguyu Yansıtma: Dinleyicinin kendi ifadesi ile hem duyguları hem de içeriği yansıtmasıdır.

Aktif dinlemenin en belirgin özelliği bilinçli bir biçimde ve sürekli olarak geri iletim kullanılmasıdır. Aktif dinlemede dinleyen, konuşanın söylediklerini açarak geri verir ve böylece konuşan, dinleyenin ne anladığını öğrenir. Bireyler iç dünyalarına kapılıp kendi anlamları içine gömülerek bir monolog geliştirme yerine, karşılarındaki kişiyle bir diyalog kurarak anlamlı bir ilişkiye girme olanağı bulmuş olurlar (Cüceloğlu, 2000: 176).

Aktif dinleme, öğrencileri belirli konular üzerinde tartışmaya yüreklendirir. Öğrenmeye direnen öğrencinin direncini kırar. Bağımlı ve boyun eğen öğrencilere yardım eder. Öğrencilerin olumsuz olaylarla ilgili duygularını sınıf içinde açıkça tartışmalarına yardımcı olur. Daha etkili öğrenci-öğretmen, ana-baba konuşmalarına imkân sağlar. Öğretmenler aktif dinlemede ustalaştıkça bunu okuldaki değişik durumlarda, kendi aile yaşamlarında ve tüm insanlarla olan ilişkilerinde de uygulayabileceklerdir (akt. Çiftçi, 2007: 235).

Aktif dinlemenin üstün yanları şunlardır:

- Karşınızdaki kişiyi bütün dikkatinizle dinlemeniz ona büyük bir huzur ve güven sağlar.

- Örtük anlamları ortaya çıkarmak için iyi bir olanak sağlar. İnsanlar sorunlarını, düşüncelerini ve duygularını çoğunlukla simgesel bir biçimde ortaya koyarlar. Aktif dinleme, bu simgelere dalmadan, ayrıntılar içinde kaybolmadan asıl anlama yani mesajın özüne inmeye olanak sağlar.

- Bir kişiyi daha iyi tanımamıza olanak sağlar (Cüceloğlu, 2000: 189-190).

Katılımcı dinlemenin özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. Anlatılanlara açıklık getirmesini istemek

2. Sözleri yorumlamak veya başka türlü söylemek

3. Duygularını yansıtmak

4. Başlıca fikir ve duyguları özetlemek (Yalçın, 2006: 134).

Etkili bir dinleyicinin özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Dinleme amacını ve yöntemini belirler.
- Ön bilgilerini harekete geçirir.
- Dinlediklerini ön bilgilerinin ışığında inceler.
- Konuşmacının aktardığı bilgilerle ön bilgileri arasında bağlar kurar.
- Bir olay ile düşünce arasındaki farkı,
- Ana ve yardımcı düşünceleri,
- Konuşmacının amacını,
- Propaganda, abartı ve ön yargıları belirler.
- Dinlediklerinden yararlanarak zihinsel yapısını düzenler ve geliştirir.
- Konuşmayı, konuşmanın içeriğini değerlendirir (Güneş, 2007b: 75).

Etkili dinleme davranışları ise şöyle ifade edilebilir:

- Dikkati konuşan kişiye yöneltme,
- Dikkati konuşulan, anlatılan ya da okunan konu üzerinde toplama,
- Dikkati konuşma, anlatma, okunma süresince sürdürebilme,
- Dinlediklerinin içinden önemli düşünceleri seçip not alma,
- Dinledikleri içinden farklı anlamlara gelebilecek sözleri bulup not etme,
- Dinledikleri içinde, varsa konuyla ilgili olmayan sözleri bulup not etme,
- Dinledikleri içinde, eğer varsa çelişki ve tutarsızlıkları bulup not etme,

- Konuşmacının ve diğer dinleyicilerin dikkatini dağıtacak gereksiz konuşmalarla uyarılarda bulunma, fısıldaşma gibi davranışlardan kaçınma,

- Konuşmayla ilgili soru yöneltmede, görüş ya da karşı görüş bildirmede önceden söz isteme,

- Konuşmanın bitiminde konunun anlaşılmayan ya da yeterince açıklığa kavuşmayan yönleriyle ilgili olarak konuşmacıya soru ya da sorular yöneltme (Konuşmacı konuşmasının kimi bölümlerinde ara verir ve bölümle ilgili görüş ya da soru olup olmadığını sorarsa, bu sorular konuşmacıya bu ara bölümlerde de sorulabilir.) (Koç ve Müftüoğlu, 1998: 56).

Etkili dinlemede dikkat edilmesi gerekenler şöyle sıralanabilir:

- Konuşmacının sözü kesilmemeli, konuşmanın bitmesi beklenmelidir.

- Dinlerken sözel olmayan iletişimsel işaretler kullanılmalı; yerine göre baş sallanmalı, gözler konuşanı takip etmelidir.

- Ortam uygunsa dinlerken not alınmalıdır.

- Dinleyici rahat olduğunu konuşmacıya hissettirmelidir. Dinleyicinin rahatlığı konuşmacıyı da rahatlatacaktır.

- Anlaşılmayan yerler, konuşmanın sonunda sorulmalı, konunun açılımı sağlanmalıdır.

- Öğrencileri dinlerken çok sabırlı olmak gerekir. Unutmamak gerekir ki dinlenen öğrenci hem kendisine değer verildiğini düşünecek hem de dinlemeyi öğrenmiş olacaktır (Gürgen, 2008: 56).

İyi başarılı ya da etkin dinleyicinin özellikleri şunlardır:

1. Fiziksel olarak dinlemeye hazırlıklıdır.

a) Açlık, susuzluk ve uykusuzluk gibi bedeni ihtiyaçlarını gidermiştir.

b) Dinlemek için işitme kusuru yoktur.

c) Konuşmayı rahatça işitebilecek bir ortamdadır; gürültüsüz ve sesin net geldiği bir ortamdadır.

2. Psikolojik olarak dinlemeye niyetli ve hazırlıklıdır.

a) Aklı başka yerde değildir.

b) Konuya ilgi duymaktadır.

c) Ön yargıların etkisinden kurtulmuştur.

ç) Konuşmacının sadece dış görünüşü, siyasi kimliği ya da seçtiği terminoloji ile ilgilenmez.

3. Ana fikirler için dinler; örnekleri ve detayları konuşmanın bütünü içinde değerlendirir.

4. Empati ile dinler; karşısındaki kişinin fikir ve duygularını paylaşmasa bile onu anlar ve bu anlayışı ona iletir.

5. Muhatabıyla anlaşmazlığa düştüğünde problemin kaynağını ve sınırlarını doğru tespit eder.

6. Karşısındaki kişinin hâl, söz veya davranışlarının kendisindeki duygusal yansımasını iletir.

7. Konuşmadaki anlamın ve duyguların doğru yakalanıp yakalanmadığını kontrol etmek için geri iletim verir. Geri iletim, jest ve mimikler, sözlü tepkiler ve sorularla verilebilir.

8. Eleştirel dinleme becerisine sahiptir.

9. Gerektiği yerde not alarak dinler (akt. Özbay, 2009: 167-169, Özer, 1996: 56-60).

2006 Türkçe Öğretim Programı'nda dinleme tür, yöntem ve teknikleriyle ilgili şu bilgilere yer verilmektedir:

Katılımlı Dinleme, dinleme sürecinde zihinde oluşan soruların konuşmacıya iletilerek dinlenilenlerin daha iyi kavranmasıdır. Dinlenilenlerin ve soruların konuşmacıya yansıtılarak karşısındakine dinlediğini hissettirme, konuşmacının rahatlamasını ve iletişimin amacına ulaşmasını da sağlar.

Katılımsız Dinleme/İzleme, dinleme/izleme sürecinde öğrencilerin dinledikleri üzerinde düşünmelerini sağlayarak zihinsel faaliyetlerini etkin kılmaktır.

Not Alarak Dinleme/İzleme, dinlenenlerin/izlenenlerin daha kolay anlaşılmasını ve hatırlanmasını sağlamaktır.

Kendini Konuşanın Yerine Koyarak Dinleme/İzleme (Empati Kurma), dinleyicinin kendisini konuşmacının yerine koyarak onun neler hissettiğini, sözlerinin hangi deneyimleri yansıttığını, kendini ve dünyayı nasıl algıladığını anlamaktır.

Yaratıcı Dinleme/İzleme, öğrencilerin dinlediklerini/izlediklerini yorumlaması ve bunlardan yeni fikirler üretmesidir.

Seçici Dinleme/İzleme, dinlenenlerin/izlenenlerin içinden ilgi ve ihtiyaca yönelik olanların seçilerek dinlenmesi/izlenmesidir.

Eleştirel Dinleme/İzleme, öğrencilere dinledikleri/izledikleri hakkında soru sorma alışkanlığı kazandırarak konu hakkında düşünmelerini; konuyu olumlu ve olumsuz yanlarıyla, tarafsız bir bakış açısıyla değerlendirmelerini sağlayarak kendi doğrularını buldurmaktır (MEB, 2006: 61-62).

Dinleme türlerinin farklı şekilde sınıflandırılmasında dinleme becerisinin bir disiplin hâline gelmesinin gecikmesi, tür sınıflamalarının farklı alan uzmanlarınca yapılmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Doğan'a (2007: 37) göre hayatın her aşamasında karşılaşılan dinleme durumlarından hareketle bir "dinleme durumları envanteri" çıkarılmalı; ardından bu durumlar, ortak özelliklerinden hareketle belirtilen dinleme türleri altında gruplandırılmalı, gerekirse farklı dinleme durumlarıyla ilgili yeni dinleme türleri ortaya konmalıdır. Böyle bir çalışma sonunda genel kabul görmüş bir sınıflandırma ortaya çıkmış olacaktır.

1.1.11. İlköğretim Programlarında Dinleme Becerisi

1968'den önceki müfredatlarda okuma, konuşma ve yazma becerileri üzerinde ayrıntılı bir şekilde durulurken dinleme becerisine yalnızca Hedefler bölümünde "Talebede, başkaları tarafından şifahen veya tahriren ifade olunan fikirleri doğru anlamak melekesini husule getirmek.", "Talebede dinlediği parçalar üzerinde düşünme ve bedîî kıymeti takdir etme kabiliyetini inkişaf ettirmek ...", "Talebeyi

sözle veya yazıyla ifade olunan düşünceleri, duyguları iyi ve doğru olarak anlamaya alıştırmak." ibareleri ile yer verilmektedir (MEB, 1949: 43).

1968 İlkokul Türkçe Programı'nın Amaçlar bölümünde dinleme becerisinin, önceki müfredat programlarındakinden daha kapsamlı ele alındığı görülmektedir. "Türkçe dersinin bütünüyle ilgili esaslar" bölümünde ise dinleme ile diğer dil becerileri arasında sıkı bir bağ olduğu vurgulandıktan sonra şu açıklamalara yer verilmiştir: "Türkçe derslerinin bütün çalışmaları arasında öğrenciler, karşılarındakilerin söylediklerini dinlemeye, anlamaya ve gerekince, belli kurallara uyarak cevap vermeye veya söz almaya alıştırılmalıdırlar. Hayatımızda dinlemenin ve dinleneni anlamanın önemi büyüktür. Bugün bilgilerimizin bir kısmını radyo, konferanslar, mülakatlar yolu ile kazanmaktayız. Toplum düzeni, özel yaşayışımız kişilerin birbirleriyle karşılaşıp konuşmaları ve birbirlerini anlamalarını zorunlu kılmaktadır. Öğrenciler, derslerin önemli bir kısmını dinleyerek öğrenirler. Bunun için öğrencilere Türkçe derslerinde dinleme alışkanlığı kazandırılmalıdır." (Temizyürek ve Balcı, 2006: 98).

1981 yılında yayımlanan Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı'nda dinleme becerisinin daha da ayrıntılı bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Dinleme becerisine "Genel Amaçlar" bölümünde özellikle vurgu yapıldığı dikkati çekmektedir. "Açıklamalar" bölümünde ise günlük hayatta söylenenleri anlamanın, dille ilgili etkinliklerin başında geldiği; doğru anlamanın "bize aktarılmak istenen bilgi, duygu, düşünce vb.ni olduğu gibi, bir yanlışlığa yol açmadan ve hiçbir şüpheli nokta kalmayacak biçimde, bütün boyutları ile kavramak" olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca toplumsal ve demokratik yaşayışın gelişmesinin; radyoda, televizyonda, açık havada ya da bir salonda izlenen bir konuşmayı anlamanın önemini artırdığı belirtilmektedir (MEB, 1997: 60).

1981 programına kadar Türkçe dersindeki beceriler, öğrenci düzeyine göre bir basamaklandırmaya tâbi tutulmamıştır. Daha önceki programlarda dinleme becerisi ayrı bir başlık altında ele alınmazken, bu programda "Anlama" başlığı altında "Dinleme ve İzleme" ile "Okuma"ya yer verilmiş ve 1. sınıftan 8. sınıfa kadar öğrencilerin kazanacakları davranışlar (bilgi, beceri ve alışkanlıklar) sıralanmıştır. Öğrencilere kazandırılacak davranışlar sıralanırken "basitten karmaşığa, bilinenden

bilinmeyene, kolaydan zora" gibi bazı ilkelerin göz önünde bulundurulduğu görülmektedir (Özbay, 2005: 96).

Programda dinleme ve izleme konusunda verilen süreler üzerinde de durmakta yarar vardır. İlköğretim ikinci kademede öğrencilerin; 6. sınıfta 25-30 dakikalık; 7. sınıfta 30-35 dakikalık; 8. sınıfta ise 35-40 dakikalık bir konuşmayı, konferansı vb. dinleyebilmek davranışını sergilemeleri amaçlanmaktadır. 1981 Türkçe Programı'nda ilköğretim öğrencileri için önerilen dinleme süreleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Tablo 2. Öğrencilerin Sınıflara Göre Dinleme Süreleri

Sınıflar	Dinleme Süreleri
1. Sınıflar	3-5 dakika
2. Sınıflar	5-8 dakika
3. Sınıflar	8-10 dakika
4. Sınıflar	10-15 dakika
5. Sınıflar	15-20 dakika
6. Sınıflar	25-30 dakika
7. Sınıflar	30-35 dakika
8. Sınıflar	35-40 dakika

(MEB, 1982)

Bu dinleme sürelerinin neye göre belirlendiği net bir şekilde ortaya konmamıştır. 1981 Programı'nda davranışların öğrencilere kazandırılmasını sağlayacak etkinlik ve çalışma örneklerine yer verilmemiştir. Öte yandan 2006 programında dinleme sürelerine ilişkin herhangi bir bilgi verilmemiştir.

Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı'nın Genel Amaçlar bölümünde dinleme becerisi ile ilgili amaçlar şunlardır:

1. Öğrencilere görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak

2. Onlara, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığı kazandırmak

3. Onlara, dinleme, okuma alışkanlık ve zevkini kazandırmak; estetik duygularının gelişmesinde yardımcı olmak (MEB, 2000: 7).

Programın özel amaçlar bölümünde dinlemeyle ilgili amaçlar şunlardır:

1. Öğrencilere düzeylerine uygun konuşmaları dinleme; olay, film vb. izleme beceri ve alışkanlığı kazandırmak

2. Öğrencilerin edindikleri dinleme, izleme beceri ve alışkanlığını düzeylerine göre geliştirmek

3. Öğrencilere dinlediklerini ve izlediklerini doğru anlama ve yorumlama yeteneği kazandırmak

4. Öğrencilere dinleme ve izleme yoluyla ilgi uyandırarak, yakın ve uzak çevrelerini tanıma ve sevme duygusu kazandırmak, bilgilerini artırmak (MEB, 2000: 8).

Dinleme eğitimi, programlardaki gerçek tanımına 1998 İlköğretim Taslak Programı'nda kavuşmuştur. Taslak Programda Türkçe dersi zümresi daha modern bir yaklaşımla dinleme, konuşma, okuma ve yazma olarak hayatta en çok kullanılan temel dil becerisinden başlanarak sıralanmıştır. "Açıklamalar" bölümünde ise özel başlık açılarak dinleme eğitimi içinde gerekli yönlendirmelere yer verilmiştir: "Dilin dört alt becerisi içinde en çok kullanılanı dinleme becerisidir. Dinleme, iletişimin ve öğrenmenin en temel yoludur. İşitmek ile dinlemek birbirinden çok farklıdır. İşitme, isteğimiz dışı gerçekleşirken dinleme, belli bir amaç doğrultusunda yapılan, öğrenilmesi gereken bir beceridir. Dinleme eğitimine küçük yaşlardan itibaren başlanmalıdır. Dinleme eğitiminin başarılı olabilmesi için öğretmenin de iyi bir dinleyici olması gerekir." Bunların yanı sıra, sadece dinleme eğitimiyle ilgili davranışlara değil hedeflere de yer verilmiş, davranışlar, hedeflere bağlı olarak sıralanmıştır. Her sınıf için belirtke tablosu hazırlanmıştır (Çifçi, 2001: 167-168).

2006 yılı programıyla birlikte daha önce anlama öğrenme alanı içerisinde yer alan dinlemenin tek başına bir öğrenme alanı olarak yeni programda yerini alması; uzun yıllardır ihmal edilen bu becerinin kazandırılması açısından oldukça önemlidir. Programda dinleme; okuma, konuşma, yazma ve dil bilgisi öğrenme alanları arasında %15 oranında yer almaktadır. Dinleme ile ilgili beş amaç ve kırk iki kazanım

bulunmaktadır (bk. Ek-1). Programda ayrıca dinlemeyle ilgili etkinlik örneklerine, bazı maddelerin daha rahat anlaşılabilmesi için ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir:

Dinleme/izleme, iletişim kurmanın ve öğrenmenin temel yollarından biri olup verilen iletiyi doğru bir şekilde anlama, yorumlama ve değerlendirme becerisidir. Görsel ve işitsel araçların hayatın her alanında giderek yaygınlaşması ve bu araçların eğitimde kullanılması etkili bir dinleme/izleme eğitimini gerektirmektedir. Bu becerinin geliştirilmesiyle, öğrencilerden dinlediklerini/izlediklerini sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişkilendirme, eleştirme ve bunlarla ilgili çıkarımlarda bulunma gibi üst becerileri gerçekleştirmesi beklenmektedir.

Programda dinleme/izleme becerisi; öğrencilerin iyi bir dinleyici/izleyici olabilmesine yönelik olarak hazırlanmış düzeye uygun kazanımlar ile bu kazanımları hayata geçirmeye yönelik etkinliklerden oluşmaktadır. Programın bu bölümü "dinleme/izleme kurallarını uygulama, anlama ve çözümleme, değerlendirme, söz varlığını zenginleştirme, etkili dinleme/izleme alışkanlığı kazanma" amaçlarından oluşmaktadır. Öğrencilerin düzeylerine yönelik olarak hazırlanan kazanımların, uygun etkinliklerle desteklenerek uygulanması, öğrencilerin etkili iletişim kurmalarını ve toplum hayatına aktif birer dinleyici/izleyici olarak katılmalarını sağlayacaktır. Aşamalı bir süreç izleyen bu sıralamanın takip edilmesi, dinleme/izleme etkinliklerinin amacına ulaşmasını, öğrencinin toplum hayatına aktif bir dinleyici/izleyici olarak katılmasını sağlayacak, öğrencilerin iletişim kurma yeteneklerini geliştirecektir (MEB, 2006: 5).

2006 programıyla birlikte ders kitaplarında bir farklılık ortaya çıkmıştır. Yeni programla birlikte her sınıf için üç kitap hazırlanmaktadır. Bunlardan birincisi okuma metinlerinin yer aldığı "Ders Kitabı", ikincisi bu metinlerin işlenişinde öğrencilerin yapacağı etkinlikleri içeren "Öğrenci Çalışma Kitabı" ve üçüncüsü öğretmenler için hazırlanan, metinlerin, Çalışma Kitabı'ndaki etkinliklerin ve ders işleme süreci ile ilgili bilgilerin yer aldığı "Öğretmen Kılavuz Kitabı"dır. Dinleme metinleri CD'ye kaydedilmiş öğrencilerin, öğretmenin dışında başka seslerle de buluşmaları amaçlanmıştır.

Programın "okuma, dinleme/izleme konuşma, yazma, dil bilgisi" öğrenme alanlarından oluştuğu ifade edildiği halde genel amaçlarda temel dil becerilerinden olan "dinleme" hakkında bağımsız bir madde bulunmamakta; bu beceriden bazı maddeler arasında bahsedilmektedir.

1.1.12. İletişimde Dinleme Becerisi

Dinleme becerisi sağlıklı ve etkili bir iletişimin en önemli parçasıdır. Her türlü şiddetten uzak, barış içinde yaşayan bir toplum olmak insanların birbirini dinlemesine ve anlamaya çalışmasına bağlıdır. Bu açıdan dinleme ile iletişimi birbirinin bütünleyicisi olarak kabul etmek gerekir. İletişim "Davranış değişikliği meydana getirmek üzere düşünce, bilgi, duygu, tutum ve becerilerin paylaşılması sürecidir." (Ergin ve Birol, 2000: 25). İletişim birey ve çevre arasında gerçekleşen bir haberleşme olarak ifade edilmektedir. İletişim becerisi olarak tanımladığımız süreç, her şeyden önce dinleme becerisi ile başlar. Gerçekten dinleyebilmek için önce beynin, gönderilen iletileri bir önkoşul olarak duyabilmeye, görebilmeye ve hissedebilmeye geçebilmesini gerektirir (Özer, 2002: 89). Dinleme becerisine sahip olmayan en yetenekli insan bile iletişim konusunda eksik demektir. Saygı göstermenin en etkili ve en ekonomik yolu karşınızdakini dinlemek ve onu anlamaya çalışmaktır.

Dinleyici iletişimde bazı sorumluluk taşımalıdır:

- Dinleyici öncelikle konuşmacının söylediklerini duymalı, konuşmacıyı duyamadığı takdirde ondan daha yüksek sesle konuşmasını ve duyamadığı kısımları tekrar etmesini istemelidir.

- Dikkatini konuşmacıya vermeli ve ona doğru bakarak etkili baş hareketleri ile dinlediğini ifade etmelidir.

- Konuşmacının mesajları açık olmadığında, dinleyici anlamadığını ifade etmeli ve konuşmacıdan açık bir şekilde anlatmasını istemelidir.

- Dinleyici konuşmacıyı anlamayabileceğinin farkında olmalı ve sabırsız davranmamalıdır. Yanlış anlamalar ve onları takip eden anlatımlar, iletişim sürecinin olağan bir parçası olarak kabul edilmelidir (akt. Cihangir, 2004: 16).

İletişimde temel dinleme ilkeleri şunlardır:

- Amacımız olmalı.
- İstekli olmalıyız.
- Eleştirel dinlemeliyiz.
- Tahmin ederek dinlemeliyiz.
- Not alarak dinlemeliyiz (Robertson, 2004: 52-53). Bu ilkeleri göz önünde bulunduran dinlemeler, insanını öz saygısını, kabiliyet ve ilgilerini geliştirir.

1.1.13. Dinleme Becerisinin Kültürümüzdeki Yeri

Geleneksel kültürümüzde dinleme önemli bir toplumsal değer olarak görülmektedir. Dinlemenin önemine işaret eden birçok atasözümüz vardır: "Söz gümüşse sükût altındır, iki dinle bir söyle, Söz söyle alana, kulağında kalana…" (Özbay, 2009: 67). Türkçede dinlemeyle ilgili deyimlerin çokluğu da dikkat çekmektedir. İyi dinleyici, kötü dinleyici, saygılı dinleyici ve kurnaz dinleyici gibi dinleyici tiplerine yönelik pek çok deyim vardır. İnsanımız dinlemenin her türünü keşfedip adlandırmıştır: "kulak vermek, kulak tıkamak, kulağına girmemek, kulak ardı etmek, kulağına kar suyu kaçmak, can kulağı ile dinlemek, kulak misafiri olmak, kulağı tetikte olmak, kulak kesilmek, kulağını açmak, leb demeden leblebiyi anlamak, kulak kabartmak, kulak asmamak, kulak dolgunluğu, kulağına küpe olmak, kulağı delik, kulaktan dolma, bir kulağından girip ötekinden çıkmak" gibi (Demir, 2009: 55).

1.1.14. Aktif Öğrenme

Aktif öğrenme, etkin öğrenme, etkileşimli eğitim, ezbersiz eğitim, yaparak yaşayarak öğrenme adlarıyla da bilinmektedir. Aktif öğrenme en basit anlamıyla, öğretmenin aktif biçimde bilgiyi sunduğu ve öğrencilerin pasif biçimde bilgiyi aldığı geleneksel öğretimin tam zıt anlamındadır (Meyers ve Jones, 1993: 19).

"Etkin öğrenme yaklaşımı yeni değildir; fakat uygulama alanına çıkarılması için yaygın olarak ilgi görmesi yenidir. Eğitim tarihinde, eğitim ve öğretimde yenilik arayanların görüşleri yakından incelenirse, bunların çoğunda etkin öğrenme türlü biçimlerde görülebilir. 16. yüzyılda Rabelais ve J. J.Rousseau gibi düşünürler; "Çocuk, doldurulacak bir kap değil, yakılacak bir ateştir." gibi sözlerle etkin öğrenmenin önemini vurgulamışlardır. 19. ve 20.yüzyıllarda, İsviçre'de Adolphe Ferriere'in okulu, Almanya'da Hugo Gaudig'in çalışmaları, Belçika'da Ovid Decroly'nin Sistemi, Amerika'da Washburne'un Winnetka Sistemi, Helena Parkhust'un Dalton Planı öğrencilerin etkin katılım sağlayabilecekleri ve kendi kendilerine öğrenebilecekleri ortamları oluşturmaları açısından dikkat çekmişlerdir." (Binbaşıoğlu, 2003: 75).

Aktif öğrenme, öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve özdüzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme sürecidir (Açıkgöz, 2003: 17).

Aktif öğrenme, öğrencilerin bir şeyleri yapmalarını ve ne yaptıkları hakkında düşünmelerini gerektirmektedir. Aktif öğrenmede öğrenciler dinlemeden daha fazlasını yaparlar, bilginin aktarılmasına daha az yer verilir, öğrencilerin becerilerinin gelişimine daha fazla vurgu yapılır, öğrencilerin analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey düşünme becerilerini geliştirmelerini gerektirir, öğrenciler, okuma, tartışma, yazma vb. etkinliklere katılırlar.

Aktif öğrenmede öğrenciyi bilgi düzeyinde geliştirmekten ziyade "konuşma, dinleme, okuma, yazma ve ders içerisine yaklaşımlarını yansıtma" olanakları sağlayarak beceri ve yeteneklerini geliştirebilme hedeflenmektedir. Aktif öğrenme, öğrencileri öğrenme süreci içinde aktif tutacak biçimde tasarlanmış, bilginin gerçek deneyimler yoluyla elde edildiği öğrenme ortamıdır (Beck, 1997: 35).

Etkin öğrenme, bireyin öğrenme sürecine etkin olarak katılımını sağlama yaklaşımıdır. Bu katılımı sağlayabilmek için öğrenenlere okuma, yazma, konuşma, tartışma, geçmiş yaşantılarla bağ kurma, edindiği bilgileri günlük yaşamda uygulama

ve problem çözme işlemlerini kendi kendilerine yapma olanağının verilmesi gerekir. Bu yolla öğrenciler, etkin öğrenme sürecinde karar verme, sorumluluklar alma ve özellikle öğrenmeyi öğrenme olanağına kavuşmaktadırlar. Geleneksel eğitimde baskın olan ezbercilik, etkin öğrenme yaklaşımında yerini merak duyma, kuşkulanma, deneyerek öğrenme, araştırma ve uygulama yapmaya bırakmıştır. Öğrenenler bir ekip içinde nasıl çalışacağını, yardımlaşmayı, işbölümü yapmayı ve tartışarak ortak görüş oluşturma yollarını öğrenmiş olurlar (Demirel, 2003: 213). Kyriacoy (1999: 20) öğrencilerin öğrenme süreci üzerinde önemli bir kontrol yetisi veren öğrenme etkinlikleriyle meşgul olarak aktif öğrenmeyi gerçekleştireceğini öne sürmektedir.

Aktif öğrenenlerin özelliklerini netleştirmek için pasif öğrenenlerle mukayese etmekte fayda vardır:

Tablo 3. Aktif ve Pasif Öğrenenler Arasındaki Farklar

Ölçütler	Aktif Öğrenenler	Pasif Öğrenenler
Okuma	Anlamak ve hatırlamak için okur.	Okur; ancak anlamayabilir ya da hatırlamayabilir.
Yansıtma ve eleştirelce düşünme	Eski bildikleri ile metinden, öğretmenden ve akranlarıyla çalışmalardan elde ettikleri yeni bilgiler arasında bağlantılar kurar.	Okudukları ve duydukları hakkında düşünmezler ve bilgiyi işlemezler.
Dinleme	Derse katılırlar ve düzenli not tutarlar.	Dersler süresince dikkatli değillerdir, düzensiz ve eksik not tutarlar.
Zamanı yönetme	Çalışma zamanını kaliteli kullanırlar.	Çalışmaya çok zaman ayırabilirler ancak zamanı kaliteli kullanmazlar.
Yardım alma	Yardıma ne zaman gereksinim duyduklarını bilirler ve zamanında yardım alırlar.	Oldukça az ve oldukça geç yardım alırlar.
Sorumluluğu kabul etme	Kendi öğrenmelerinden sorumlu olduklarını anlarlar; düşük performans ortaya çıkarsa bunu analiz ederler ve çalışma alışkanlıklarını ona göre değiştirirler.	Düşük performansın sorumluluğunu başkalarına yüklerler; her kursa aynı yolla yaklaşırlar, hataları yüzünden öğrenmede başarısız olurlar.
Bilgiyi sorgulama	Yeni bilgi eski	Derslerde okuduklarını ve

	bildikleriyle uyumlu değilse bilgiyi sorgularlar.	duyduklarını soru sormadan doğru olarak kabul ederler.

Nist ve Holschuh (2000: 31)

Tablodan anlaşılacağı üzere aktif öğrenenler, zamanı kaliteli kullanan, anlamlı öğrenmeyi hedefleyen, anahtar düşünce ve sözcükleri not alabilen, gerektiğinde yardım almasını bilen ve eski-yeni öğrenmeleri arasında ilişkiler kurabilen, özeleştiri yapabilen katılımcı bireylerdir.

Aktif öğrenme bir manada öğretmenin düz anlatım yöntemiyle belli bilgileri aktardığı, öğrencinin basit bir alıcı olarak görüldüğü geleneksel öğretim yöntemine bir tepki olarak doğmuştur. Bu tepkinin temelinde dünyanın değişmesinin, bilim ve teknolojideki gelişmelerin etkisi vardır. Başka bir ifadeyle mevcut geleneksel öğretim yöntemleri çağın gereklerine ihtiyaç veremediği için yeni eğitim anlayışları ortaya çıkmıştır. Aktif öğrenme de bu yeni anlayışların içerisinde üzerinde en fazla durulanıdır.

Geleneksel öğrenme yaklaşımında ‘sınıf’ denince akla gelen ilk görüntü, sıralar hâlinde oturan öğrenciler ile onların önünde durup ders anlatan öğretmendir. Öğrenme-öğretme sürecinin, öğretmenin bilgi aktarması, öğrencilerin de edilgin bir biçimde dinlemesinden ibaret olduğuna inanılmaktadır. Her şeyin öğreten tarafından belirlendiği, sunulduğu ve kontrol edildiği bir ortam yaratılmaktadır. Öğretmenin ödül, ceza ve tekrarlar yoluyla öğrenmeyi sağlamaya çalıştığı gözlenmektedir (Açıkgöz, 2003: 7).

Geleneksel öğretim yaklaşımı ile aktif öğrenme yaklaşımını karşılaştırmak aktif öğrenmeyi daha da belirginleştirecektir:

Tablo 4.Geleneksel Öğretim Yaklaşımı ile Etkin Öğrenme Yaklaşımının Karşılaştırılması

Eğitbilimsel Özellikler	Geleneksel Öğretim Yaklaşımı	Etkin Öğrenmeyi Temele Alan Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımı
Merkezdeki Birey	Öğretmen merkezlidir.	Öğrenci merkezlidir.
Amaç	Öğrencilerden öğrendikleri bilgileri	Öğrenciye bilgiye nasıl ulaşılır konusunda

	tekrar etmelerini sağlamak. Öğrencileri başarılarına göre sınıflandırmak ve seviyelendirmek.	beceriler kazandırmak. Öğrenmeyi öğrenmek ilkesini amaç olarak kabul etmek. Bütün öğrencilerin becerilerini ve yeteneklerini geliştirmek.
Öğretmenin Rolü	Öğretmen bilgiyi elinde tutar, öğrencilerin düşünmelerini yönetir ve onları değerlendirir.	Öğretmen, öğrenme sürecinde bir öğrenen olarak öğrencilerle etkileşime girer ve öğrenme sınırını belirler.
Öğrencinin Rolü	Öğrenci edilgin konumdadır ve boş bir depo olarak algılanır. Öğrenci öğretmeni dinlemek ve sorularına cevap vermekle yükümlüdür. Anlatılanları ezberler.	Öğrenciler kendi öğrenmelerinden sorumlu olan, çevreden edindikleri bilgilere kendi zihinlerinde anlam veren ve bu nedenle de öğretimde etkin olan bireylerdir.
Eğitim Programı	Önceden hazırlanmış bir eğitim programına sıkı sıkıya bağlılık söz konusudur.	Öğretim sürecinde öğrencilerin ilgileri, istekleri, ihtiyaçları ve çeşitli konularla ilgili çalışmalar geniş yer tutar.
Öğrenme	Kitaplardan öğrenme esastır.	Gerçek hayat olaylarından öğrenme esastır.
İletişim	Tek yönlüdür; çok miktarda öğretmen konuşmaları vardır.	Çift yönlüdür; bütün sınıfın katıldığı tartışmalar vardır.
İlişkiler	Öğretmen-öğrenci arasında kişisel bir ilişki yoktur.	Öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında kişisel ilişki vardır.
Sınıf Düzeni	Sınıfta geleneksel oturma planı uygulanır. Dersler çoğunlukla sınıfta yapılır.	Sınıfta U,O veya V şeklinde oturma planları uygulanır. Bazı dersler sınıf dışında işlenir.
Değerlendirme	Öğrenci değerlendirmesi tamamıyla öğretimden ayrı bir süreç olarak algılanır ve eğitim programının sonunda gerçekleşir.	Öğrenci değerlendirmesinin öğretim süreci içinde yer alması söz konusudur. Değerlendirme, eğitim programı devam ederken, öğretmen gözlemleri, öğrenci çalışmalarının toplanması ve sergilenmesi gibi çağdaş yaklaşımlarla

		gerçekleştirilir.
Öğretim	Alan bilgisine sahip her uzman öğretebilir anlayışı hâkimdir.	Alan bilgisi, yoğun bir öğretmenlik bilgisi ve genel kültürü olan öğretmenler öğretimi gerçekleştirirler.
Bilgi	Öğretmen tarafından düzenlenir ve öğrenciye sunulur.	Öğrenci ve öğretmen tarafından toplanır ve oluşturulur.
Öğretim Araç ve Gereçleri	Ders kitapları kullanılır.	Doğrudan birincil kaynaklar, belgeler, teknoloji araç-gereçler, kaynak kişiler ve öğrenciler tarafından geliştirilmiş bilgi bütünlerini içerir. Öğretmen ve öğrenciler sunumlarını desteklemek amacıyla teknolojiyi kullanırlar. Farklı farklı araçlara yer verilir.

(akt. Güneyli, 2007: 35)

Aktif öğrenmede iki temel kavram karşımıza çıkmaktadır: Özdüzenleme ve öğretimsel işler.

Özdüzenleme, öğrenenin öğrenme sürecinin her aşamasında sorumluluk taşımasını ve aktif olmasını esas almaktadır. Öğrenen, öğrenme hedefleri üzerinde düşünür, seçim yapar; hedeflerine ulaşmak için hangi etkinlikleri ve stratejileri kullanacağına karar verir; bu etkinliklerin ve stratejilerin uygun olup olmadığını gözden geçirir; öğrenmesini test eder ve gerekli düzenlemeleri ve düzeltmeleri yapar; öğrenmesini ve öğrenme sürecini değerlendirir.

Özdüzenleme, öğretime hazırlanma ve odaklanma; bilgiyi örgütleme, kodlama, tekrar etme; verimli bir çalışma çevresi oluşturma ve kaynakları etkili kullanma; yetenekleri, öğrenmenin değeri, öğrenmeyi etkileyen faktörler ve eylemlerin önceden tahmin edilen ürünleri ile ilgili olumlu inançlar taşıma; çabalarıyla ilgili gurur duyma ve doyum alma gibi etkinlikleri içermektedir (Schunk, 1994).

Öğretimsel iş, öğrencilerin amaca ulaşmak için yaptıkları, izledikleri yollar ya da katıldıkları etkinliklerdir. Öğretimsel işler, öğrencilerin o konuya bakışı ve onu ele alış tarzını, bir konu alanının anlaşılmasını, sınıf tartışmalarının ve öğrenme ürünlerinin kalitesini belirlemektedir (Açıkgöz, 2003).

Öğretimsel işler, öğrenme sürecinde çocuğun zihnini aktifleştirir, öğrenilenlerin derinlemesine işlenmesini, analiz, sentez, değerlendirme gibi üst düzey düşünme süreçlerinin harekete geçmesini sağlar. Kavramlar arasındaki ilişkileri keşfetme, problemler üzerinde düşünme, olaylara hem zihinsel hem de fiziksel anlamda katılma, neden-sonuç ilişkilerini çözme, durumlara ilişkin yorum yapma gibi davranışlar öğretimsel işlerle gerçekleşir.

Etkin öğrenmenin daha iyi anlaşılabilmesi için temel özelliklerine aşağıda yer verilmiştir:

- Öğrenciler öğrenme sürecine etkin olarak katılırlar.

- Öğretmen dersi anlatma sürecine mümkün olduğunca az zaman ayırır. Ders, öğretmenin olduğu yerde değil, öğrencinin olduğu yerde başlar. Öğrenciler dinlemekten çok derse katılırlar. Okuma, yazma, tartışma gibi etkinlikler düzenlenir. Öğrenciler, araştırmalarında bilgi kaynaklarını kendileri kullanırlar. Değişik kaynaklardan bilgiyi bulma, toplama ve düzenleme için çaba harcarlar.

- Öğrencilerin öğrenme becerilerini geliştirmek hedeflenir.

- Etkin öğrenme yaklaşımında, öğrencilerin öğrenme becerilerinin gelişmesine bilgi aktarımından daha fazla önem verilir. Analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesine çalışılır. Tekrar ve ezberden çok, uygulama ve anlama üzerinde durulur. Bilgilerin örgütlenmesi ve sunulması sağlanır. Özet çıkararak bilgileri öğrencinin kendi ifadesi ile yazması istenir. Genelleme yapma ve çıkarımda bulunma gibi becerilerin kazanılması hedeflenir. Kısacası, öğrencilerin kendi kendini yönetebilen ve yaşam boyu öğrenen bireyler olmaları beklenir.

- Öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınır.

- Sınıfta bulunan her öğrenci birbirinden farklıdır ve farklı bir öğrenme biçimine sahiptir. O nedenle, mümkün olduğunca öğrencilerin kendi hızlarında ve kendi planlarında çalışmaları için ortamlar yaratılır. Herhangi bir konu, birden fazla yöntem ve teknikle aktarılır. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri önemlidir. Yeni öğrenmelerin ön öğrenmelerin üstüne yapılandırılıp ilişkilendirilmesine dikkat edilir. Yaratıcılığın geliştirilmesi üzerinde önemle durulur.

- Grup çalışmalarına ve etkileşime önem verilir.

- Öğrenme sosyal bir süreçtir. Öğrenme sırasında öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenle olan etkileşimi, birlikte ortak bir anlayış oluşturmaya çalışmaları öğrenme sürecini verimli kılabilir. Etkin öğrenme yaklaşımında, öğrenciler verilen görevlerde hem bireysel hem de grup sorumluluğu taşırlar. Her öğrenci farklı konuda ama birbirleriyle ilgili ve grup projesine katkıda bulunacak biçimde çalışır. Öğrenciler bilgileri paylaşır, etkileşimde bulunur ve ortak bilgi üretimi için işbirliği yaparlar. Birbirlerine dönüt ve öneri sağlarlar.

- Öğrencilerin duyuşsal anlamda kazanımlar elde etmeleri beklenir.

- Etkin öğrenme yaklaşımında öğrencilerin tutum ve değerleri üzerinde önemle durulur. Sınıf atmosferi dostça, destekleyici ve doğaldır. Herkes birbirinin ismini, geçmişini, şimdiki durumunu, ilgilerini, hedeflerini bilir ve saygı duyar. Öğrencilerin kendini ifade edebilme, iletişim kurabilme, özgüven gibi pek çok becerilerinin gelişimine katkıda bulunulur. Kaygı düzeyi sorununun en alt düzeye indiği ve buna bağlı olarak katılım düzeyinin arttığı gözlenir.

- Öğrenilenlerin günlük yaşamda kullanılması yani uygulama yapılması esastır. Etkin öğrenme etkinlikleri gerçek hayatı yansıtır. Sınıf içi verilen görevler çoğunlukla gerçek hayattakilere benzer niteliktedir. Geleneksel öğretim yöntemleri öğrenciye öğrendiklerini kullanma fırsatı vermez. Öğrenciler öğrendiklerini yalnızca sınavlarda kullanır ve ihtiyacı bitince unutur. Etkin öğrenme sürecini yaşayan öğrenci ise öğrendiği her bilgiyi günlük yaşamla ilişkilendirir, kullanır ve yeni bilgiler üretmeye çalışır (Açıkgöz, 2003; Yavuz, 2005).

Mumford'a (1997: 42) göre etkili öğrenme ilkeleri şunlardır:

- Aşamaları olan bütün bir süreçtir.
- Geliştirilebilir beceriler ve davranışlar içerir.
- Deneyime dayalıdır.
- Bireyin isteği, gereksinimleri ve ilgileri doğrultusunda gelişir.
- Öğrenme farklı gereksinimler ve tercih edilen öğrenme yolları anlamında bireysel; eleştiri, fırsatlar ve ortamlar anlamında toplumsaldır.

1.1.14.1. Aktif Öğrenmenin Önemi

Aktif öğrenmenin ilgi görmesine neden olan etmenler şu başlıklar altında toplanabilir:

- Aktif öğrenmenin beynin çalışmasına uygunluğu
- Yaşam boyu öğrenen bireylere duyulan gereksinim
- Geleneksel öğretimin çağın gereksinimlerini karşılayamaması
- Öğrenme öğretme anlayışındaki gelişmeler
- Aktif öğrenmenin etkililiği
- Aktif öğrenmenin yararları (Aykaç, 2005: 65).

Günümüz eğitim sistemi, bireysel çalışmaların ötesinde birlikte çalışabilen, sorumluluk alabilen, grup içinde aktif olarak yer alabilen ve iletişim hayatın her alanında etkin olarak kullanabilen bireyleri hedeflemektedir. Bu nedenle okul hayatın içinden konulara ve çoklu iletişime yer vermelidir. Sınıflar, ikili veya üçlü oturan öğrencilerin ötesinde yaratıcı ve eleştirel düşünebilen, araştıran, soran, sorgulayan öğrencileri amaçlamalıdır. Bu hedeflere götürmede aktif öğrenme önemli bir rol oynamaktadır (Saban, 2004: 73).

Öğrenciler sınıfta oturup öğretmeni dinleyerek daha önceden hazırlanmış ödevleri ezberleyerek ve soruları cevaplayarak öğrenemezler. Açıklama ve gösterme ile öğrenme gerçekleşmez, aksine bu durum öğrenmeyi bitirir. Sadece etkin olan öğrenme bunu sağlayabilir. Öğrenciler öğrendikleri hakkında konuşabilmeli,

yazabilmeli, onları geçmiş yaşantıları ile ilişkilendirebilmeli ve günlük yaşantılarına uygulayabilmelidirler. Etkin katılım, öğrencinin öğrenme sürecine bilginin ilk aktarımından itibaren katılımını sağlar. Etkin katılım, konuların anlatımını değil, tartışılmasını gerekli kılar. Üzerinde düşünülmesine, mantık yolu ile cevaplar aranmasına, karşıt fikirlerin gündeme getirilmesine, konu ile ilgili daha fazla bilgi edinme hevesinin uyanmasına imkân sağlar (Lubbers ve Gorcyca, 1997: 68).

Etkin öğrenmede, öğrenen ve öğreten bilgiyi birlikte toplamakta ve kullanmaktadır. Yeni bilgilerin toplanıp eskileri ile bağ kurulması etkin öğrenmenin temel felsefesidir. Etkin öğrenme yaklaşımında öğrenen grubun yarıştırılması değil işbirliği önemlidir (Ward ve Tiesen, 1997: 22). Bilgiye ulaşan öğrenci öğrenme sürecini kontrol altına almış olacaktır. Bilgiyi hazır bekleyen öğrenci ise sadece verilenlerle yetinmek durumunda kalacaktır.

Etkin öğrenme bireyi güdülemesi, bireyin yaşamında kaliteyi ve özgüveni artırması, öğrenmeyi öğrenme konusunda beceri kazanmasını sağlaması, yaşamını ve mesleğini olumlu anlamda etkilemesi yönüyle ilgi çekmektedir (Bayrak, 2000: 40-44).

Aktif öğrenme, bir interaktif etkinliğe katılım ile bilgiyi işitmeyi, bilgiyi görmeyi ve bilgiyi işlemeyi birleştirmektedir. Aktif öğrenmenin uygulandığı sınıflarda öğrenme yüzde doksan oranında kalıcı olabilmektedir.

Öğrenme seyirci sporu değildir. Öğrenciler sadece yerlerinde otururak öğretmenini dinleyerek, önceden hazırlanan ödevleri ezberleyerek ve sorulara cevap vererek öğrenmez. Öğrendikleriyle ilgili konuşmalı, yazmalı, geçmiş deneyimleriyle ilişkilendirmeli ve günlük yaşamına uyarlamalıdır (Chickering ve Gamson, 1987: 3).

Aktif öğrenme, yaşam boyu öğrenmeyi sağlamak, eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi geliştirmek, öğrenme güçlüğü çeken çocukları desteklemek, üstün yetenekli çocukların gelişimine katkıda bulunmak, yeni öğretmenlere sınıf yönetiminde yardımcı olmak, demokrasi bilincinin gelişmesine katkıda bulunmak açısından son derece önemlidir.

Aktif öğrenmenin amaçları şöyle sıralanabilir:

- Bilimsel düşünceyi öğretmek,

- Bilgi kaynaklarına ulaşmayı öğretmek,
- Problem çözme becerisi kazandırmak,
- Neden-sonuç ilişkisi kurmayı öğretmek,
- Kendilerini yenilemeyi öğretmek,
- Toplumsal bilinç kazandırmak,
- İletişim becerisi kazandırmak,
- Akıl, bilgi, teknoloji üretebilmeyi sağlamak,
- Yönetici ve girişimci insan olmayı öğretmek,
- Sosyal becerileri geliştirmek (Ercan, 2004).

1.1.14.2. Aktif Öğrenmede Öğretmenin Rolü

Aktif öğrenmenin aktif katılım, süreç ve hedef olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Öncelikle aktif öğrenme aktif katılımı gerektirir. Öğrenenlerin aktif olabilmesi öğretmenlerin desteğine bağlıdır. Thomas Good'un önerdiği aktif öğretim, öğrencinin etkin katılımının yanında etkili öğretmen sunumlarını, sorulara verilen yanıtları da içeren bir dizi öğretim yöntemini de kapsamaktadır. Aktif öğrenmede öğrenci aktif olduğu gibi öğretmen de sürekli aktif bir rol üstlenerek öğrencinin öğrenmesine yardımcı olur.

Etkin öğrenme temelli bir dersi planlanırken aşağıdaki adımlar izlenmelidir:

- Programın genel hedefleri doğrultusunda içeriği ve konunun kazanımlarını incelemek
- Ders boyunca kullanılacak kaynaklar üzerinde ön çalışma yapmak
- Dersin içeriğini, ana başlıkları ve önemli noktalarını incelemek
- Öğretmen uzmanlık bilgisini geliştirmek
- Öğrenci özelliklerini değerlendirmek
- Öğretim süreci boyunca kullanılacak öğretim yöntemlerine karar vermek

- Öğretim etkinliklerini hazırlamak
- Öğretim süreci boyunca düşünme becerilerinin geliştirilmesi amaçlı kullanılacak öğretmen ve öğrenci sorularını hazırlamak
- Öğretim sürecini ve zaman düzenlemesini yapmak
- Derse başlamadan kullanılacak dikkat çekme yöntemlerini belirlemek
- Öğretim etkinlikleri sırasında kullanılacak araç-gereçleri hazırlamak
- Sınıf uygulamalarındaki grupları oluşturmak (tüm sınıf, grupça, eşli ya da bireysel çalışma)
- Öğretim etkinliklerini desteklemek ve ev ödevi olarak kullanılacak çalışma kâğıtlarını hazırlamak
- Öğretim sürecinin etkililiğini belirlemede kullanılacak ölçme değerlendirme yöntemlerini belirlemek (Yavuz, 2005: 29).

Aktif öğrenme temelli dersleri planlarken öğretmenler aşağıdaki noktalara dikkat etmelidir:

- Ders süresince gerçekleştireceğiniz etkinliklerin amacını belirleyin. Öğrencilere, yapacağınız etkinliklerin amacını içtenlikle açıklayın.
- Dersin saatini düşünüp etkinliklerin hangi sırada yapılacağını ve ne kadar süreceğini planlayın.
- Öğrencilerin oturma yerleri konusunda düşünün. Öğrencileri farklı farklı arkadaşları ile eşleştirerek çalışma olanağı yaratın.
- Farklı yöntem-teknikleri kullanın. Aynı tekniğin haftada bir kez uygulanması daha uygun olur.
- Ders sırasında öğrencilerin sorumluluklarında çeşitlilik olmasına özen gösterin. Soru yazma, tartışma, birbirini eleştirme… vb.
- Sınıf yönetimi konusunda dikkatli olun. Öğrencilerin ders dışı konuşmalarını önleyin.

- Kendiliğinden oluşan yani planlama dışı etkinlikleri bir şekilde değerlendirme sürecine katın.
- Öğrenme-öğretme süreci sonunda mutlaka geribildirim almaya önem verin (Şahinel, 2003: 20-21).

Harrison'a (1992) göre aktif öğrenmenin gerçekleşmesi için öğretmenler, öğrencilerin öğrenmelerinde sorumluluk almalarını düşünmelerini sağlamalı ve geniş bir yelpazede öğrencilere öğrenme fırsatı ve teknikler sunmalıdır.

Kyriacaou (1992: 311-313) ise, etkin öğrenmede öğrencilere belli bir dereceye kadar kontrolün verilmesi gerektiği üzerinde durur. Amaçları saptama, etkinlikleri düzenleme, öğrenmeyi kılavuzlama ve sınıf denetimi gibi konularda öğretene büyük sorumluluklar düşeceği ortadadır.

Etkin öğrenme yaklaşımında öncelikle öğretmen eğitimine önem verilmelidir. Öğretmenin gelişimi sağlanmadan, öğrencilerin gelişimlerini sağlamak çok güç olacaktır. Öğretmenin yenilikçi, yaratıcı ve araştırmayı seven bir kişiliğe sahip olması son derece önemlidir.

Etkin öğrenme yöntem ve tekniklerini uygulayacak öğretmenlerin hayat boyu öğrenen kişiler olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda söz konusu öğretmenler birkaç düzeyde kendilerini geliştirmeye çalışmalıdırlar. Konu alanındaki yenilikleri takip etmeleri, meslek bilgisi bakımından ilerlemeye çalışmaları ve kişisel gelişimlerine önem vermeleri gerekmektedir. Etkin öğrenmeyi temele alan bir öğretmen, öğrenme sorumluluğunu öğrencilerine bırakır, daha çok çaba harcamaları için onları güdüler, uygulama fırsatları yaratır, dönütler sunar ve en önemlisi demokratik bir atmosfer yaratarak öğrencileri öğrenmede özgür kılar. Öğretmenin amacı öğrencilerin öğrenmelerini zorlaştırmak değil kolaylaştırmaktır (Niemi, 1997: 180-181).

Etkin öğrenme sürecinde öğretmenler öğrencilerinin;

- Dikkatli birer gözlemci olmalarını sağlayacak ilginç sorular sormalı,
- Gözlemlerini yazılı ya da sözlü olarak ifade etmelerini sağlamalı,
- Genel kültür düzeylerini geliştirici kitaplar önermeli,

- Bilimsel araştırma yapabilecekleri eğitim durumları oluşturmalı,
- Dünya hakkındaki meraklarını ve sorularını paylaşmalı,
- Kendi kendine yani bağımsız çalışan ve öğrenen bireyler olmalarını sağlamalıdır (Klein, 1991: 23-27).

Harmin (1994) geliştirdiği aktif öğrenme ilkelerinin öğrenci başarısı üzerinde etkili olacağını ileri sürmektedir:

1. Katılımlı Dersleri Geliştirme İlkeleri

- Öğrencilerin katılımını sağlayacak bir ders planı kurgulayın.
- Ödüllendirme ve cezalandırma olmaksızın öğrencilerin derse katılımını özendirin.
- Akıcı bir ders oluşturun. Yavaş öğrenen öğrencilerin sizin hızınıza yetişmesini isteyin.
- Geçmiş konulara sık sık geri dönüp tekrarlar yapın.

2. Derse Başlama İlkeleri

- Günlük ders planınızla ilgili öğrencilerinizin önerilerini alın.
- Düşündürücü ve dikkat çekici bir soru ile derse başlayın.
- Önceden hazırladığınız çalışmayı öğrencilerinize verin.
- Öğrencilerinizin dersin başında kendi yaşantılarıyla ilgili deneyimlerini sınıfla paylaşmalarını isteyin.

3. Temel Öğretme İlkeleri

- Öğrencilerinizin yeni konuyla ilgili görüşlerini belirtmesini sağlayın.
- Yönelttiğiniz sorulara yanıt yazılmasını isteyin. Soru sorulduğunda bir süre beklemek ve yanıt hakkı tanımak önemlidir.
- Öğrenme sürecini değerlendirmeye yönelik olarak öğrencilerden sonuç tümcesi isteyin. "Şimdiye kadar ne öğrendim?" sorusunu yanıtlamalarını bekleyin.
- Öğrencilerin, yanıtları ya da konuları arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayın.

- Kaç kişi Ali'nin düşüncesine katılıyor… vb sorularla oylama yaptırın ve sessiz öğrencileri derse katın.

- "Bana soru sormadan üç arkadaşından yardım iste." gibi ifadelerle öğrenciler arası etkileşimi artırın.

- Bütün sınıfın koro şeklinde okumasını isteyin ve böylece grup bilincini oluşturun.

- Öğrencilerinizin takıldığı yerleri ortaya çıkarabilmek için yüksek sesle düşünmelerini isteyin.

- Sıraların arasında dolaşarak öğrenme konusunda yetersizlik varsa ek açıklamalarda bulunun.

4. Güven Artırıcı İlkeler

- Öğrencilerinize, "Hata yapmak doğaldır. Herkes farklı bir sürede öğrenir. Öğrenmek için yardım istemek doğaldır." gibi güven artırıcı iletiler gönderin.

- Öğrencilerinize, "Hiç kimse mükemmel değildir. Her şeyi bilmek mümkün değildir." türünden kaygı azaltıcı iletiler gönderin.

- Öğrencilerinizi eleştirmeden dinleyin.

5. Mükemmelleştirme İlkeleri

- Öğrenme süreci sonunda öğrencinizin kazanacakları konusunda bilinçlenmesini sağlayın. "Bunun öğrenilmesini istiyorum. Sınıfı geçmek için bunu öğrenmelisin." ifadeleri yerine "Bu konu çok önemli. Bunu öğrenmeni senin için istiyorum. Birlikte başarabiliriz." iletisi verilmelidir.

- Öğrencilerinizle ilgili yüksek beklentiler içinde olun. "Bunu anlamazlar. Çok zor öğrenirler." gibi olumsuz duygular içine girmeyin.

- Öğrencilerinize verileni aynen almasını değil, karşı çıkmasını, eleştirmesini öğütleyin.

6. İşbirlikli Grup Çalışması İlkeleri

- Çiftli okuma etkinliği ile öğrencilerin bir konuyu bölüşerek birbirlerine okumalarını isteyin.
- Tartışma grupları oluşturun. Tartışma bitince herkesin kendi grubu dışındaki bir gruba fikirlerini aktarmasını isteyin.
- Belirlenen problemlerin öğrenciler tarafından çözümleneceği görev grupları oluşturun. Gösteri yoluyla çözümlemelerini isteyin.
- Tez ve karşı tez gruplarının olacağı tartışma grupları oluşturun.
- Öğrencilerin aynı fikirdeki ve karşıt fikirdeki arkadaşları ile konuşmalarını sağlayın.
- Destek grupları (3-4 öğrenci) oluşturun. Öğrencilerin birbirlerini (ödev, sınav, proje…) kontrol edip destek sağlamalarını özendirin.
- Proje çalışmaları yaptırın. Grup çalışması halinde yürütülmesini sağlayın.

7. Sınıf Zamanını Etkili Kullanma İlkeleri

- Öğrencilerinize problemlerin üstesinden gelebilecek kadar akıllı olduklarını sık sık tekrarlayın.
- Sınıf çalışmalarına katılacak öğrencileri seçerken tek tek sorma yerine gönüllü öğrencilere öncelik verin.
- Öğrencilere, açıklamaları bir kez yapacağınızı, o nedenle dikkatle dinlemeleri gerektiğini hatırlatın.
- Bir konuyu iyi öğrenen öğrenciler, sınıfa konuyu anlatmak için seçilebilir.
- İşlenen konuların tekrar edilmesine yönelik bireysel çalışma görevleri verin.
- Yapılması gereken görevlerle ilgili açık ve anlaşılır yönergeler kullanın. Aksi halde öğrencilerin soruları ile karşılaşırsınız.

8. Ev Ödevi Verme İlkeleri

- Seçimlik ev ödevleri verin. Tek bir konu ya da soru yerine birden fazla seçenek sunulabilir.

- Öğrencilerin esnek bir zaman düzenlemesi yapıp ödevlerini bitirmeleri istenebilir.
- Öğrencilerinizin kendi ödevlerini kendilerinin yaratmalarını isteyin.
- Tamamlanmış ev ödevlerinin, öğrenme çiftleri oluşturup kontrol edilmesini sağlayın.
- Ev ödevlerini okuma etkinliği ile her öğrencinin birbirini dinlemesini ve kontrol etmesini isteyin.
- Sınıf çalışmalarından farklı ev ödevleri verin. (Bir resim çizme, farklı bir problem çözme, günlük oluşturma…

9. Sınav Yapma ve Not Verme İlkeleri

- Gelişim dosyaları kullanın. Gelişim dosyasında yazılar, ödevler, projeler, resimler, çalışma yaprakları…vs. bulunabilir.
- Öğrenciler aldıkları nottan hoşlanmazsa, onlara yükseltme olanağı tanıyın.
- Öğrencilerinizi değerlendiren değil öğrenmelerini kolaylaştıran kişi olun.
- Not verme işleminin nasıl gerçekleşmesi gerektiği konusunda öğrencilerinize fikirlerini sorun.
- Öğrenme sürecinde öğrencilerinizin tutumlarına dikkat edin. (Düşük not olmak canımı sıkar, sınavlarda hasta olurum…vb.) Onlara gerekli desteği sağlayın.
- Öğrenci-öğretmen toplantıları gerçekleştirin. Öğrencilerinizin düşüncelerini ve sorunlarını alın. Kendi düşüncelerinizi olumlu bir dille aktarın.
- Öğrenci velilerinin sık sık sizi ziyaret etmesini isteyin. Gidip-dönen rapor kartları ile iletişimi sürekli olarak devam ettirin.

10. Ödül ve Not Verme Dışı Teşvik Etme İlkeleri

- Takdir ediyorum iletisini kullanın. (Hoşuma gitti, çok güzel, teşekkürler…)
- Seninleyim iletisini verin. (Aynı hatayı ben de yapabilirdim…)
- Ara ara ödülsüz ilgi gösterin. (Yorgun görünüyorsun, dün okula gelmedin…)

- Öğrenci yanıtlarına mutlaka dönüt verin. Doğruysa evet, tamam…gibi. Yanlış ise düzeltme verilmeli. Öğrenci hatalarını not edip kısa bir süre sonra düzeltme etkili olabilir.

- Mümkün olduğunca her öğrenciye ödül vermeye çalışın.

11. Gözden Geçirme ve Bilgide Uzmanlaşma İlkeleri

- Öğrenme çiftleri ile öğrencilerin birbirlerini kontrol etmelerini sağlayın.

- Soru yanıt ile ilerlemeye çalışın. İlk soruyu öğretmen sorar. İlk yanıtlayan öğrenci, kendi sorusunu başka bir arkadaşına sorar ve süreç devam eder.

- Öğrencilerinizin yaratıcı raporlar hazırlamalarını isteyin. (CD'de, duvar panosunda, sözlü olarak sunmaları istenebilir.)

12. Düşünmeyi Sağlayıcı İlkeler

- Benzerlik ve farklılıkları buldurun.

- Özet yazdırın.

- Tahmin etmelerini isteyin.

- Neden-sonuç ilişkileri üzerinde durun.

- Bir probleme farklı çözüm yolları önermelerini sağlayın.

- Seçme ve sınıflamaya yönelik çalışmalar yapın.

13. Gerçekler ve Ayrıntıların Ötesindeki Öğretme İlkeleri

- Öğrencilerinizin öğrenilen konuyla ilgili gerçek yaşamdan örnekler vermelerini isteyin.

- Öğrenme süreci sonunda ne kazandıklarını ve en çok neyin ilgilerini çektiğini sorun.

- Önceden neyi biliyordum, şimdi neyi bilmek istiyorum sorularını sorun ve öğrencilerinizi konuşturun.

- Öğrenilmesini istediğiniz önemli kavramlarla ilgili çalışmalar yapın. Kavramlar, semboller…vb. sınıfın duvarlarına asılabilir.

14. Dersi Bitirme İlkeleri

- Öğrencilerinizin öğrenme-öğretme süreci sonunda neyi yapmaktan hoşlandığını yazmasını ya da söylemesini isteyin.

1.1.14. 3. Aktif Öğrenmede Öğrencinin Rolü

Aktif öğrenme öğrencinin öğretim sürecinde aktif rol oynamasını öncelemektedir. Öğrenci, öğrenmenin sorumluluğunu taşımakta ve öğretim yöntemlerinin gerektirdiği etkinlikleri yerine getirmeye çalışmaktadır. Aktif öğrenenler öğrenmeye istekli, "bilme merakı"na sahip, konu hakkında daha fazla düşünen, yeni bilgilerini önceki bilgileriyle bütünleştiren kişilerdir.

Aktif öğrenmede öğrenciler derse katılır, becerilerini geliştirmeyi önemser, üst düşünme düzeyine çıkar; okuma, yazma, tartışma gibi etkinliklere teşvik edilir, tutum ve değerleri yönüyle dikkate alınır.

Silberman (1996), Etkin Öğrenme yaklaşımında öğrenme-öğretme etkinliklerini üç aşamalı olarak düşünmüştür:

i. Öğrencileri Başlangıçtan İtibaren Etkin Hâle Getirme

ii. Bilgi, Beceri ve Tutumları Etkin Olarak Edinme

iii. Öğrenmeleri Kalıcı Hâle Getirme (Şahinel, 2003: 31-34).

Etkin öğrenmede öğrenciler hem zihinsel hem de devinsel yönden etkindirler. Oysaki geleneksel yaklaşımda öğrenci, kendisine aktarılanları tekrarlayan edilgin bir alıcıdır. Etkin öğrenme yaklaşımında öğrenci konuları tekrarlamakla yetinmez. Öğrendiklerini nerede kullanacağını tasarlar, niçin onu öğrendiğini bilir. Kendi öğrenmesini inceler, iyi ve kötü olduğu noktaları ayırt edebilir (Koç, 2000: 220).

Etkin öğrenme ile ders yapılan bir sınıfın öğrencilerinde, 'güven', 'enerji', 'öz denetim', 'gruba ait olma' ve 'duyarlı olma' gibi nitelikler gözlenir. Öğrenciler sınıfta kendilerini güvende hissederler ve huzurludurlar. Sınıfta bekleyen, sıkılan ya da zamanını boşa harcayan kimseye rastlanmaz. Saate bakılmaz ve dersin bitmesi istenmez. Öğrenciler kendi çalışmalarını başlatır, bitirir ve değerlendirirler. Böylece kendi öğrenmelerinden sorumlu olurlar. Birbirleriyle olumlu ilişkiler kurarlar,

birbirlerini dinlerler. Kabul ederler ve edilirler. Saygı duyarlar ve saygı görürler. Elbette ki, ilk andan itibaren öğrencilerin yukarıda sözü edilen davranışları sergilemeleri beklenemez. Ancak, etkin öğrenme uygulamalarına katıldıkça bu özelliklerin kazanılmaya başlandığı gözlenir (Harmin, 1994: 3-4).

Etkin öğrenmeyi gerçekleştirmiş öğrenciler aşağıdaki davranışları sergilemektedir:

Öğrenci;

- Planlı çalışır. Hedeflerini belirler ve gerçekleştirebilmek için çaba harcar.
- Öğretilenleri aynen kabul etmez, sorgular.
- Okur, dinler, araştırır, soru sorar, tartışır ve çözümleme yapar.
- Doğruluk ve netlik arar.
- Yanıtı ve çözümü net olmayan işlere girer.
- Bilgi ve yeteneklerinin sınırlarını zorlar.
- Durumlara alışılmışın dışında bakar.
- Dikkatini ve enerjisini iyi yönetir; gerektiği yerde çalışmaya ara vermesini bilir.
- Dönütlere (öğretmen ve arkadaşlarından gelen) duyarlıdır.
- Başarısızlık durumunda nedenleri araştırır.
- Öğrenme isteği ve merakı vardır (Marzano, 1992).

Aktif öğrenme sadece başarılı öğrencileri değil başarı düzeyi düşük öğrencileri de olumlu yönde etkilemektedir. Özellikle grupla yapılan aktif öğrenme etkinliklerinde her öğrencinin bir görev üstlenmesi, sorumluluk duygusunu geliştirmekte ve öğrencilerin birlikte başarma duygusunu yaşatmaktadır. Bu noktada başarı düzeyi düşük olan öğrenciler başarıyı kendine mal etmektedir; söz konusu durum ise öğrenmeye ilginin artmasını ve etkin katılımı beraberinde getirmektedir. Öğrenci kendi ürettiğini arkadaşlarıyla paylaşmak için heyecanlanmakta; gelebilecek dönütleri merakla dinlemektedir.

1.1.14.4. Aktif Öğrenme Teknikleri

Aktif öğrenme teknikleri, sadece bireysel çalışmalar için değil grup çalışmaları için de uygulanabilir. Aktif öğrenme, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin gelişmesini, bilişsel yetilerin üst düzeye çıkarılmasını sağlamaktadır. Aktif öğrenme teknikleri ile öğrenci yeni bilgiler keşfeder ve "kendini yöneten öğrenen" olur. Bonwel ve Eison'a (1991: 162) göre aktif öğrenme-öğretim yöntemleri kısa canlandırmalar, grup tartışmaları, problem çözme ve rol yapma gibi yöntemler içerir.

Yaratıcı drama, rol oynama, problem çözme, tartışma ve grup çalışmaları gibi aktif öğrenmeyi ve öğretmeyi sağlayan yöntemler ile öğrencilerin duygu ve düşünceleri öğrenme ortamına katıldığı için öğrenciler öğrenmeye daha istekli ve arzulu katılacaktır. Ayrıca öğrenciler, öğrenme ortamında belli bir oturma düzeni olmadan daha özgürce hareket etme, tüm duygularını sürece katma olanağına sahip olacakları için öğrenme başarıları da artacaktır. Öğrenciler birbirleriyle yüz yüze iletişim olanağı sağlayacakları için etkili bir iletişim olanağına sahip olacaktır. Ayrıca ortamın araç-gereç ve materyallerle düzenlenmesi de öğrenme başarısı üzerinde olumlu bir etkiye neden olacaktır. Bu yöntemler özellikle öğrencinin özellikle özgür ve yaratıcı düşünmelerine, olaylar arasındaki ilişkileri görmelerine, analiz ve sentez düzeyinde bilgiye ulaşmalarına da olanak sağlayacaktır (Aykaç, 2005: 67).

Durham (2005: 342) akran değerlendirmesini bir aktif öğrenme tekniği olarak kabul etmekte ve öğrencilerin öğreticilerinden ziyade akranlarının düzeltme veya kontrollerini önemsemelerini olumlu bir gelişme olarak görmektedir. Aktif öğrenme tekniklerinden grupla rol yapma ve işbirlikçi örneklerin geleneksel öğretim metotlarından daha etkili olduğunu vurgulamaktadır. Durham'a göre Jeopardy gibi oyunlar sınıfı küçük takımlara bölerek ve konu hakkında soru sorarak aktif öğrenme etkinliği sağlar. Aktif öğrenme teknikleri öğrenme ortamını eğlenceli kılmakta ayrıca akılda tutmayı artırmaktadır.

Aşağıdaki tabloda bazı aktif öğrenme teknikleri listelenmiştir:

Tablo 5. Aktif Öğrenme Teknikleri

Altı Şapka ile Düşünme	Basın Toplantısı Düzenleme	Başka Neyi Bilmek İstediğini Saptama	Başlık bulma	Beyin Fırtınası
Birbirine Öğretme	Bulmaca Çözme	Ders Günlüğü Tutma	Drama	Empati kurma
Eşli Çalışma	Gazete Çıkarma	Geri Plandaki Düşünceleri Bulma	Görüşme Yapma	İnternette Araştırma
Flaş	Hızlı Tur	Hazineyi Bul	Karşılaştırma	Kavram Haritası Oluşturma
Kendini Değerlendirme	Kitap Hazırlama	Koleksiyon Hazırlama	Kartopu	Köşelenme
Akvaryum	Mektup Yazma	Neden-Sonuç ilişkilerini Bulma	Not Alma	Öğretim Malzemesi Oluşturma
Önem Sırasına Koyma	Örnek Olay Çözümleme	Örnek Verme	Özetleme	Poster-Afiş Hazırlama
Proje Yapma	Problem Çözme	Resimleme	Sen Olsaydın Ne Yapardın?	Sınıflama
Kavram Ağı	Slogan Bulma	Sonuç Çıkarma	Soru Çıkarma	Tavsiyede Bulunma
Phillips 66	Pazaryeri	Sandviç	Uzmandan Öğrenme	Üçlü Değişimi
Şiir Yazma	Yanlışları Bulma	Yeniden Yazma	Yıllık Hazırlama	Tereyağı-Ekmek
Yordama Yapma	Yüksek Sesle Düşünme	Top Taşıma	Vızıltı	Zihinsel Haritalama
Tombala	Soru Ağı	Yaratıcılık Grubu	Kart Gösterme	Kart Eşleştirme

(Açıkgöz, 2003; Yavuz, 2005)

Araştırmada kullanılan aktif öğrenme tekniklerini şöyle açıklanabilir:

1.1.14.4.1. Kartopu

Verilen bir problem ya da konu ile ilgili olarak, öğrenciler önce tek başlarına düşünüp, sonra iki, daha sonra dört ve sekiz kişilik gruplarda tartışırlar. Yönteme kartopu denmesinin nedeni grubun giderek büyümesidir. En son grupta ulaşılan sonuçlar, sınıfa sunulur.

1.1.14.4.2. Sandviç

Tereyağı-Ekmek tekniği iki aşamalıdır. Sandviç tekniğinde bunu başka aşamalar izler. Öğrenciler, önce bireysel çalışma, sonra yaptıklarını arkadaşlarıyla paylaşma, birlikte somut bir ürün oluşturma -örneğin, grafik oluşturma- ve bu ürünü sunma gibi çok aşamalı çalışmalar yapabilirler. Çok katmanlı olduğu için sandviç adını almıştır.

1.1.14.4.3. Kart Gösterme

Öğrencilere öğrendiklerini gözden geçirme, değerlendirme yapma, karar verme vb. fırsatlar sunar. Önce öğrencilere çeşitli renklerde 3-5 adet küçük kart ya da kâğıt parçasından oluşmuş desteler dağıtılır. Her renge bir anlam verilir. Örneğin; yeşil, tümüyle katılıyorum; mavi, katılıyorum; beyaz, kararsızım; sarı, katılmıyorum; kırmızı, hiç katılmıyorum gibi. Sonra öğretmen işlenen konuyla ilgili bazı tümceler okur. Bu tümceleri dinleyen öğrenciler önce hangi kartı seçeceklerini düşünürler, sonra seçtikleri kartı sıranın üzerine koyarlar. Daha sonra, her öğrenci neden o kartı seçtiğini, yani neden öyle düşündüğünü açıklar.

1.1.14.4.4. Kart Eşleştirme

Öğrenilenlerin gözden geçirilmesi, netleştirilmesi ya da kalıcılığının arttırılması gibi amaçlarla uygulanır. Uygulanması sırasında yer alan işlemler şunlardır:

1) Her biri sınıftaki öğrenci sayısının yarısı kadar kart içeren iki dizi kart hazırlanır. Birinci dizide; öğrenilenlerle ilgili sorular, kavramlar, örnekler vb. yer alır. İkinci dizi de ise; birinci dizidekilerle eşleştirilebilecek yanıtlar, açıklamalar, tanımlar, ilkeler, olaylar bulunur. Dizilerden birindeki kartlar numaralanır.

2) Kartlar sınıfa dağıtılır.

3) Öğrencilere, kendilerine gelen kartlarla ilgili hazırlık yapmaları için belli bir süre tanınır.

4) Öğrenciler, sınıfın içinde dolaşarak ve karşılaştıklarıyla konuşarak ellerindeki kartın eşini ararlar.

5) Kartlarını eşleştirenler bunun gerçeklerini hazırlarlar

6) Kart numaraları rastgele söylenir ve numarası söylenenler kendi kartlarının içeriğini ve hazırladıkları gerçekleri sınıfa sunarlar.

1.1.14.4.5. Bilgi Kesekâğıdı

Önbilgilerin yeni öğrenilenlerle ilişkilendirilmesini sağlar. Uygulanması sırasında yer alan işlemler şunlardır:

1) Öğrencilerin her birine birer kesekâğıdı verilmesi, işlenecek konunun anahtar isim, olay ya da kavramlarının çıkarılması

2) Öğrencilerin listedeki maddelerin her biriyle ilgili bildiği bir şeyi kesekâğıdının üstüne yazmaları, yazacak düşünce yoksa boş bırakılması

3) Sınıfta 2-4 kişilik grupların oluşturulması ve grup üyelerinin yazdıklarını birbirleriyle paylaşmaları

4)Öğrencilere küçük kartların ya da kâğıtların dağıtılması, öğrencilerin bu kartlara anahtar maddelerle ilgili yeni öğrendiklerini yazmaları ve kesekâğıdına koymaları

5)Kesekâğıdının içindeki bilgilerin küçük gruplarda paylaşılması

1.1.14.4.6. Kum Saati

Genellikle ön öğrenmelerin anımsanması ve yeni öğrenilenlerle bağ kurulması için kullanılır. Uygulanması sırasında yer alan işlemler şunlardır:

1) Tahtaya ya da kâğıtlara boş kum saatlerinin çizilmesi

2) Neyin öğrenilecek olduğunun kum saatinin ortasına yazılması

3) Öğrenme malzemesi ile ilgili ön bilgilerin kum saatinin üst tarafına not edilmesi

4) Konunun işlenmesi (anlatım, okuma vs.)

5) Öğrenme malzemesinin ana temalarının kum saatinin alt kısmına yazılması

6) Oluşturulan kum saati/leri/nin açıklanması

Kum saati bütün sınıf öğretimi biçiminde uygulanabileceği gibi, işbirlikçi öğrenme gruplarında da uygulanabilir. Bellanca (1997), kum saatinin alt kısmına konuyla ilgili "Ya…olursa?" biçiminde soruların yazılmasını önermektedir.

1.1.14.4.7. Şiir Yazma

Öğrenciler küçük gruplar hâlinde otururlar. Grup üyelerinin her birinin elinde birer sayfa kâğıt vardır. Herkes, elindeki kâğıda verilen konu ile ilgili bir dize yazıp yanındakine verir. İkinci turda önlerine gelen kâğıda ikinci dizeler yazılır, yine yandakine verilir. Bu işleme, süre bitene kadar devam edilir. Sonunda grupların elinde gruptaki üye sayısı kadar şiir bulunur. Daha sonra şiirler sınıfa sunulur.

1.1.14.4.8. Tombala

Öğrencilerin, anlatılanları oyun oynayarak anlamaya çalışmalarını sağlar. Öğrencilerde merak uyandırıcı yönlerin bulunması nedeniyle dikkatlerini toplamalarını kolaylaştırır.

1) İşlenen konunun ana kavram ya da düşüncelerinin çıkarılması

2) Çıkarılan maddelerin tombala kartlarına dağınık olarak yazılması ya da bazı kutuların boş bırakılması

3) Hazırlanan kartların öğrencilere dağıtılması

4) Öğretmen, konuyu anlatırken öğrencilerin bahsedilen kavram ya da düşüncelerin üzerini kapatmaları

5) Yatay, dikey ya da çapraz çizgilerde yan yana üç kutu kapatan öğrencinin "tombala" demesi

6) Dördüncü ve beşinci işlemlerin dersin sonuna kadar tekrarlanması

1.1.14.4.9. Nöbet Sende

Bu teknik Kart Eşleştirme tekniğinden esinlenerek araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bu tekniğe göre sırada oturan her iki öğrenci bir grup kabul edilmektedir. Uygulamanın başında her gruptan bir öğrenci sınıftan dışarı çıkarılır. Bu öğrenci okul kütüphanesinde kitap okumakla görevlendirilir. Sınıfta kalan diğer grup üyesi metni dinler, önemli gördüğü yerleri not alır, notlarını gözden geçirir. Dışarıdaki grup üyeleri çağrılır. Sınıfta kalan öğrenciler dinlediği metnin özetini, aldığı notları gelen öğrenciyle paylaşır. Sınıfta kalan öğrenciler dışarı çıkarılır. Öğretmen sonradan gelen öğrencilere birer çalışma kâğıdı dağıtır. Uygulamanın sonunda dışarıdaki öğrenciler de gelir ve çalışma kâğıdına birlikte son hâlini verirler.

1.1.14.4.10. Zihinsel Haritalama

Bir konudaki bütün önemli kavramların ya da düşüncelerin her birinin küçük kartlara ayrı ayrı yazılmasıyla oluşturulan destelerden öğrenci sayısı kadar hazırlanır. Sonra her öğrenciye bu destelerden birer tane verilir ve kartları, kavram ya da düşüncelerin birbiriyle ilişkilerini gösterecek biçimde yerleştirmeleri istenir. Yerleştirme işi bir masada, duvarda ya da yerde yapılabilir. Öğrenciler, bu çalışmayı bireysel olarak ya da grupla yapabilirler. Sonunda elde ettikleri haritalar sınıfta sunulur ve açıklamalar yapılır. Bu çalışma ile öğrenilenler arasında birçok anlamlı ilişki keşfedilir (Açıkgöz, 2003: 127-169).

1.2. Problem Cümlesi

Aktif öğrenme tekniklerine göre planlanmış ders içeriğinin uygulandığı deney grubu ile öğretmen kılavuz kitabındaki ders içeriğinin uygulandığı kontrol grubu arasında dinleme becerileri yönünden anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.3. Alt problemler

- Aktif öğrenme tekniklerine göre planlanmış ders içeriğinin uygulandığı deney grubu ile öğretmen kılavuz kitabındaki ders içeriğinin uygulandığı kontrol grubu arasında Canberra Başarı Testindeki başarıları yönünden anlamlı bir farklılık var mıdır?

- Aktif öğrenme tekniklerine göre planlanmış ders içeriğinin uygulandığı deney grubu ile öğretmen kılavuz kitabındaki ders içeriğinin uygulandığı kontrol grubu arasında Koku Başarı Testindeki başarıları yönünden anlamlı bir farklılık var mıdır?

- Aktif öğrenme tekniklerine göre planlanmış ders içeriğinin uygulandığı deney grubu ile öğretmen kılavuz kitabındaki ders içeriğinin uygulandığı kontrol grubu arasında Kitap Başarı Testindeki başarıları yönünden anlamlı bir farklılık var mıdır?

- Aktif öğrenme tekniklerine göre planlanmış ders içeriğinin uygulandığı deney grubu ile öğretmen kılavuz kitabındaki ders içeriğinin uygulandığı kontrol grubu arasında Mimar Başarı Testindeki başarıları yönünden anlamlı bir farklılık var mıdır?

- Aktif öğrenme tekniklerin kavrama, sınıf içi etkileşim ve Türkçe dersine yönelik tutum üzerinde etkili midir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Eğitim, zihinsel becerileri geliştirme sürecidir. Bu itibarla aktif öğrenme teknikleri, öğrencilerin öğrenme sorumluluğunu taşıması ve üst bilişsel becerilerini harekete geçirmesi açısından önem arz etmektedir. Aktif öğrenenler, öğrenme sürecini kendileri belirleyebilen, analiz, sentez ve değerlendirme yapabilen, eleştirel düşünebilen ve problem çözme becerisine sahip bireylerdir.

Dinleme, okul öncesindeki ilk ana dili etkinliği olmakla birlikte insan yaşamında en fazla yer tutan beceridir. Aile, okul, iş ve diğer sosyal çevrelerde sağlıklı bir iletişimin kurulması etkili dinleme becerilerini kazanmış bireylerin yetişmesine bağlıdır. Dinleme becerilerinin okul ortamında bireylerce özümsenmesi insanların gelecekteki yaşamlarının kalitesini artırmak açısından önemlidir.

Bu araştırma, aktif öğrenme tekniklerinin ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin dinleme becerisindeki başarısına ve Türkçe dersine yönelik tutum üzerindeki etkisini tespit etmeyi amaçlamaktadır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Türkçe dersi**,** Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanan, eleştirel ve yaratıcı düşünen, iletişim kurabilen, problem çözme, araştırma ve karar verme yeterliliğini sağlayabilen, bilgi teknolojilerini kullanabilen girişimci bireyler yetiştirmeyi

amaçlamaktadır. Bu temel becerilere ulaşılmasında dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerileri mihver olarak kabul edilmektedir.

Dinleme becerisi, anne karnında gelişmeye başlar, okul öncesinde şekillenir ve okuldaki etkinlik ve uygulamalarla geliştirilir. İnsan yaşamının büyük bir bölümü dinleme ile geçer. En küçük sosyal birim olan aileden okul, iş ve arkadaşlık ilişkilerine kadar bütün toplumsal hareketlikler dinleme becerisi ile kuşatılmıştır. Olumlu dinleme davranışları sağlıklı iletişim kurabilen bireyler ve sorunları konuşarak dinleyerek çözebilen toplumlar için vazgeçilmezdir.

Aktif öğrenme geleneksel öğretimin aksine öğrencinin merkezde olduğu, süreçle ilgili kararlar alabildiği, yarışmacı karakterden ziyade işbirliği ve paylaşım ilkelerine dayanan bir yaklaşımdır. Kalıcı ve anlamlı öğrenmelerin gerçekleşmesi noktasında aktif öğrenmenin ehemmiyeti ortaya çıkmaktadır. Ana dili becerileri arasında öncü beceri olan dinlemenin amaç ve kazanımlarının özümsenmesinde aktif öğrenmenin etkili olduğu düşünülmektedir. Dinleme insan yaşamında en geniş yer tutan beceri olduğu için bu becerinin öğrenmeyi öğreten, anlamlı öğreten aktif öğrenme teknikleriyle kazandırılmaya çalışılması dinleyen ve dinlenen, kendini gerçekleştirmiş bireylerin yetişmesi açısından hayati önem taşımaktadır.

Bu araştırma, eğitimbilimi alanındaki aktif öğrenme ile ana dili öğretimi alanındaki dinleme eğitimini birleştirmeyi hedefleyen bir çalışmadır. Araştırma aktif öğrenen, aktif dinleyen, öğrenmeyi öğrenmiş, sağlıklı iletişim kurabilen bireylerin yetişmesi açısından önem taşımaktadır.

1.6. Sayıltılar

- Araştırmanın deneysel sürecinde, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin kontrol altına alınamayan dışsal etkenlerden aynı derecede etkilenecekleri düşünülmüştür.

- Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ders dışı zamanlarda, deneysel işlem konusunda yapılan uygulamalarla ilgili iletişime geçerek birbirlerini etkilemeyecekleri varsayılmaktadır.

- Araştırmanın tarafsızlığı çalışma süresince muhafaza edilmiştir.
- Yapılan çalışmada öğrenciler test sorularına birikimleri doğrultusunda ve içtenlikle cevap vermiştir.

1.7.Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1) 2009-2010 Eğitim-Öğretim yılı Trabzon ili Akçaabat ilçesi Darıca İlköğretim Okulu 6/A ve 6/B sınıfı öğrencileriyle,

2) İlköğretim 6. sınıf dinleme amaç ve kazanımlarıyla,

3) Aktif öğrenmenin Kartopu, Sandviç, Kart Gösterme, Kart Eşleştirme, Bilgi Kesekâğıdı, Kum Saati, Şiir Yazma, Tombala, Nöbet Sende ve Zihinsel Haritalama teknikleriyle sınırlıdır.

BÖLÜM II

Bu bölümde dinleme becerisiyle ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2. Dinleme Becerisiyle İlgili Araştırmalar

Yangın (1998), "Dinlediğini Anlama Becerisini Geliştirmede Elves Yönteminin Etkisi" adlı doktora tezinde İngilizce "Excite" (ön bilgilerin hatırlanmasını sağlama-dikkati çekme), "Listen" (dinleme), "Visualize" (görüntüleme-canlandırma), "Extend" (geliştirme-detaylandırma) ve "Savor" (özümseme-belleğe yerleştirme) kelimelerinin ilk harflerinin birleşmesinden meydana gelen ELVES yöntemini ilkokul birinci sınıf öğrencilerine uygulamıştır. Araştırma, deney ve kontrol gruplu deneysel bir çalışmadır. Deney ve kontrol gruplarına ön test uygulanmış, ön test neticesinde iki grubun da başarılarının denk olduğu tespit edilmiştir. Deney grubunda on hafta boyunca ELVES yöntemiyle dinleme çalışmaları yapılmış, kontrol grubuna herhangi bir dinleme eğitimi verilmemiştir. Uygulama sonucunda deney grubunun başarı puanları kontrol grubunun başarı puanlarından daha anlamlı bir artış göstermiştir.

Yazkan (2000), "İlköğretim Okullarının I.Kademesinde Dinlediğini Anlama Davranışının Kazandırılmasına Dramatizasyonun Etkisi" adlı yüksek lisans tezinde ilköğretim üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim gören 428 öğrenci üzerinde dramatizasyon çalışmalarının dinleme becerisi üzerindeki etkileri araştırmıştır. Araştırma bulguları; dramatizasyonun anlamayı ve hatırlamayı kolaylaştırdığı, dinlediğini anlama davranışının kazanılmasında okuma yöntemine göre daha etkili olduğu; kız öğrencilerin öznel anlatımlı ve duygu değeri taşıyan metinleri erkek öğrencilere göre daha iyi anladıkları yönündedir.

Cihangir (2000), "Üniversite Öğrencilerine Verilen Etkin Dinleme Becerisi Eğitiminin Başkalarını Dinleme Becerilerine Etkisi" adlı yüksek lisans tezinde etkin dinleme becerilerine yönelik bir eğitim programı geliştirmiştir. Programın üniversite birinci sınıf öğrencilerinin başkalarını dinleme üzerindeki etkisini araştırmıştır. Deney grubuna on hafta süresince adı geçen eğitim programı uygulanmış, kontrol grubuna herhangi bir dinleme uygulaması yapılmamıştır.

Araştırma sonucunda uygulanan eğitim programının deney grubundaki üniversite öğrencilerinin dinleme becerilerini olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

Yaşlı (2001), "Öğrenmede Empatik Dinleme ve Öğrenme Güdülenmesine Etkisi" adlı yüksek lisans tezinde empatik dinlemeyi benimsemiş öğretmen modelinin öğrencilerin öğrenmeye güdülenmesi üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Empatik dinlemeyi gerçekleştiren öğretmenler ile beklenti içinde ya da yargılayıcı dinleyen öğretmen modelleri karşılaştırılmıştır.

Kaygas (2002), "Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Okuma ve Dinleme Sonucu Anladıklarını Yazılı Anlatma Becerileri" adlı yüksek lisans tezinde öğrencilerin, dinleme sonucu anladıklarını yazılı olarak ifade etmede okumadan daha başarılı olduğu sonucuna varmıştır.

Kaplan (2002), "İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Üzerine Bir Araştırma" adlı yüksek lisans tezinde farklı yazılı anlatım türlerinden on iki metin okunan, bu metinlerle ilgili muhtelif dinleme etkinlikleri yaptırılan öğrencilerin dinleme testinden aldıkları puanların arttığı ortaya konmaktadır. Ayrıca dinleme etkinliklerinde görsel-işitsel araçların öğrenci dikkatini azami derecede artırdığı dile getirilmektedir.

Köklü (2003), "Türkçe Öğretiminde 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerine Dinlediğini Anlama Davranışının Kazandırılmasına Dramatizasyonun Etkisi" adlı yüksek lisans tezinde eğitici dramanın 7. sınıfta şiir, 8. sınıfta öykü türünden bir metnin anlaşılmasında ve hatırlanmasında düz okuma tekniğine göre daha etkili olduğu tespit etmiştir. Eğitici drama tekniklerinin, dinlediğini anlamada ve hatırlamada öğrencilerin başarı seviyelerini olumlu yönde etkilediği sonucuna varmıştır.

Koç (2003), "Dinleme Becerilerini Kazandırma Yöntemlerinin Uygulanması" adlı yüksek lisans tezinde, dinleme becerisi kazandırma yöntemlerini ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerine uygulamıştır. Araştırma sonunda, dinleme becerisi kazandırma yöntemlerinin uygulandığı deney grubu öğrencileri, kontrol grubu öğrencilerinden başarılı bulunmuştur. Uygulamada kullanılan yöntemlerden en başarılısı "dramatizasyon" olmuştur. Bunun dışında klasik yöntem, kasetten

dinletme, okunan metnin resmini yaptırma, öykü tamamlama, gösterme, CD'den dinletme-izletme uygulanan diğer yöntemler arasındadır.

Aras (2004), "İlköğretimde Dinleme Anlama Becerisinin Geliştirilmesi" adlı yüksek lisans tezinde sosyo-ekonomik yönden farklı üç ilköğretim okulundaki ikinci kademe öğrencileri üzerinde çalışmıştır. Okuduğunu anlama testine tabi tutulan öğrencilerin seviyelerine uygun metinler sınıflarda işlenmiş, dersten sonra da öğrencilere dinlediğini anlama testi uygulanmıştır. Araştırmada, sınıf seviyesi yükseldikçe başarının yükseldiği; başarı durumunun öğrencilerin sosyo-ekonomik durumuyla doğru orantılı olduğu sonucuna varılmıştır.

Doğan (2007), "İlköğretim İkinci Kademede Dil Becerisi Olarak Dinlemeyi Geliştirme Çalışmaları" adlı doktora tezinde öğrencilerin dinleme düzeylerini belirlemek amacıyla alan uzmanlarının görüşleri de alınarak on maddeden oluşan bir Dinleme Testi hazırlanmıştır. Bu dinleme testinde bulunan madde baslıkları şunlardır: Hikâye, Metro Anonsları, Haberler-Hava Durumu, Çizim, Röportaj, Yol Tarifi, Radyo Tiyatrosu, Reklâmlar, Dikte ve Alışveriş Problemi. Uygulama yedinci sınıf öğrencilerine yöneliktir. Yapılan ön test sonucunda deney grubuna dört hafta boyunca haftada ikişer saat uygulamalı eğitim verilmiştir. Bu eğitim sırasında öğrencilere dinleme öncesi, sırası ve sonrasında dikkat etmeleri gereken noktalar, dinlerken not alma teknikleri vb. konularda bilgiler verilmiştir. Bu bilgiler, örnekler üzerinde uygulamalı olarak gösterilmiştir. Kontrol grubundaki öğrencilerle dersler önceden olduğu gibi klasik şekilde işlenmiştir. Eğitim çalışmalarından sonra her iki grubun da ortalama puanlarında bir artış görülmüştür. Ancak deney grubundaki öğrencilerin puan ortalamasındaki artış, kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalamasındaki artıştan belirgin derecede fazla olmuştur. Deney grubu lehine olan bu fark istatistikî olarak da anlamlı çıkmıştır.

Yıldırım (2007), ''İlköğretim 3. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Üzerine Bir Araştırma" adlı yüksek lisans tezinde dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik çeşitli yöntem ve tekniklerle yapılan bir uygulamanın ilköğretim üçüncü sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmada öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştiği, erkek öğrencilerin kız öğrencilere

nazaran daha başarılı olduğu, anaokuluna gitmiş öğrencilerin dinleme başarı puanlarının daha yüksek olduğu, ebeveyn öğrenim durumlarının başarıda etkili olduğu, çalışan annelerin çocuklarının daha başarılı olduğu, ailenin maddi durumunun öğrenci başarısında etkili olmadığı sonuçlarına varılmıştır.

Yılmaz (2007), Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Önerilen Etkinliklerin Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinde altıncı sınıf öğrencilerinden deney grubuna Dinleme-İzleme Dinleme-Yeniden Yapılandırma, Dinleme-Müzik, Dinleme-Boşluk Doldurma, Dinleme-Haber, Dinleme-Not Tutma Etkinlikleri uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise geleneksel yöntemle dinleme çalışmaları yapılmıştır. Yapılan son testte deney grubunun başarısı kontrol grubundan daha yüksek olmuştur. Bu tür etkinliklerin, öğrencilerin etkili dinleme becerisini geliştirdiği görülmüştür.

Çelebi (2008), "İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Olay ve Düşünce Yazılarına Göre Dinleme Becerilerinin Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinde 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin düşünce ve olay yazılarına göre dinlediğini anlama becerilerini belirlemek amacıyla, 205'i erkek, 200'ü kız olmak üzere toplam 405 ilköğretim öğrencisine olay ve düşünce yazıları ile ilgili başarı testi ve bilgi toplama formu uygulanmıştır. Öğrencilerin olay yazılarını dinleme ve anlama düzeylerinin düşünce yazılarını anlama düzeylerine göre daha yüksek olduğu, her iki yazı türünde de kız öğrencilerin daha başarılı olduğu, ebeveyn öğrenim durumlarının ve aylık gelirlerinin anlama düzeyleri arasında doğrudan bir ilişki olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kurt (2008), "Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Temel Dil Becerisi Olarak Dinlemenin Gelişimine Etkisi" adlı yüksek lisans tezinde çocuk edebiyatı açısından uygun olduğu varsayılan metinler ve böyle bir varsayımdan uzak metinlerin dinleme becerisine olumlu ya da olumsuz etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla öncelikle çocuk edebiyatına uygun olan metinler ile mevcut Türkçe ders kitaplarında yer alan ve çocuk edebiyatına uygunluk koşulları taşımadığı varsayılan eserler belirlenmiştir. Daha sonra bu eserler aracılığıyla araştırma örneklemine dâhil edilen okullardaki altıncı sınıf öğrencilerine Türkçe derslerinde dinleme uygulamaları yapılmıştır. Araştırmada uygun edebî metinlerin uygun olmayan edebî metinlere göre öğrencilerin dinleme

becerisini daha yüksek düzeyde geliştirdiği, okulun bulunduğu yerleşim yeri, cinsiyet gibi değişkenlerle dinleme başarıları arasında doğrudan bir ilişki olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çelikbaş (2010), "Anlama/Dinleme Stratejilerinin Kullanımı ile Dinlediğini Anlama Düzeyi Arasındaki İlişki" adlı yüksek lisans tezinde yedinci sınıf öğrencilerinden deney grubuna dinleme stratejileri sistemli bir şekilde öğretilmiş, kontrol grubuna strateji eğitimi verilmemiştir. Son test ile "Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeği" uygulanmış, öğrencilerin ön test ve son test değerleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiştir. Deney grubunun başarısının yüksek olduğu araştırmada, dinleme başarısında cinsiyet, ,ana sınıfına devam etme, anne öğrenim durumu gibi değişkenlerin etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

Bu bölümde araştırma deseni, verilerin toplanması, analizi ile uygulama öncesi çalışmalar üzerinde durulmuştur.

3. Yöntem

3.1. Araştırma Deseni

Bu çalışma, aktif öğrenme teknikleriyle planlanan dinleme etkinliklerinin başarıya etkisini araştıran deneysel bir araştırmadır. Araştırmadaki bağımlı değişken "başarı" dır. "Değişkenlerin neden-sonuç ilişkilerinin incelendiği, deneysel koşullara deneklerin yansız atandığı ve etkisi araştırılamayan diğer değişkenlerin kontrol altına alındığı araştırmalar deneysel desen olarak kabul edilmektedir." (Büyüköztürk, 2001: 3-4). "Araştırmada yansız atanmış "ön test-son test kontrol gruplu deney deseni(modeli)" kullanılmıştır. Ön test-son test kontrol gruplu desen, yaygın olarak kullanılan karışık bir desendir. Katılımcılar, deneysel işlemden önce ve sonra bağımlı değişkenle ilgili olarak ölçülürler. Bununla birlikte, farklı deneklerden oluşan deney ve kontrol gruplarının ölçümlerinin karşılaştırılması nedeniyle de bu desen, ilişkisizdir." (Büyüköztürk, 2001: 21).

Ön test-son test kontrol gruplu model sembollerle şu şekilde gösterilebilir (Büyüköztürk, 2001: 23):

Tablo 6. Ön test ve Son test Kontrol Gruplu Model

GRUPLAR	SEÇME TİPİ	ÖN TEST	X	SONTEST
DG	R	O1	AKTİF ÖĞRENME TEKNİKLERİNİN UYGULANDIĞI ZAMAN ARALIĞI	O3
KG	R	O2	MEVCUT YÖNTEMLE UYGULANAN EĞİTİM-ÖĞRETİMİN UYGULAMA ZAMAN ARALIĞI	O4

Yukarıdaki şekilde; DG: deney grubunu, KG: kontrol grubunu, R: deneklerin gruplara rastlantısal (random, yansız) atandığını, O1 ve O3: deney grubunun ön test ve son test ölçümlerini, O2 ve O4: kontrol grubunun ön test ve son test ölçümlerini, X: deney grubundaki deneklere uygulanan bağımsız değişkeni (deneysel değişkeni= bu araştırmada aktif öğrenme teknikleri ile dinleme eğitimi çalışmalarını) ifade etmektedir (akt. Büyüköztürk, 2001: 23-24).

1. R, ilgili değişkenler üzerinde sadece şansla oluşan farklara sahip grupları yaratır.

2. O1 ve O3, ön test ve son test gözlemleri arasında grubu etkileyen kontrol edilmemiş herhangi bir değişkeni ve deneysel değişken nedeniyle deney grubunda oluşan farkı gösterir.

3. O2 ve O4, ön test ve son test gözlemleri arasında grubu etkileyen kontrol edilmemiş herhangi bir değişkeni ve deneysel değişken nedeniyle kontrol grubunda oluşan farkı gösterir.

4. (O1-O3)-(O2-O4), deney değişkeninin etkisini gösterir.

Bu araştırma 2009/2010 eğitim-öğretim yılında Trabzon ili Akçaabat ilçesinde bulunan sosyo-ekonomik açıdan homojen bir yapıya sahip Darıca İlköğretim Okulu'nun 6/A ve 6/B sınıflarında gerçekleştirilmiştir.

Deney grubunda aktif öğrenme teknikleri, kontrol grubunda ise öğretmen kılavuz kitabındaki dinleme alanı yönergeleri kullanılmıştır. 6/A ve 6/B sınıflarının cinsiyete göre dağılımı aşağıda verilmiştir.

Tablo 7. Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Dağılımı

Cinsiyet	6/A	6/B
Kız	10	11
Erkek	10	9
Toplam	20	20

Deney ve kontrol gruplarında araştırma sürecinde yürütülen işlemler şu şekildedir:

Tablo 8. Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Süreci

Araştırma grubu	Deney öncesi	Deney süreci (10 Hafta)	Deney sonrası
Deney Grubu	Canberra Başarı Testi Koku Başarı Testi Kitap Başarı Testi Mimar Başarı Testi	Aktif Öğrenme Tekniklerine Dayalı Dinleme Eğitimi	Canberra Başarı Testi Koku Başarı Testi Kitap Başarı Testi Mimar Başarı Testi
Kontrol Grubu	Canberra Başarı Testi Koku Başarı Testi Kitap Başarı Testi Mimar Başarı Testi	Öğretmen Kılavuz Kitabına Dayalı Dinleme Eğitimi	Canberra Başarı Testi Koku Başarı Testi Kitap Başarı Testi Mimar Başarı Testi

3.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada nicel veri toplama aracı kullanılmıştır. Alan uzmanlarının görüşü alınarak ikişer bilgilendirici ve öyküleyici metin seçilmiş, bu metinlere yönelik olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Canberra Başarı Testi, Koku Başarı Testi,

Kitap Başarı Testi ve Mimar Başarı Testi nicel veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Başarı testleri dinletilen metinlerin içeriğine ve dinleme kazanımlarına uygun olarak düzenlenmiştir.

3.2.1. Nicel Verilerin Toplanması

Nicel araştırmalarda, yöntem ve ölçme ön planda tutulmaktadır. "Sistematik bir yöntemle belirli değişkenler arası ilişkiyi ölçmeyi hedefleyen araştırmacının elinde, yönteme uygun ölçmeyi olanaklı kılacak araçların olması gereklidir." (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 61). Aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerindeki başarıya etkisini inceleyen araştırmada nicel veri toplama araçları olarak Canberra Başarı Testi, Koku Başarı Testi, Kitap Başarı Testi ve Mimar Başarı Testi kullanılmıştır.

Araştırmada ön-son test gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Örneklem olarak belirlenen Trabzon ili Akçaabat ilçesi Darıca İlköğretim Okulu'nda 6/A ve 6/B sınıflarına Canberra Başarı Testi, Koku Başarı Testi, Kitap Başarı Testi ve Mimar Başarı Testi uygulanmıştır. Independent Samples T Testi ile yapılan değerlendirmede 6/A ve 6/B sınıfları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Aralarında anlamlı farklılık bulunmayan sınıflardan A şubesi deney grubu, B şubesi kontrol grubu olarak rastgele atanmıştır. Deney ve kontrol grubundaki uygulamaları araştırmacı gerçekleştirmiştir. On haftalık deney sürecinde deney grubunda aktif öğrenme tekniklerine, kontrol grubunda ise öğretmen kılavuz kitabı dinleme alanı yönergeleri kullanılmıştır. Araştırmada hem deney hem de kontrol grubuna aynı dinleme metinleri, amaç ve kazanımlar ve çalışma kâğıtları uygulanmıştır.

Çalışma sürecinde deney grubunda kullanılan teknikler, ders planlarının uygulama süreleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9. Deney ve Kontrol Gruplarında Deney Süreci

<table>
<tr><td></td><td colspan="2">Kontrol Grubu</td><td>Deney Grubu</td></tr>
<tr><td>Hafta</td><td>Metin adı</td><td rowspan="11">Öğretmen Kılavuz Kitabı Dinleme Alanına Ait Yönergelerden Oluşan Ders Planlarıyla Dinleme Eğitimi</td><td>Aktif Öğrenme Teknikleriyle Dinleme Eğitimi
Aktif Öğrenme Teknikleri</td></tr>
<tr><td>1. Hafta</td><td>Koca Dev İle Peri Kızı</td><td>Kartopu</td></tr>
<tr><td>2. Hafta</td><td>Dört Dakika İçin Olsa Okuyabilmek</td><td>Sandviç</td></tr>
<tr><td>3. Hafta</td><td>Pulsuz Dilekçe</td><td>Kart Gösterme</td></tr>
<tr><td>4. Hafta</td><td>Çocuk İle Geyik</td><td>Kart Eşleştirme</td></tr>
<tr><td>5. Hafta</td><td>Şakacı Bulut</td><td>Bilgi Kesekâğıdı</td></tr>
<tr><td>6. Hafta</td><td>Ömür Boyu Mutluluk</td><td>Kum Saati</td></tr>
<tr><td>7. Hafta</td><td>İnsanlık Mektebi</td><td>Şiir Yazma</td></tr>
<tr><td>8. Hafta</td><td>Umut Teknesi</td><td>Tombala</td></tr>
<tr><td>9. Hafta</td><td>Tavşanla Kurbağalar</td><td>Nöbet Sende</td></tr>
<tr><td>10. Hafta</td><td>Süpermen İstanbul’a Düştü</td><td>Zihinsel Haritalama</td></tr>
</table>

Deneysel işlemin öncesinde ve sonunda deney ve kontrol gruplarına Canberra Başarı Testi, Koku Başarı Testi, Kitap Başarı Testi ve Mimar Başarı Testi uygulanmıştır.

3.2.2. Nicel Verilerin Analiz Edilmesi

Nicel veriler SPSS 17. 0 kullanılarak analiz edilmiştir. Başarı düzeylerinin karşılaştırılmasında parametrik testlerden Independent Samples T testi ve Two Split-Plot Designs (iki yönlü varyans analizi) kullanılmıştır. İstatistiksel yorumlamalarda anlamlılık düzeyi 0, 05 olarak kabul edilmiştir. Deney ve kontrol grupları arasındaki farklar, ayrıca tablolar hâlinde sunulmuştur.

3.2.3.Nitel Verilerin Toplanması

"Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin işlendiği araştırmadır." (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 39). Veri kaynağını doğrudan insandan alan nitel araştırmalar, olguları ve olayları, doğal ortamında incelemektedir. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme formu yaklaşımı benimsenmiştir. Deneysel çalışmanın sonunda deney grubundan amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örneklemesiyle seçilen üç öğrenciyle görüşme yapılmıştır. Görüşmelerdeki amaç, aktif öğrenme yönteminin etkililiğini, öğrenciler üzerinde meydana getirdiği değişiklikleri ortaya koymaktır. Buna yönelik olarak dört sorudan meydana gelen görüşme formu hazırlanmıştır. Formun oluşumunda iki öğretim üyesinden uzman görüşü alınmış, tavsiyeleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Görüşmeler, video ile kaydedilmiştir. Bu işlemden önce görüşülen kişilerden izin alınmıştır. Ayrıca araştırmacı, gerekli gördüğü noktaları not almıştır.

3.2.4. Nitel Verilerin Analiz Edilmesi

Görüşme formu yöntemiyle toplanan verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. "İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları

okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır." (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 27). Verilerin analizinde bütün görüşmeler yazılı olarak kayıt altında alınmış ve bilgisayar ortamına aktarılmıştır. İlk olarak veriler etkililik, etkileşim, kavrama, farklılık ve tutum gibi önceden belirlenmiş kavramlara göre kodlanmıştır. Kodlama sonunda ortaya çıkan kavramlar temalar altında toplanmıştır. Üçüncü aşamada veriler, kodlara ve temalara göre düzenlenmiştir. Son olarak elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Görüşme formu aracılığıyla elde edilen verilerin yorumlanması, dördüncü bölümde yer almaktadır.

Yapılan görüşmelerde geçerlik ve güvenirliği artırmaya yönelik çalışmalar şunlardır:

İnandırıcılık (İç geçerlik):

- Görüşmeye dâhil edilen öğrenciler, deneysel çalışma sürecinde bütün etkinliklere katılan öğrenciler arasından seçilmiştir. Böylece görüşme esnasında elde edilen verilerin geçerliği artırılmaya çalışılmıştır (Uzun süreli etkileşim).

- Araştırmada elde edilen veriler, araştırma haricinde iki kişi tarafından daha kodlanmıştır. Kodlamalar birbiriyle karşılaştırılmış, yorumlanmış ve sorgulanmıştır (Derin Odaklı veri toplama).

- Öğrencilerle görüşme sonrasında değerlendirme toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda araştırmacının elde ettiği veriler, görüşmenin yapıldığı üç öğrenciye sunulmuştur. Bu görüşmede katılımcı öğrenciler, sonuçları değerlendirmiştir (Katılımcı değerlendirmesi).

Aktarılabilirlik (Dış geçerlik):

- Araştırmacı, elde ettiği verileri mümkün olduğu kadar doğrudan okuyucuya sunmuştur.

- Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örneklemesi kullanılmıştır. Araştırmaya konu olan aktif öğrenme, büyük ilgi görmekte ve yaygınlığı hızla artmaktadır. Uygulamaları betimleme ve yönteme karşı bakış açısı kazandırmayı hedefleyen çalışmada, sınıfı temsil eden üç öğrenci seçilmiştir.

Tutarlık (İç güvenirlik):

- Elde edilen veriler, okuyucuya alıntılar şeklinde doğrudan sunulmuştur.
- Süreç, veri toplama aracı, araştırmacının konumu ifade edilmiştir.

Doğrulanabilirlik (Dış güvenirlik):

- Sonuçlar araştırmacı tarafından ham verilerle karşılaştırılmıştır.

3.3. Uygulama Öncesi Yapılan Çalışmalar

3.3.1. Başarı Testinin Geliştirilmesi

İlköğretim 2006 Türkçe Programı'nın dinleme alanı ayrıntılı olarak incelenmiş; Türkiye'de okutulan bütün ders kitapları ve öğretmen kılavuz kitapları toplanmıştır. Bu kitaplardan seçilen öyküleyici ve öğretici (bilgilendirici) dinleme metinleri ile ilgili olarak bir uzman görüşü formu hazırlanmış ve metin seçiminde altı alan uzmanının görüşü alınmıştır. Onaylanan metinleri anlamaya yönelik olarak dinleme amaç ve kazanımlarına uygun sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan başarı testlerine metin başlıklarından hareketle Canberra Başarı Testi, Koku Başarı Testi, Kitap Başarı Testi ve Mimar Başarı Testi adları verilmiştir. Alan uzmanlarının gözden geçirdiği bu testler Trabzon ili Akçaabat ilçesi Metinkale İlköğretim Okulunda altıncı sınıfta öğrenim gören 40 öğrenciye uygulanmıştır.

Uygulanan testlerin tamamı puanlanmış ve madde analizine sokulmuştur. Her soru maddesinin güçlük derecesi (p) ve ayırt etme gücü (d) çıkarılmıştır. Önce p değerleri 0,30 ile 0,70 arasındaki maddeler belirlenmiştir, bu aralıkların dışındaki maddeler testten çıkarılmıştır. Daha sonra d değerleri 0,40 ile 0,60 arasındaki maddeler belirlenmiştir. 20 maddelik testler 12 madde olarak son şeklini almıştır. Canberra Testi'nin Güvenirlik Katsayısı (KR 20) 0,82; Koku Testi'nin 0,80; Kitap Testi'nin 0,79; Mimar Testi'nin 0,81 olarak saptanmıştır.

3.3.2. Ders Planlarının Oluşturulması

Araştırmanın on haftalık sürecinde kullanılan aktif öğrenme teknikleri, dinleme alanına göre düzenlenmiştir. Dinleme amaç ve kazanımlarına uygun özgün ders

içerikleri oluşturulmuştur. Derslerde kullanılan aktif öğrenme teknikleri ile kontrol grubunun ders planlarının uygulanma aşamaları Ekler bölümünde verilmiştir. Araştırmanın pilot çalışmaları araştırmacının ders tamamlamak için görevlendirildiği Trabzon ili Akçaabat ilçesi Demirkapı İlköğretim Okulunda uygulanmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGU VE YORUMLAR

Bu bölümde, toplanan verilerin analizinden elde edilen sonuçlar ve bulgular, araştırmanın alt bölümlerine göre düzenlenerek yorumlanmıştır.

4.1. Deney grubu ile kontrol grubu arasında başlangıçta başarı puanları (ön test sonuçlarına göre) anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 10. Deney ve Kontrol Gruplarının "Canberra" testi ön test puanlarına ait ilişkisiz ölçümler ve t-istatistiği test sonuçları

GRUPLAR	N	$\overline{X}$	S	Sd	t	p
Deney	20	7,85	1,785	38	-0,510	,615
Kontrol	20	8,15	1,954			

Canberra testinin uygulandığı deney ve kontrol gruplarına ait sonuçlar Tablo 10'da verilmiştir. Uygulama öncesinde deney grubunun test puan ortalaması 7,85; kontrol grubunun ise 8,15'tir. Uygulama öncesinde Canberra testi bakımından deney ile kontrol grupları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını saptamak amacıyla her iki grubun Canberra testi puan ortalamaları t-testi ile sınanmış ve gruplar arasında [$t_{(38)}$=-.510, p>0,05] anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 11. Deney ve Kontrol Gruplarının "Kitap" testi ön test puanlarına ait ilişkisiz ölçümler ve t-istatistiği test sonuçları

GRUPLAR	N	$\overline{X}$	S	Sd	t	p
Deney	20	7,45	2,724	38	-0,131	0,897
Kontrol	20	7,55	2,064			

Uygulama öncesinde yapılan Kitap testinde deney grubunun puan ortalaması 7,45; kontrol grubunun ise 7,55 olarak elde edilmiş olup, bu değerler Tablo 11'de verilmiştir. Uygulama öncesinde Kitap testi bakımından deney ile kontrol grupları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını saptamak amacıyla her iki grubun Kitap

testi puan ortalamaları t-testi ile sınanmış ve gruplar arasında [$t_{(38)}$=-0,131, p>0,05] anlamlı bir farkın olmadığı sonucu elde edilmiştir. Uygulama öncesinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarılarının aynı değerde olduğunu görülmüştür.

Tablo 12. Deney ve Kontrol Gruplarının "Koku" testi ön test puanlarına ait ilişkisiz ölçümler ve t-istatistiği test sonuçları

GRUPLAR	N	$\overline{X}$	S	Sd	t	p
Deney	20	7,00	2,596	38	-0,661	0,512
Kontrol	20	7,55	2,665			

Deney ve kontrol gruplarına uygulanan Koku ön testine ilişkin sonuçlar Tablo 12'de verilmiştir. Bu tabloya göre deney grubunun test puan ortalaması 7,00; kontrol grubunun ise 7,55'tir. Uygulama öncesinde Koku testi bakımından deney ile kontrol grupları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını saptamak amacıyla her iki grubun Koku testi puan ortalamaları t-testi ile sınanmış ve gruplar arasında [$t_{(38)}$=-0.661, p>0,05] anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 13. Deney ve Kontrol Gruplarının "Mimar" testi ön test puanlarına ait ilişkisiz ölçümler ve t-istatistiği test sonuçları

GRUPLAR	N	$\overline{X}$	S	Sd	t	p
Deney	20	6,85	2,889	38	-1,011	0,319
Kontrol	20	7,70	2,408			

Deney ve kontrol gruplarının Mimar testine ait sonuçlar Tablo 13'te verilmiştir. Uygulama öncesinde yapılan teste göre deney grubunun puan ortalaması 6,85; kontrol grubunun ise 7,70' tir. Uygulama öncesinde Mimar testi bakımından deney ile kontrol grupları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını saptamak amacıyla her iki grubun Mimar testi puan ortalamaları t-testi ile sınanmış ve gruplar arasında [$t_{(38)}$=-1.011, p>0,05] anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır.

4.2. Deney ve kontrol gruplarının Canberra testine göre ön test-son test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 14. Deney ve Kontrol Gruplarının Canberra testine göre ön test-son test ortalama başarı puanları, standart sapma ve t-istatistiği değerleri

GRUPLAR	ÖNTEST			SONTEST			t-test istatistiği		
	N	$\overline{X}$	S	N	X	S	sd	t	p
Deney	20	7,85	1,785	20	9,20	1,542	19	3,44	0,003
Kontrol	20	8,15	1,954	20	8,60	1,984	19	2,93	0,009

Tablo 14'te görüldüğü üzere deney grubu öğrencilerinin ön test ortalama puanı 7,85 iken; bu değer dinleme eğitim sonrasında 9,20 olmuştur. Kontrol grubundaki öğrencilerin ön test ve son test puanları ise 8,15 ve 8,60'tır. Her iki grubun da ön testteki ortalama puanları incelendiğinde; deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanının kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanından daha küçük olduğu görülmektedir. Son testteki puanlar incelendiğinde hem deney hem kontrol grubu öğrencilerinin başarı ortalamalarında bir artış olduğu gözlenmektedir. Deney grubunun puan ortalamasında gözlenen artış, araştırmanın hipotezine uygun olarak ortaya çıkmıştır. Yani deney grubunda yer alan öğrencilerin aktif öğrenme teknikleri dinleme başarı puanlarında meydana gelen artış, verilen eğitimle birlikte beklenen bir gelişmeyi göstermektedir.

Deney ve kontrol gruplarının ön test ile son test ortalama puanları arasında t-istatistiğine göre anlamlılık düzeyi $p<0,05$ alındığında, her iki grup için anlamlı bir fark vardır. Diğer bir ifadeyle öğretmen kılavuz kitabı dinleme alanı yönergeleri ve aktif öğrenme teknikleriyle verilen dinleme eğitimleri öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkilemiştir.

Tablo 15. Canberra testine ait deney ve kontrol gruplarının ön test-son test başarı puanlarının iki faktörlü ANOVA sonuçları

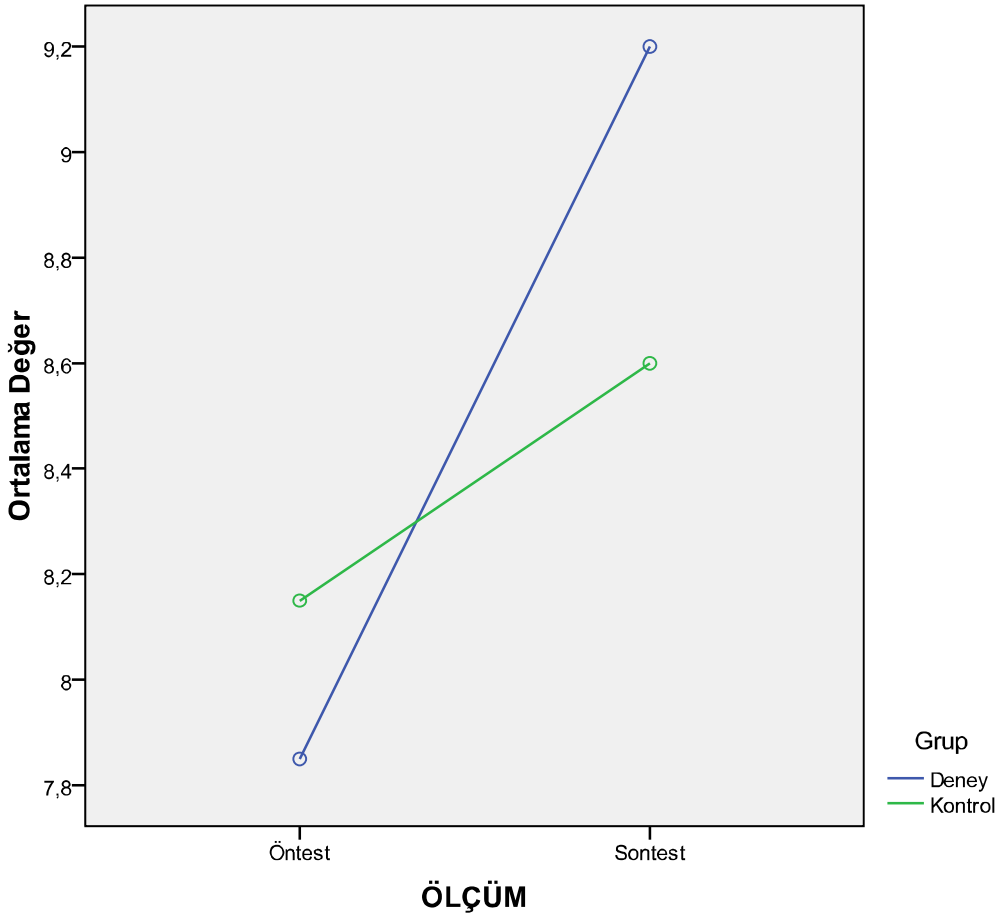
Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Gruplar Arası	219,800	39			
Grup (D/K)	,450	1	,450	,078	,782
Hata	219,350	38	5,772		
Grup İçi	54,000	40			
Ölçüm (Ön test-Son test)	16,200	1	16,200	18,240	,000

Ölçüm*Grup	4,050	1	4,050	4,560	,039
Hata	33,750	38	,888		
Toplam	273,800	79			

Tablo 15'teki Canberra testi sonuçlarına göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı puanlarının deney öncesinden sonrasına anlamlı farklılık gösterdiği, yani farklı işlem gruplarında (deney ve kontrol grubu) olmak ile tekrarlı ölçümler faktörlerinin Canberra testi başarı düzeyleri üzerindeki ortak etkilerinin anlamlı olduğu bulunmuştur. [$F_{(1-38)}$=4,050; $p<0,05$] Diğer bir ifadeyle, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin "Canberra testi"ndeki başarıları deney grubuna verilen eğitime bağlı olarak farklılık göstermekte olup, bu fark istatistikî olarak anlamlıdır. Hem deney hem de kontrol grubundaki öğrencilerin son testteki başarı ortalamalarında, ön testteki başarı ortalamalarına göre bir yükselme görülmektedir.

Aşağıdaki Şekil 1'de mavi çizgi deney, yeşil çizgi kontrol grubunun ön test-son test puan ortalamalarındaki değişimi göstermektedir. Deney grubunun ön test puan ortalamasının, kontrol grubunun puan ortalamasından daha küçük olduğu görülmektedir. Son test puan ortalamalarına göre deney grubunun puan ortalaması, kontrol grubunun puan ortalamasının önüne geçmiştir. Deney grubunun puan ortalamasında 1,35'lik (%17,20'lik), kontrol grubunun puan ortalamasında ise 0,45'lik (%5,52'lik) bir artış söz konusudur. Deney grubunun puan ortalamasındaki artışın kontrol grubunun puan ortalamasındaki artıştan belirgin düzeyde yüksek olduğu, şeklin son testle ilgili bölümü incelendiğinde rahatlıkla görülmektedir.

Şekil 1. Canberra testinin ön test ve son test başarı puanlarının artış miktarı

4.3. Deney ve kontrol gruplarının Kitap testine göre ön test-son test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 16. Deney ve kontrol gruplarının Kitap testine göre ön test-son test ortalama başarı puanları, standart sapma ve t-istatistiği değerleri

GRUPLAR	ÖNTEST			SONTEST			t-test istatistiği		
	N	$\overline{X}$	S	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Deney	20	7,45	2,724	20	10,00	1,076	19	5,667	0,001
Kontrol	20	7,55	2,064	20	8,40	1,635	19	5,665	0,001

Tablo 16'da görüldüğü üzere deney grubu öğrencilerinin ön test ortalama puanı 7,45 iken; bu değer dinleme eğitimi sonrasında 10,00 olmuştur. Kontrol grubundaki

öğrencilerin ön test ve son test puanları ise 7,55 ve 8,40'tır. Her iki grubun da ön testteki ortalama puanları incelendiğinde; deney grubundaki öğrencilerin ortalama puanının kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanından daha küçük olduğu görülmektedir. Son testteki puanlar incelendiğinde hem aktif öğrenme teknikleriyle dinleme eğitimi verilen deney grubunun hem de öğretmen kılavuz kitabı dinleme alanı yönergeleriyle dinleme eğitimi verilen kontrol grubu öğrencilerinin başarı ortalamalarında önemli miktarda bir artış olduğu gözlenmektedir. Deney grubunun puan ortalamasında gözlenen artış, araştırmanın hipotezine uygun olarak ortaya çıkmış önemli bir değer olarak değerlendirilebilir. Yani deney grubunda yer alan öğrencilerin aktif öğrenme teknikleriyle başarı puanlarında meydana gelen artış, verilen eğitimle birlikte beklenen bir gelişmeyi göstermektedir.

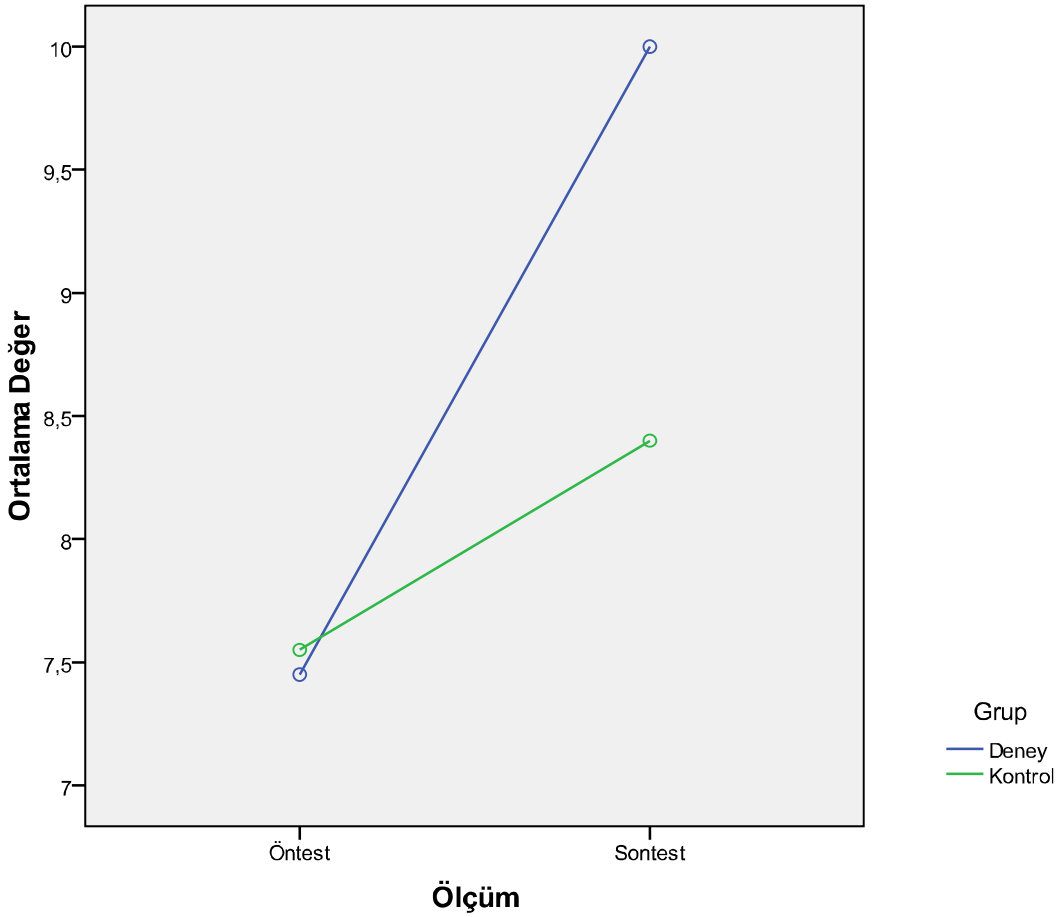
Tablo 17. Kitap testine ait Deney ve kontrol gruplarının öntest-sontest başarı puanlarının iki faktörlü ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Gruplar Arası	263,200	39			
Grup (D/K)	11,250	1	11,250	1,697	,201
Hata	251,950	38	6,630		
Grup İçi	115,000	40			
Ölçüm (Öntest-Sontest)	57,800	1	57,800	51,378	,000
Ölçüm*Grup	14,450	1	14,450	12,844	0,001
Hata	42,750	38	1,125		
Toplam	378,200	79			

Tablo 17'de Kitap testi sonuçlarına göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı puanlarının deney öncesinden sonrasına anlamlı farklılık gösterdiği, yani farklı işlem gruplarında (deney ve kontrol grubu) olmak ile tekrarlı ölçümler faktörlerinin Kitap testi başarı düzeyleri üzerindeki ortak etkileri bakımından fark bulunmuştur. [$F_{(1-38)}$=12,844; $p<0,05$] Diğer bir ifadeyle, deney ve kontrol grubundaki

öğrencilerin “Kitap testi”ndeki başarıları; deney grubuna verilen eğitime bağlı olarak farklılık göstermekte olup, bu fark istatistikî olarak anlamlı bulunmuştur.

Şekil 2. Kitap testinin ön test ve son test başarı puanlarının artış miktarı

Şekil 2’de mavi çizgi deney, yeşil çizgi kontrol grubunun ön test-son test puan ortalamalarındaki değişimi göstermektedir. Deney grubunun ön test puan ortalamasının, kontrol grubunun puan ortalamasına eşit olduğu görülmektedir. Son test puan ortalamalarına göre deney grubunun puan ortalaması, kontrol grubunun puan ortalamasının önüne geçmiştir. Deney grubunun puan ortalamasında 2,55’lik (%34,23’lik), kontrol grubunun puan ortalamasında ise 0,85’lik (%11,26’lık) bir artış söz konusudur. Deney grubunun puan ortalamasındaki artışın kontrol grubunun puan ortalamasındaki artıştan belirgin düzeyde yüksek olduğu, şeklin son testle ilgili bölümü incelendiğinde rahatlıkla görülmektedir.

4.4. Deney ve kontrol gruplarının Koku testine göre ön test-son test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 18. Deney ve Kontrol Gruplarının koku testine göre ön test –son test ortalama başarı puanları, standart sapma ve t-istatistiği değerleri

GRUPLAR	ÖNTEST			SONTEST			t-test istatistiği		
	N	$\overline{X}$	S	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Deney	20	7,00	2,596	20	9,25	1,916	19	7,34	0,0001
Kontrol	20	7,55	2,665	20	8,75	2,221	19	5,64	0,0001

Tablo 18'de görüldüğü üzere deney grubu öğrencilerinin ön test ortalama puanı 7,00 iken; bu değer eğitim sonrasında 9,25 olmuştur. Kontrol grubundaki öğrencilerin ön test ve son test puanları ise 7,55 ve 8,75'tir. Her iki grubun da ön testteki ortalama puanları incelendiğinde; deney grubundaki öğrencilerin ortalama puanının kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanından daha küçük olduğu görülmektedir. Son testteki puanlar incelendiğinde hem deney hem de kontrol grubu öğrencilerin başarı ortalamalarında bir artış olduğu gözlenmektedir. Deney grubunun puan ortalamasında gözlenen artış, araştırmanın hipotezine uygun olarak ortaya çıkmıştır. Yani deney grubunda yer alan öğrencilerin aktif öğrenme teknikleriyle başarı puanlarında meydana gelen artış, verilen eğitimle birlikte beklenen bir gelişmeyi göstermektedir.

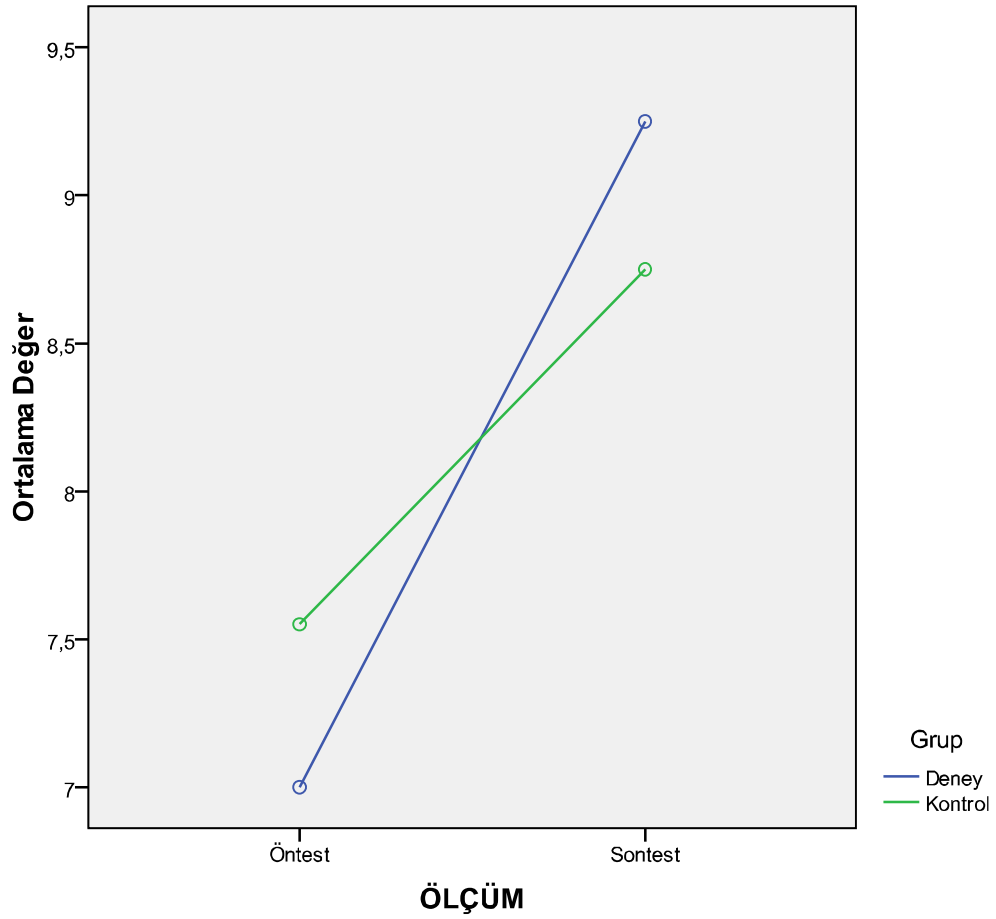
Deney ve kontrol gruplarının ön test ile son test ortalama puanları arasında t-istatistiğine göre anlamlılık düzeyi $p<0,05$ alındığında, her iki grup için anlamlı bir fark vardır. Diğer bir ifadeyle deney ve kontrol gruplarına verilen eğitimler öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkilemiştir.

Tablo 19. Koku testine ait deney ve kontrol gruplarının ön test-son test başarı puanlarının iki faktörlü ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Gruplar Arası	399,988	39			
Grup (D/K)	,012	1	,012	,001	,973
Hata	399,975	38	10,526		
Grup İçi	91,500	40			
Ölçüm (Öntest-Sontest)	59,512	1	59,512	85,419	,000
Ölçüm*Grup	5,513	1	5,513	7,912	,008
Hata	26,475	38	,697		
Toplam	491,500	79			

Tablo 19'da Koku testi sonuçlarına göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı puanlarının deney öncesinden sonrasına anlamlı farklılık gösterdiği, yani farklı işlem gruplarında (deney ve kontrol grubu) olmak ile tekrarlı ölçümler faktörlerinin koku testi başarı düzeyleri üzerindeki ortak etkilerinin anlamlı olduğu bulunmuştur. [$F_{(1-\ 38)}$=7,912;p<0,05] Diğer bir ifadeyle, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin "Koku testi"ndeki başarıları deney grubuna verilen eğitime bağlı olarak farklılık göstermekte olup, bu fark istatistikî olarak anlamlıdır.

Şekil 3. Koku testinin ön test ve son test başarı puanlarının artış miktarı

Şekil 3'te mavi çizgi deney, yeşil çizgi kontrol grubunun ön test-son test puan ortalamalarındaki değişimi göstermektedir. Deney grubunun ön test puan ortalamasının, kontrol grubunun puan ortalamasından daha küçük olduğu görülmektedir. Son test puan ortalamalarına göre deney grubunun puan ortalaması, kontrol grubunun puan ortalamasının önüne geçmiştir. Deney grubunun puan ortalamasında 2,25'lik (%32,14'lik), kontrol grubunun puan ortalamasında ise 1,20'lik (%15,89'lik) bir artış söz konusudur. Deney grubunun puan ortalamasındaki artışın kontrol grubunun puan ortalamasındaki artıştan belirgin düzeyde yüksek olduğu, şeklin son testle ilgili bölümü incelendiğinde rahatlıkla görülmektedir.

4.5. Deney ve kontrol gruplarının Mimar testine göre ön test-son test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 20. Deney ve Kontrol Gruplarının Mimar testine göre ön test-son test ortalama başarı puanları, standart sapma ve t-istatistiği değerleri

GRUPLAR	ÖNTEST			SONTEST			t-test istatistiği		
	N	$\overline{X}$	S	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Deney	20	6,85	2,889	20	9,10	1,774	19	5,58	0,0001
Kontrol	20	7,70	2,408	20	8,50	2,188	19	2,71	0,0140

Tablo 20'de görüldüğü üzere deney grubu öğrencilerinin ön test ortalama puanı 6,85 iken; bu değer dinleme eğitimi sonrasında 9,10 olmuştur. Kontrol grubundaki öğrencilerin ön test ve son test puanları ise 7,70 ve 8,50'dir. Her iki grubunda ön testteki ortalama puanları incelendiğinde; deney grubundaki öğrencilerin ortalama puanının kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanından daha küçük olduğu görülmektedir. Son testteki puanlar incelendiğinde hem deney hem de kontrol grubu öğrencilerinin başarı ortalamalarında bir artış olduğu gözlenmektedir. Deney grubunun puan ortalamasında gözlenen artış, araştırmanın hipotezine uygun olarak ortaya çıkmıştır. Yani deney grubunda yer alan öğrencilerin aktif öğrenme teknikleriyle başarı puanlarında meydana gelen artış, verilen eğitimle birlikte beklenen bir gelişmeyi göstermektedir.

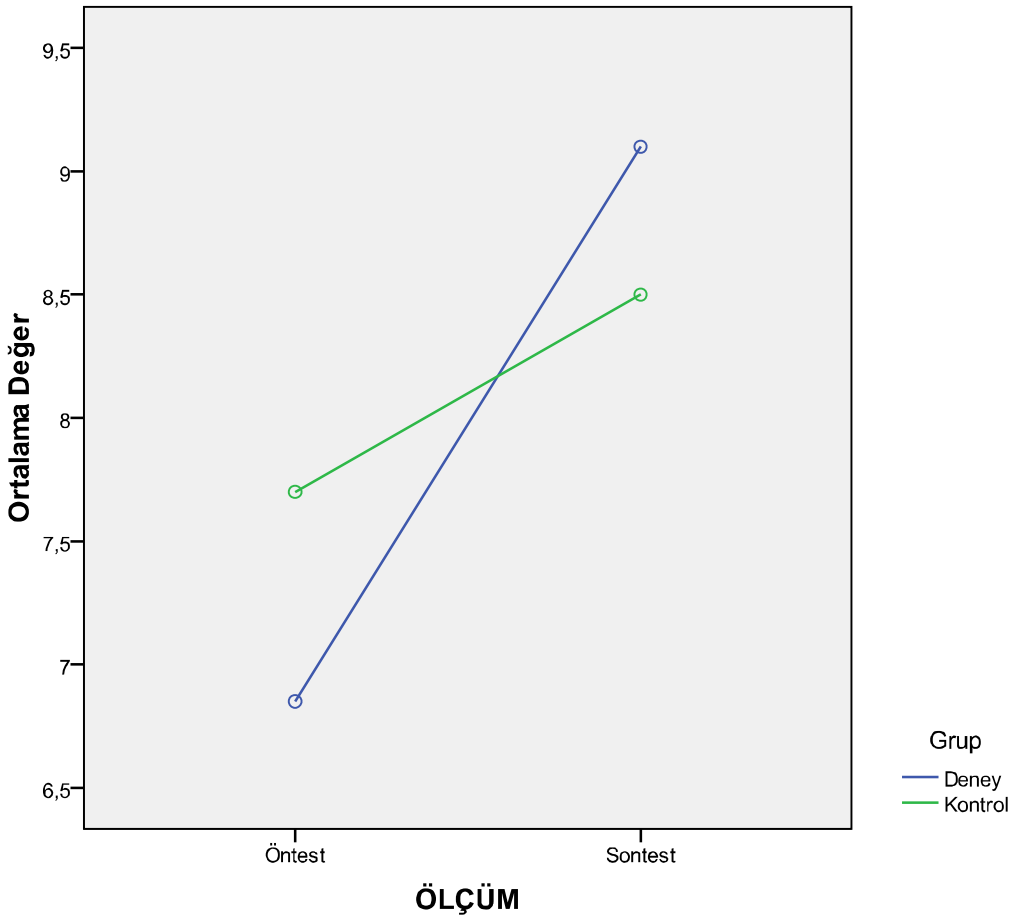
Deney ve kontrol gruplarının ön test ile son test ortalama puanları arasında t-istatistiğine göre anlamlılık düzeyi $p<0,05$ alındığında, her iki grup için anlamlı bir fark vardır. Diğer bir ifadeyle deney ve kontrol gruplarına verilen dinleme eğitimleri öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkilemiştir.

Tablo 21. Mimar testine ait deney ve kontrol gruplarının ön test-son test başarı puanlarının iki faktörlü ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Gruplar Arası	372,388	39			
Grup (D/K)	,313	1	,313	,032	,859
Hata	372,075	38	9,791		
Grup İçi	104,500	40			
Ölçüm (Öntest-Sontest)	46,512	1	46,512	37,230	,000
Ölçüm*Grup	10,513	1	10,513	8,414	,006
Hata	47,475	38	1,249		
Toplam	476,900	79			

Tablo 21'de Mimar testi sonuçlarına göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı puanlarının deney öncesinden sonrasına anlamlı farklılık gösterdiği, yani farklı işlem gruplarında (deney ve kontrol grubu) olmak ile tekrarlı ölçümler faktörlerinin Mimar testi başarı düzeyleri üzerindeki ortak etkilerinin anlamlı olduğu bulunmuştur. [$F_{(1-\ 38)}$=8,414; $p<0,05$] Diğer bir ifadeyle, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin "Mimar" testindeki başarıları deney grubuna verilen eğitime bağlı olarak farklılık göstermekte olup, bu fark istatistikî olarak anlamlıdır.

Şekil 4. Mimar testinin ön test ve son test başarı puanlarının artış miktarı

Şekil 4'de mavi çizgi deney, yeşil çizgi kontrol grubunun ön test-son test puan ortalamalarındaki değişimi göstermektedir. Deney grubunun ön test puan ortalamasının, kontrol grubunun puan ortalamasından daha küçük olduğu görülmektedir. Son test puan ortalamalarına göre deney grubunun puan ortalaması, kontrol grubunun puan ortalamasının önüne geçmiştir. Deney grubunun puan ortalamasında 2,25'lik (% 32,85'lik), kontrol grubunun puan ortalamasında ise 0,80'lik (% 10,39'lik) bir artış söz konusudur. Deney grubunun puan ortalamasındaki artışın kontrol grubunun puan ortalamasındaki artıştan belirgin düzeyde yüksek olduğu, şeklin son testle ilgili bölümü incelendiğinde rahatlıkla görülmektedir.

4.6. Görüşme Formu Yöntemine İlişkin Bulgular

Deneysel çalışma sonunda deney grubu öğrencileri arasından tipik durum örneklemesi yöntemiyle belirlenen üç öğrenciyle görüşmeler yapılmıştır.

Görüşmelerin amacı, öğrencilerin süreç hakkındaki görüşlerini alabilmektir. Bu amaçla hazırlanan görüşme soruları alan uzmanlarına sunulmuş; uzman görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Görüşmelerde görüşme formu yöntemi benimsenmiştir.

Görüşmeler kamera ile kaydedilmiştir. Kayıtlar için öğrencilerden izin alınmıştır. Ayrıca görüşmeci, gerekli gördüğü yerlerde notlar alarak kayıt işlemine yardımcı olmuştur. Deney grubu öğrencilerinden E1, E2 ve K1 ile görüşmeler yapılmıştır.

Aktif öğrenme tekniklerinin etkililiğini anlamaya yönelik olarak öğrencilere yöneltilen "4. ve 5. sınıflarda dinleme metinlerini işleyişiniz ile aktif öğrenme teknikleriyle işleyişiniz arasında ne gibi farklar vardır, hangisini etkili buluyorsunuz?" sorusuna üç öğrenci de aktif öğrenmenin daha etkili olduğu cevabını vermiştir. E1 anlama,K1 eğlenceli, E2 oyun ve dayanışma kodlarını öne çıkarmıştır. E1: "Aktif öğrenme teknikleriyle metni daha iyi anlıyorum. Ana düşünceyi, konuyu daha iyi aktarabiliyorum. Bu teknikler çok etkili." ifadelerini kullanmıştır. E2: "Bu tekniklerle, oyunu daha çok sevdiğimiz için metni daha iyi kavradık, soruların cevabını birlikte bulduk. Endişe ve heyecan karışıyordu. Herkes bir şeyle uğraşıyordu, birileri fikir öne atıyordu, biz yorumluyorduk." ifadeleriyle bu tekniklerin, özellikle grup çalışmalarının, bir oyun havasında seyrettiğini; öğrenciler arasında dayanışma ve işbirliğini artırdığını dile getirmiştir. K1: "Aktif öğrenme teknikleriyle dersler daha eğlenceli bir hâle geldi. Çok daha iyi anlayabiliyorum her şeyi." sözleriyle aktif öğrenmenin eğlenceli ve anlamayı kolaylaştırıcı olduğunu ifade etmektedir.

Aktif öğrenmenin sınıf içi etkileşim üzerindeki etkisini anlamaya yönelik olarak öğrencilere yöneltilen "Aktif öğrenme teknikleri sınıf içi etkileşimi hangi yönde etkiledi? Arkadaşlık ilişkilerinizi geliştirdi mi?" sorusunda E1 yardımlaşma ve paylaşma; K1 kaynaşma ve barışma; E2 ise yardımlaşma ve sinerji (görevdeşlik) kodlarını ön plana çıkarmıştır. E1:"Bir yardımlaşma ve paylaşma oldu. Birlik beraberlik oldu, bir elin nesi var, iki elin sesi var demiş atalarımız. Bir kişinin yapacağı iş ile iki kişinin yapacağı iş arasında dağlar kadar fark vardır. Bir şeyi bilmiyorsan, grup arkadaşına soruyorsun, o bilmiyorsa öbürüne soruyorsun. Böylece

bilgi herkese dağılmış oluyor. Bazen öğretmenden yardım istedik; ama öğretmen bizi diğer gruplara yönlendirdi. Böylece bilgiyi diğer gruplarla yani bütün sınıfla paylaşmış olduk. Bilgi paylaştıkça çoğalır." ifadelerini kullanmıştır. K1: "Birbirimizin fikirlerini aldık. Gruplar hep farklı oluyordu. Birbirimizle daha iyi kaynaştık, küskünlükler giderildi."; E2 ise "Etkileşim, dayanışma, yardımlaşma arttı. Herkes birbirine yardımcı oldu." ifadelerini kullanmıştır.

Aktif öğrenme tekniklerinin kavrama üzerindeki etkisini anlamaya yönelik olarak öğrencilere yöneltilen "Aktif öğrenme teknikleri dinlediğiniz metni anlamayı ve metinle ilgili soruları cevaplamayı etkiledi mi? Eşleştirme kartları, kesekâğıtları, zihin haritaları vb. materyaller metni daha iyi anlamanızı etkiledi mi?" sorusunda E1 ve E2 anlama, kavrama; K1 ise oyun ve zevk kodlarını öne çıkarmıştır. Aktif öğrenme tekniklerinde kullanılan materyallerle ilgili olarak E1:" Bu materyaller konu, ana düşünce ve yardımcı düşünceyi bulmamızı kolaylaştırdı, geliştirdi, daha iyi anlamamızı sağladı." ifadelerini kullanmıştır. E2: "Metni anlamamıza, kavramamıza yardımcı oldu." derken K1: "Hem zevk aldık hem ders yaptık hem de oyun oynadık. Materyaller anlama kabiliyetimizi geliştirdi." ifadelerini kullanmıştır.

Aktif öğrenme tekniklerinin farklılığını anlamaya yönelik olarak öğrencilere yöneltilen "Aktif öğrenme tekniklerini nasıl buldunuz? Bu tekniklerle ilgili görüşleriniz nelerdir?" sorusunda, E1 anlamayı kolaylaştırıcı; K1 anlamayı geliştirici; E2 ise eğlendirici ve eğitici kodlarını öne çıkarmıştır. E1: "Bu tekniklerden sonra birisi bir şey dediğinde dediklerini kafamda özetlemeye çalışıyorum, konusunu buluyorum, ana düşüncesini anlamaya çalışıyorum. Şiir yazma tekniğinde birisi bir dize yazıyor, diğer arkadaş ona uygun bir şey yazmaya çalışıyor, burada uyum oluyor. Bu teknikler grup çalışmasını özendiriyor." ifadelerini kullanmıştır. K1: "Çok iyi teknikler. Bu teknikler sayesinde zihnim gelişti, daha iyi anlıyorum." derken E2: "Değişik, eğlendirici, eğlendirirken eğitiyor." ifadelerini kullanmıştır.

Aktif öğrenme tekniklerinin Türkçe dersine yönelik tutum üzerindeki etkisini anlamak için öğrencilere yöneltilen "Türkçe derslerini zevkli ve eğlenceli buluyor

muydun? Aktif öğrenme teknikleri Türkçe dersine bakış açınızda bir değişiklik meydana getirdi mi?" sorusunda üç öğrencinin de Türkçe dersine yönelik tutumları üzerinde olumlu değişikliklerin meydana geldiği görülmüştür. Üç öğrenci de bu teknikler için "eğlenceli, zevkli, ilgi çekici, oyun" kodlarını öne çıkarmıştır. E1:"Eskiden Türkçe dersleri sıkıcıydı, bir şeyler anlıyordum ama etkili anlamıyordum, bu teknikler daha iyi anlamamı sağladı. Dinlediğim ya da okuduğum metindeki olayı, kişileri daha kolay buluyorum. Özet yapmam kolaylaştı, daha geniş özetler yapabiliyorum. Bu tekniklerle Türkçe dersi daha zevkli hâle geldi, ilgimi çeken hâle geldi." ifadeleriyle aktif öğrenme teknikleriyle metin unsurlarını daha kolay belirleyebildiğini ve özetleme becerisinin geliştiğini ifade etmektedir. K1: "4. ve 5. sınıfta Türkçe dersinde canım çok sıkılıyordu. Aktif öğrenme tekniklerini yaparken hem öğrendik hem eğlendik. Türkçe dersleri daha zevkli ve neşeli geçmeye başladı." ifadeleriyle Türkçe dersinin zevkli ve neşeli hâle geldiğini belirtmektedir. E2:" 4. ve 5. sınıfta, oyunu daha çok sevdiğimiz için Türkçe dersine pek ilgi göstermiyorduk. Aktif öğrenme tekniklerini uygularken hem oyun oynadım hem eğlendim hem arkadaşlarımla birlikteydim hem de öğreniyordum. Grup oluyorduk, herkes bir şeyler yapma telaşındaydı. Bu teknikler öğrenmemize yardımcı oldu. 4 ve 5'teki öğrenme kapasitemle bu seneki öğrenme kapasitem arasında çok büyük fark oldu." ifadeleriyle Türkçe dersine yönelik tutumundaki olumlu gelişmeleri dile getirmektedir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde kodlama sonucunda ortaya çıkan temalar şunlardır:

- Olumlu tutum geliştirme
- Sınıf içi etkileşim
- Anlama ve kavramayı kolaylaştırma
- Oyun ve eğlence

BÖLÜM V

5. Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırma sonuçları ve öneriler üzerinde durulmuştur.

5.1. Sonuçlar

Ön test ve son test uygulamaları sonucunda elde edilen veriler, ilköğretim 6.sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik olarak deney grubuna verilen aktif öğrenme tekniklerine dayalı eğitimin bu gruptaki öğrencilerin dinleme becerilerini, kontrol grubunda yer alan öğrencilerin dinleme becerilerinden daha fazla geliştirdiğini; bu sonucun istatistikî olarak da anlamlı olduğunu göstermektedir.

Deney grubundaki öğrencilerin Canberra Testi ön testteki puan ortalaması 12 üzerinden 7,85 iken bu ortalama son testte 9,20'ye; kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalaması ise ön testte 8,15 iken son testte 8,60'a yükselmiştir. Her iki grubun puan ortalamasında da bir artış görülmesine rağmen deney grubundaki öğrencilerin puanlarındaki artışın, kontrol grubundaki öğrencilerin puanlarındaki artıştan daha fazla olduğu görülmektedir. Deney grubu lehine olan bu fark istatistikî olarak da anlamlıdır. Bu sonuç dinleme becerisinin eğitim yoluyla geliştirilebileceğini göstermektedir.

Deney grubundaki öğrencilerin Kitap Testi ön testteki puan ortalaması 12 üzerinden 7,45 iken bu ortalama son testte 10'a; kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalaması ise ön testte 7,55 iken son testte 8,40'a yükselmiştir. Her iki grubun puan ortalamasında da bir artış görülmesine rağmen deney grubundaki öğrencilerin puanlarındaki artışın, kontrol grubundaki öğrencilerin puanlarındaki artıştan daha fazla olduğu görülmektedir. Deney grubu lehine olan bu fark istatistikî olarak da anlamlıdır. Bu sonuç aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerindeki olumlu etkilerini göstermektedir.

Deney grubundaki öğrencilerin Koku Testi ön testteki puan ortalaması 12 üzerinden 7,00 iken bu ortalama son testte 9.25'e; kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalaması ise ön testte 7,55 iken son testte 8,75'e yükselmiştir. Her iki grubun

puan ortalamasında da bir artış görülmesine rağmen deney grubundaki öğrencilerin puanlarındaki artışın, kontrol grubundaki öğrencilerin puanlarındaki artıştan daha fazla olduğu görülmektedir. Deney grubu lehine olan bu fark istatistikî olarak da anlamlıdır.

Deney grubundaki öğrencilerin Mimar Testi ön testteki puan ortalaması 12 üzerinden 6,85 iken bu ortalama son testte 9.10'a; kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalaması ise ön testte 7,70 iken son testte 8,50'ye yükselmiştir. Her iki grubun puan ortalamasında da bir artış görülmesine rağmen deney grubundaki öğrencilerin puanlarındaki artışın, kontrol grubundaki öğrencilerin puanlarındaki artıştan daha fazla olduğu görülmektedir. Deney grubu lehine olan bu fark istatistikî olarak da anlamlıdır.

Ön test ve son test verileri, aktif öğrenme teknikleriyle verilen dinleme eğitiminin deney grubu öğrencilerinin başarılarını artırdığını ortaya koymaktadır. Öğretmen kılavuz kitabı dinleme alanı yönergelerinin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin de başarılarında bir artış görülmekle birlikte deney grubu öğrencilerinin başarıları kontrol grubununkinden daha yüksektir. Deney ve kontrol grupları arasında deney grubunun lehine olan fark istatistikî olarak da anlamlıdır.

Deney ve kontrol gruplarına on haftalık süre boyunca verilen dinleme eğitimi öğrencilerin dinleme becerilerinin gelişmesine katkı sağlamıştır. Bilindiği üzere her iki gruba da aynı dinleme metinleri, aynı amaç ve kazanımlar, aynı çalışma kâğıtları verilmiştir. Öte yandan deney grubuna aktif öğrenme tekniklerine dayalı bir ders planınca dinleme eğitimi verilirken kontrol grubuna ise öğretmen kılavuz kitabındaki dinleme alanı yönergeleriyle dinleme eğitimi verilmiştir. İstatikî veriler deney grubunun başarısının daha fazla olduğunu ortaya koymuştur. Bu itibarla aktif öğrenme teknikleriyle oluşturulmuş ders içeriklerinin ilköğretim ikinci kademede bütün sınıflara uygulanmasının öğrencilerin dinleme becerilerini geliştireceğini öne sürmekteyiz.

Deneysel çalışma sonunda deney grubu öğrencileri arasından tipik durum örneklemesi yöntemiyle belirlenen üç öğrenciyle görüşmeler yapılmıştır. Aktif öğrenme tekniklerinin etkililiğini, farklılığını, sınıf içi etkileşim, kavrama ve Türkçe

dersine yönelik tutum üzerindeki etkilerini anlayabilmek için öğrencilere beş soru yöneltilmiştir. Öğrenciler aktif öğrenme tekniklerinin etkili, oyun havasında ve eğlenceli olduğunu, sınıf içerisinde yardımlaşma, dayanışma ve işbirliğini artırdığını; ana düşünce, yardımcı düşünce, konu, olay, kişi, yer ve zaman gibi metin unsurlarını belirlemede etkili olduğunu, eğlendirirken eğittiğini; bu tekniklerle Türkçe dersinin daha zevkli ve eğlenceli hâle geldiğini dile getirmiştir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Öğretmenlere Yönelik Öneriler

1. Öğretmenler dinleme becerisiyle ilgili ön yargılarını yıkmalı, dinlemenin geliştirebileceği, ölçülebileceği ve değerlendirilebileceği yönünde bir irade ortaya koymalıdır.

2. Öğretmenler sınıf içinde ve dışında öğrencilerini etkin biçimde dinlemeli ve öğrencilerine olumlu bir model olmalıdır.

3. Öğretmenler dinleme çalışmalarından önce hazırlık yapmalı, dinleme becerisini geliştirebilecek alternatif etkinlikler tasarlamalıdır. Bu noktada araştırmada yer alan aktif öğrenme tekniklerine dayalı ders planlarına benzer materyallerden ya da Türkçe Öğretimi etkinlik kitaplarından yaralanmalıdır.

4. Dinleme becerisini geliştirmek sadece Türkçe öğretmenlerini değil diğer branş öğretmenlerini de ilgilendirmektedir. Bu itibarla Türkçe öğretmenleri diğer branş öğretmenleriyle işbirliği yapmalı ve bu konuda fikir alış verişinde bulunmalıdır.

5. Öğretmenler öğrencilerine dinlemenin edilgin bir süreç olmadığını, anlamaya ve geri bildirim vermeye dayanan aktif bir süreç olduğunu sezdirmeli ve dinlemenin önemi üzerinde öğrencileri motive etmelidir.

6. Öğretmenler, dinleme strateji, yöntem ve teknikleriyle ilgili öğrencilerini bilgilendirmeli, hangi durumlarda hangi dinleme türlerinin işletilmesi gerektiğini kavratmalıdır.

7. Öğretmen öğrencilerin günlük hayatta yaşadığı ya da şahit olduğu dinleme durumlarını (haber bültenleri, aile ve komşuluk ilişkileri, çarşı pazar izlenimleri,

belediye ya da valilik duyuruları vb.) sınıf ortamına taşımalıdır. Dinlemenin günlük yaşamdaki önemini öğrencilerine sezdirmelidir.

8. Öğretmen olumsuz dinleme davranışlarının yol açtığı yanlış anlamaların insan yaşamındaki menfi tesirlerini gösteren fıkra ve öykülerle dinlemenin önemine vurgu yapmalıdır.

9. Öğretmenler, dinleme sürecinde-dinleme öncesi, sırası ve sonrasında-yapılması gerekenleri yönergeler hâlinde öğrencilerine kazandırmalıdır.

10. Öğretmenler ders dışı egzersiz çalışmalarını (tiyatro, şiir gecesi, drama, yılsonu gecesi vb.), anma ve kutlama programlarını ve okulda düzenlenen seminer, konferans ve panelleri dinleme eğitimi için önemli bir fırsat olarak görmeli, öğrencilere etkinlik sonrasında dinlediklerine ve izlediklerine dair yazılı ya da sözlü sorular sormalıdır.

5.2.2. Öğrencilere Yönelik Öneriler

1. Öğrenciler dinlemenin okul başarısındaki rolünü ve günlük hayattaki önemini kavramalı ve bu beceriyi geliştirmeye çalışmalıdır.

2. Öğrenciler ders dışında oynayacakları bazı oyunlarla (tekerlemeler, süpermarket oyunu, ben varım o yok oyunu vb.) dinleme becerisini geliştirmeye çalışmalıdır.

5.2.3. Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilatına Öneriler

1. Türkçe Öğretim Programı'ndaki her kazanım için ayrı dinleme etkinlikleri oluşturulmalı, bu etkinlikler kitap ya da CD hâlinde öğretmenlerin hizmetine sunulmalıdır.

2. Öğretmenlerin elektronik ortamda ulaşabileceği dinleme materyalleri artırılmalıdır (Vitamin, eğitim.gov.tr vb).

3. Dinleme eğitiminde kullanılabilecek teyp, CD çalar, DVD, bilgisayar vb. araç-gereçlerle her sınıfın donatılması, genel ağ hizmetinden bütün sınıfların yararlanabileceği bir fiziksel ortam oluşturulmalıdır.

4. Aktif öğrenme tekniklerinin uygulanmasında kullanılacak renkli fon karton, makas, zımba vb. kırtasiye ve diğer malzemelerden oluşan bir materyal köşesi her sınıfta oluşturulmalı, materyal köşesinin giderleri Bakanlıkça karşılanmalıdır.

5. Öğretmenlerin aktif öğrenme teknikleri ve dinleme eğitimi konusunda hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılmaları özendirilmelidir. Bu eğitim faaliyetlerinde kuramdan ziyade uygulamaya dayalı örnekler etkinlikler sunulmalıdır.

6. Öğretmenlerin aktif öğrenme yaklaşımıyla geliştirdiği etkinlikleri paylaşabileceği bir elektronik portal oluşturulmalı ve her öğretmenin buradan faydalanması sağlanmalıdır.

7. Öğretmenler arasında ödüllü etkinlik geliştirme yarışmaları düzenlenmeli, yarışmada dereceye giren etkinlikler diğer öğretmenlerin hizmetine sunulmalıdır.

5.2.4. Okul Yönetimine Yönelik Öneriler

1. Okul yönetimi, eğitim ortamını sağlıklı bir dinleme eğitiminin verilebileceği fiziksel ortama kavuşturmalı, dinlemeyi engelleyen dış etkenleri ortadan kaldırmalıdır.

2. Okul yöneticileri, personel, veli ve öğrencileri etkili dinleme ilkelerine göre dinlemeli, söz konusu paydaşlarına örnek olmalıdır.

3. Okul yöneticileri etkili dinleme konusunda velilere seminerler düzenlemeli, bu konuda okul aile birliğiyle işbirliği yapmalıdır.

4. Okul yönetimi aktif öğrenme yaklaşımına inanan, bu teknikleri uygulayan öğretmenleri maddi-manevi desteklemeye çalışan bir özellikte olmalıdır.

5.2.5. Teftişe Yönelik Öneriler

1. Dinlemenin öneminin bilincinde olan eğitim müfettişleri Türkçe ve diğer branş öğretmenlerine daha verimli rehberlikte bulunabilirler.

2. Eğitim müfettişleri Türkçe öğretmenlerinin dinleme uygulamaları hakkında bilgi almalı, birikimlerini öğretmenlerle paylaşmalıdır.

3. Eğitim müfettişleri, rehberlik yaptıkları okullarda gördükleri güzel örnekleri diğer okullardaki öğretmenlerle paylaşmalı, dinleme eğitimini geliştirici faaliyetleri sözlü ve yazılı olarak ödüllendirmelidir.

5.2.6. Ailelere Yönelik Öneriler

1. Ebeveynler olumlu dinleme davranışları göstermeli ve çocuklarına örnek olmalıdır.

2. Evde sesli okuma saatleri düzenlenmeli, sırayla kitap okuyan ebeveyn ve çocuklar dinledikleri metni özetlemeli, metnin ilerisine yönelik tahmin ve kurgularda bulunmalı, metnin içeriğine göre olay, kişi, yer ve zaman gibi metin elementlerine yönelik soru-cevap etkinlikleri yapmalıdır.

5.2.7. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. İlköğretim 4 ve 5. sınıfları ile ikinci kademe 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerine yönelik dinleme becerisini geliştirici etkinlik kitapları hazırlanmalıdır.

2. Dinleme strateji, yöntem, teknik ve türleri ile ilgili deneysel çalışmalar yapılmalıdır.

3. Farklı kurum ve kuruluşlarda çalışanların dinleme becerileri üzerine çalışmalar yapılmalıdır.

4. Öğrencilerin Türkçe Öğretim Programı'ndaki dinleme kazanımlarına erişi düzeylerini gösteren çalışmalar yapılmalıdır.

5. Yalnızca dinleme becerisine yönelik akademik dergiler oluşturulmalı ya da mevcut dergilerin dinleme becerisi özel sayıları yayımlanmalıdır. Bu dergiler dinleme becerisini derli toplu bir bakış açısıyla ele alma imkânı sunacaktır.

6. Yurt dışında dinleme eğitimi üzerine yapılan çalışmalar incelenmeli, bunların arasından dinleme becerisini geliştirici -özellikle uygulamaya dönük- olanları dilimize tercüme edilmelidir.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, Kamile Ün (2003). Aktif Öğrenme (5. Baskı). İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.

Adalı, Oya. (2004). Anlamak ve Anlatmak (2. Baskı). İstanbul: Pan Yayıncılık.

Ağca, Hüseyin. (2001). Sözlü ve Yazılı Anlatımda Türkçenin Kullanımı. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Ailes, Roger. (1996). Mesaj Sizsiniz Kendiniz Olun İstediğinizi Elde Edin. (Çev. Alev Önder). İstanbul: Sistem Yayınları.

Aksan, Doğan. (1975). Anadili. Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, Özel Bölüm: Ana Dili, Yabancı Dil Öğretiminde Dilbilgisinin Yeri. Haziran, C. XXXI, Sy. 285.

Aksan, Doğan. (1998). Her Yönüyle Dil. Ankara: TDK Yayınları.

Aksan, Doğan. (1982). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: TDK Yayınları.

Aktaş, Şerif ve Gündüz, Osman. (2001). Yazılı ve Sözlü Anlatım. Ankara: Akçağ Yayınları.

Akyol, Hayati. (2010). Türkçe Öğretim Yöntemleri. Ankara: PegemA Yayınları.

Alonso, L. (1996). Improving Deficient Listening Skills in the Language Arts

Program at the Middle Grades. Masters Theses. ERIC.

Altındaş, Güldane ve Bursalıoğlu, Yeliz. (2006a). İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6. Sınıf. Ankara: Özgün Yayınları.

Altındaş, Güldane, Bursalıoğlu, Yeliz. (2006b). Öğretmen Kılavuz Kitabı. İlköğretim Türkçe 6. Sınıf. Ankara: Özgün Yayınları.

Anderson, H. A. (1960). Teaching The Art of Listening, Perspectives on English (Edited by Robert C. Pooley). New York: Appleton-Century-Crofts, Inc.

Aras, Bülent. (2004). İlköğretimde Dinleme Anlama Becerisinin Geliştirilmesi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Aykaç, Necdet. (2005). Öğretme ve Öğrenme Sürecinde Aktif Öğretim Yöntemleri. Ankara: Naturel Yayınları.

Aytaş, Gıyasettin. (1999). Etkili Dinleme. MEBS İletişim, Yıl: 2 Sayı: 5

Başkan, Özcan. (1977). Yabancı Dilin Anadiline Etkisi. Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, Yazında Kadın Duyarlığı [Özel Sayısı]. Aralık, C. XXXVI, Sy. 315, s. 636-64.

Batuhan, Hüseyin ve Grunberg, Teo. (1970). Modern Mantık, İstanbul: Millî Eğitim Yayınları.

Baymur, Fuat. (1944). Nasıl Not Tutmalı? Yeni Kültür. Sy. 81, s. 4-7.

Bayrak, Sabahat. (2000). Bilgi Toplumunda Kaliteli Eğitim Modeli Olarak Aktif Eğitim. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. Sy. 21, s. 21-54.

Beck, James Benjamin. (1997). The Effect of Active Learning Methods With Adult Schizophrenic In-Patients on Attitudes Toward Neuroleptic Medications. Nonpublished Dissertation. The Temple University. UMI Number: 9724210.

Binbaşıoğlu, Cavit. (2003). Eğitim ve Öğretim Üzerine Yazılar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Binyazar, Adnan. (1983). Ana Dili Öğretiminde Yazınsal Alanlara Açılım. Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, Dil Öğretimi Özel Sayısı. Temmuz-Ağustos, C. XLVII, Sy. 379-380.

Bloom, Benjamin S. (1995). İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme. (Çev. D. Ali Özçelik). İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

Bonwell, C. Eison, J.A. (1991). Active Learning; Creating Exciment In The Classroom, Clearing House on Higher Education, Washington PC.

Büyüköztürk, Şener. (2001). Deneysel Desenler. Ankara: PegemA Yayınları.

Calp, Mehrali. (2005). Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi. Konya: Eğitim Kitabevi.

Chickering A.W and Gamson F.Z. (1987). Seven Principles for Good Practice in Undergraduate Education AAHE Bulletin.

Cihangir, Zeynep. (2004). Kişilerarası İletişimde Dinleme Becerisi. Ankara: Nobel Yayınevi.

Cossitt, M. (1978). Curriculum Guide For Elementary Language Arts. Alberta Education.

Cüceloğlu, Doğan. (2000a). Yeniden İnsan İnsana. İstanbul Remzi Kitabevi.

Cüceloğlu, Doğan. (2000b). İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Cüceloğlu, Doğan. (2009). Yeniden İnsan İnsana. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çelebi, Mustafa Durmuş. (2006). Türkiye'de Anadili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sy. 21.

Çelebi, Hüseyin Murat. (2008). İlköğretim 6, 7 ve 8.Sınıf Öğrencilerinin Olay ve Düşünce Yazılarına Göre Dinleme Becerilerinin Değerlendirilmesi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Çelenk, Süleyman. (2005). İlk Okuma Yazma Programı ve Öğretimi. Ankara: Anı Yayınları.

Çelikbaş, Kadir Alpaslan. (2010). Anlama/Dinleme Stratejilerinin Kullanımı İle Dinlediğini Anlama Düzeyi Arasındaki İlişki. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Çetişli, İsmail. (2001). Edebiyat Dili/Edebî Dil. Türk Yurdu. C. 21, Sy. 162-163,

s. 116-124.

Çifçi, Musa. (2001). Dinleme Eğitimi ve Dinlemeyi Etkileyen Faktörler. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. s. 165-177.

Çiftçi, Ömer. (2007). Aktif Dinleme. Millî Eğitim Dergisi. Sy. 176. Ankara: MEB Yayınları.

Demir, Sabire Ceren. (2009). Dinleme/İzleme Eğitimi ve 2005 Programındaki Yeri. Ankara: Millî Eğitim Dergisi. Sy. 181, s. 53-63.

Demirel, Özcan. (1999). Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi. Ankara: MEB Yayınları.

Demirel, Özcan. Şahinel, Melek. (2003). Türkçe Öğretimi. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Demirel, Özcan. (2003). Eğitimde Program Geliştirme (5. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.

Dilaçar, Agop. (1968). Dil, Diller ve Dilcilik. Ankara: TDK Yayınları.

Doğan, Yusuf. (2007). İlköğretim İkinci Kademede Dil Becerisi Olarak Dinlemeyi Geliştirme Çalışmaları. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Doktora Tezi.

Dökmen, Üstün. (1994). Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Durham, Reese Nancy. (2005). Peer Evaluation as an Active Learning Technique. Journal of Instructional Psyctiology, Vol. 32.

Ediger, M. (2002). Listening and the Language Arts. ERIC.

Ercan, Orhan. (2004). Bir Öğrenme Süreci olarak Aktif Öğrenme. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi. Sy. 54-55.

Ergin, Muharrem. (1999). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Bayrak Basım Yayım Tanıtım.

Ergin, Akif ve Birol, Cem. (2000). Eğitimde İletişim. Ankara: Anı Yayıncılık.

Erol, Abdullah vd. (2007). İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6. Sınıf. Ankara: MEB Yayınları.

Erol, Abdullah vd.(2007). Öğretmen Kılavuz Kitabı İlköğretim Türkçe 6. Sınıf. Ankara: MEB Yayınları.

Funk, H. D. and Funk, G. D. (1989). Guidelines for Developing Listening Skills.

The Reading Teacher, s. 660-663.

Göğüş, Beşir. (1968). İlkokullarda Türkçe Öğretimi Kılavuzu. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

Göğüş, Beşir. (1978). Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi. Ankara: Gül Yayınevi.

Göğüş, Beşir. (1993). Türkçe Öğretimine Genel Bir Bakış Türkçe Öğretimi ve Sorunları. TED Yayınları. Sy. 11, s. 5.

Gözütok, Dilek. (2000). Öğretmenliğimi Geliştiriyorum. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Günay, Doğan. (2004). Dil ve İletişim. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Güneş, Mehmet. (2000). Dil, Türkçe ve Türk Dünyası. Türk Yurdu. C. 20, Sy.152.

Güneş, Firdevs. (2007a). Ses Temelli Cümle Yöntemi ve Zihinsel Yapılandırma. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Güneş, Firdevs. (2007b). Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma. Ankara: Nobel Yayınları.

Güneyli, Ahmet. (2007). Etkin Öğrenme Yaklaşımının Anadili Eğitiminde Okuma ve Yazma Becerilerini Geliştirmeye Etkisi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dilbilim (Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi) Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Doktora Tezi.

Güngüt, Güneş ve Karaatlı, Şule. (2007). İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6. Sınıf. Ankara: Evrensel İletişim Yayınları.

Güngüt, Güneş ve Karaatlı, Şule. (2007). Öğretmen Kılavuz Kitabı İlköğretim Türkçe 6. Sınıf. Ankara: Evrensel İletişim Yayınları.

Gürgen, İbrahim. (2008). Türkçe Öğretimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Gürkan, Tanju ve Babadoğan, Cem. (2003). Aktif Öğrenme ve Öğretme Yöntemleri Ders Notları. Ankara Üniversitesi Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi.

Hampleman, R. (1958). Comparison of Listening and Reading Comprehension Ability of 4th and 6th Grade Pupils. Elementary English. XXXI, 49.

Harmin, M. (1994). Inspiring Active Learning: A Handbook for Teachers. New York: Christopher&Gordon Publishers Inc.

Harrison, B. (1992). Active Teaching and Learning Approaches in Science. London: Collins Educational.

Harrnin, MerrilI. (1994). Inspiring Active Learning: A Handbook for Teachers. ASCD Virginia.

Healy, J. M. (1999). Çocuğunuzun Gelişen Aklı-Doğumdan Ergenliği Öğrenme ve Beyin Gelişimi. (Çev.: Ayşe Bilge Dicleli). İstanbul: Boyner Holding Yayınları.

Heidegger, Martin. (1996). Brief Über den "Hümanismus" Wegmarken, Gesamtausgabe Band-9. Frankfurt am Main, Vittorio Klostermann GmbH. s.313.

Huber, Emel. (2007). Bildirişim Edincinin Dil Edincine Etkisi. Dil Dergisi, DTÖ Özel Sayısı. Sy. 135.

Jalongo, M. R. (1995). Promoting Active Listening in the Clossroom. Childhood Education, 72. 1, pp. 13-18.

Johnson, K. O. (1951). The Effect of Classroom Training upon Listening Comprehension. The Journal of Communication. I, 58.

Kalaycı, Nurdan ve Temur, Turan. (2005). İlköğretim Okullarında Dinleme Becerisini Nasıl Geliştirebiliriz?. Eğitime Bakış. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Yayınları.

Kantemir, Enise. (1997). Yazılı ve Sözlü Anlatım. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Kaplan, Hüseyin. (2003). İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Üzerine Bir Araştırma. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kapulu, Ahmet. (2007a). İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6. Sınıf. Ankara: Koza Yayınları.

Kapulu, Ahmet. (2007b). Öğretmen Kılavuz Kitabı İlköğretim Türkçe 6. Sınıf. Ankara: Koza Yayınları.

Kara, Mehmet. (2006). İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6. Sınıf. Ankara: A Yayınları.

Kara, Mehmet. (2006). Öğretmen Kılavuz Kitabı İlköğretim Türkçe 6. Sınıf. Ankara: A Yayınları.

Kavcar, Cahit, Oğuzkan, Ferhan ve Sever, Sedat. (2004). Türkçe Öğretimi. Ankara: Engin Yayınları.

Kaygas, Necla. (2002). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Okuma ve Dinleme Sonucu Anladıklarını Yazılı Anlatma Becerileri Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Keçik, İlknur ve Uzun, Leyla. (2004). Türkçe Sözlü ve Yazılı Anlatım. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

Kingen, S. (2000). Teaching Language Arts in Middle Schools. New Jersey: Lawrence Erlbaum Ass. Mahwah.

Klein, A. (1991). All About Ants: Discovery Learning in Primary Grades. Journal of the National Association for the Education of Young Children. Vol. 46, N:5, p:23 27.

Koç, Sabri ve Müftüoğlu, Güneş. (1998*)*. Dinleme ve Okuma Öğretimi. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

Koç, Gürcü. (2000). Etkin Öğrenme Yaklaşımının Eğitim Ortamlarında Kullanılması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sy. 19, s. 220-226.

Koç, Nazmiye. (2003). Dinleme Becerilerini Kazandırma Yöntemlerinin Uygulanması. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Köklü, Serhat. (2003). Türkçe Öğretiminde 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerine Dinlediğini Anlama Davranışının Kazandırılmasına Dramatizasyonun Etkisi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kurt, Berker. (2008). Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Temel Dil Becerisi Olarak Dinlemenin Gelişimine Etkisi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kyriacou, C. Manower B. And Newson G. (1999). Active Learning of Secondary School Mathematics in Botswana. Curriculum 20(2): 125-130.

Lubbers, C. A. ve D. A. Gorcyca. (1997). Using Active Learning in Public Relations Instructions: Demographic Predictors of Faculty Use. Public Relations Review**.** Vol. 23, N.1, Spring, p. 67-80.

Mackay, I. (1997). Dinleme Becerisi. (Çev.: Aksu Bora ve Onur Cankoçak). Ankara: İlkkaynak Kültür ve Sanat Ürünleri Ltd. Şti.

Marzano, R. J. (1992). A Different Kind of Classroom: Teaching With Dimensions of Learning, Virginia: Association for Supervision & Curriculum Deve.

Mastropierı, M. A. and Scruggs, T. E. (2004). The Inclusive Classroom-Staragies for Effective Instruction. Second Edition, by Pearson Education, Inc., Upper Saddle River, New Jersey.

Matheson, S.; Moon, M. and Winieckı, A. (2000). Improving Student Ability To Follow Directions through the Use of Listening Skills Instruction. Master Theses, Saint Xavier University and Skylight Professional Development, Chicago, ERIC.

MEB. (1949). Ortaokul Programı. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.

MEB. (1981). İlköğretim Okulları Türkçe Eğitim Programı. Tebliğler Dergisi. Sy. 2098.

MEB. (1982). Temel Eğitim Programı Türkçe Eğitimi. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

MEB. (2000). İlköğretim Okulları Ders Programları Türkçe-Yazı Programı. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

MEB. (2006). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Mengi, Mine. (1987). Üniversitelerde Ana Dili Öğretimine İlişkin Sorunlar. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 1 (2), s. 39-44.

Meyers, C., Jones, T. B. (1993). Promoting Active Learning: Strategies For The College Classroom. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

Minoque, Keneth. (1968). Milliyetçilik. (Çev.: Candan Atasu). İstanbul: Milliyet Gazetesi. s.2.

Moore, K. D. (t.y). Öğretim Becerileri. (Çev.: Nizamettin Kaya). Ankara: Turhan Kitabevi.

Mumford, Alan. (1997). Etkili Öğrenme. Ankara: İlkkaynak Kültür ve Sanat Ürünleri.

Navaro, Leyla. (2009). Gerçekten Beni Duyuyor Musun?. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Niemi, H. (1997). Active Learning by Teachers. Germany: OECD Reports From Eight Countries: Active Learning for Students and Teachers. p. 174-188.

Nist, S. L., Holschuh, J. (2000). Active Learning Strategies for College Success, Allyn and Bacon.

Oğuzkan, A. (1965). Dinlemesini Bilmek. İlköğretim. C. 31, Sy. 532.

Oğuzkan, Ferhan. (1991). Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Onan, Bilginer. (2005). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretiminde Dil Yapılarının Anlama Becerilerini (Okuma/Dinleme) Geliştirmedeki Rolü. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Doktora Tezi.

Öner, Necati. (2001). Prof. Dr. Necati Öner'in 2000 Felsefe Kongresini Açılış Konuşması. Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi. Sy. 589, s. 99-106.

Öz, M. Feyzi. (2001). Uygulamalı Türkçe Öğretimi. Ankara: Anı Yayınları.

Özbay, Murat. (2001). Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisini Geliştirme Yolları. Türk Dili Dergisi. Sy. 589, s. 9-15.

Özbay, Murat. (2005). Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi. Ankara: Akçağ Yayınları.

Özbay, Murat. (2006). Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I. Ankara: Öncü Basımevi.

Özbay, Murat. (2009). Anlama Teknikleri: I.Dinleme Eğitimi. Ankara: Öncü Kitap.

Özçelik, İsmail. (1983). Dinleme Eğitimi. Çağdaş Eğitim Dergisi. Sy. 81, s. 8-9.

Özdemir, Emin. (1983a). Dil Öğretiminde Göz Önünde Bulundurulacak İlkeler, Anadili Öğretimi. Türk Dili. Sy. 379-380, Temmuz-Ağustos 1983, s. 24.

Özdemir, Emin. (1983b). İlkokul Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi Kılavuzu. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Özdemir, Emin. (1987). İlkokul Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi Kılavuzu. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Özer, Kadir. (2002). İletişim Sizlik Becerisi. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Pilancı, Hülya. (2004). Anadilinin Bireysel ve Toplumsal İşlevleri: Toplumsal İşlevlerin Soruna Dönüşmesi. Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi. C.2, Sy. 1-2.

Robertson, A. K. (2004). Etkili Dinleme. (Çev.: E.Sabri Yarmalı). İstanbul: Hayat Yayınları.

Rost, M. (1994). Introducing Listening. London: Penguin English Applied Linguistics.

Saban, Ahmet. (2004). Öğrenme Öğretme Süreci. Yeni Teori ve Yaklaşımlar (3. Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Salopek, J. J. (1999). Is Anyone Listening? Training Development. 53: 9, p. 58-59.

Sever, Sedat. (2000). Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sapir, E. (1999). Dil. XX. Yüzyıl Dilbilimi: Kuramcılardan Seçmeler (hzl. Berke Vardar ve diğerleri). İstanbul: Multilingual Yayınları.

Schunk, D. H. (2005). Commentary on Self-Regulation in School Contexts. Learning and Instruction. Volume 15, Issue 2.

Selçuk, Ayhan. (2007). Sosyal Bir Davranış Biçimi Olarak Dil. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sy. 17.

Silberman, M. L. (1996). Active Learning: 101 Strategies to Teach Any Subject. Boston: Allyn&Bacon.

Stern, D. and GL Huber. (1997). Active Learning for Students and Teachers: Reports from Eight Countries. OECD.

Swain, K., Friehe, M., Harrington, J. (2004). Teaching Listening Strategies In The Inclusive Classroom. Internation In School and Clinic.

Şahinel, Semih. (2002). Eleştirel Düşünme. Ankara: PegemA Yayınları.

Şahinel, Melek. (2003). Etkin Öğrenme. Ankara: PegemA Yayınları.

Taşer, Suat. (2000). Konuşma Eğitimi. İstanbul: Papirüs Yayınları.

Temizyürek, Fahri ve Balcı, Ahmet. (2006). Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Okulları Türkçe Programları. Ankara: Nobel Yayınları.

Temur, Turan. (2001). Dinleme Becerisi. Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Türkçe 1-8. Ankara: Nobel Yayınları.

Toklu, M. Osman. (2003). Dilbilime Giriş. Ankara: Akçağ Yayınları.

Türkçe Sözlük. (2005). Ankara: TDK Yayınları.

Türkoğlu, Adil, Doğanay, Ahmet ve Yıldırım, Ali. (1996). Ders Çalışma Becerileri. Adana: Baki Kitabevi.

Umagan, Suat. (2007). Dinleme. İlköğretimde Türkçe Öğretimi. (Editörler: Ahmet Kırkkılıç, Hayati Akyol). Ankara: PegemA Yayınları.

Ünalan, Şükrü. (2006). Türkçe Öğretimi. Ankara: Nobel Yayınları.

Vardar, Berke. (1980). Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları.

Ward, D ve E. Tiessen. (1997). Adding Educational Value To The Web: Active Learning With Alivepages. Educational Technology. Vol. 37, N. 5, Sept-Oct, p. 22-28.

Wolff, F. I., Marsnık, N. C., Tacey, W. S. and Nichols, R. G. (1983). Perceptive Listening. New York: CBS College Publishing.

Yalçın, Alemdar. (2006). Türkçe Öğretim Yöntemleri Yeni Yaklaşımlar. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yangın, Banu. (1998). Dinlediğini Anlama Becerisini Geliştirmede ELVES Yönteminin Etkisi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Doktora Tezi.

Yangın, Banu. (1999). İlköğretimde Türkçe Öğretimi İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı Modül 4. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.

Yaşlı, Atilla. (2001). Öğrenmede Empatik Dinleme ve Öğrenme Güdülenmesine Etkisi**.** Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**.** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Yazkan, Mustafa. (2000). İlköğretim Okullarının I. Kademesinde Dinlediğini Anlama Davranışının Kazandırılmasına Dramatizasyonun Etkisi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**.**

Yıldırım, Hatice. (2007). İlköğretim Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Üzerine Bir Araştırma. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Yılmaz, İbrahim. (2007). Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Önerilen Etkinliklerin Değerlendirilmesi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi.

Yılmaz, Yakup. (2008). Türkçede Dil Yanlışları. Marmara Üniversitesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi.

Yavuz, Kadir Eren. (2005). Aktif Öğrenme Yöntemleri**.** Ankara: Ceceli Yayınları.

Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zıllıoğlu, Merih. (1996). İletişim Nedir?. İstanbul: Cem Yayınevi.

EKLER

EK-1: Türkçe Öğretim Programında Dinleme Amaç ve Kazanımları

1. Dinleme/izleme kurallarını uygulama

1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler.
2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler.
3. Dinlenenle ilgili soru sormak, görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır.
4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.

2. Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme

1. Dinlenenin/izlenenin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.
2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar kelimeleri fark eder.
3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.
4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana fikrini/ana duygusunu belirler.
5. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki yardımcı fikirleri/duyguları belirler.
6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.
7. Dinlediklerinde/izlediklerinde sebep-sonuç ilişkilerini belirler.
8. Dinlediklerinde/izlediklerinde amaç-sonuç ilişkilerini belirler.
9. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki örtülü anlamları bulur.
10. Dinlediklerini/izlediklerini kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler.
11. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorular oluşturur.
12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.
13. Dinlediklerinde/izlediklerinde yer alan öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.
14. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin karşılaştırmalar yapar.
15. Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar.
16. Dinlediklerinde/izlediklerinde ortaya konan sorunlara farklı çözümler üretir.
17. İpuçlarından hareketle dinlediklerine/izlediklerine yönelik tahminlerde bulunur.
18. Dinlediklerinin/izlediklerinin öncesi ve/veya sonrasına ait kurgular yapar.
19. Dinlediklerinin/izlediklerinin başlığı/adı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.
20. Dinlediği/izlediği metne farklı başlıklar bulur.

21. Görsel/işitsel unsurlarla dinledikleri/izledikleri arasında ilgi kurar.
22. Şiir dilinin farklılığını ayırt eder.
23. Şiirin kendisinde uyandırdığı duyguları ifade eder.
24. Dinlediklerini/izlediklerini kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır.
25. Dinlediği/izlediği kişi, konu ya da metnin yazarı/şairi hakkında bilgi edinir.

3. Dinlediklerini/izlediklerini değerlendirme

1. Dinlediklerini/izlediklerini dil ve anlatım yönünden değerlendirir.
2. Dinlediklerini/izlediklerini içerik yönünden değerlendirir.
3. Dinlediği/izlediği kişiyi sesini ve beden dilini etkili kullanma yönünden değerlendirir.

4. Söz varlığını zenginleştirme

1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.
2. Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.
3. Tekerleme, sayışmaca, bilmece ve yanıltmacaları ezberler/kullanır.
4. Şiir, türkü, şarkı türlerinde metinler ezberler.
5. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.
6. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle yeni öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.

5. Etkili dinleme/izleme alışkanlığı kazanma

1. Yaşına ve seviyesine uygun sanat ve bilim etkinliklerine dinleyici/izleyici olarak katılır.
2. Şiir, hikâye, masal dinletilerine katılır.
3. Çok yönlü iletişim araçlarındaki yayınlardan ilgi, istek ve ihtiyaçlarına uygun olanlarını takip eder.
4. Kaset, CD, film vb. kaynaklardan kişisel arşiv oluşturur (MEB, 2006: 15-20).

EK-2: Dinlenecek/İzlenecek Materyallerin İçeriğinde Bulunması Gereken Özellikler

1. Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olmalıdır.
2. Millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamalıdır.

3. Siyasî kutuplaşmalara ve ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamalıdır.
4. Öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. ögeler yer almamalıdır.
5. İnsan hak ve özgürlüklerine, insanî değerlere aykırı ögeler yer almamalıdır.
6. Dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır.
7. Öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygun olmalıdır.
8. İşlenecek süreye uygun uzunlukta olmalıdır.
9. Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmalıdır.
10. Dinleme metinlerinde, metnin özünü ve anlam bütünlüğünü bozmamak kaydıyla kısaltma ya da düzenlemeye gidilebilir. Düzenleme sırasında metne cümle ya da paragraf düzeyinde ekleme yapılamaz.
11. Aynı temada birden fazla dinleme/izleme materyaline yer verilecekse bunları türleri farklı olmalıdır.
12. Öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek nitelikte olmalıdır.
13. Öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak nitelikte olmalıdır (MEB, 2006: 57).

EK-3: Dinleme Metni Uzman Görüşü Formu

Sayın……..

Ekteki metin "Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri" adlı doktora tezinde ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin dinleme becerisini ölçme ve değerlendirme amacıyla kullanılacaktır. Aşağıdaki tabloda dinleme metni için ileri sürülmüş ölçütler bulunmaktadır. Söz konusu metnin adı geçen ölçütlere uygunluk derecesini belirtmenizi arz ederim.

Talat AYTAN
Türkçe Öğretmeni

Metnin başlığı ile içeriği uyumlu mudur?	Evet ○	Kısmen ○	Hayır ○
Metnin uzunluğu öğrenci seviyesine uygun mudur?	Evet ○	Kısmen ○	Hayır ○
Metinde yeterli kelime çeşitliliği var mıdır?	Evet ○	Kısmen ○	Hayır ○
Metin kelime dağarcığı itibariyle öğrenci seviyesine uygun mudur?	Evet ○	Kısmen ○	Hayır ○
Metnin duru bir anlatımı var mıdır?	Evet ○	Kısmen ○	Hayır ○
Metin eğitici-öğretici mesajlar içeriyor mu?	Evet ○	Kısmen ○	Hayır ○
Metin bir dinleme metni özelliği taşımakta mıdır?	Evet ○	Kısmen ○	Hayır ○

Görüşleriniz :

EK-4: Ön test ve Son test Uygulamalarında Kullanılan Dinleme Metinleri

CANBERRA (KANBERRA)

Bu kez, Avustralya'nın başkenti Canberra'ya gidiyoruz. Canberra, altmış yıl önce kurulmuş yepyeni bir kent. Kent planı yarışma sonucunda saptanmış. Kent planı yapılırken bitki örtüsü de hesaba katılmış. Hatta binalar, yollar yapılmadan ağaçlar dikilmeye başlanmış. Rehberin dediğine göre buraya 1912 ile 1930 yılları arasında altı bin ağaç dikilmiş.

Bu yüzden Canberra, büyük bir park içine kurulmuş, örnek bir kent görünümünde. Canberra'nın yolları, binaları, öylesine düzenli ve uyumlu ki! Trafik burada da sağdan işliyor. Rehberimiz, Canberra'da hava kirliliği bulunmadığını övünerek söylüyor.

Bu güzel kentte, trafik kazası da çok seyrek görülüyor. Bu kazaları da kente gelen yabancılar yapıyor.

Kenti otobüsle geziyoruz. Görülecek pek fazla ilginç, müze, anıt yok.

Parlamento binası çok görkemli, ilginç bir mimarisi var.

Canberra'da yaşayan insanların çoğunluğu, devlet dairelerinde görevli.

Canberra'daki ilginç yapılardan biri de Anzak Anıtı. Bu anıt bina, daha sonra ayrıntısıyla gezilecek.

Canberra adı, yerlilerin dilinden alınma. "Kabilelerin birleştiği, buluştuğu nokta" anlamına geliyor. Gerçekten, eskiden yerli kavimler, belli zamanlarda bu yörede toplanırlarmış.

Yerlilerin eserlerinden esinlenerek yapılmış resimler, bir müzede sergileniyor. Bu müzenin girişinde büyütülmüş bir fotoğraf var. Bu fotoğraf, yerlilerin beyazlara karşı gösteri yaptığı sırada çekilmiş.

Canberra'da büyük bir parka gidiyoruz. Parktaki gölün orta yerinden gökyüzüne direkt su fışkırtıyor.

Daha, bu nedir, demeye kalmadan rehberimiz, otobüsten inmemizi istiyor. Parkın çimenlerine yayılıyoruz keyifle. Rehber anlatmaya başlıyor.

Göğe fışkıran suyun hacmi altı tonmuş. Bu su, yüz yetmiş metre yüksekliğe fışkırıyor.

Bu dev fıskiye, Kaptan Cook (Kuk)'un Avustralya kıtasına çıkışının iki yüzüncü yılı anısına yapılmış.

Bu parkı gezdikten sonra tipik bir Avustralya çiftliğine gidiyoruz.

Yolumuz ulusal parkın içinden geçiyor. Burada, kangurular yaşıyor. Parklarla kent öylesine iç içe ki bazen parktaki kangurular kente iniyor, sokaklarda gezmeye çıkıyorlarmış.

Çok geçmeden yol üstünde de kangurular beliriyor. Fotoğraf çekmek için otobüsten iniyoruz. Ama hepsi de kaçıyor.

Sonunda çiftliğe ulaştık. Buranın sahipleri, orta yaşlı iki erkek kardeş. İkisi de çok cana yakın. Bizleri kırk yıllık dost gibi karşıladılar.

Çiftliği gezdik. Sonra merinos türü koyunlardan birinin tüylerinin kırkılışını izledik.

Tek bir koyunun postundan, iki kişilik yorgan büyüklüğünde yün elde edildi.

Merinos koyun türü, Avustralya'ya cumhuriyetimizin kurulduğu yıllarda, Türkiye'den gönderilmiş.

Çiftlik sahiplerinin dedeleri, on sekizinci yüzyılın sonlarında İrlanda'dan buraya gelmişler. Bu topraklara yerleşmişler.

Evlatları ve torunları onların evlerini, eşyalarını, yaşam düzenlerini öylesine özenle korumuşlar ki eski evi, müze gibi gelen gidene gösteriyorlar.

Burada beni kangurular çok etkiledi. Avustralya'ya geleli beri doğru dürüst bir kanguru görmemiştik. Meğer çiftliğin bir bölümünde kanguru da besleniyormuş.

Ev sahipleri, elimize yağ sürülmüş ekmek dilimleri ve şekerli çay dolu taslar verdi. Doğruca kanguruların yanına gittik. Onları beslerken duyduğum coşkuyu hiç unutamıyorum.

Ekmek diliminden kopardığım parçaları kangurunun ağzına sokmaya çabalıyorum. Ama o, ön ayaklarını uzatıp ekmeği elimden alıyor. Sonra bölerek kibarca ağzına sokuyor. Bir güzel çiğnedikten sonra yutuyor. Kanguruların ön ayaklarıyla boksör gibi yumruk attıklarını duyduğumda, önce uzak durmaya çalıştım. Ama sonradan onlara alıştım.

Söylendiğine göre bu tür tepkileri dişi kangurular gösterirmiş. Oysa bizimkilerin hepsi de erkek.

Çiftlikteki yemek odasında dünyanın dört bir yanından gelme insanların kartları var. O güne değin çiftliğe hiç Türk gelmemiş. Bizler de birer kart yapıştırdık odanın duvarına, oldu bitti.

Çiftlikten dönerken Anzak Anıtı önünde durduk. Rehberimiz burayı gezmek için bir saat süre verdi. Sonra anıt binanın içine girdik.

Anzak, Avustralya askerine verilen ad. Avustralyalılar, uzun süre İngiliz sömürgesi olarak yaşadılar. Bu süre içinde hep İngiliz ordusuna destek vermek üzere çeşitli cephelere asker gönderdiler.

Çanakkale Savaşı sırasında, Türk ordusuna karşı, İngiliz askeri yanında Anzaklar da savaştı. Bu savaşı biz kazandık. Ama Anzaklarla dostluğumuz bozulmadı.

Hemen her yıl, bir grup Anzak Türkiye'ye gelir, Çanakkale'de ölen Anzak askerleri anısına törenler yaparlar. Onların mezarlarında saygı duruşunda bulunurlar.

Anzak Anıtı'nda Anzakların katıldığı yedi savaştan kalma anılar, fotoğraflar var. Gelibolu bölümünü gezerken hepimiz çok heyecanlandık. Orada Çanakkale Savaşı'ndan söz eden bir açıklama yazısı vardı.

Anılar vitrininde, Çanakkale'deki Türk sınırından koparılıp getirilmiş, küflü, paslı bir tutam dikenli tel, kaba bir odun parçasına sarılmış olarak duruyordu.

Sınırı geçemeyen Anzaklar, hiç olmazsa sınır telini koparark ülkelerine getirmekten kendilerini alamamışlar anlaşılan.

Anzak anıtından çıktığımızda bizi güzel bir sürpriz bekliyordu. Rehberimiz, caddenin karşı yakasındaki parkı göstererek:

"İşte burası da ATATÜRK PARKI!" dedi. Hepimiz heyecanlandık.

Doğruca oraya gittik. Parkın orta yerinde, hilal şeklinde bir anıt var. Bu hilalin tam ortasına, Atatürk'ün büstü yerleştirilmiş.

Öyle coşkuya kapıldım ki! Rehberin dediğine göre bu anıt, dünyada düşman komutanı anısına yapılmış tek anıtmış.

Canberra'nın orta yerine böyle bir anıtın konulmasının nedeni, yine Atatürk'ün insancıl politikasından kaynaklanıyor:

Atatürk Döneminin İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, Çanakkale bölgesine denetleme yapmaya gidecektir. Atatürk, bakandan Çanakkale Şehitliği'nde bir konuşma yapmasını ister. Şükrü Kaya'ya şunları söyler:

"Dünyaya seslenircesine bir konuşma ve tutum içinde olmalısın. Çanakkale'de yalnız bizim şehitlerimiz değil, bu topraklar üzerinde can vermiş yabancı askerler de bulunuyor. Konuşmanda, o kahraman savaşçıları da saygıyla anmalısın."

Şükrü Kaya: "Bu sözler ancak sizin söyleyebileceğiniz yüksek sözlerdir. Ben böyle bir konuşma yapamam." der.

Atatürk, İçişleri Bakanı için bir konuşma metni hazırlar, metinde şunlar yazılıdır:

"Bu yurdun toprakları üstünde kanlarını döken kahramanlar! Burada bir dost ülkede bulunuyorsunuz. Huzur ve sessizlik içinde uyuyunuz. Sizler, Mehmetçiklerle yan yana, koyun koyunasınız.

Uzak diyarlardan evlatlarını savaşa gönderen anneler! Gözyaşlarınızı dindiriniz. Evlatlarınız, bizim bağrımızdadır. Huzur içinde, rahat rahat uyuyacaklardır. Onlar, bu toprakta canlarını verdikten sonra artık bizim evlatlarımız olmuşlardır."

Meğer şehitlikte bu konuşma yapılırken birkaç gazeteci konuşmayı not etmiş. Bu konuşma, kısa sürede dünya gazetelerine yansımış. Aradan bir hafta geçmeden İçişleri Bakanı'na telgraf yağmaya başlamış. Sonra da Avustralya ve Yeni Zelanda'dan teşekkür mektupları gelmiş. Onun düşman askerleri için böylesine

insancıl bir görüş bildirmesi, kendisinin, Anzakların yüreğine taht kurmasına neden olmuş. Bunca duygulanma yetmiyormuş gibi otobüs şoförünün tutumu da bizi pek etkiledi. Kendisi bizim isteğimiz üzerine otobüsü, birkaç dakikalığına yol kenarına park etmişti. Oysa orada durması yasakmış. Bizim Atatürk Parkı'nda ve anıt önündeki coşkumuzu görünce, çok duygulanmış. Bizlere acele etmeden resim çekmemizi söyledi. Gerekirse trafik cezası vermeye razı olduğunu bildirdi.

Canberra güzel, yepyeni, tertemiz, tenha, yemyeşil; güvenlik, trafik sorunu olmayan, hava kirliliğini bilmeyen örnek bir kent. Canberra'nın meclis binasından daha önce söz etmiştim. Gerçekten çok görkemli ve ilginç bir yapı. İçi de çok güzel. Duvarlarda, eski yerli halkın sanat eserlerinden örnekler var. Yerlileri hem topraklarından kovup hem de eserlerine meclislerinde yer vermelerinin anlamını kavrayamadım. Acaba övünecekleri bir ataları olmadığı için mi böyle davranıyorlar? Yerlilerin doğaçlama çizdikleri resimler, desenler gerçekten çok güzel ve çarpıcı. Bunları çokluk ağaç kabuklarına çiziyorlar. Bu desenler, giysilere yansımış.

Yerel eşya satan dükkânlarda yerlilerin tören maskeleri, savaş boruları, el işi birçok eşyaları satılıyor. Ama öylesine pahalı ki!

Avustralya İngilizcesi oldukça değişik. Kulağımıza en çok çarpan sözcük "ye" sözcüğü. Bu "evet" ya da "okey" anlamında kullanılıyor.

İnsanlar uyumlu olduklarından bu söz sık kullanılıyor, diye aklımdan geçirmekten kendimi alamadım. Bu örnek kente doyamadan ayrılma günümüz geldi.

Avustralya'da son durağımız Melbourne (Melborn) olacak.

Gülten DAYIOĞLU

KAYBOLAN KOKU

Çok eskiden zengin bir adam varmış. Bu adam başka zenginler gibi altına, mücevhere kıymet vermez, evine pahalı eşya almazmış. En çok sevdiği şey çiçekmiş… Yalnız yaşadığı küçük evinin etrafında, bir ucundan öbür ucu görünmeyecek kadar büyük bir bahçe yaptırmış, içine dünyanın dört bucağından getirttiği bitki ve çiçekleri dikmiş.

Çiçeklerin hepsini sevdiği halde, aralarından birini diğerlerinden üstün tutuyormuş. İşin tuhafı, çiçeğin gönderildiği kutunun etiketi düştüğü için adam bunun adını da bilmiyormuş. Adam çiçeğe "Flora" diye uydurma bir ad takmış.

Flora'da öbür çiçeklerin güzelliği veya göz alıcı renkleri yokmuş. Bodur, baharda yol kenarlarında çıkan ufak papatyalara benzeyen bir çiçekmiş.

Flora güzel değilmiş ama onda hiçbir çiçekte olmayan tatlı bir koku varmış. Bu öyle bir koku imiş ki bahçeden taşıp da uzaklara yayılıyormuş.

Bir sonbahar gecesi, korkunç bir fırtına çıkmış. Ortalığı kasıp kavurarak ağaçların dallarını kırmış, bitkileri yere sermiş. Fırtına sabaha kadar sürmüş. Bulutlar arasında görünen güneş bile güzel bahçenin acıklı haline acımış, zalim fırtınanın yaptıklarını bir an önce düzeltmek için acele acele ışıklarını yollamış.

Yavaş yavaş başlarını kaldıran çiçeklerin ilk işi, kendilerinden önce arkadaşlarına bakmak oluyormuş. Birbirlerine:

—Darılma ama canım, sende yeşillik namına bir şey kalmamış, diyorlarmış. Nerede ise kavgaya başlayacaklarmış birdenbire, başı püsküle dönmüş iri katmerli karanfil, Flora'ya dikkatle baktıktan sonra, yanındaki sarı kadife çiçeğine eğilip bir şeyler fısıldamış. Söyledikleri az sonra bütün bahçeye yayılmış. Morlu sarı bir hercai, siyah kadife gibi pırıl pırıl parlayan gözünü Flora'ya dikerek:

—Ne oldu sana Flora'cığım? demiş. Öbür çiçekler de hep bir ağızdan:

—Vah vah! Ve zavallı Flora! diye tekrarlamışlar. Çiçekler arasında en az zarar gören horozibiği sevincini gizlemeden:

—Kokuna ne oldu senin? diye sormuş.

Flora, rüzgârdan sersemliği geçmeyen başını kaldırmış:

—Kokum mu? demiş, etrafındaki havayı koklamış, sonra:

—Kokum… Çocuğum koku gitti, diye acı bir çığlık atmış.

Evet, Flora'nın biricik yavrusu, kendisinin ve sahibinin bu kadar iftihar ettikleri koku, gece ortalığı altüst eden rüzgara katılarak uçmuş!..

Flora, bodur boyundan beklenilmeyen bir kuvvetle doğrulup yerden kopmuş, duvarı atladığı gibi gözünün alabildiğine koşmuş. Fakat üstünden geçtiği dağlarda, indiği vadilerde, uğradığı köy ve şehirlerde kaybettiği kokusunun izini bulamamış. Flora etrafına bakmış, birkaç kere havayı koklamış. Koku, yüksek bir dağın eteğine sokulmuş küçük bir kulübeden geliyormuş.

Flora, olanca hızıyla oraya koşmuş. Kulübeye yaklaştıkça kokuyu daha kuvvetle hissetmiş. Pencerenin camına yapışarak kulübenin içine bakmış.

—Nihayet buldum seni! Çabuk bana gel!

Koku da annesinin sesini duyunca sevinmiş, ona dönmek istemiş. Fakat içinde hapis kaldığı iki küçük elden kurtulamamış. Yatağın içinde oturan saz benizli, sarı saçlı, mavi gözlü bir çocuk Flora'nın sesini duymuş, kokuyu yanında duran yeşil bir sandığa sokmuş, kapağı kapamış. Küçük yaramaz, kışlık elbiselerin naftalin kokusundan az daha boğuluyormuş.

Flora pencerenin önünde saatlerce durup onu çağırmış, sarı saçlı çocuğa:

─Ne olur, kokumu bırak, beraber götüreyim. Sana bahçemizin en güzel çiçeklerinden getiririm, tek biricik yavrum kokuyu bırak, diye yalvarmış.

Fakat sarı saçlı çocuk, sadece başını sallamış, koku kaçmasın, diye elini sandığın kapağının üstüne koymuş. Flora, kâh kızıp:

─Camlarını kırarım, evini dağıtırım, diye bağırıyor, kâh:

─Lütfen çocuğumu bırak, diye yalvarıyormuş. Seni birisi kaçırırsa annenin ne kadar üzüleceğini düşün…

─Annem yok benim…

Sarı saçlı çocuğun söylediği doğru imiş. Çok küçük yaştan öksüz kalmış, ihtiyar ninesiyle oturuyormuş. Ninesi tam o sırada odayı süpürmek için odaya girmiş. Çocuğu yatağından kaldırıp öbür odaya götürmüş. Kapıyı açarken Flora, beyaz bir kelebek gibi içeri dalmış, güçlükle yeşil sandığın kapağını aralamış:

─Yavrum, ben geldim, diye fısıldamış.

Koku, annesine sokulmuş. İkisi de bir an önce bahçelerine kavuşmak istiyorlarmış.

Nine, odayı temizlemiş. Hasta çocuğu almaya giderken Flora, kokuyu sımsıkı tutarak dışarı fırlamış. Bir de ne görsün: Dışarıda lapa lapa kar yağıyor. Hemen bir köşeye sinmiş, karın dinmesini beklemiş. Fakat kar dineceği yerde hızını arttırmış.

Flora, ertesi sabah ortalığı bembeyaz görünce bahçesine gidemeyeceğini anlamış. O aralık, yatağında ihtiyar bir adamla konuşan sarı saçlı çocuğun sesini işitmiş:

─Bu koku odama girdiği dakikadan beri, kendimi öyle iyi hissetmeye başladım ki! Göreceğime, herkes gibi etrafımdaki her şeyi göreceğime inandım.

Flora içeriyi seyrettiği cama daha çok sokulmuş ve donuk mavi gözlü çocuğun kör olduğunu anlamış. Çocuk ağlamaklı bir sesle:

─Onu bu sandığa saklamıştım, ama nasılsa oradan uçmuş, demiş.

Doktor, birdenbire pencereye dönmüş.

—Bu güzel kokuyu ben de duyuyorum. Hem bu koku bana yabancı gelmiyor.

Doktor çiçek için yabancı dilde uzun bir ad söylemiş. Eskilerin bu çiçekle göz hastalıklarına iyi gelen bir merhem yaptıklarını ilave etmiş.

Flora dışarıdan içi titreyerek dinliyormuş. Sevgili kokusunu bağrına basmış, hem kaçmak istiyor hem de gözleri görmeyen bedbaht çocuğa acıyormuş. Nihayet kararını vererek pencerenin tam ortasında cama yapışmış. Doktor sevinçle:

—Talihin var çocuğum, çiçeği bulduk! Bunun merhemi ile bahara gözlerin açılacak! demiş. Flora'yı içeri almış.

Sarı saçlı çocuk:

—Ama ilaç yapmadan önce bunun tohumunu alın, ne olur, diye yalvarmış. Bana iyilik eden çiçeği yaşatmak istiyorum.

Fakat doktor, Flora'nın uzun adını tekrarlayarak pek az yerde yetişebileceğini söylemiş.

—Sana bunun güzel bir resmini yaparım. İyileşince doya doya bakarsın.

Flora derin bir sevinç içindeymiş. Küçücük çiçek kafasıyla burada, eski efendisinin bahçesini süslemekten daha büyük, daha önemli bir hizmet yapacağını anlamış. Yapraklarını alabildiğine açıp tatlı nefesiyle çocuğun solgun yüzünü, görmeyen gözlerini okşamış.

Henry ELSIE

KİTAP AHMET'İN ŞİFRESİ

Kendi halinde bir esnaftı Ahmet Efendi. Bütün dünyası, eviyle iş yeri arasındaydı, Yunus Dede'yle tanışıncaya kadar.

Bir gün Yunus Dede, alışveriş yapmak için gelmişti dükkânına. Koyu bir sohbete daldılar. Bir ara Yunus Dede:

— Ahmet Efendi! Gördüğüm kadarıyla ticareti iyi yapıyorsun ama okumayla aran nasıl, diye sorduktan sonra devam etti:

—Bak Ahmet Efendi, malı sahibi korur, bilgi ise sahibini. Malını daha iyi koruyabilmek için bile bir insanın okuması gerekir.

Yunus Dede, böyle söyleyip bir de kitap verdi okuması için. Sonraki ziyaretlerinde de bir kitap, bir kitap daha… Ahmet Efendi, okumanın tadını almıştı artık. Büyük bir hevesle başladı okumaya. Okudukça öğrendi, öğrendikçe bilmediklerinin ne kadar çok olduğunu anladı. Böylece bütün dünyası kitaplar oldu.

Sadece evinde değil, iş yerindeki dolaplar da kitapla doldu. Adı da Kitap Ahmet oldu.

Sayfalarla beraber zaman da su gibi akıp gitti. Kitap Ahmet hastalandı bir gün. Kısa zamanda dermansız bir hastalığa yakalandığını anladı. Üç oğlunu çağırdı yanına. Biraz nasihat ettikten sonra:

─Evlatlarım! Allah'tan ümit kesilmez ama benim bu hastalıktan kurtulmam çok zor görünüyor, dedi.

Çocuklar hüzünle:

─O nasıl söz babacığım? Allah hayırlı uzun ömürler versin! Sizi başımızdan eksik etmesin, dediler.

Kitap Ahmet, derin bir nefes aldıktan sonra:

─Allah, size de uzun ömürler versin benim güzel yavrularım! Size fazla mal mülk bırakamadığım için üzgünüm. Yalnız çok eski bir kitabı okurken gizli bir hazinenin şifresine rastladım. Fakat o şifreyi size vermeyeceğim. Yalnız o şifrenin her harfini bu dolaptaki kitapların arasına sakladım. Bana bir şey olursa şifreyi çözüp hazineyi bulursunuz. Haa, eğer bu konuda zorlanacak olursanız Yunus Dede'ye başvurun. O size yardımcı olur, demiş.

Bunları söyleyen Kitap Ahmet, birkaç gün sonra göçüp gitmiş yalan dünyadan. Çocukları babalarının ölümüne çok üzülmüş, çok ağlamışlar. Ama yas dediğin üç gün, hadi diyelim kırk gün sürer, demişler. Sen yas tutuyorsun diye zaman da durmaz ya! Sel gibi akar, seni de içine katar, gider. Çocuklar da bu hayat seline dayanabilmek için düşmüşler hazinenin peşine. Bütün kitapları sayfa sayfa incelemişler. Hazinenin şifresinden ne bir iz ne bir işaret bulmuşlar. Sonunda büyük kardeş:

─Kardeşlerim! Rahmetli babamız: "Zorda kalırsanız Yunus Dede'ye gidin." demişti. Haydi, onun yanına gidip derdimizi anlatalım, demiş.

Hep beraber gitmişler Yunus Dede'nin yanına. Anlatmışlar dertlerini. Yunus Dede, bir müddet aksakalını sıvazlayıp derin düşüncelere daldıktan sonra:

─Canlarım! Öyle kitapları baştan savma karıştırmayla şifreyi bulamazsınız. Kitapların hepsini sayfa sayfa, satır satır okumanız gerekir. Ondan sonra her dolaptaki kitaplardan ana fikir olarak bir cümle çıkar. Siz bu cümleleri bulun gerisi kolay, demiş.

Beraberce eve gitmişler. Yunus Dede kitapları şöyle bir incelemiş ve demiş ki:

─Canlarım! Burada yirmi bir dolap var. Kolaylık olsun diye üçe bölelim. Her biriniz yedi dolap kitabı okudu mu iş tamamdır. Paha biçilmez hazineler sizindir, demiş.

Üç kardeş büyük bir heyecanla başlamışlar işe. Yedi ay sonra Yunus Dede'yi davet etmişler. Yorgun ama mutlu bir şekilde:

─Kitapları gece gündüz demeden okuyup bitirdik ve her dolaptaki kitapların ana fikrini ortaya çıkardık Yunus Dede. Bundan sonrasını halletmek de size düşüyor, demişler.

Yunus Dede, yirmi bir cümleyi bir bir okumuş. Yine ak sakalını sıvazlayarak derin derin düşünmüş. Neden sonra nurani yüzü aydınlanmış:

─Şifreyi bulduk canlar! Her cümlenin ilk harflerini yan yana getirdik mi şifre ortaya çıkıyor.

Üç kardeş heyecanla ilk harfleri yan yana getirmiş ve şifre ortaya çıkmış:"BİLGİ NE BÜYÜK HAZİNEDİR." Bu durum karşısında hepsi şaşkın gözlerle Yunus Dede'ye bakmışlar.

─Bu nasıl iş Yunus Dede? O kadar uğraştık didindik, orada hazine filan yok, demişler.

Yunus Dede neşeyle gülerek:

─Yavrularım! Hepiniz bir hazinenin üzerinde oturuyorsunuz da haberiniz yok, demiş. Sonra ilk yedi dolaptan kitaplar alarak başlamış sorular sormaya. Büyük kardeş soruların tamamını bilmiş. Kitapların tamamı tıpla ilgiliymiş. Bunun üzerine Yunus Dede:

─Yavrum, sen doktor olmuşsun da haberin yok demiş.

İkinci gruptaki kitaplar da mimarlıkla ilgiliymiş. Ortanca kardeş de üçüncü gruptaki maliyeyle ilgili soruları…

Üç kardeş de farkında olmadan iyi bilir hale geldikleri bu alanlarda eğitime başlamış. Aradan yıllar geçmiş. Yunus Dede, dost yadigârı çocukları bir ziyaret edeyim, demiş. Büyük kardeşin yanına varınca ne görsün! Ünlü bir doktor olmuş. Akın akın hastalar geliyor. Biraz sohbetten sonra Yunus Dede gülerek:

─Evladım, hazineden ne haber, demiş

Büyük kardeş gülerek:

─Yunus Dede tedavi ettiğim hastaların sevinçleri ve duaları yanında hazinenin lafı mı olur, demiş.

Bu sefer mimar olan ortanca kardeşin yanına gitmiş, Yunus Dede. Ona da sormuş aynı soruyu. Mimar cevap vermiş neşeyle:

─Yunus Dede, ben yaptığım binalarla mutluluk hazinesini bulmuşum. Paranın lafı mı olur?

Son olarak küçük kardeşin yanına gitmiş Yunus Dede. Bakmış ki o da ülkenin maliye bakanı olmuş. Yunus Dede bir şey söylemeden cevap vermiş o da:

─Yunus Dede, koskoca ülkenin hazinesi benden soruluyor.

Üç kardeşi de böyle başarılı ve mutlu gören Yunus Dede, sevinçle evine dönmüş. Bir hafta sonra da üç kardeş, elini öpüp hayır duası almak için Yunus Dede'nin evine gelmişler. Üç tanınmış adamın geldiğini duyan halk, Yunus Dede'nin evinin önünde toplanmış. Misafirler halkı selamladıktan sonra, Yunus Dede girmiş söz meclisine. Az söylemiş, öz söylemiş. Birçok güzel söz söylemiş!

─Gözü gül şafaklarım, ey gönlü bayraklarım! Başarının ve hazinenin efendisi olmak için azmin ve bilginin kölesi olmak gerekir. Kitaplardaki ve kütüphanelerdeki bilgi hazineleri kucaklarını açmış sizleri bekliyor. Haydi, ne duruyorsunuz?

Bestami YAZGAN

TÜRK MİMARİSİNİN ZİRVESİ: MİMAR SİNAN

Toplumlar kendilerine özgü değerleri ve zevk anlayışlarını mimari eserler sayesinde bugünlere taşırlar. Tarihin derinliklerinden bugüne gelmeyi başarmış bu yapılar, bugün bile bütün canlılıklarıyla aramızda yaşamaktadır. Onlara dönemini yansıtan birer ayna olarak da bakabiliriz. Neden mi? Sorunun cevabı o yapıların şekillerinde, süslemelerinde, hatta süslemelerde kullandıkları renklerde gizlidir. Elbette bütün bu saydıklarımızın altında bazen ortak unsurlara da rastlayabiliriz. Bu ortak noktalar bazen de hep aynı mimarın imzasını gösterir bizlere. Yapıların şekilleri ve malzemeleri ne kadar değişirse değişsin mimarların anlayışlarını bir şekilde o eserlerde görmek mümkündür. Şimdi sizlere yalnızca Anadolu sınırları içinde değil, birçok farklı ülkede imzasına rastlayabileceğimiz bir Türk mimarını tanıtmak istiyorum. Pek tabii, ismini defalarca duydunuz onun: Mimar Sinan.

Yaşça bizden büyük olanlar, "Koca Sinan" olarak da söz ederler ondan. Onun ne kadar büyük bir mimar olduğunu anlatan bu sıfat elbette kolay kazanılmış olmamalı. Gelin, hep birlikte bu büyük Türk mimarını daha yakından tanıyalım.

Mimar Sinan, 1489 yılında Kayseri'ye bağlı Ağırnas köyünde doğar. Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman'ın padişahlık yaptığı bir dönemde yaşayan Mimar Sinan, Osmanlı ordularıyla birlikte birçok sefere katılmıştır. Mimar Sinan, buralarda gördüğü bütün eserleri büyük bir dikkatle incelemiş, fakat hiçbirini taklit etmeyip kendi tarzını oluşturmuş ve sanatını devamlı geliştirmiş ve yenilemiştir. Mimar Sinan, gittiği her yerde yaptığı mimari eserlerle çok kısa zamanda büyük bir ün kazanmış ve 1536 yılında saray başmimarlığına yükselmiştir. Onun yaptığı eserlerin başında İstanbul'daki Süleymaniye Camisi gelir. Kanuni Sultan Süleyman'ın adını taşıyan bu caminin yapımı yedi yıl sürmüştür. Büyük bir emekle ve bütçeyle yapılan bu cami Kanuni tarafından da çok beğenilmiştir. Öyle ki bu padişah açılış töreninde kendi bulunmasına rağmen camiyi Mimar Sinan'ın açmasını istemiştir.

Mimar Sinan'ın yapmış olduğu bir başka büyük eser de Edirne'de doksan yaşında yaptığı Selimiye Camisi'dir. Kendisinin "ustalık eserim" diye nitelendirdiği bu yapı, Osmanlı mimarisinin bütün özelliklerini barındırır. Özellikle geniş kubbesi ve yüksek minareleriyle Edirne'nin dışından bile onu görmek mümkündür. Selimiye'nin kubbesi, Ayasofya'nın kubbesinden daha yüksek ve derindir. 31,50 metre çapındaki kubbe, sekizgen şeklindeki gövde üzerine oturmuştur. (Üç kişi aynı anda birbirini görmeden şerefeye çıkabilmektedir.)Yalnızca bu şehirler mi? Elbette hayır. Kayseri, Manisa, Erzurum, Kütahya ve daha birçok Anadolu şehirlerinde onun mimari yapılarına rastlamak mümkündür. Bunların dışında Budapeşte, Şam, Sofya gibi birçok Avrupa şehrinde de onun adını yaşatan eserler yer almaktadır. Şimdi vereceğim sayı hayallerimizin sınırlarını biraz zorlayacak: Üç yüz altmış dokuz. Evet, bu sayı onun yapılarının toplamını karşılıyor. Bu sayının içinde birçok medrese, cami, mescit, kervansaray, han, hamam, köprü, suyolu kemerleri, saray ve köşkler var. İnsan düşmeden edemiyor. Teknolojinin günümüzdeki kadar ileri olmadığı bir asırda bu yapılar insan eliyle nasıl yapılmış acaba? Mimar Sinan'ın çok sayıdaki eserini inceleyenler, onun depreme karşı bilinen ve gereken tüm tedbirleri aldığını söylemektedirler. Bu tedbirlerden biri de yapıların temelinde kullanılan taban harcıdır. Sadece Mimar Sinan'ın eserlerinde gördüğümüz bu harç sayesinde

deprem dalgaları emilir, etkisiz hale gelir. Ayrıca Mimar Sinan, zeminin sağlamlaşması için kazıklarla toprağı sıkıştırmış, dayanak duvarları inşa etmiştir. Yapılanların çoğunun 400 yıl sonra bile ayakta duruyor, hatta kullanılıyor olması, bu yapıların taşıyıcı sistemlerine olduğu kadar temellerine de özen gösterilmiş olmasındandır.

Mimar Sinan'ı tanımlamak için yalnızca "mimarlık" kelimesi yeterli değil. Çünkü onun her yapısı aynı zamanda bir şehircilik anlayışının ürünü. Onun her eseri şehirlerin en doğru noktalarına yapılmıştır ve çevre düzenlenmesi açısından da neredeyse kusursuzdur. Birçok yerli ve yabancı mimar da Sinan'ın yaptıklarına karşı hayranlıklarını dile getirmiştir. Edirne'deki Selimiye Camisi'nin yapımı sırasında onun doksan yaşında olduğu gerçeği onun bir başka yönünü de kanıtlıyor. Evet, Mimar Sinan her anlamda mesleğine tutkuyla bağlı bir mimardı. Bu kadar çok eseri sabır ve titizlikle tamamlamış olması da bunun en önemli kanıtı. Unutulmaması gereken bir başka nokta da onun birlikte çalıştığı kişiler. Bu yapıların taş işçileri, doğramacıları ve hattatları da işlerinde en iyi olmalılar ki yapılar her anlamda bu kadar mükemmel olabilsin. Elbette Mimar Sinan'ın çalışma arkadaşları da onun her eseriyle birlikte hatırlanmayı hak ediyor.

Tam doksan dokuz yıl yaşayan ve 1588 yılında hayata gözlerini kapayan Mimar Sinan, adını tarihin sayfalarına koyu harflerle yazdırdı. Yarınlar için bir şeyler yapmak isteyenlere onun hayatı ve eserleri en iyi örnek olsa gerektir. Öyle ki tarihe ve millî değerlerimize her fırsatta sahip çıkan Mustafa Kemal Atatürk, Mimar Sinan'la ilgili bilimsel araştırmaların başlatılmasını ve onun bir heykelinin yapılmasını istemiştir. Mimar Sinan her yaptığı binada bir ötekinin üstüne çıkmayı denemiş ve ustalığını her zaman ilerletmeye çalışmış bir mimardı.

1982 yılında İstanbul'daki Devlet Güzel Sanatlar Akademisi merkez olmak üzere oluşturulan üniversiteye onun adı verilmiştir.

Komisyon

EK-5: Canberra Başarı Testi

SORULAR

1. Metinde tanıtılan Canberra (Kanberra) hangi ülkenin başkentidir?

A) Amerika Birleşik Devletleri B) Avustralya C) Avusturya D)Almanya

2. Metinde ülkeye özgü hangi hayvandan söz edilmektedir?

A) koala B) koyun C) kanguru D) kelebek

3. "Bu ülkenin askerlerine 'Anzak' denilmektedir. Anzaklar …… sırasında İngiltere tarafında Türk ordusuna karşı savaşmıştır."

Yukarıdaki parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Malazgirt Zaferi B) Sakarya Meydan Muharebesi C) Talas Savaşı D) Çanakkale Savaşı

4. Yazar, metinde anlatıldığı kadarıyla Canberra (Kanberra)da aşağıdakilerden hangisini görmemiştir?

A) okul B) park C) müze D) çiftlik

5. Yabancı bir ülkede Atatürk adına park yapılması aşağıdakilerden hangisi ile ilgili olamaz?

A) Atatürk'ün barışçıl bir devlet adamı olması

B) Atatürk'ün insancıl politikası

C) Atatürk'ün Anzaklara hitaben konuşma yapması

D) Savaşlarda Türklerin Anzakları yenmesi

6. Aşağıdakilerden hangisi Canberra (Kanberra) ile ilgili olumsuz bir özellik olarak verilmiştir?

A) İnsanların övünecek bir atalarının olmaması

B) Kentte trafik kazasının olmaması

C) Kentte hava kirliliğinin olmaması

D) İnsanların uyumlu olması

7. Yerlilerin dilinden alınan Canberra (Kanberra) sözcüğü ne anlama gelmektedir?

A) haritanın yırtılan yeri
B) kabilelerin birleştiği, buluştuğu nokta
C) fiskiyeden fışkıran su
D) çiftlikteki aç kangurular

8. "Parktaki dev fıskiye …… anısına yapılmış." cümlesindeki boş bırakılan metne göre aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

A) Çanakkale'deki Türk sınırından koparılıp getirilmiş küflü paslı bir tutam dikenli tel
B) Kaptan Kuk'un Avustralya kıtasına çıkışının iki yüzüncü yılı
C) Türklere esir düşmüş bir Anzak askerinin
D) Atatürk döneminin İçişleri Bakanı Şükrü Kaya

9. Merinos koyun türü Avustralya'ya hangi ülkeden gönderilmiştir?

A) İngiltere B) İskoçya C) İrlanda D) Türkiye

10. Bu metinle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Türkiye'de Avustralyalı askerlerin mezarları bulunmaktadır.
B) Avustralya İngilizcesinde en çok kullanılan sözcük 'ye (evet)' sözcüğüdür.
C) Metinde anlatılanlar hayal ürünü (kurgu)dur.
D) Metinde gezilip görülen bir yer ile ilgili izlenimler anlatılmıştır.

11. Yazarın gezip gördüğü yerlerle özdeş; fakat Trabzon konulu bir yazı kaleme alsanız aşağıdaki yerlerin hangisinden söz etmeniz gerekmez?

A) Hükümet Konağı B) Atatürk Parkı C) Ayasofya Müzesi D) Kayabaşı Yaylası

12. Dinlediğiniz metin genişletilmek istense aşağıdaki bilgilerden hangisi metin içinde yer alabilir?

A) Kent planı yarışmasını kimin kazandığı
B) İşsizlik sorunu
C) Müze ve anıtların çokluğu
D) Atatürk'ün Anzaklara hitaben yaptığı konuşma

EK-6: Koku Başarı Testi

SORULAR

1. Metne göre zengin adamın en sevdiği şey ne imiş?

A) ağaç B) çiçek C) para D) yeşillik

2. Aşağıdakilerden hangisi zengin adama ait özelliklerden değildir?

A) Yalnız yaşamaktadır.

B) Bahçeli bir evde yaşamaktadır.

C) En sevdiği bitki çiçektir.

D) Mücevherlere kıymet vermektedir.

3. Zengin adam kendisine gönderilen çiçeğe ne ad vermiştir?

A) flora B) karanfil C) zambak D) papatya

4. Aşağıdakilerden hangisi metinde geçen deyimlerden değildir?

A) üstün tutmak B) içi titremek C) bağrına basmak d) etekleri tutuşmak

5. Aşağıdakilerden hangisi metindeki çocuğun özelliklerinden değildir?

A) donuk mavi gözlü B) sarı saçlı c) uzun boylu d) saz benizli

6. Aşağıdakilerden hangisi floranın özelliklerinden değildir?

A) Çok güzel ve göz alıcı renklere sahip bir çiçek olması

B) Çok güzel kokan bir çiçek olması

C) Ufak papatyalara benzeyen bir çiçek olması

D) Zengin adamın tüm çiçeklerin içinde en sevdiği çiçek olması

7. Metinde geçen aşağıdaki söz öbeklerinin hangisinde acıma anlamı yoktur?

A) Zavallı flora B) Ne oldu sana C) Yavrum ben geldim D) Doya doya bak

8. "Flora, gözleri görmeyen bedbaht çocuğa acıyormuş." cümlesindeki altı çizili sözcüğün eşanlamlısı aşağıdakilerden hangisidir?

A) öksüz B) talihsiz C) fakir D) başarısız

9. Bu metne verebileceğimiz en uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kıskanç Çiçekler B) Küçük Evin Bahçesi C) Kaybolan Koku D) Hasta Çocuk ve Doktor

10. Bu metinden çıkarılabilecek ders aşağıdakilerden hangisidir?

A) Başkalarının mutluluğu için kendini feda edenler ölümsüzleşir.

B) Deprem, sel, yangın gibi doğal afetler karşısında soğukkanlı davranmalıyız.

C) Doğayı sev, yeşili koru.

D) Güneş girmeyen eve doktor girer.

11. Aşağıdakilerden hangisi metnin kahramanı olan çiçeğin özverili davranışına özdeş gösterilebilir?

A) Yılbaşı ikramiyesi kazanan birinin mahallesine okul yaptırması

B) Anadolu Lisesi sınavını kazanan bir öğrenciye bir işadamının burs vermesi

C) Bir annenin kaybettiği çocuğunun organlarını hasta bir çocuğa bağışlaması

D) Bir doktorun tedavi ettiği hastalarından muayene ücreti almaması

12. Aşağıdakilerden hangisi bu metnin devamı olamaz?

A) Çocuğun bütün çiçekleri ilaç sanayisinde kullanması

B) Çocuğun başarılı bir göz hastalıkları uzmanı olması

C) Çocuğun bitkisel ilaçlar üreten bir firmada uzman olması

D) Çocuğun hayatını kurtaran çiçeğin resmini odasının başköşesine asması.

Ek-7: Kitap Başarı Testi

SORULAR

1. Metnin kahramanlarından Ahmet Efendi'nin mesleği aşağıdakilerden hangisidir?

A) doktorluk B) mimarlık C) maliyecilik D) esnaflık

2. Metne göre "Malı sahibi korur; bilgi ise ……." cümlesindeki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) korur B) parasını C) sahibini d) mülkünü

3. "Ahmet Efendi göçüp gitmiş yalan dünyadan." cümlesinde altı çizili sözcüğün taşıdığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır?

A) Çok sevdiği arkadaşının ailesi Bursa'ya göçmüş.

B) Yayla göçleri bu sene erken başladı.

C) Yükseklerdeki kayalar fırtınada yola göçüyor.

D) Atatürk, 1938 yılında sonsuzluk ülkesine göçtü.

4. Metinde geçen aşağıdaki cümlelerin hangisinde abartma söz konusudur?

A) Zaman sel gibi akar, seni de önüne katar.

B) Bütün kitapları sayfa sayfa incelemişler.

C) Size fazla bir mal mülk bırakamadığım için üzgünüm.

D) Çocukları babalarının ölümüne çok üzülmüş.

5. Metinde geçen aşağıdaki cümlelerin hangisi hitap (seslenme) cümlesi olamaz?

A) Gözü gül şafaklarım, ey gönlü bayraklarım!

B) Evlatlarım! Benim bu hastalıktan kurtulmam çok zor.

C) Sen yas tutuyorsun diye zaman da durmaz ya!

D) Şifreyi bulduk canlar!

6. Dinlediğiniz metinde en çok tekrar edilen sayı aşağıdakilerden hangisidir?

A) 1 B) 3 C) 7 D) 21

7. Aşağıdakilerden hangisi metnin kahramanlarından biri değildir?

A) Ahmet Efendi B) Yunus Dede C) Mal Müdürü D) Ahmet Efendi'nin Oğulları

8. Dinlediğiniz metne konulabilecek en uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?

A) Babalar ve Oğullar B) Yetim Kalan Çocuklar

C) Kitap Ahmet'in Şifresi D) Yunus Dede'nin Gezileri

9. Aşağıdakilerden hangisi metinden çıkarılabilecek bir ders olamaz?

A) Başarıya ulaşmak için bir rehberimiz olmalıdır.

B) Çok okuyan değil çok gezen bilir.

C) İyi bir meslek edinebilmek için kitap okumalıyız.
D) Bilgi okuyarak kazandığımız en büyük gücümüzdür.

10. Dinlediğiniz metin aşağıdakilerin hangisi ile devam ettirilemez?
A) Maliye bakanı olan kardeşin bütçeden eğitime fazla pay ayrılmasına karşı çıkması
B) Ahmet Efendi'nin çocuklarının dünyada ün kazanması
C) Doktor olan kardeşin kendi çocuklarına da kitap sevgisi kazandırması
D) Mimar olan kardeşin ülkede pek çok kütüphane yaptırması

"Yaşadığımız çağa bilgi çağı diyenlere hak vermemek mümkün değil. Her geçen gün değişik bilim dallarındaki gelişmelerle var olan bilgilere yenileri ekleniyor, yani herkesin her alana hâkim olmasına imkân yok. Bu sebeple bir alanda derinleşerek uzmanlaşma fikri bana son derece mantıklı geliyor."
11. Yukarıdaki paragrafta dile getirilen düşünce aşağıdakilerden hangisi ile uygunluk gösterir?
A) Ahmet Efendi'nin Yunus Dede'nin öğütlerine kulak vermesi
B) Ahmet Efendi'nin oğullarının bıkıp usanmadan şifreyi bulmaya çalışmaları
C) Ahmet Efendi'nin oğullarının her birinin farklı mesleklere yönelmesi
D) Ahmet Efendi'nin oğullarının karar verirken fikir alış-verişinde bulunmaları

12. Metinden çıkarılacak ders göz önüne alınırsa aşağıdakilerden hangisi metinde yer alabilir?
A) Profesör olduktan sonra kitaplarını satışa çıkaran bir öğretim üyesi
B) En değerli hediyesinin kitap seti olduğunu söyleyen bir çocuk
C) Futbol sevdası yüzünden okulu bırakan biri
D) Her gün matematik yaprak testleri çözen biri

EK-8: Mimar Başarı Testi

SORULAR

1. Dinlediğiniz metne göre yaşça büyük olanlar Mimar Sinan'a ne diye hitap ederlermiş?
A) Baba Sinan B) Koca Sinan c) Dede Sinan d) Sinan Ağa

2. Mimar Sinan nerede dünyaya gelmiştir?

A) Kütahya-Domaniç

B) Bolu-Mengen

C) Kayseri-Ağırnas

D) Kastamonu-Taşköprü

3. Mimar Sinan hangi padişahların döneminde yaşamıştır?

A) Kanuni-Yavuz B) Fatih-Kanuni C) Yavuz-Çelebi Mehmet D) I.Murat-II. Mehmet

4. Mimar Sinan'ın "ustalık eserim" diye nitelendirdiği yapı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Süleymaniye Camii B) Ahi Evran Camii C) Selimiye Camii D) Lalapaşa Camii

5. Metne göre aşağıdaki Avrupa kentlerinin hangisinde Mimar Sinan'ın eserlerine rastlamak mümkündür?

A) Budapeşte B) Berlin C) Paris D) Roma

6. Mimar Sinan'ın eserlerinin toplam sayısı kaçtır?

A) 369 b) 360 C) 963 D) 969

7. Aşağıdakilerden hangisi Mimar Sinan'a ait eserlerden biri değildir?

A) medreseler B) kervansaraylar C) suyolu kemerleri D) imarethaneler

8. Aşağıdakilerden hangisi Mimar Sinan'ın depreme dayanıklılık için aldığı tedbirlerden biridir?

A) tavan boyası B) tavan arası C) taban harcı d) taban cilası

9. Mimar Sinan'ın başarısında taş işçileri, doğramacılar ve hattatların katkısı vardır." sözünden hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Başarılı olmak için işçi ücretlerini artırmalıyız.

B) Büyük başarıların temelinde takım ruhu vardır.

C) El emeği teşekkürle ödenmez.

D) Mimar Sinan işçileriyle şakalaşmaktan hoşlanmaktadır.

10. Mimar Sinan'ı günümüze taşıyan hangi özelliğidir?

A) Birçok Avrupa kentini gezmiş olması

B) Çok çalışkan olması

C) Sarayın baş mimarı olması

D) Yapılarındaki estetik ve özgünlük

11. Aşağıdakilerden hangisi Mimar Sinan'ın bugünün gençlerine vereceği öğütlerden biri olamaz?

A) İşleyen demir ışıldar.

B) Bir elin nesi var, iki elin sesi var.

C) Karga bülbülü taklit edeyim derken ötmeyi unutmuş.

D) Bakaran bağ, bakmazsan dağ olur.

12. Gökdelen inşa eden bir mimar, aşağıdaki bilim dallarının hangisinden faydalanır?

A) Matematik B) Zooloji (Hayvanbilimi) C) Astroloji (Yıldız Bilimi)

D) Astronomi(Gökbilimi)

EK-9: Deney Grubu Ders Planı 1

Uygulanan Aktif Öğrenme Tekniğinin Adı:	Kartopu
Ders:	Türkçe
Sınıf:	6
Süre:	80’
Temel Beceriler:	Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme, iletişim kurma
Temel Dil Becerisi:	Dinleme
Amaç: 1	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar: 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler. 2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler. 3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır. 4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	
Amaç: 2	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme
Kazanımlar: 12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir. 17. İpuçlarından hareketle dinlediklerine/izlediklerine yönelik tahminlerde bulunur. 18. Dinlediklerinin/izlediklerinin öncesi ve/veya sonrasına ilişkin kurgular yapar. 19. Dinlediklerinin/izlediklerinin adı/başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar. 20. Dinlediği/izlediği metne farklı başlıklar bulur.	
Amaç: 5	Etkili Dinleme/İzleme Alışkanlığı Kazanma
Kazanımlar: 1. Yaşına ve seviyesine uygun sanat ve bilim etkinliklerine dinleyici/izleyici olarak katılır. 2. Şiir, öykü ve masal dinletilerine katılır. 3. Çok yönlü iletişim araçlarındaki yayınlardan ilgi, istek ve gereksinimlerine uygun olanları izler.	
Materyaller:	Dinleme metni, (Koca Dev İle Peri Kızı), çalışma kâğıdı (bk. Ek-11)

Dinleme Yöntemi:	Not alarak dinleme.

Süreç

Öğretmen, sınıfa masal kitapları ve kasetleri ile gelerek öğrencilerin dikkatini çekmiştir. Aşağıdaki soruları yönelterek öğrencileri metne hazırlamıştır:

1.Masal deyince aklınıza ne geliyor?

2.Hiç Keloğlan masalı ya da dev masalı dinlediniz mi?

3.Büyüklerinizden dinlediğiniz masallardan bahseder misiniz?

Masal okumadan önce öğrencilere konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinleme (D/İ.1. 1), başkalarını rahatsız etmeme (D/İ.1. 2), dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alma (D/İ.1. 3) gibi dinleme/izleme kuralları hakkında bilgi verilmiştir.

Öğretmen öğrencilerden "dev, Kafdağı, peri kızı, iyilik büyüsü" kelime ve kelime gruplarının çağrışımlarını söylemelerini istemiştir.

Öğretmen dinleme çalışması öncesinde öğrencileri çevre şartlarının elverdiği ölçüde konferans, panel, şiir dinletisi ve tiyatro gibi bilim-sanat etkinliklerine katılmaya özendirmiştir. (D/İ.5. 1), (D/İ.5. 2). "Televizyon, radyo, internet gibi kitle iletişim araçlarında hangi yayınları veya siteleri niçin takip ediyorsunuz?" gibi sorularla öğrencileri ilgi, istek ve gereksinimlerine uygun olanları izlemeye yönlendirmiştir. (D/İ. 5. 3)

Öğretmen öğrencilere metni not alarak dinleme yöntemine uygun biçimde dinleyeceklerini (D/İ.1. 4), dinleme sırasında olaylarla ilgili ayrıntılara dikkat etmelerini söylemiştir

"Koca Dev İle Peri Kızı" adlı metin başlığı söylenmeden öğretmen tarafından sesli okuma yöntemiyle okunmuştur. Öğrenciler dinleme etkinliğini not alarak gerçekleştirmiştir.

Kartopu Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni

KOCA DEV İLE PERİ KIZI

Bir zamanlar Kafdağı'nın ardında kocaman bir dev yaşarmış. Boyu o kadar uzunmuş ki minareler onun yanında hiç kalırmış. Elleri kürek gibi geniş, gözleri otomobil farları gibi iriymiş. Su kuyusunu andıran çizmelerine, ayakları zor sığarmış. Pazıları çelik gibi kuvvetli, kafatası beton bir gülle gibi dirençliymiş.

İnsanların çoğu, böyle bir güce sahip olabilmek için belki de bütün servetlerini ortaya koyarlar. Oysa bizim dev, güçlü kuvvetli o iri gövdesinden yakınır dururmuş. Ne yatak bulabilirmiş yatmaya ne de bir mağara bulabilirmiş sığınmaya. Karnını doyurabilmesi ise ayrı bir dertmiş. Her öğünde, iki sığır az gelirmiş. Ama devin asıl yakınması bundan değilmiş.

İri gövdesini ve kocaman başını çok çirkin bulur, herkesin kendisinden nefret ettiğini düşünürmüş. "Allah'ım, ben ne çirkin ve korkunç bir yaratığım." diye üzülür dururmuş. Aslına bakılırsa bu düşünceler onun iyi yürekli oluşundan kaynaklanıyormuş. Dağın çevresini saran rengârenk çiçeklere o kadar saygı duyarmış ki kocaman ayaklarıyla çiğneyeceğim diye ödü koparmış. Parmaklarının ucuna basa basa yürümek zorunda kalırmış. Sadece çiçekleri incitmekten mi korkarmış? Hayır… Kurbağalar, balıklar, sinekler, karıncalar ve daha bir yığın küçük yaratık.

Bunları düşündükçe huzuru kaçar, koca gövdesinden nefret edermiş. "Ne olur ben de diğer insanlar gibi küçücük olsaydım. O zaman ne çiçeklere basardım ne de kurbağaları ezerdim."diye geçirirmiş içinden.

Bizim koca dev, yine bir gün sırtını dağa verip derin derin düşünürken tepedeki bir kulübe dikkatini çekmiş. Kalkmış, oraya kadar yürümüş. Meğer bu kulübe, bir peri kızına aitmiş. Koca dev, kulübenin çevresinde ürkek ürkek dolaşırken peri kızı onu görüp içeri davet etmiş. Kızın önünde, altında ateş yanan koca bir kazan duruyormuş. Peri kızı, hem deve karşı gülümsüyor hem de elindeki kepçeyle kazanı karıştırıyormuş. Dev, meraklanarak sormuş:

─ O kazanda karıştırdığın şey nedir?

─İyilik büyüsü yapıyorum, demiş kız.

─Ne işe yarar bu?

─Yardıma ihtiyacı olanlara bundan bir yudum veririm, bütün dilekleri yerine gelir.

Dev, az kalsın sevincinden dilini yutacakmış.

─Bir yudum da bana verir misin, demiş.

─Elbet veririm. Ama onu ne amaçla kullanacağını bilmem gerek.

─O halde söyleyeyim. Bu koca ve çirkin gövdeden kurtulup küçük bir dev olmak istiyorum.

Çünkü kendimden nefret ediyorum. Bir yudum iyilik büyüsü alabilmek için niçin küçülmek istediğini peri kızına uzun uzun anlatmış. Ama peri kızı, devin ileri sürdüğü bahanelerin hiçbirini akıllıca bulmamış: ─Çok yanılıyorsun dev kardeş, demiş. Her şeyden önce, hiçbir varlık çirkin değildir. Sen de çirkin değilsin. Çünkü altın gibi bir kalbin var. Üstelik sen, çoğu insanın sahip olamadığı bir güce sahipsin. Eğer bu gücünle, senden küçük yaratıklara yardım edersen, onların seni ne kadar sevdiklerini göreceksin. Hayattan zevk alacaksın ve bu gövdeyle yaşamayı seveceksin. Peri kızı ne kadar dil döktüyse de devi ikna edememiş. Sonunda bir yudum "iyilik büyüsü" vermeye razı olmuş ama bir şart koşmuş: ─Sana bu iyilik büyüsünü veriyorum, fakat karşı dağın yamacına geçmeden içmeyeceksin. Ayrıca, yolda işittiğin her sese kulak verip onunla ilgileneceksin. Koca dev, peri kızına söz verip ayrılmış. Metnin bu bölümünde okuma sonlandırılmıştır. Öğretmen her öğrenciden metnin sonuç bölümünü tahmin etmesini istemiştir (D / İ. 2. 17/ 18).Kartopu tekniği uygulama esnasında dört aşamalı olarak tasarlanmıştır. İlk aşamada her öğrenci önce kendi tahminini yazmış, sonra yanındaki arkadaşıyla tahminini paylaşmıştır. Tahmin halkasındaki üye sayısı üçüncü aşamada dörde, son aşamada altıya çıkmıştır. Sonuç olarak sınıf mevcudu yirmi olduğu için altışar kişilik iki grup ile yedi kişiden oluşan bir grup olmak üzere sınıf üç gruba bölünmüştür. Gruplar kendi arasında görev dağılımını yapmıştır. (Başkan, yazman, sözcü... vs.) Her grup kendine birer isim belirlemiştir. Gruplara tahminlerini paylaşmaları ve etkileşimde bulunmaları için süre verilmiştir. Öğretmen gruplara birer çalışma kâğıdı dağıtmıştır. Her grup, üyelerinin onayını almış nihai tahmin metnini çalışma kâğıdındaki ilgili bölüme yazmıştır. (bk. Ek-11 1.Etkinlik) Grup sözcüleri gruplarının tahmin metnini sınıfa okumuştur. Öğretmen metnin asıl sonuç bölümünü sesli olarak okumuştur. Asıl metne en yakın tahmini yapan grup öğrencilerin de kanaatlerine başvurularak etkinliğin birincisi seçilmiştir. Öğretmen öğrencilerden çalışma kâğıdındaki ikinci etkinliği yapmalarını istemiştir. (D / İ. 2. 20) (bk. Ek-11 2.Etkinlik) Öğretmen metnin başlığını okumuştur. Öğrencilere başlık ile metinde anlatılanlar ve öğrencilerin kendi tahminleri arasında bir ilişki olup olmadığını sormuştur. Asıl başlığa en yakın tahmini yapan grup etkinliğin birincisi seçilmiştir.	
Değerlendirme:	Çalışma kâğıdı kullanılmıştır.

EK-10: Kartopu Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metninin Sonuç Bölümü

Elindeki büyü şişesini sımsıkı tutuyormuş. Fundalıkların arasında, kocaman adımlarla ilerlerken kulağına bir arı vızıltısı gelmiş. Durup dinlemiş. Küçük bir arının kendisine yalvardığını görmüş. "Dev kardeş, ne olursun bizi kurtar. Kovanımızı bu ağaca kurmuştuk. Dün gece çıkan fırtına onu yerle bir etti. Kovanın ağzı toprağa yapıştı. Kraliçemizle diğer kardeşlerim içeride hapis kaldılar."

Kendinden yardım istenmesi devin hoşuna gitmiş. Kocaman ağacı, parmağının ucuyla şöyle bir doğrultup yerine dikivermiş. Arılar sevinçten kanat çırpıp en güzel bal peteğini ona ikram etmişler. Bir taraftan da "Teşekkürler dev kardeş, sen olmasan biz ne yapardık?" diye onu övmüşler.

Koca dev, vadinin ortasına geldiğinde başka bir ses duymuş. Bir kuş sesiymiş bu. Eğilip bakmış. Küçük bir kırlangıç, yerdeki yavrusunun başucundan ona sesleniyormuş:

─Oh iyi yürekli dev, çok şükür geldin… Bütün gün yolunu bekledim. Yavrum yuvadan düştü. O kadar ufak ki uçmayı beceremiyor. Yerine koyar mısın? Bunu senden başka kimse yapamaz.

Kırlangıcın sözleri, devi o kadar gururlandırmış ki böyle bir vücuda sahip olduğuna sevinmeye başlamış. Yavru kuşu kaptığı gibi ağacın tepesindeki yuvaya bırakıvermiş.

Koca dev, yavaş yavaş yanıldığını anlamaya başlamış. Kuşların ve diğer hayvanların kendisinden nefret ettiğinin doğru olmadığını fark etmiş. Ayaklarının dibine baktığında, çiçeklerin bile kendisine gülümsediğini görmüş. Doğrusu hiçbiri, devin kocaman ayaklarından korkmuyormuş.

Koca devin işittiği son ses, bir dereden geliyormuş. Su zambaklarının yalvaran bakışlarını görmüş. Çünkü derenin ortasına düşen koca bir kaya suyun akmasını engelliyor ve zambakların rengini solduruyormuş. Dev, koca kayayı bir çakıl taşı gibi tutup kenara fırlatıvermiş. Zambakların teşekkürü ona yetmiş. "Küçük bir dev olsaydım, bunların hiçbirini beceremezdim. Demek ki Tanrı'nın yarattığı hiçbir vücut anlamsız değil. Küçük peri kızı çok haklıymış." demiş kendi kendine.

Daha sonra da elindeki büyü şişesini çalılıkların içerisine doğru fırlatmış. Artık hiçbir şikâyeti kalmamış. Mutlu bir hayat sürmeye başlamış.

Üzeyir GÜNDÜZ

Ek-11: Kartopu Tekniği Çalışma Kâğıdı

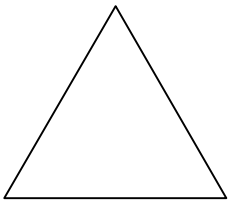
1. İşte Bizim Tahminimiz:

(Metnin sonuç bölümünü tahminlerimizden hareketle yazıyoruz.)

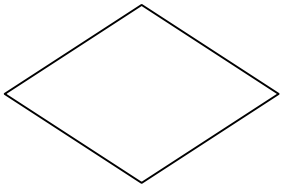
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Dinlediğimiz metne farklı başlıklar bulalım.

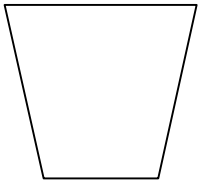
Tek Kelime

Cümle

Söz Dizisi

Ek-12: Kartopu Tekniğinde Grupların Tahmin Metinleri

(Yıldızlar Grubu)

Dev peri kızının şartını kabul etti ve karşı dağın yamacına geçti ve iyilik iksirini içti. Yolda yürürken biri ona seslendi. Dev "efendim" dedi. Seslenen kişi: "Bana yardım edebilir misin?" dedi. Dev: "Elbette yardım ederim"
-Neredesin?
-Şurada çayırların arasında.
-Hemen geliyorum.
-Tamam.

Dev hemen çayırların arkasına gitti, bir de ne görsün sakatlanmış bir serçe!Dev hemen serçeye yardım etti.Dev yoluna koyuldu.Yürüdü, yürüdü ve bir ses daha duydu.Dev yine "Efendim!" dedi.
Seslenen kişi: "Bir dakika gelir misin?" dedi.
Dev: "Tabii gelirim."dedi.
-Neredesin?
- Burada sazların arasında.
-Hemen geliyorum.
-Tamam.
Dev ilk önce gitmek istememiş, sonra peri kızının dedikleri aklına gelmiş ve hemen yardıma koşmuş. Git git bitmiyormuş yol ve sonunda sazlıkların arkasına ulaşmış. Bir de ne görsün onun gibi güzel alımlı bir dev! Koca dev dişi deve yardım etti ve ona adını sordu. Devin adı Güllü'ymüş. Dev, Güllü'ye evlenme teklif etmiş, Güllü de kabul etmiş ve mutlu mesut yaşamışlar.

(Efsane Grubu)

Yolda işittiğin her sese kulak verip önce yardım edeceksin demiş ve devi bırakmış. Yolda giderken bir çakal görmüş. Çakalın ayağından kanlar akıyormuş ve yanına gitmiş.

-Çakal kardeş ne oldu?

-Ayağım kapana kısıldı. Lütfen yardım et.

-Tabiî ki ne demek…

Dev çakalın ayağını bir bezle sarıp ona dinlenmesini söylemiş.

Dev yola devam etmiş. Bir de ne görsün bir tavşan su içerken göle düşmüş. Çırpınıyormuş… Dev hemen gidip:

-Tavşan kardeş ne oldu?

-Göle düştüm lütfen bana yardım et.

-Tabii ki neden olmasın, elimi tut seni yukarıya çekeyim. Tavşanı gölden çıkarmış.

Tavşan:

-Teşekkür ederim diyerek ayrılmış.

Devin az yolu kalmış. Önüne yaşlı bir kadın çıkmış. Kadın hastaymış. Kadın deve demiş ki:

-Bana yardım et.

Dev:

-Ederim ne demek…

Yaşlı kadını derenin öbür yanına geçirmiş. Yaşlı kadın teşekkür ederek ayrılmış. Dev devam etmiş.

Dev giderken yolda bir fare görmüş. Fare de dev kadar büyük olmak istiyormuş. Dev fareye:

-İnan ki ben de küçük olmak istiyorum; fakat minik fare sen bu halinle de çok tatlısın.

Fare:

-Ben de senin gibi büyük olmak istiyorum.

-Sana bir şişe vereceğim. Bu şişedeki iksiri içersen dileğin yerine gelir.

-Peki, sen ne yapacaksın dev kardeş.

-Ben küçülmek istemiyorum halimden memnunum demiş ve ayrılmış.

(Fikirci Çocuklar Grubu)

Karşı dağın yamacına giderken bazı insanlar görür, bir yere gizlenip onları dinler. Adamların kendinden çok zor durumda olduğunu anlar, düşünmeye başlar. Onların bu iksire kendisinin daha çok ihtiyacı olduğunu anlar. Sonra insanlara iksiri verir ve insanlar ona çok teşekkür eder. Sonra yeniden peri kızını yanına gidip tekrar iksir ister.

Peri kızı şöyle der:

Herkes kendi gibi olmalıdır hiç kimse çirkin değildir demiş ve devi ikna etmiş. Dev peri kızının söylediklerine hak vererek yaşadığı yerin yolunu tutmuş.

Ek-13: Deney Grubu Ders Planı 2

Aktif Öğrenme Tekniğinin Adı:	Sandviç
Sınıf	6
Ders	Türkçe
Süre	80’
Temel Beceriler	Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme, iletişim kurma
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç: 1	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar: 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler. 2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler. 3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır. 4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	
Amaç 2	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme
Kazanımlar: 1. Dinlenenin/izlenenin bağlamından hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamlarını çıkarır. 2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar sözcükleri fark eder. 3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.	

<table>
<tr><td colspan="2">4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana düşüncesini/ana duygusunu belirler.
5. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki yardımcı düşünceleri/duyguları belirler.
6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.
12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir</td></tr>
<tr><td>Amaç 5</td><td>Etkili Dinleme/İzleme Alışkanlığı Kazanma</td></tr>
<tr><td colspan="2">Kazanımlar
1. Yaşına ve seviyesine uygun sanat ve bilim etkinliklerine dinleyici/izleyici olarak katılır.
2. Şiir, öykü ve masal dinletilerine katılır.
3. Çok yönlü iletişim araçlarındaki yayınlardan ilgi, istek ve gereksinimlerine uygun olanları izler.
4. Kaset, CD, film vb. kaynaklardan kişisel arşiv oluşturur.</td></tr>
<tr><td>Materyaller:</td><td>Dinleme metni (Dört Dakika İçin Olsa Okuyabilmek), çalışma kâğıdı, karton kâğıt</td></tr>
<tr><td>Dinleme Yöntemi:</td><td>Not alarak dinleme, seçici dinleme</td></tr>
<tr><td colspan="2">Süreç
Öğretmen öğrencilere şu soruları sorarak öğrencilerin dikkatini çekmiştir:
1. Şu an çantanızda bulunan okuduğunuz bir kitap var mı? Kitabın adı ne?
2. Bir kitabı ortalama kaç günde bitiriyorsunuz?
3. Akçaabat Halk Kütüphanesini ziyaret ettiniz mi? Kütüphaneden ödünç kitap aldınız mı?
4. “Kitap en iyi arkadaştır.” sözünü doğru buluyor musunuz? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

Öğretmen aşağıdaki şiiri okumuştur:
“Dünyaya geldiğim anda
Yürüdüm aynı zamanda
İki kapılı bir handa
Yürüyorum gündüz gece”</td></tr>
</table>

Öğrenciler bu şiiri türkü olarak dinlediklerini ve şiirin Âşık Veysel'e ait olduğunu söylemiştir. Bazı öğrenciler Veysel'in görme engelli olduğunu belirtmiştir. Öğretmen Beethoven'in bir eserinden küçük bir bölümü CD'den dinletmiş ve öğrencilere bu müziği beğenip beğenmediklerini sormuştur. Müziği çok beğendiklerini söyleyen öğrencilere öğretmen bu sanatçının işitme engelli olduğunu söylemiştir. Öğretmen yörede düzenlenen müzik programlarına, şiir dinletilerine, masal okuma yarışmalarına katılmalarını, sevdikleri sanatçıların şiirlerini ya da müziklerini CD'ye çekip bu şekilde arşiv oluşturabileceklerini söylemiştir. (D/İ 5 1.2.4)Öğretmen şiir için internet ortamındaki bazı siteleri, kültür ve sanat programları için özellikle TRT 2 kanalını takip etmelerini tavsiye etmiştir. (D/İ.5. 3)

Öğretmen birazdan kendilerine dinletilecek metni konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinlemelerini(D/İ.1. 1),başkalarını rahatsız etmeden dinlemelerini(D/İ.1. 2),dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almalarını(D/İ.1. 3) ve bu etkinlikte seçici dinleme ve not alarak dinleme yöntemini kullanacaklarını söylemiştir. (D/İ.1. 4)

Öğretmen, öğrencilere metni dinlerken aşağıdaki hususlara dikkat etmesini hatırlatmıştır:

1. Anlamı bilinmeyen sözcükler
2. Metnin anahtar sözcükleri
3. Metnin konusu
4. Metnin ana düşüncesi
5. Metnin yardımcı düşünceleri
6. Metin elementleri (olay, yer, zaman, şahıs ve varlık kadrosu)

Dinleme metni öğretmen tarafından sesli okuma yöntemiyle okunmuştur. Öğrenciler; sözcükler, anahtar sözcükler, konu, ana düşünce ve yardımcı düşünce ve metin elementleri ile ilgili notlar almıştır. Öğretmen, öğrencilere dinledikleri metinde geçen anlamını bilmedikleri sözcüklerin anlamını tahmin etmelerini daha sonra bu sözcükleri birer cümlede kullanacaklarını söylemiştir. Öğrenciler bu çalışmanın grupça yapılacağını bilmediği için başarılı olmak için azami gayret göstermişlerdir.

İkinci aşamada her öğrenci sıra arkadaşıyla grup oluşturmuştur. Alınan notlar karşılıklı olarak gözden geçirilmiştir. Grubun kararı doğrultusunda düzeltmeler, eklemeler, çıkartmalar yapılmıştır. İki kişilik gruplar daha sonra altıya çıkarılmıştır. Her grup kendisine bir başkan seçmiş ve bir isim belirlemiştir. Gruplar rastgele oluştuğu için öğrencilerin hoşlanmadığı öğrencilerle bir gruba toplanması söz konusu olmuştur. Öğretmenin uyarısıyla grup başarısına dikkat çekilmiş ve öğrencilerin ister istemez işbirliği yaptığı müşahede edilmiştir. Altışar kişilik iki grup ile yedi kişiden oluşan toplam üç grup içinde akademik başarı düzeyleri çok düşük olan öğrencilerin olduğu görülmüştür. Gruplar karton kâğıda döktükleri çalışmayı sınıf panosunda sergilemiştir. Öğretmen öğrencilere birer çalışma kâğıdı dağıtmıştır.	
Değerlendirme	Çalışma kâğıdı kullanılmıştır.

EK-14: Sandviç Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni

DÖRT DAKİKA İÇİN OLSA OKUYABİLMEK

Evden aceleyle çıkmıştım. Koşar adımıyla metroya doğru ilerlerken bir yandan öğrencilere vereceğim dersin planını yapıyor, bir yandan da çiseleyen yağmurda ıslanmamaya çalışıyordum. Yürüyen merdivenlerle metro istasyonuna indim. Trenin gelmesine iki, üç dakika vardı. Bu treni kaçırırsam on dakika daha beklemem gerekecekti ve dersime geç kalacaktım. Adımlarımı sıklaştırmaya, neredeyse koşma ya başladım. Elimde çanta olmasa belki de koşacaktım.

Metroda benimle aynı yönde ilerleyen birisinin elindeki uzunca değnekten çıkan, "tak, tak, tak" sesleri, telaşımı ve kafamdaki düşünceleri birden unutturdu. Belli ki onun da acelesi vardı. Sırtındaki büyükçe çantası ve elindeki değneğiyle neredeyse benim kadar hızlı adımlarla ilerliyordu. Biraz dikkatlice bakınca bu kişinin bir bayan ve aynı zamanda "görme engelli" olduğunu anladım. Kendi kendime, "Acaba onun telaşı neden?"diye sordum. Belki de dünyayı hiç görmemişti. Engelli haliyle tek başına ilerlese de tavırları ve yürüyüş şekli ona, kendisine çok güvenen bir insan görünümü veriyordu. Acaba acele bir işi mi vardı?

Bir an her şeyi unuttum. Sanki her şey ağır çekimdeymiş gibi hareket etmeye başladı. Onun, değneğiyle sağını solunu kontrol ederek önüne çıkabilecek engelleri anlaması, kendine yol açması, belki de yaşama azminin bir göstergesiydi.

Merdivenlere yaklaştığımızı hissettim. "Acaba merdivenlerden inerken kendisine yardım etsem mi?" diye düşünürken o, merdivenlerden inmeye başladı. Sanki dünya dümdüz olmuş, karşısında hiçbir engel kalmamış gibi merdivenlerin sonuna geldi. Acaba, değneğinin ucunda onu yönlendiren bir şey mi vardı ya da bu bayan bir şaka mı yapıyordu? Kafamdaki düşünceleri toparlamaya çalışırken metronun durağa geldiğini fark ettim.

Merakım beni bu bayanın yanına çekti ve onunla aynı kompartımana bindim. Oturduğu koltuğa iyice yerleştikten sonra, değneğini katlayıp hızlı bir şekilde çantasının ön bölmesine koydu. Çantasının başka bir bölmesini açarak büyükçe bir şeyi çıkarmaya çalıştı. Acaba bir volkmen veya yiyecek içecek gibi bir şey mi çıkaracak diye düşünürken kalbimden de acıma duygularının yükseldiğini hissettim. Belki de dünyayı görmeyi ne kadar çok istiyordu; ağaçlar, evler, araçlar, insanlar ve gözler… Görecek o kadar çok şey vardı ki…

O an için kendimi çok ayrıcalıklı hissettim. Göz, dünyaya açılan bir pencereydi ve ben onların değerini fazla bilmiyordum. Ama ne kadar çok şey ifade ettiklerini o bana anlatıyordu.

Bayanın, çantasından çıkardığı kalınca kitap türü bir şeyin gözüme ilişmesiyle bu düşüncelerimden sıyrıldım. Acaba çıkardığı bir katalog muydu diyecektim ki onun görme engelli olduğu aklıma geldi. Derken sayfaları karıştırıp parmaklarının uçlarıyla yoklayarak bir yerde durdu. Herhalde aradığı sayfayı bulmuştu. Hemen sağ elini işaret ve orta parmaklarını kabarık işaretler üzerinde gezdirmeye başladı.

Kitap okuyordu… Fakat görmüyordu ki. Birkaç saniye daldım. Kitap okumak yalnızca görenlere özgü bir şey değil miydi? Anladım… Artık gözleriyle değil; kalbiyle, duygularıyla ve ruhuyla okuyordu… Bir an kendimden utandım. Aylardır çantamda taşıdığım ve üç beş sayfanın dışında pek okumadığım kitap geldi aklıma ve yıllarca hiç kitap okumayanlar… Keşke onlar da insanı düşündüren, hatta utandıran şu görüntüye tanık olsalardı.

Dünyada milyonlarca insan var... Ama okumak… Neden ben? Aniden kesik kesik düşüncelerimden sıyrıldım. O, bir sayfayı okuyup bitirmiş ve diğer bir sayfaya

geçmişti. Parmaklarını kabarık işaretler üzerinde ustaca gezdirmesinden, bu işe yatkın birisi olduğu anlaşılıyordu. Demek ki iyi bir okuyucu idi, ama ne okuyabilirdi ki? Binlerce kitap, dergi ve gazetenin, görme engelli olanlar için günlük, haftalık olarak hazırlanması mümkün müydü?

Anonsun uyarısıyla ineceğim durağa geldiğimi anladım. Daha dört dakika geçmişti ve bu kadar kısa bir sürede dahi kitap okumak çok önemliydi. Bana bu dersi veren görme engelli o kadın da kitabını çantasına koymaya ve durakta inmeye hazırlanıyordu. Az sonra tren durdu. Önce onun inmesini bekledim. Değneğiyle onca insanın arasından "tak… tak… tak…" sesleri çıkararak ilerliyordu. Arkasından birkaç saniye baktım ve sanki değnekten çıkan o tak taklar beynimde, oku… oku... oku… ve şükret diye yankılanıyordu.

Yusuf Özkan ÖZBURUN

EK-15: Sandviç Tekniği Çalışma Kâğıdı

1. Aşağıdaki sözcükleri anlamlarıyla eşleştirelim.

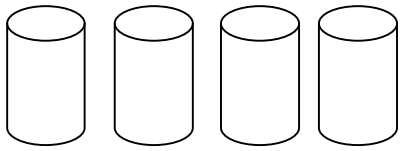
Sözcük/Sözcük Grupları	Anlamları
Kompartıman	Kitabevi, yayınevi gibi kuruluşların yayınlarını, ürettikleri malları gösteren eşyaları tanıtan, liste veya kitap, fihrist.
Katalog	Trenlerde bir grup yolcu için ayrılmış bölmelere verilen ad

2. Aşağıdaki sözcük havuzundan metnin anahtar sözcüğü olanları yandaki damacanaların içine yerleştirelim.

Sözcük Havuzu

Merhamet okuma aşkı Zengin olma yaşama azmi görme engelli

Damacanalar

3. Uçağın pilotu iniş yapmak için çalışır durumda olan paraşütlerin birini açmak istemektedir. Buna göre metnin konusu hangi paraşütte olmalıdır? Yazalım.

Engellilere acımak	Özürlülere Yardım	Bir görme engellinin okuma tutkusu

4. Metnin ana düşüncesini lokomotife, yardımcı düşünceleri vagona benzetirsek trenin hareket etmesi için sıralama nasıl olmalıdır?

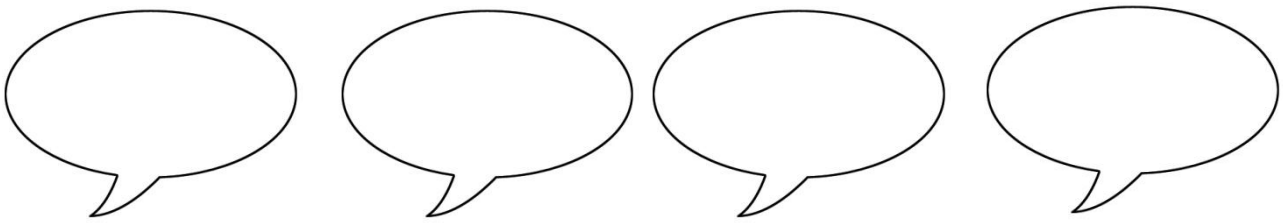

I.Seçenek	II. Seçenek
1. Okumamanın hiçbir bahanesi yoktur. 2.Okumak istedikten sonra her yerde okuyabiliriz. 3.Engelli insanları toplumdan dışlamamalıyız.	1. Engelli insanları toplumdan dışlamamalıyız. 2. Okumak istedikten sonra her yerde okuyabiliriz. 3. Okumamanın hiçbir bahanesi yoktur.

5. Aşağıdaki baloncukları dinlediğimiz metne göre dolduralım.

Olay yer zaman şahıs kadrosu

EK-16: Sandviç Tekniğinde Sınıf Panosuna Asılan Öğrenci Ürünleri

AY IŞIĞI

SÖZCÜK/SÖZCÜK GRUBU:

KOMPARTIMAN: Trendeki odalar

CÜMLE: Kompartımanlar çok düzenli.

ANAHTAR SÖZCÜKLER:

Kitap, azim, öğretmen, görme engelli, okumak

ANA DÜŞÜNCE: Okumak en büyük güçtür. Herkes okuyabilir

OLAY: Bir öğretmenin kitap okuyan kör bir kadınla karşılaşması.

YARDIMCI DÜŞÜNCELER: Sağlıklı olduğumuza şükretmeliyiz. Ne olursa olsun okumaya zaman ayırmalıyız.

YER	ZAMAN	ŞAHIS KADROSU
METRO İSTASYONU	SABAH VAKTİ	KÖR KADIN VE ÖĞRETMEN

(Ay Işığı Grubu)

HAYAL GÖZLÜM

SÖZCÜK/SÖZCÜK GRUBU:

KOMPARTIMAN: Yolcu treni vagonlarının bölmelerinden her biri

CÜMLE: Arkadaşımla aynı kompartımana bindik.

KATALOG: Belli bir sıraya dizilmiş liste

CÜMLE: Anneme elbise almak için kataloga baktık.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Acıma duygusu, yaşama azmi, görme engelli

ANA DÜŞÜNCE: Kitap okumak için görme engelli olmamız gerekmiyor.

OLAY: Kadının kör olmasına rağmen kitap okuması

YARDIMCI DÜŞÜNCELER:

1) Nerede olursak olalım hangi yaşta, hangi duygular içinde olursak olalım kitap okuyalım.

2) Görme engellilere yardım etmeliyiz.

YER	ZAMAN	ŞAHIS KADROSU
METRO İSTASYONU	SABAH VAKTİ	KÖR KADIN VE ÖĞRETMEN

EK- 17: DENEY GRUBU DERS PLANI 3

Aktif Öğrenme Tekniğinin Adı:	Kart Gösterme
Ders:	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80’
Temel Beceriler	Karar verme, iletişim kurma
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç1:	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar: 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler. 2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler.	

<table>
<tr><td colspan="2">3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır.
4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.</td></tr>
<tr><td>Amaç: 2</td><td>Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme</td></tr>
<tr><td colspan="2">Kazanımlar:
1. Dinlenenin/izlenenin bağlamından hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamını çıkarır.
12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.
13. Dinlediklerinde/izlediklerinde yer alan öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.</td></tr>
<tr><td>Amaç: 3</td><td>Dinleneni/izleneni değerlendirme</td></tr>
<tr><td colspan="2">Kazanımlar:
1. Dinlediklerini/izlediklerini dil ve anlatım yönünden değerlendirir.
2. Dinlediklerini/izlediklerini içerik yönünden değerlendirir.
3. Dinlediği/izlediği kişiyi sesini ve beden dilini etkili kullanma yönünden değerlendirir.</td></tr>
<tr><td>Amaç 5:</td><td>Etkili Dinleme/İzleme Alışkanlığı Kazanma</td></tr>
<tr><td colspan="2">Kazanımlar:
1.Yaşına ve seviyesine uygun sanat ve bilim etkinliklerine katılır.
4. Kaset, CD, film vb. kaynaklardan kişisel arşiv oluşturur.</td></tr>
<tr><td>Materyaller:</td><td>Dinleme metni, renkli kartlar, değerlendirme ölçeği, CD</td></tr>
<tr><td>Dinleme Yöntemi:</td><td>Katılımlı dinleme</td></tr>
<tr><td colspan="2">Süreç
Öğretmen “Bir Of Çeksem” adlı türkünün aşağıdaki bölümünü dinletmiştir:
Bir of çeksem karşıki dağlar yıkılır
Bugün posta günü canım sıkılır
Sıkılır aman aman aman
Ellerin mektubu gelmiş okunur
Benim yüreğime hançer sokulur</td></tr>
</table>

Sokulur aman aman aman

Öğretmen öğrencilere şu soruları sormuştur:

1. Türküyü düzen kişinin canı neye sıkılmış olabilir?
2. Bir iletişim aracı olarak mektup size ne çağrıştırıyor?

Öğretmen öğrencilere halk türkülerinden oluşan kişisel bir arşiv oluşturabileceklerini (D/İ.5. 4);bulundukları çevrede düzenlenen halk müziği ve sanat müziği dinletilerine katılabileceklerini söylemiştir. (D/İ.5. 1)

3. Elektronik mektup (elmek) yazmayı biliyor musunuz? En son kime yazdınız?
4. Anne-babanızın size nasıl davranmasını istersiniz? Anne-babanızdan beklentileriniz nelerdir?
5. Ailenizin sizden beklentileri nelerdir?

Öğretmen her öğrenciye yeşil, mavi, beyaz, sarı ve kırmızı renkli olmak üzere beşer kart dağıtır. Öğretmen kartların hangi anlamı taşıdığını tahtaya yazar:

Yeşil: Tümüyle katılıyorum.
Mavi: Katılıyorum
Beyaz: Kararsızım
Sarı: Katılmıyorum
Kırmızı: Hiç Katılmıyorum

Öğretmen, öğrencilere dersin sonunda cevaplarını bu kartlarla ifade edeceklerini söylemiştir.

Öğretmen öğrencilere etkili bir sunumda konuşmacının sahip olması gereken özellikler konulu beş dakikalık bir CD izletmiştir.

Öğretmen birazdan kendilerine dinletilecek metni konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinlemelerini (D/İ.1. 1), başkalarını rahatsız etmeden dinlemelerini (D/ İ.1. 2), dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almalarını (D/İ.1. 3) ve bu etkinlikte katılımlı dinleme yöntemini kullanacaklarını söylemiştir. (D/İ.1. 4)

Dinleme metnini sekizinci sınıf öğrencilerinden diksiyonu düzgün bir öğrenci olan Büşra KUTRUP okumuştur. Konuşmacının kıyafet, temizlik yönünden örnek bir öğrenci olmasına dikkat edilmiştir. Kart gösterme tekniği uygulanmadan önce konuşmacı öğrenciye araştırmacı tarafından prova yaptırılmıştır. Öğretmen okuyucunun metni vurgu, tonlama, duraklama ilkelerine uygun okuyup okumadığını, herkesin duyabileceği bir ses tonuyla konuşup konuşmadığını, dinleyiciyle göz teması kurup kurmadığını, jest ve mimiklerini yerinde kullanıp kullanmadığını (D/İ.1. 3)gözlemelerini öğrencilerden istemiştir.

Öğretmen öğrencilerin dinledikleri metinde şunlara dikkat etmesini istemiştir:
a) Metinde gereksiz söz ve cümle tekrarlarının olmaması (D/İ.3. 1)
b) Metindeki yabancı kelimelerin oranı (D/İ. 3. 1)
c) Metindeki kelimelerin kolayca telaffuz edilebilmesi (D/İ.3. 1)
ç) Metinde gereksiz sözcüklerin bulunmaması (D/İ.3. 1)
d) Metinden aynı anlamların çıkarılması (D/İ.3. 1)
e) Metindeki öznel ve nesnel yargıların oranı (D/İ.2. 13)
f) Metindeki gerçek ve mecaz anlamlı sözcüklerin oranı (D/İ.2. 1)
g) Metnin bir olaya dayanıp dayanmadığı (D/İ.3. 2)

Metin okunurken öğretmen "yoldan sapmak, başa kakmak, düş kırıklığına uğramak ve ayak uydurmak" deyimlerinin geçtiği yerlerde okumayı durdurmuştur. Öğrencilerin bu deyimlerin anlamını tahmin etmelerini istemiştir. (D / İ. 2. 1)Doğru cevap alındıktan sonra öğretmen bu deyimlerin gerçek anlamlı mı yoksa mecaz anlamlı mı olduğunu sormuştur.

Metinde aşağıdaki cümlelerin geçtiği yerlerde öğretmen okumayı durdurmuş, bu cümlelerin öznel mi nesnel mi olduğunu sormuştur: (D / İ. 2. 13)
"Sürekli bir büyüme ve değişme içindeyim."
"Deneme ile öğrenirim."
"Seçme hakkım olsaydı sizden başka kimsenin çocuğu olmak istemezdim."

Metin okunduktan sonra öğretmen değerlendirme ölçeğindeki maddeleri birer birer okuyacağını söylemiştir. Bütün öğrenciler ayağa kalkmış, okunan maddelere ellerindeki sarı, kırmızı, mavi, yeşil ve beyaz kartlarla cevap vermiştir. Değerlendirme noktasında öğretmen yönlendirici olmuştur. Yanlış cevap veren öğrenci yerine oturmuştur. En sona kalan öğrenciler başarılı sayılmıştır.

Etkinlik uygulandığında yirmi öğrenciden geriye sadece dördü kalmıştır. Bu öğrencilerden ikisi iki defa "kararsız" kartını gösterdiği için ikinci, diğer iki öğrenci de bütün maddeleri doğru cevapladığı için birinci olmuştur.

Tablo 22. Kart Gösterme Tekniği İçin Geliştirilen Değerlendirme Ölçeği

Ölçütler	Yeşil	Mavi	Beyaz	Sarı	Kırmızı
Metinde gereksiz söz ve cümle tekrarları yoktur.					
Metinde yabancı kelimelerin sayısı azdır.					
Metindeki kelimeler kolayca telaffuz edilebilmektedir.					
Metinde gereksiz sözcükler kullanılmamıştır.					
Metinde çelişkili ve belirsiz ifadeler yoktur.					
Konuşmacı metni vurgu, tonlama ve duraklama ilkelerine uygun olarak okumuştur.					
Konuşmacı herkesin duyabileceği bir ses tonuyla konuşmuştur.					
Konuşmacı dinleyici ile göz teması kurmuştur.					
Konuşmacı jest ve mimiklerini yerinde					

kullanmıştır.					
Metinde ağırlıklı olarak öznel yargılara yer verilmiştir.					
Metinde gerçek anlamlı sözcükler mecaz anlamlılardan çoktur.					
Metinde deyimlere yer verilmiştir.					
Metin bir olay yazısı değildir, kişisel düşüncelere dayanmaktadır.					
Dikkatler konuşmacının kılık kıyafetinde değil metinde toplanmıştır.					
Konuşmacı metni iyi bir hazırlıkla seslendirmiştir.					

Ek-18: Kart Gösterme Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni

PULSUZ DİLEKÇE

Sevgili Anneciğim, Babacığım,

Bütün duygu ve düşüncelerimi dile getirebilseydim, size şunları söylemek isterdim:

Sürekli bir büyüme ve değişme içindeyim. Sizin çocuğunuz olsam da sizden ayrı bir kişilik geliştiriyorum. Beni tanımaya ve anlamaya çalışın.

Deneme ile öğrenirim. Bana ayak uydurmakta güçlük çekebilirsiniz. Oyunda, arkadaşlıkta ve uğraşlarımda bana özgürlük tanıyın. Beni her yerde, her zaman koruyup kollamayın. Davranışlarımın sonuçlarını kendim görürsem daha iyi öğrenirim. Bırakın kendi işimi kendim göreyim. Büyüdüğümü başka nasıl anlarım?

Büyümeyi çok istiyorsam da ara sıra yaşından küçük davranmaktan kendimi alamıyorum. Bunu önemsemeyin. Ama siz beni şımartmayın. Hep çocuk kalmak isterdim sonra. Her istediğimi elde edemeyeceğimi biliyorum. Ancak siz verdikçe almadan edemiyorum. Bana yerli yersiz söz de vermeyin. Sözünüzü tutmayınca sizlere güvenim azalıyor.

Bana kesin ve kararlı davranmaktan çekinmeyin. Yoldan saptığımı görünce beni sınırlayın. Koyduğunuz kurallar ve yasakların hepsini beğendiğimi söyleyemem. Ancak hiç kısıtlanmayınca ne yapacağımı şaşırıyorum. Tutarsız davrandığınızı görünce hem bocalıyorum hem de bundan yararlanmadan edemiyorum.

Öğütlerinizden çok, davranışlarınızdan etkilendiğimi unutmayın. Beni eğitirken ara sıra yanlışlar yapabilirsiniz. Bunları çabuk unuturum. Ancak birbirinize saygı ve sevginizin azaldığını görmek, beni yaralar ve sürekli tedirgin eder.

Çok konuşup çok bağırmayın. Yüksek sesle söylenenleri pek duymam. Yumuşak ve kesin sözler bende daha iyi iz bırakır. ‘‘Ben senin yaşında iken…’’ diye başlayan söylevleri hep kulak ardına atarım.

Küçük yanılgılarımı büyük suçmuş gibi başıma kakmayın. Bana yanılma payı bırakın. Beni korkutup sindirerek, suçluluk duygusu aşılayarak uslandırmaya çalışmayın. Yaramazlıklarım için beni kötü çocukmuşum gibi yargılamayın.

Yanlış davranışım üzerinde durup onu düzeltin. Ceza vermeden önce beni dinleyin. Suçumu aşmadığı sürece cezama katlanabilirim.

Beni dinleyin. Öğrenmeye en yatkın olduğum anlar, soru sorduğum anlardır. Açıklamalarınız kısa ve özlü olsun. Beni yeteneklerimin üstünde işlere zorlamayın. Ama başarabileceğim işleri yapmamı bekleyin. Bana güvendiğinizi belli edin. Beni destekleyin, hiç değilse çabamı övün. Beni başkalarıyla karşılaştırmayın, umutsuzluğa kapılırım.

Benden yaşımın üstünde olgunluk beklemeyin. Bütün kuralları birden öğretmeye kalkmayın, bana süre tanıyın. Yüzde yüz dürüst davranmadığımı görünce ürkmeyin. Beni köşeye sıkıştırmayın, yalana sığınmak zorunda kalırım. Sizi çok bunaltsam bile soğukkanlılığınızı yitirmeyin. Kızgınlığınızı haklı görebilirim ama beni aşağılamayın. Hele başkalarının yanında onurumu kırmayın. Unutmayın ki ben de sizi yabancıların önünde güç durumlara düşürebilirim.

Bana haksızlık ettiğinizi açıklamaktan çekinmeyin. Özür dileyişiniz size olan sevgimi azaltmaz, tersine beni size daha çok yaklaştırır. Aslında ben sizleri olduğunuzdan daha iyi ve daha değerli görüyorum. Bana kendinizi yanılmaz ve erişilmez göstermeye çabalamayın. Yanıldığınızı görünce üzüntüm büyük olur.

Biliyorum, ara sıra sizi üzüyor, belki de düş kırıklığına uğratıyorum. Bana verdiklerinizin yanında benden istediklerinizin çok olmadığını da biliyorum. Yukarda sıraladığım istekler size çok geldiyse birçoğundan vazgeçebilirim, yeter ki beni ben olarak seveceğinize olan inancım sarsılmasın.

Benden, ‘‘örnek çocuk’’ olmamı beklemezseniz, ben de sizden kusursuz ana baba olmanızı beklemem. Sevecen ve anlayışlı olmanız bana yeter.

Sizin çocuğunuz olarak doğmak elimde değildi. Ama seçme hakkım olsaydı sizden başka kimsenin çocuğu olmak istemezdim.

Sevgiler…

Çocuğunuz

Prof. Dr. Atalay YÖRÜKOĞLU

Ek-19: Deney Grubu Ders Planı 4

Aktif Öğrenme Tekniğinin Adı	Kart Eşleştirme
Ders	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80’
Temel Beceriler	Araştırma, karar verme, iletişim kurma
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç: 1	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler. 2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler. 3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır. 4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	
Amaç 2	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme
Kazanımlar 1. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamını çıkarır. 2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar sözcükleri fark eder. 3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler. 4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana düşüncesini/ana duygusunu belirler. 5. Dinlediklerindeki/ izlediklerindeki yardımcı düşünceleri/ duyguları belirler. 6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler. 12. Dinlediklerine izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir. 15. Kendini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar. 20. Dinlediği/izlediği metne farklı başlıklar bulur.	
Amaç: 5	Etkili Dinleme/İzleme Alışkanlığı Kazanma
Kazanımlar	

1. Yaşına ve seviyesine uygun sanat ve bilim etkinliklerine katılır. 4. Kaset, CD, film vb. kaynaklardan kişisel arşiv oluşturur.	
Materyaller	Dinleme metni (Çocuk İle Geyik), çalışma kâğıdı (bk. Ek-21), küçük renkli kartlar,
Dinleme Yöntemi	Not alarak dinleme

Süreç

Öğretmen, sınıfa Eskimolarla ilgili görseller getirmiş, Eskimoların yaşam koşulları, çevre şartları ve geçim kaynaklarıyla ilgili olarak öğrencilerle bilgi alış-verişinde bulunmuştur. Bu esnada bir öğrenci Eskimolarla ilgili bir belgesel seyrettiğini, Eskimoların buzdan evlerini balina yağıyla aydınlattıklarını belirtmiştir. Bu bilgi diğer öğrencilerin ilgisini çekmiştir.

Öğretmen öğrencilere şu soruları yönelmiştir:

1. İnsanlar sadece insanlarla mı arkadaş olabilirler? Bir hayvan, bitki ya da nesne ile dostluk kurulabilir mi?
2. Evinizde hayvan besliyor musunuz? Besliyorsanız bu hayvanın bir adı var mı?
3. "Dostluğun temelinde karşılık beklememek ve fedakârlık yatar." sözünü yorumlayabilir misiniz?

Öğretmen öğrencilerin yöresel özelliklerini göz önünde bulundurarak balık ve martılarla ilgili mani derlemesi yapabileceklerini ifade etmiştir. (D/ İ. 5. 4) Ayrıca Yıldız Kenter'in başrolünü oynadığı, yaşlı bir kadın ile kedisi arasındaki dostluğu anlatan Hanım adlı filmi seyredebileceklerini, Barış MANÇO' nun 'Arkadaşım Eşek' adlı şarkıyı dinleyebileceklerini, kahramanları at olan " Elveda Gülsarı (Cengiz AYTMATOV)" ve "Yılkı Atı" (Abbas SAYAR) adlı romanları okuyup inceleyebileceklerini dile getirmiştir. (D/ İ. 5. 1)

Öğretmen birazdan kendilerine dinletilecek metni konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinlemelerini (D/İ.1. 1), başkalarını rahatsız etmeden dinlemelerini (D/ İ.1. 2), dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almalarını (D/İ.1. 3) ve dinleme etkinliğini önemli gördükleri noktalara yoğunlaşarak

ve not alarak gerçekleştireceklerini ifade etmiştir. (D/ İ. 1. 4)

Dinleme metni, öğretmen tarafından sesli okuma yöntemiyle okunmuştur. Metin okunduktan sonra öğrencilerin yarısına "bilinmeyen sözcük ve sözcük grupları, anahtar kelimeler, konu, olay, zaman, yer ve şahıs kadrosu" yazılı farklı renkte kâğıtlar deste hâlinde dağıtılmıştır.

Öğrencilerin diğer yarısına "bilinmeyen sözcük ve sözcük gruplarının anlamı, anahtar kelimelerin, konu, olay, zaman, yer ve şahıs kadrosu ile ilgili bilgilerin" yazılı olduğu farklı renkte kâğıtlar dağıtılmıştır.

Örneğin, sınıf içinde bir sırada oturan iki öğrenciden birinin elindeki kartlarda şunlar yer almaktadır:

Yardımcı Düşünce	Ronny'nin İyilikseverliği	Olay	Grönland
Kutuplara yakın bölgelerin bitki örtüsü	Ren Geyiği	Ronny, anne ve babası, Ren Geyiği, Yaşlı Anuk, Eskimolar	Böğürtlen
Can Yoldaşı	Anahtar Sözcükler	Yaz ayları	Zor durumda kalanlara, yardım isteyenlere cesaret gösterip yardımcı olmalıyız.

Diğer öğrencinin elindeki kartlarda şunlar yer almaktadır.

Hayvanları sevmeliyiz.	Konu	Zor durumda kalan Ren Geyiği'nin Ronny tarafından kurtarılmaya çalışılması
Yer	Tundra	Soğuk bölgelerde yaşayan etinden sütünden ve derisinden yararlanılan evcil hayvan
Şahıs ve varlık kadrosu	Kırmızı mayhoş bir tür yemiş	Yakın dost
Ronny, Ren Geyiği, cesaret, yardım, sevgi	Zaman	Ana düşünce

Öğrenciler kartları sıranın üzerine açmış, doğal olarak her sıra ikişer kişilik bir grup haline gelmiştir. Notlarından faydalanan öğrenciler ilgili kartları alt alta getirmiş ve sıranın üzerine düzenli olarak yerleştirmiştir. Çalışma tamamlandıktan sonra öğretmen her sıranın fotoğrafını çekmiştir.

Öğretmen öğrencilere birer çalışma kâğıdı dağıtmıştır.

Değerlendirme:	Çalışma kâğıdı kullanılır.

EK-20: Kart Eşleştirme Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni

ÇOCUK İLE GEYİK

Gröndland'ın deniz kıyısındaki Eskimo köylerinden birinde Amerikalı bir bilgin, ailesiyle birlikte oturuyordu. Yaz aylarıydı. Bilgin, burada yazın beliren tundralarda araştırma yapmaya gelmişti.

Bilginin, kalabalık bir çevreye alışık olan oğlu Ronny (Roni),bu Eskimo köyünde sıkıntıdan patlıyordu. Babası, bir avcı grubuyla çevre gezisine çıkmıştı. Ronny, çamaşır asmakta olan annesine:

-Hiç değilse bir köpeğim olsaydı bu kadar sıkılmazdım, dedi.

Ne zamandır bir köpeği olsun istiyordu. Ama köyde satılık köpek yoktu. Köyde yalnız yaşlı Anuk'ta yavru bir köpek vardı. O da yavruyu kendine ayırmıştı, satmaya yanaşmıyordu. Annesi çaresiz, çocuğu tundralarda yetişen böğürtlen benzeri yemişleri toplayarak oyalanmasını öğütledi. Çocuk da bir kova alıp ilerideki çalılığa yöneldi.

Irmağın kıyısına geldiğinde birtakım sesler duydu. Oradaki bir tepeciğin üstüne çıkıp çevresine bakındı. Karşı kıyıda kocaman, yabani bir Ren geyiği vardı. Hayvan olduğu yerde debeleniyordu. Biraz daha dikkat edince boynuzlarının dallara takılı olduğunu gördü.

Çocuk, karşı kıyıya geçip geyiğe doğru yürümeye başladı. O yaklaştıkça hayvan yakalandığı yerden kurtulmak için büsbütün çırpınıyordu. Ronny, geyiğin yanına iyice yaklaşmaktan korktuğu için geri döndü. Ertesi gün, onu yeniden görmeye gittiğinde hayvanın durumunda bir değişiklik yoktu.

Hayvan açlıktan, susuzluktan bitkin haldeydi. Çocuk, korkusunu bir yana bırakıp içine böğürtlen toplayacağı kovayı suyla doldurarak geyiğin önüne bıraktı. Geyik, suyu saniyesinde bitirdi. Çocuk suyu tazeledi, bir yandan da topladığı otlarla yosunları önüne koyuyor, hayvan onları da bir anda silip süpürüyordu. İki saat geyiğe ot ve yosun taşıdı. Yorulup eve döndü. Öğle yemeğinden sonra gelip hayvanı yeniden doyurmak için uğraştı. Bu arada kurtulmasına yardımcı olmak için kimi dalları kırmaya başladı. Gürültülerden ürken geyik silkininince çocuk dengesini yitirerek dalların arasından geyiğin ayaklarının dibine kaydı. Ondan korkan hayvan

daha da çok tepiniyordu. Ronny, tam zamanında dallardan birine tutunarak geyiğin ayakları altında ezilmekten kurtuldu.

Korkarak ayağa kalkıp titrek elleriyle hayvanın sırtını ağır ağır okşadı. Çocuğun bu sevecen davranışı hayvanı da yatıştırmıştı. Ama boynuzlarını taktığı dallara yaklaşmasını istemiyordu. Oraya elini uzattığında yeniden tepinmeye başlıyordu.

Ronny iki gün daha geyiğe yiyecek ve su taşıdı. Geyik gittikçe güçten düşüyordu. Çocuksa Eskimolara ondan söz etmekten korkuyordu. Yaşlı Anuk, o kadar yolu yürümezse de birini gönderip geyiği öldürtürdü. Eskimolar, son günlerde çoktandır taze et yiyemediklerini söylüyorlardı.

Ronny, bu konuda yalnızca babasına güvendiğinden o gelinceye kadar geyiği besleyecekti.

Güneş batarken kurtların uluduğunu duydu çocuk. Şimdi ne olacaktı? Geyiği kurtlar bulurlarsa parçalamaları içten bile değildi. Bunu yaşlı Anuk'a sormaya gitti. Ama Anuk'un onu, soru yağmuruna tutacağını bildiğinden vazgeçti. Anuk'un ayağının dibindeki yavru köpeği sevmekle yetindi.

Eve dönerken yeniden kurtların ulumasını duydu. Bu kez ulumalar daha yakından geliyordu. Geyiği hemen kurtarmalıydı. Eve gidip babasının av bıçağını alarak geyiğin olduğu yere koştu.

Geyiğin boynuzlarını saran dalları teker teker kesmeye başladı. Bunun kendisi için tehlikeli olduğunu biliyordu. Ama geyiği kurtarmalıydı. Son dalı keserken geyik silkinerek kendini kurtardı. Sıçrayıp arka ayakları üstünde şaha kalktı. Ronny, kendini hemen yere attı. Geyik son hızla uzaklaştı.

Çok geçmeden geyik geri dönüp ırmaktan kana kana su içti, yerdeki yosunları yemeye başladı. Ronny, mutlulukla onu seyrediyordu.

Uzaktan köpek havlamaları işitildi. Avcılar geri dönüyor olmalıydı. Ronny hemen köye koştu. Kıyıdaki kalabalık arasında babası da vardı. Sevinçle gülümsedi.

Kıyıya yaklaştığında kalabalığın yüzüne tuhaf tuhaf baktığını gördü. Avcılar silahlarını kaldırmış üstüne doğru geliyordu. Babası, kalabalık arasından, tiz bir sesle:

-Dikkat Ronny, arkanda! diye bağırdı.

Çocuk, başını hızla çevirince kocaman, yabani Ren geyiğinin peşinden geldiğini gördü. Avcılar, geyiği vurmak için hazırdı. Çocuk kollarını, heyecanla havaya kaldırarak avcılarla geyiğin arasına durdu.

-Vurmayın onu, diye olanca gücüyle bağırdı. Görmüyor musunuz o beni korumak için arkamdan geldi.

Avcılar çocuğa yaklaşırken geyik, onun çevresinde bir daire çizerek geri dönüp geldiği çalılıkların arasına doğru koştu.

Babası oğlunu kucaklarken:

-Sana saldıracak diye korktuk, onun için vurmaya kalktık, dedi.

Çocuk, başından geçenleri olduğu gibi anlattı. Ronny'nin cesareti ve iyi yürekliliği herkesi etkilemişti. Hepsi onu kutladı.

Ronny, geyiğin uzaklaşmasını hüzünle seyretti. Gene yalnız kalmıştı işte. Hâlbuki bir can yoldaşı bulduğu o üç günün nasıl geçtiğini anlamamıştı bile. Yalnız başına ne yapacaktı şimdi?

Eve dönüşlerinden bir saat sonra kapı çalındı, çocuk kapıyı açtığında yaşlı Anuk'la karşılaştı. Anuk, kucağındaki yavru köpeği Ronny' e uzattı.

-Bunu sana getirdim, dedi.

Ronny, çok sevinmişti. Demek yaşlı adam onu satmaya razı olmuştu.

-Kaça, diye sordu.

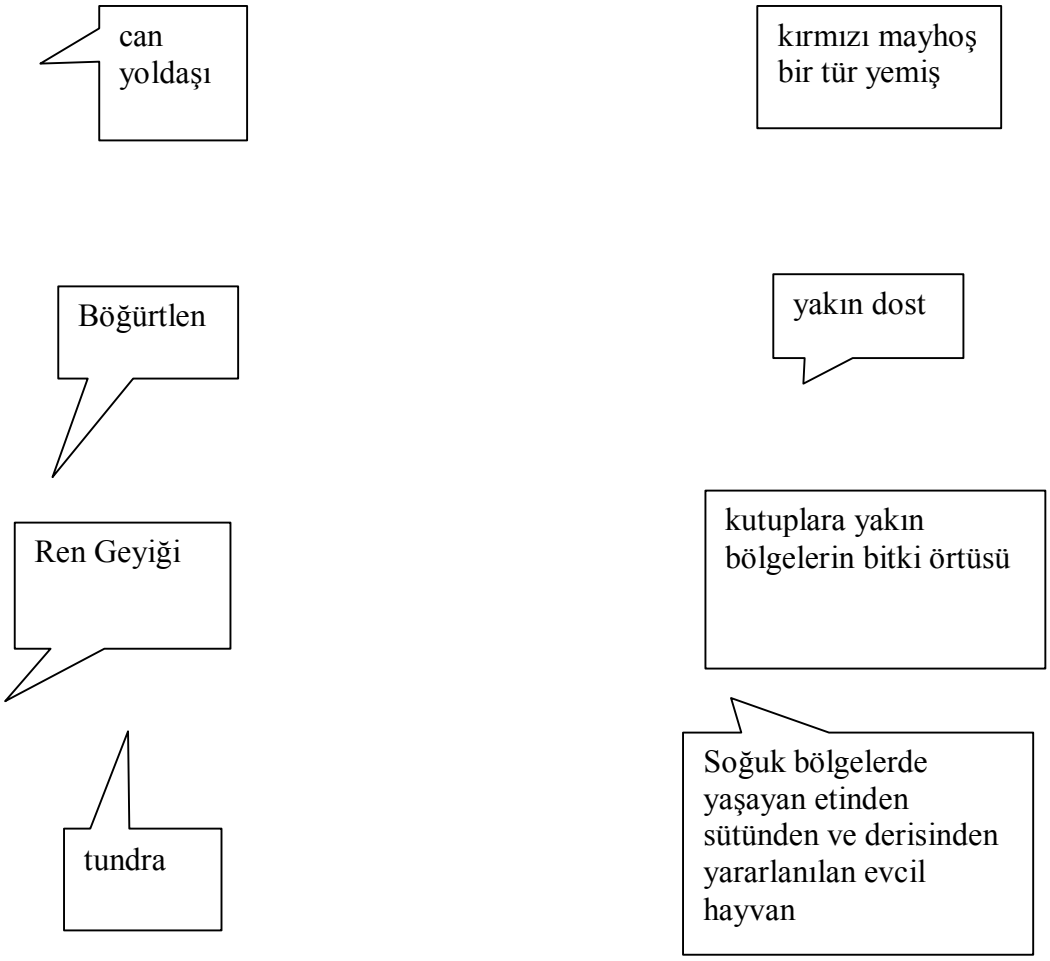
Yaşlı Anuk, dişsiz ağzıyla gülümsedi:

-Satılık değil, dedi. Ona senin gibi iyi yürekli bir sahip gerek.

Sennur SEZER-Adnan ÖZYALÇINER

EK-21: Kart Eşleştirme Tekniği Çalışma Kâğıdı

1. Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını ikişerli olarak eşleştiriniz. Ayrı kutu

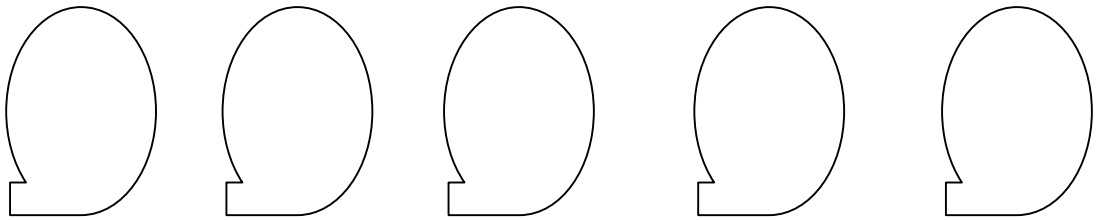

2. Aşağıdaki kelimelerden metnin anahtar kelimelerinin başına güneş sembolü, olmayanların başına ay sembolü koyalım.

Ronny
Ren Geyiği
Avcılar
Cesaret
Sevgi
Gösteriş
Yardım

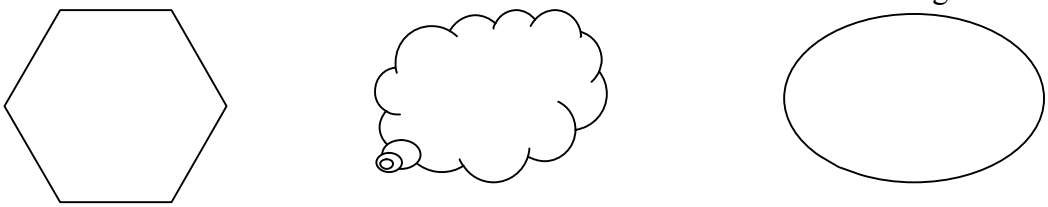
3. Metinle ilgili aşağıdaki boşlukları dolduralım.

Olay zaman yer şahıs kadrosu konu

4. Dinlediğimiz metne farklı başlıklar bulalım:

Cümle Tek Kelime Sözcük grubu

5. Aşağıdaki boşlukları dinlediğimiz metne göre dolduralım.

A)Metnin yardımcı düşüncesi …… sevgisidir.

B) Metnin ana düşüncesi zor durumda kalanlara …….. gösterip ……. etmektir.

6.Yaralı geyiği gören Ronny değil de siz olsaydınız ne yapardınız?

……

……

……

……

…….

EK-22: Kart Eşleştirme Cevap Listesi

YARDIMCI DÜŞÜNCE	KONU	OLAY	YER	TUNDRA
HAYVANLARI SEVMELİYİZ.	RONNY'NİN İYİLİKSEVERLİĞİ	ZOR DURUMDA KALAN REN GEYİĞİ'NİN RONNY TARAFINDAN KURTARILMAYA ÇALIŞILMASI	GRÖNLAND	KUTUPLARA YAKIN BÖLGELERİN BİTKİ ÖRTÜSÜ
REN GEYİĞİ	ŞAHIS VE VARLIK KADROSU	BÖĞÜRTLEN	CAN YOLDAŞI	ANAHTAR SÖZCÜKLER
SOĞUK BÖLGELERDE YAŞAYAN ETİNDEN SÜTÜNDEN VE DERİSİNDEN YARARLANILAN EVCİL HAYVAN	RONNY, ANNE VE BABASI, YAŞLI ANUK, REN GEYİĞİ, ESKİMOLAR	KIRMIZI MAYHOŞ BİR TÜR YEMİŞ	YAKIN DOST	RONNY, REN GEYİĞİ CESARET YARDIM, SEVGİ
ZAMAN				
YAZ AYLARI				
ANA DÜŞÜNCE				
ZOR DURUMDA KALANLARA, YARDIM İSTEYENLERE CESARET GÖSTERİP YARDIMCI OLMALIYIZ.				

EK-23: Deney Grubu Ders Planı 5

Aktif Öğrenme Tekniğinin Adı	Bilgi Kese Kâğıdı
Ders	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80’
Temel Beceriler	Araştırma, karar verme, iletişim kurma
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç: 1	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler. 2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler. 3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır. 4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	
Amaç 2	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme
Kazanımlar: 1. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamını çıkarır. 2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar sözcükleri fark eder. 3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler. 4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana düşüncesini/ana duygusunu belirler. 5. Dinlediklerindeki/ izlediklerindeki yardımcı düşünceleri/ duyguları belirler. 6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler. 12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir. 20. Dinlediği /izlediği metne farklı başlıklar bulur.	
Materyaller	Dinleme metni (Şakacı Bulut), çalışma kâğıdı (bk. Ek-26), küçük renkli kartlar, kese kâğıdı
Dinleme Yöntemi	Katılımsız dinleme

Süreç

Öğretmen öğrencilere "Sizin geliştirdiğiniz kendinize ait bir oyun var mı?" diye sormuştur.

Bazı öğrenciler duvardaki lekeleri bir varlığa benzetme oyunu, bazıları da loş ışıkta elin gölgesini kuş, kurt, tavşan gibi hayvanlara benzetme oyunu oynadıklarını söylemiştir.

Öğretmen öğrencilere "Evde yalnız kalmanız gerektiğinde televizyon seyretmek ya da bilgisayarla meşgul olmak dışında neler yaparsınız?" diye sormuştur.

Öğretmen öğrencilere "Resim, müzik ya da başka bir sanat dalına ilgi duyuyor musunuz ?" diye sormuştur.

Öğretmen Yahya Kemal BEYATLI'nın Deniz Türküsü adlı şiirinin son bölümünü okumuştur:

Çıktığın yolda bugün yelken açık, yapayalnız,
Gözlerin arkaya çevrilmeyerek, pervasız
Yürü! Hür maviliğin bittiği son hadde kadar!
İnsan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar.

Öğretmen öğrencilerin şiirin son dizesini ve "Hayaller sınır tanımaz" sözünü yorumlamasını istemiştir.

Öğretmen birazdan kendilerine dinletilecek metni konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinlemelerini (D/İ.1. 1), başkalarını rahatsız etmeden dinlemelerini (D/ İ.1. 2), dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almalarını (D/İ.1. 3) ve bu etkinlikte katılımsız dinleme yöntemini kullanacaklarını söylemiştir. (D/İ.1. 4)

Dinleme metni öğretmen tarafından sesli okuma yöntemi ile başlığı söylenmeden

okunmuştur. Öğrencilerin her birine birer kese kâğıdı dağıtılmıştır.

Kese kâğıtlarının üzerinde metinde geçen anlamı bilinmeyen sözcük ve sözcük grupları, anahtar sözcükler, başlık ve metin elementleri (olay, yer, zaman, şahıs) bulunmaktadır. Kese kâğıdının ön ve arka yüzü şu şekilde düzenlenmiştir:

Anlamı Bilinmeyen
Sözcük ve Sözcük Grubu

Anlamı Bilinmeyen
Sözcük ve Sözcük Grubu

Şahıs ve Varlık Kadrosu

Olay

Konu

Yer

Zaman

Anahtar Sözcükler

Yardımcı Düşünce

Ana Düşünce

Başlıklar

Öğrenciler yukarıdaki unsurlarla ilgili bildiklerini kese kâğıtlarındaki ilgili yerlere yazmıştır. Öğrenciler dörder kişilik beş gruba ayrılmıştır. Her grup kendisine bir isim

belirlemiştir. Öğretmen her gruba küçük renkli kartlar dağıtmıştır. Metin öğretmen tarafından bir kez daha okunmuştur. Grup üyeleri kesekâğıtlarının üzerinde yer alan metin çözümlemesiyle ilişkili bilgileri küçük renkli kartlara yazarak kesekâğıtlarına koymuştur. Etkinlik tamamlandıktan sonra her gruptan bir temsilci grubun kesekâğıdını alarak öğretmen masasına gelmiştir. Temsilciler kesekâğıtlarının üzerindeki sıraya uygun olarak metinle ilgili bilgilerini küçük kartlardan okuyup sınıfa ilan etmiştir. Örneğin; konu denildiğinde her bir temsilci kesekâğıdından konuyu içeren kartı bulmuş ve sırayla sınıfa sunmuştur. Metni çözümleyici bu bilgilerin doğrulanmasında ya da düzeltilmesinde öğretmen yönlendirici olmuş ve söz hakkı isteyen temsilcilerin veya diğer grup üyelerinin düşüncelerini ifade etmesine imkân hazırlamıştır. Öğretmen öğrencilere birer çalışma kâğıdı dağıtmıştır.
Değerlendirme Çalışma kâğıdı kullanılmıştır.

EK-24: Bilgi Kesekâğıdı Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni

ŞAKACI BULUT

Çocuğun canı sıkılıyordu. Kıştı. Güzel bir gün olsa dışarı çıkardı.

Duvardaki saate baktı. Daha annesinin işten gelmesine çok zaman vardı. Sadece tıkırdıyordu bu saat. Hiç yol alıp ilerlemiyordu. İstiyordu ki koşsun. Çabucak dönsün. Dönsün de annesi işten geliversin hemen.

Aklına birden kurnazlık geldi. Saatinin ayarı bozuldu mu annesi bir sandalye alıp çıkıyordu. Saatin iki kolunu istediği yere çevirip getiriyordu. "Tamam" diyordu. "Ayarladım."

Hemen sandalyeyi bulup saate uzandı. Geride kalan o iki küçücük kolu da annesinin işten çıktığı yere getirdi. "Tamam" diye bağırdı. "Ben de ayarladım! Annem işten çıktı artık! Çabucak da gelir evimize!"

Koltuğa oturdu. Ayak ayak üstüne attı. Annesini beklemeye başladı. Annesinin geleceği yoktu. Yeniden canı sıkılmaya başladı. Uykusu geldi. Ben de resim yaparım, dedi kendi kendine.

Bir kâğıt çıkardı. Pastel boyalarını masanın üstüne döktü.

Kocaman gökyüzü yaptı önce. Bir güneş, bir de bulut oturttu ortasına. Yeşil pastelle çayırları, çimenleri de yapınca her şey umduğundan güzel oldu. Kırlara

doğru koşmaya başladı. Yorulunca durdu. Çiçeklerin kokusunu, kuşların sesini dinledi. İki elini ağzına götürüp bağırdı:

—Hoş geldin ilkyaz!

Sesi dağlarda, vadilerde yankılandı.

—Hoş bulduk, güzel çocuk! Bu da doğa ananın sesiydi.

Çimenlerin üstüne sırtüstü uzandı. Gökyüzünün derinliklerine doğru bakıyordu ki bulutunu göremedi.

Heyecanlandı. Nereye gitmişti? Gökyüzünde aranırken onu uzak bir köşede buldu.

—Aaa! diye bağırdı. Beyaz bir kediye dönüşmüş bizim bulutumuz!

Kedi kocaman kuyruğunu yavaş yavaş sallıyordu.

Ben kedileri de çok severim ama diye bağırdı. Bulutu da çok severim!

Hemen atlayıp çıktı gökyüzüne. Yumuşacıktı gökyüzü. Ayakları maviliğin içine gömülüyordu. Ta bulutun yanına kadar koştu. İyice yorulmuştu. Tam ona yetişiyorum, diye sevinmişti ki bir atlayışta gökyüzünün öbür başına geçti bulutu. Bu arada da kıvır kıvır bir kuzuya dönüştü.

Çocuk yeniden indi yeryüzüne. Çimenlerin üstüne yine sırtüstü yatıp uzundu.

—Seni yaramaz bulut, seni, dedi. Gökyüzünü çok sevdin değil mi? Ben de çok sevdim. İlkyazda kuzuları da çok sevdiğimi bilir misin?

Yerden bir kucak çayır yoldu hemen. Kuzusuna verecekti. Atlayıp gökyüzüne çıkıyordu ki onun ak sakallı bir dede olup gökyüzünün bir köşesine oturduğunu gördü.

—Şimdi de dede mi oldun yaramaz bulutum? diye seslendi. Ama ben dedeleri de severim. Onlar güzel güzel masal anlatırlar bana.

Kucağındaki çayırları yere attı.

Ne güzel yüzü vardı dedenin. Bembeyaz dişleri, sakalı vardı.

Geçen yıl dedesi gelmişti köyden. Annesi ile babası işe gittikleri zaman o bakmıştı. Dünyanın en güzel masallarını anlatmıştı. İlkyaza doğru köylerine dönmüştü. "Domates, salatalık ekeceğim." diyordu. "Kayısılar, elmalar yetiştireceğim. Kışa doğru yeniden geleceğim. Size o meyvelerden, sebzelerden getireceğim."(...)

Gökyüzündeki dedeye seslenecek, ondan masal isteyecekti ki bulutunun

birden bembeyaz ata dönüştüğünü gördü.

—Şimdi de at mı oldun yaramaz bulut? diye bağırdı. Benim atları da kediler, kuzular kadar sevdiğimi biliyor musunuz?

Ses vermedi bulutu. Gökyüzünü bir baştan öbür başa dörtnala koşarak geçti.

Beni de sırtına al bulutum, koşulara, yarışlara götür, diye seslenecekti ki bulutunu gökyüzünün öbür başında buldu. Evrile çevrile değişmişti hemen. Şimdi de bir dizi kuş sürüsü olup çıkmıştı. Göğün bir ucundan öbür ucuna doğru uçup gidiyordu.

Severdi kuşları da. Gökyüzünü sevdiği kadar severdi. Kıpırtısız gökyüzü onlarla sevinirdi. Mavisi çözülür, bir uçtan öbür uca onlarla akıp giderdi.

Başını kaldırıp kuşlara el salladı. Islık çaldı. Çığlık çığlığa bir kuş sürüsü geçti önünden.

Tam bu sırada da annesinin evlerine gelmiş olduğunu düşündü.

—Gel artık bulutum! diye seslendi. Evimize dönüyoruz! Annemiz merak eder bizi!

"Geliyorum!" diye karşılık verdi bulutu. Verdi ama sesinde oyuna doymamış çocukların gönülsüzlüğü vardı.

Bu arada da bir iki kılığa daha girip çıktı bulutu. En sonunda apak bir duman gibi süzülüp yere indi.

Çocuk, bulutuyla yarın yine oynayacağını düşündü. En iyisi onu emin bir yere saklamaktı. Aklına hemen pastel boyalarını koyduğu kutu geldi.

İçine sokup kapağını kapatıveriyordu ki:

—Bir parça gökyüzü alayım mı bulutum? dedi.

—Al, diye bağırdı bulutu. Bembeyaz dişlerini göstererek güldü.

Göğün masmavi uzaklığından bölüp bir parça da ondan koydu.

—Biraz da güneş isterim, dedi bulutu. Biraz da kuş, yel isterim.

Çocuk güneşten, kuştan, yelden de koydu. Kutuda yer kalmamıştı. Kapağını sımsıkı kapattı.

Annesini hatırladı yeniden. O gelmeden eve dönmeliydi. Yoksa merak ederim. İçinde kırların, gökyüzünün doyumsuz tadı, tüm gücüyle evlerine doğru koşmaya başladı.

Mehmet GÜLER

EK-25: Bilgi Kesekâğıdı Tekniğinde Öğrenci Gruplarından Alınan Metin Çözümlemeleri

Güneşler Grubu Metin Çözümlemesi

ŞAHIS ve VARLIK KADROSU

Çocuk, annesi, bulut, kedi, kuzu

SÖZCÜK ve SÖZCÜK GRUPLARI

Gönülsüz: Bir kişi birini sever ama o kişi o kişiyi sevmez. Buna da gönülsüz denir…

Dörtnala gitmek: Oradan oraya koşturmak…

Devinmek: Çabalamak

Emin: Güvenmek

ANA DÜŞÜNCE

Hayal kuran çocuğun mutlu olması…

ZAMAN

Kış ayları

YER

Ev

OLAY

Çocuğun canının sıkılması ve pastel boyalarını döküp hayali bir bulut çizmesi

YARDIMCI DÜŞÜNCE

Hayal kurmak insana zevk verir.

KONU

Bir çocuğun hayal dünyasını kullanarak hayali bir bulut çizmesi

BAŞLIK

Çocuk ve Bulut

Çocuğun Hayali

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Bulut, kuşlar, gökyüzü, kır, saat

Bulutlar Grubu Metin Çözümlemesi

ANA DÜŞÜNCE Çocuk sıkılınca hayal dünyasını geliştiriyor ve hoş zaman geçiriyor.	YARDIMCI DÜŞÜNCE Büyüklerimizi sevelim sayalım.
KONU Çocuk ve bulutun samimi arkadaşlığı	OLAY Çocuğun annesini beklerken resmin içine girip hayalini yaşaması
ZAMAN Kış ayları	YER Ev ve resmin içi
ŞAHIS VE VARLIK KADROSU Çocuk, anne, aksakallı dede, kuzu, bulut, at, kuş sürüsü	ANAHTAR SÖZCÜKLER Resim Anne Bulut Çocuk
BAŞLIK 1) Çocuk resmin içinde 2) Çocuk ve bulut	SÖZCÜK VE SÖZCÜK GRUBU Gönülsüz: Bir şeyi istememek Emin bir yer: Güvenilir bir yer Dörtnala gitmek: Hiç durmadan hiç arkasına bakmadan gitmek Devinmek: Bir işi yapmak için uğraşmak

Hayal Grubu Metin Çözümlemesi

Başlık

Can Sıkıntısı

Bulutun Canlanması

Ana Düşünce

Eğlenmek İstiyorsak Hayal Dünyamız Bizi Eğlendirir

Yardımcı Düşünce

Çocuğun Dedesini Sayması

Konu

Canı Sıkılan Çocuğun Hayal Kurması

Olay

Annesini Beklerken Çocuğun Resim Yapıp Onu Yaşaması

Yer

Ev

Zaman

Kış Ayı

Şahıs Ve Varlık Kadrosu

Kuş, Anne, Ak Sakallı Dede, Bulut, Kedi, Kuzu, Doğa Anne

Sözcük Ve Sözcük Grupları

Dört Nala Gitmek: Atın Çok Hızlı Gitmesi

Devinmek: Çabalamak, Hareketli Olmak

Anahtar Sözcükler

Resim, bulutun değişip durması, çocuğun resim yapması

Gönül Çelen Grubu Metin Çözümlemesi

Yardımcı Düşünce

İnsanlar Büyüklerini Sevip Saymalı.

Olay

Çocuğun annesini beklerken ve resim çizerken hayal dünyasına girmesi.

Yer

Ev

Zaman

Kış

Şahıs ve Varlık Kadrosu

Çocuk, Doğa Anne, Anne, Kedi, Kuzu, İhtiyar Dede, At ve Kuş Sürüsüdür.

Sözcük Ve Sözcük Grupları

Devinmek: Çabalamak.

Emin: Bir Kişiye Candan Güvenmek.

Anahtar Sözcükler

Bulut, Kır, Hayal Ve Çocuktur.

Konu

Çocuğun Bulutla Arkadaşlığı.

Ana Düşünce

Hayal Dünyası Bize Mutluluk Verir.

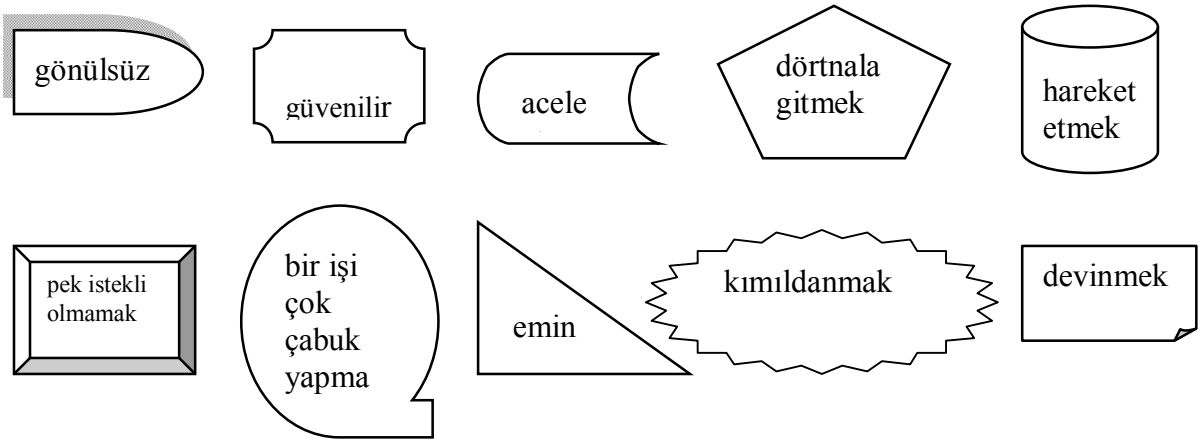
Başlıklar

1. Çocuğun Hayal Dünyası

2. Hayal Gücü

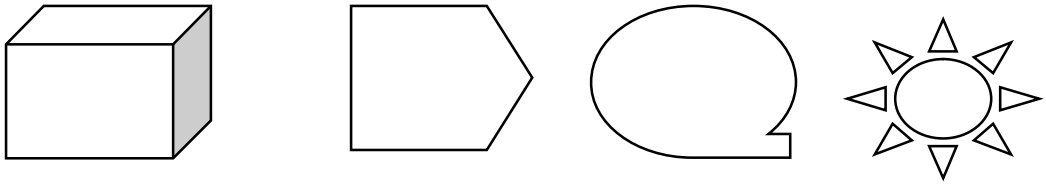
Ek-26: Bilgi Kesekâğıdı Tekniği Çalışma Kâğıdı

1. Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını anlamları ile eşleştirelim.

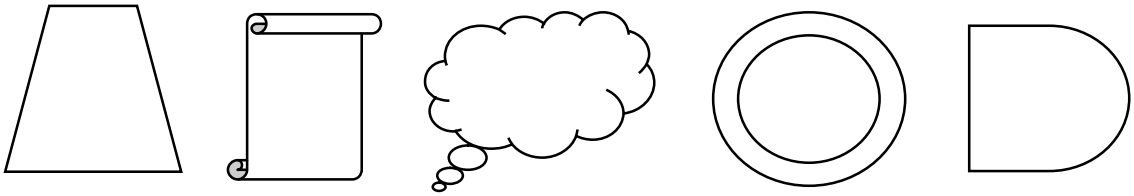

2. Aşağıdaki şekilleri dinlediğimiz metne göre dolduralım.

şahıs ve varlık kadrosu zaman yer olay

konu başlıklar anahtar sözcükler ana düşünce yardımcı düşünce

EK-27: Deney Grubu Ders Planı 6

Aktif Öğrenme Tekniğinin Adı	Kum Saati
Ders	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80’
Temel Beceriler	Araştırma, karar verme
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç1:	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar: 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler. 2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler. 3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır. 4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	
Amaç 2	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme
Kazanımlar: 1. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamını çıkarır.	

2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar sözcükleri fark eder.
3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.
4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana düşüncesini/ana duygusunu belirler.
5. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki yardımcı düşünceleri/ duyguları belirler.
10. Dinlediklerini/izlediklerini kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler.
11. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorular oluşturur.
12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.
13. Dinlediklerinde/izlediklerinde yer alan öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.
15. Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar.
16. Dinlediklerinde/izlediklerinde ortaya konan sorunlara farklı çözümler üretir.
20. Dinlediği/ izlediği metne farklı başlıklar bulur.

Materyaller:	Dinleme metni (Ömür Boyu Mutluluk), çalışma kâğıdı (bk. Ek-29), fon karton
Dinleme Yöntemi:	Not alarak dinleme

Süreç

Öğretmen öğrenciler şu soruları sormuştur:

1. Kızılay hangi amaçla kurulmuştur?
2. Kan grubunuzu biliyor musunuz?

Öğretmen kan grubunu bilmeyen öğrencilere en kısa sürede bir sağlık kuruluşuna gidip öğrenmelerini önermiştir.

3. Kan alma ihtiyacınız oldu mu?

Öğretmen kendisinin Kızılay'a üç ayda bir düzenli olarak kan veren bir donör olduğunu söylemiş ve Kızılay'dan gelen "Sayın Talat AYTAN! Bağışladığınız kan sahibine ulaşmıştır. Kurtardığınız hayatlar adına size teşekkür ederiz" adlı mesajı telefondan sınıfa okuyarak kan bağışlamanın gerekliliğini vurgulamıştır.

4. Çevrenizde yardıma muhtaç (engelli, hasta, yaşlı) insanlar var mıdır? Varsa bunlara yardım ediyor musunuz?
5. "Sağlık en değerli hazinedir." Sözünü yorumlar mısınız?

Öğretmen öğrencilerin yorumlarını toparladıktan sonra Trabzon'da şehzadelik yapmış olan Kanuni Sultan Süleyman'ın bilinen şu dizelerini öğrencilere açıklamıştır:

"Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi"

Öğretmen birazdan kendilerine dinletilecek metni konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinlemelerini (D/İ.1. 1), başkalarını rahatsız etmeden dinlemelerini (D/ İ.1. 2), dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almalarını (D/İ.1. 3) ve dinleme etkinliğini önemli gördükleri noktalara yoğunlaşarak ve not alarak gerçekleştireceklerini ifade etmiştir. (D/İ.1. 4)

Kum Saati Tekniği uygulanmadan bir gün önce Darıca İlköğretim Okulu Teknoloji ve Tasarım Öğretmeni Mustafa KASIM tarafından tahtaya örnek bir kum saati çizilmiştir. Öğretmen öğrencilere bir fon karton edinmelerini ve bu karton üzerine on bir tane kum saati çizmelerini söylemiştir. Kum saatleri şu başlıkları taşımaktadır:

Sözcükler (Tahminim)	Anahtar Sözcükler	Konu	Ana Düşünce
Yardımcı Düşünce	Özet	Sorularım	Öznel/Nesnel
Ben Olsaydım?	Çözümüm	Başlıklarım	

Öğrenciler metinde anlamını bilmedikleri sözcükleri belirleyip bunlarla ilgili tahminde bulunacak (D/İ.2. 1), metnin anahtar sözcüklerini (D/İ.2. 2), konusunu (D/İ.2. 3) , ana düşünce (D/İ.2. 4), yardımcı düşüncelerini (D/İ.2. 5)belirleyecek, metni birkaç cümleyle özetleyecek (D/İ.2. 10), metni anlamaya yönelik birkaç soru hazırlayacak (D/İ.2. 11), metinden birer öznel ve nesnel yargı bulacak (D/İ.2. 13), metnin kahramanıyla empati kuracak (D/İ.2. 15), kan bulma sorunuyla ilgili bir çözüm üretecek (D/İ.2. 16) ve metne iki başlık bulacaktır. (D/İ.2. 20)

Metin öğrencilere dinletilmiş, bu sırada öğrenciler ilgili kum saatleri üzerinde not tutmuştur. Metin bir kez daha dinletilmiştir. Kum saatlerindeki başlıklar birer birer okunmuştur. Öğrenciler yazdıklarını sınıfla paylaşmıştır. Öğretmenin rehberliğinde öğrencilerin düşünce ve duygularını dile getirme ortamı hazırlanmıştır. Sonuç itibariyle doğru cevaplar ilgili kum saatlerine öğrenciler tarafından yazılmıştır. Kum saatleri sınıf panolarında sergilenmiştir.	
Değerlendirme:	Çalışma kâğıdı kullanılmıştır.

EK-28: Kum Saati Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni

ÖMÜR BOYU MUTLULUK

Heyecandan kalbi yerinden çıkacakmış gibi çarpıyordu. Kalbinin sesinden âdeta düşüncelerini duyamaz hâldeydi. Belki haklıydı da bu kadar heyecanlı olmakta. 21 yaşına gelmiş, eğitimini sürdürememiş ve düzenli bir iş bulamamıştı bu güne kadar. Fakat aldığı bir teklif hayatını değiştirme ihtimali taşıyordu… Geceyi bu duygularla ve hiç uyumadan geçirdi.

Ne büyük bir şans olmuştu o bir günlük işi kabul etmesi. Ertesi gün hava kararmaya başlayınca çok yorulmuş olmasına rağmen biraz para kazanmanın sevinciyle evin yolunu tutmuştu. Aldığı gündeliği biriktirip belki küçük bir servete sahip olabileceği hayalleri ile dalgın bir şekilde yürürken aralarından geçmeye çalıştığı insan kalabalığını fark etmemişti bile…

Düzenli bir şekilde sıraya geçmiş insanlardan birine çarpınca kuyruğa dikkat kesildi. Sıra çok da fazla değildi, ancak sırada gençlerin ve orta yaşlıların dağınık bir şekilde beklediği hemen dikkat çekiyordu.

Kuyruğun başına doğru baktığında Türk Kızılayı'nın aracını gördü.

Kuyruğun muhtemelen bir yardım dağıtımı için oluştuğunu düşündü ve kuyruğa dâhil olmaktan da kendini alamadı. Sıra ne çabuk ilerlemiş ve en öne kendisi nasıl gelmişti anlayamadı. Sıranın başına gelen, hemşirenin uzattığı bir formu alıyor ve doldurmaya başlıyordu. Kendisine uzatılan formu aldığında sıranın kan bağışı yapmak isteyenlerden oluştuğunu anladı. "Kan bağışlamak nasıl bir şey acaba?" diye düşündü, bu konuda hiçbir şey bilmediğini fark etti.

Duygusal bir insandı. Çevresindekilerin ne söylediklerini hep önemserdi. Çekip gitse "Korkak!" derler miydi acaba? Gözleriyle arabanın içini gizlice taradı. Doktorlar da hemşireler de güler yüzlüydü. Kan bağışlayanların hemen gitmesine izin vermiyor, ikramlarda bulunuyorlardı. Çikolatasını yiyen de meyve suyunu içen de mutluydu. Araçtan çıkan yaşlı amcanın yanındaki delikanlıya:

- 200'e kadar say, bittiğini göreceksin, bu işler çok kolaylaştı çok… dediğini duydu.

Kolay mıydı acaba? Nereden bilebilirdi ki! Kan vermemişti ki daha önce… Tek bildiği kalbinin yerinden çıkacak gibi attığıydı.

O sırada bir taksi hızla kan aracının yanına yaklaştı. İçinden rengi atmış, gözleri yaşlı bir kadın ile yanındaki birkaç erkek indi. Hızla yanından geçip doktor ve hemşirelerle konuştular. Doktor onları dinledikten sonra kapıya yanaştı:

- Bir dakika beni dinler misiniz? diye seslendi. Herkesin ona baktığını görünce de konuşmasına devam etti.

- Biraz önce gelen hanımefendinin oğlu bugün ameliyata girmiş. Çocuk hemofili hastasıymış. Ameliyatta kanama başlayınca eldeki kan yetmemiş. Bu nedenle içinizden kanı AB Rh (+) olan varsa hemen içeriye alalım.

Bu anonsla birlikte arka sıralardan iki kişi öne doğru ilerlemiş, hatta çevreden anonsu duyanlardan da kan bağışı aracına doğru yönelenler olmuştu. Gözü yaşlı anne içeri giren herkese teşekkür ediyor; sanki ellerini, ayaklarını öpmek ister gibi hamleler yapıyor, yanındakiler kollarından tutuyorlardı. Bir an için gözü yaşlı o kadının kendi annesi olduğunu düşündü. Annenin acısını yüreğinde hissetti. Bir anneye çocuğunu bağışlayan kan, keşke kendi kanı olsaydı. Afetlerde kan bağışlayan toplumumuz diğer zamanlarda da kan bağışlasa da bugün bu anne acılar içinde koşturmasaydı. Kan bağışlamak belki de para vermeden yapılan en büyük insanlık yardımıydı.

Ne var ki kendisinin kan grubu ameliyattaki çocuğun kan grubundan değildi. Önceliği o kan grubuna sahip kişilere verdiler. Hemen aklından şunları geçirdi: "Ya benim kan grubumdan kana ihtiyaç duyan bir hasta varsa… Eve de geciktim ama buradan kan bağışlamadan da gitmemeliyim…"

İlk kez yaşayacağı bir deneyim için koltuğa uzandığında aklından karışık düşünceler geçiyordu. İhtiyacı olan birisine yardım etmenin manevi coşkusunu

yaşıyordu. Yaklaşık on dakika süren düşünceler sırasında kan alınmış ve dikkatli bir şekilde kalkabileceği kendisine söylenmişti bile…

Gece başını yastığa huzurla koyduğunda aklından kimin söylediğini hatırlamadığı şu sözler geçiyordu: "Birkaç saatlik mutluluk isteyen uykuya yatsın, bir günlük mutluluk isteyen balık avına çıksın ve ömür boyu mutluluk isteyen bir insana yardım etsin." Ömür boyu mutluluk… Bu duyguya sahip olmak bir servete bedel değil miydi? Kendisi bu servete hep sahip olacaktı. Keşke herkes en büyük servetin bu olduğunu bilseydi… Artık düzenli olarak kan bağışlayacağına karar vermişti ki bu mutlu düşüncelerle çoktan uyuyakaldı.

Fadime ÇETİN

EK-29: Kum Saati Tekniğinde Kullanılan Çalışma Kâğıdı

1. Aşağıdaki cümlelerden öznel olanların başına ördek resmi; nesnel olanların başına nar resmi çizelim.

Çizgi film izlemeye bayılırım.

Sümela Manastırı Trabzon'un Maçka ilçesi sınırları içindedir.

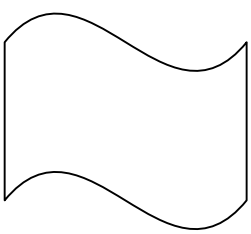
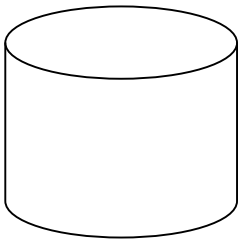
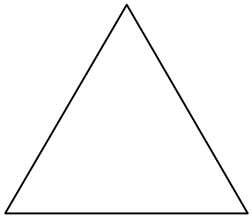
Türkiye dünyanın en güzel ülkesidir.

Ülkemizde sadece Doğu Karadeniz'de çay yetişir.

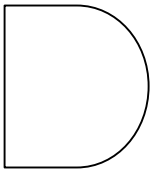
Sonbahar mevsimi insanı hüzünlendirir.

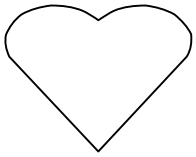
2. Dinlediğimiz metnin konusu …… önemidir.

3. Metnin anahtar sözcüklerini aşağıdaki boşluklara yazalım.

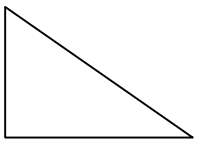
4. Metnin ana ve yardımcı düşüncesini aşağıdaki şekillerin içine yazalım.

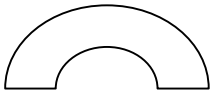

5. Aşağıdakilerden hangisi dinlediğiniz metnin başlığı olabilir? Başlığın bulunduğu şekli boyayalım.

Bir Ömür Boyu Mutluluk

Kan Kardeşliği

EK-30: Kum Saati Tekniğinde Öğrencilerden Alına Ürün Örnekleri

Sözcükler HEMOFİLİ: Kan hastalığı DİKKAT KESİLMEK: Bir yere dikkatlice bakmak RENGİ ATMIŞ: Korkmuş	Genç çocuk Kan bağışı Kızılay Yardım ***Anahtar Sözcükler***
Kan bağışının önemi ***KONU***	Servet sadece zenginlik ile olmaz İyilik yapmak en büyük servettir ***ANADÜŞÜNCE***

Bir insana yardım etmek için o insanın zorda olması gerekmez ***Y*** ***A*** ***R*** ***D*** ***.*** ***D*** ***Ü*** ***Ş.***	Adamın evine giderken Kızılay aracının kan aldığını görüp kan vermesi Ö Z E T
S O R U L A R Hangi kurum kan bağışı alıyor? Hemofilin nasıl bir hastalıktır? Genç neden son anda kan vermeye karar verdi? Küçük bir servete nasıl sahip olunabilir? Metinden hangi dersi alıyorsunuz?	Öznel: Çocuk kan vermekten korkuyor Nesnel: Kızılay kan bağışı alan bir kurumdur ***Ö*** ***Z*** ***N*** ***E*** ***L*** ***N*** ***E*** ***S*** ***N*** ***E*** ***L***

Ben olsaydım o çocuk olmasa da o kanı ihtiyacı olan birine verirdim ve bu şekilde mutluluğun parayla olmayacağını anlatırdım ***B*** ***E*** ***N*** ***O*** ***L*** ***S*** ***A*** ***Y*** ***D*** ***I*** ***M***	İnsanlar çalıştığı kurumda ve çevresinde kan bağışı yapmayı teşvik etmelidir. ***Ç*** ***Ö*** ***Z*** ***Ü*** ***M*** ***Ü*** ***M***
1)Kızılay'ın hayatımızdaki önemi 2)Kızılay ve kurtulan insanlar ***B*** ***A*** ***Ş*** ***L*** ***I*** ***K*** ***L*** ***A*** ***R*** ***I*** ***M***	

1. KUM SAATI HEMOFİLİ: Kan hastalığı DİKKAT KESİLMEK: Bir yere dikkatlice bakmak RENGİ: ATMIŞ: Korkmuş ***SÖZCÜKLER***	2. KUM SAATI Genç çocuk Kan bağışı Kızılay Yardım ***ANAHTAR SÖZCÜKLER***
3. KUM SAATI Kan bağışının önemi ***K*** ***O*** ***N*** ***U***	4. KUM SAATI Ömür boyu mutluluk için insanlara yardım etmeliyiz. ***A*** ***N*** ***A*** ***D*** ***Ü*** ***Ş*** ***Ü*** ***N*** ***C*** ***E***
5. KUM SAATI Bir insana yardım etmek için o insanın zorda olması gerekmez ***Y*** ***A*** ***R*** ***D*** ***.*** ***D*** ***Ü*** ***Ş*** ***Ü*** ***N*** ***C*** ***E***	6. KUM SAATI Adamın evine giderken Kızılay aracının kan aldığını görüp kan vermesi Ö Z E T

7. KUM SAATI 1) Adam evine giderken neden mutluydu? 2) Adam neden kan bağası yapmak istedi? 3) Kan verdikten sonra adam neden mutluydu? 4) Metinden hangi ders çıkarılabilir? ***SORULARIM***	8. KUM SAATI Öznel: Kan vermek parasız yapılan en büyük yardımdır. Nesnel: Kan vererek insanların hayatını kurtarabiliriz. ***ÖZNEL/NESNEL***
9. KUM SAATI Hiç düşünmeden kan verirdim. ***BEN OLSAYDIM***	10. KUM SAATI Daha çok kan toplamak için yardım edilecek insanları onlara gösterirdim ***ÇÖZÜMÜM***
11. KUM SAATI 1) Kan bağışıyla mutluluk 2) Ömür boyu mutluluğun ilacı ***B*** ***A*** ***Ş*** ***L*** ***I*** ***K*** ***L*** ***A*** ***R*** ***I*** ***M***	

Ek-31: Deney Grubu Ders Planı 7

Aktif Öğrenme Tekniğinin Adı	Şiir Yazma
Ders	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80’
Temel Beceriler	Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, yaratıcı düşünme
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç: 1	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar: 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler. 2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler. 3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır. 4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır	
Amaç 2	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme
Kazanımlar: 2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar sözcükleri fark eder. 12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir. 19. Dinlediklerinin/izlediklerinin adı/başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar. 22. Şiir dilinin farklılığını ayırt eder. 23. Şiirin kendisinde uyandırdığı duyguları ifade eder. 24. Dinlediklerini/izlediklerini kendi yaşamı ve günlük yaşamla karşılaştırır. 25. Dinlediği/izlediği kişi, konu ya da metnin yazarı/şairi hakkında bilgi edinir.	
Materyaller	Dinleme metni, çalışma kâğıdı, yansıtıcı, çizgisiz kâğıt
Dinleme Yöntemi	Yaratıcı dinleme

Süreç

Öğretmen aşağıdaki şiir ve düz yazıyı yansıtıcıya yansıtmıştır.

İkilik kinini içimden atıp
Özde ben bir insan olmaya geldim
Taht kuralı ariflerin gönlüne
Sözde ben bir insan olmaya geldim
Serimi meydana koymaya geldim

Âşık Nimri Dede (İsmail DEHMENOĞLU)

Koyunpazarı'nda bir ufacık dükkân… Bir küçük ocak yanıyor, bir ufak çocuk körük çekiyor. İhtiyarlamış, küçülmüş, ak sakallı, küçük yüzlü bir adam; gözünde çifte gözlük, mini mini halkaları ateşte ısıtıp zincir bağlıyordu.

Ne hoş manzara, gözüm ilişti… Dükkânın önünde durdum. Bir çilingir dükkânı… Ufak kilitler, eski zaman kapı halkaları, menteşeler, hayvan zincirleri… Böyle ufak tefek şeyler yapıyor. Bunlardan pek çok da yapmış, dükkânın ötesine berisine asmış.

—Kolay gelsin, usta.
—Kolayı başına gelsin!

Bir tarafa dayanıp durdum. Adamcık, benimle hiç meşgul olmuyor göründü. Birer tarafı açık, ufak halkalar hazırlamış, bir halka takıp açık tarafını ateşe tutuyor, o hazır oluncaya kadar bir başkasını ateşten çekip ucunu dikkatle kapıyor, bir parça büküyor. Onu tekrar ateşe verinceye kadar evvelki hazır oluyor. Böylece muntazam çalışıyordu. Emin olunuz ki gayet sağlam ve muntazam bir zincir vücuda geliyor, bir cilası noksan kalıyordu.

İhtiyar Çilingir (Memduh Şevket ESENDAL)

Öğretmen önce şiiri daha sonra düz yazıyı okumuştur. Öğrencilere bu iki metin arasındaki farkları sormuştur. Öğrenciler birinci metnin bir şiir olduğunu, alt alta dizelerden oluştuğunu ve "geldim" sözcüğünün dize sonlarında tekrarlandığını; ikinci metnin paragraflardan oluştuğunu ifade etmiştir.

Öğretmen öğrencilere küçük bir oyun oynayacaklarını ve bu oyunun adının "Üç kelimeyle " olduğunu söylemiş ve birkaç öğrencinin kendisini üç kelimeyle anlatmasını istemiştir.

Öğretmen birazdan kendilerine dinletilecek metni konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinlemelerini (D/İ.1. 1), başkalarını rahatsız etmeden dinlemelerini (D/ İ.1. 2), dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almalarını (D/İ.1. 3) ve yaratıcı dinleme yapacaklarını ifade etmiştir. (D/ İ. 1. 4)

Öğretmen dinleteceği metni (şiir) öğrencilerin "dört sözcükle" anlatmasını istemiştir. Şiir öğretmen tarafından vurgu, tonlama ve duraklamaya uygun olarak okunmuştur.

Şiirde öğrencilerin anlamını kavramakta zorluk çektikleri tek bir sözcük olmuştur: ikilik.

Dikkat edileceği üzere aynı sözcük dersin başında öğrencilere okunan şiirde de geçmektedir. Öğretmen bu sözcüğü anlatmak için yerellik ve güncellikten hareket etmiştir. Öğrencilere hangi takımı desteklediklerini sormuştur. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Trabzonsporlu olduklarını söylemiş, farklı takımları tutan öğrenciler-özellikle Fenerbahçeliler-konuştuğunda yuhalamış ya da ıslık çalmıştır. Öğretmen öğrencilere herkesin istediği takımı desteklemekte özgür olduğunu söylemiş ve farklı takımları tutanlara karşı sergilenecek olumsuz davranışların sınıfta bir ikilik oluşturacağını dile getirmiştir.

Öğretmen öğrencilerin şiirle ilgili duygu ve düşüncelerini ifade etmesine imkân hazırlamıştır. Öğrencilerin cevaplarını düzelterek dönüt vermiştir. Şiir öğrenciler tarafından dört kelimeyle ifade edilmiştir:

Sevgi	Çalışkanlık
Hoşgörü	Yardımseverlik

Öğretmen öğrencilere dinledikleri şiirin adının İnsanlık Mektebi olduğunu söylemiş ve belirledikleri yukarıdaki kavramlarla şiirin adı arasında nasıl bir ilişki olduğunu sormuştur.

Öğretmen sınıfı dörder kişiden oluşan beş gruba ayırmıştır. Her grup kendisine bir isim belirlemiştir. Öğretmen her öğrenciye bir çizgisiz kâğıt vermiştir, herkesin yukarıda belirlenen kavramlardan biriyle ilgili bir dize yazmasını istemiştir, dörtlü gruptaki üyelerden her birinin kendi kâğıdını yanındakine vermesini istemiştir. Her üye, arkadaşının şiirine bir dize ekleyip diğer arkadaşına vermiştir. Burada amaç arkadaşının şiirine uyumlu dizeler ekleyebilmektir. Bu devinim grup üyelerinden her birinin önünde iki dörtlükten oluşan bir şiir ortaya çıkıncaya kadar devam etmiştir, başka bir deyişle gruptaki öğrenci sayısı kadar şiir yazılmıştır.

Sonuç olarak grup üyeleri ilk dizesini yazdığı şiire bir dize daha eklemiş, diğer üyelerin şiirlerine de ikişer dize yazmıştır. Her üye önündeki şiire bir başlık bulmuştur. Her gruptan bir kişinin şiiri üyelerce söz korosu biçiminde okunmuştur.

Öğretmen çalışma kâğıtlarını dağıtmadan önce Âşık Hüseyin ÇIRAKMAN ile ilgili bir araştırma ödevi vermiştir. Gruplar şairin hayatı, sanatı ve eserleriyle ilgili bir araştırma yapmış ve çalışmalarını sınıf panosunda sergilemiştir.

Değerlendirme	Çalışma kâğıdı kullanılmıştır.

EK-32: Şiir Yazma Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni

İNSANLIK MEKTEBİ

İnsanlık mektebi açılsa idi,
Oradan dersimi almak isterim.
Gece gündüz çalışırdım ilime,
Her şeye faydalı olmak isterdim.

Cennet yapar idim güzel yurdumu,
İncitmezdim toplumumu, ferdimi
Kendim anlar idim kendi derdimi,
Milletin kalbinde kalmak isterdim.

İkiliği bırakırdım ardımda,
Dermanını bulmuş olur derdimde,
Kendi çeşmemizde, kendi yurdumda
Herkesin bardağına dolmak isterdim.

Bulutlar fabrika göndermez gökten,
Zerre bile atom oldu emekten,
Sefil Çırakman'ım şu sürünmekten,
Ben de insan gibi gülmek isterdim.

Âşık Hüseyin ÇIRAKMAN

EK-33: Şiir Yazma Tekniği Çalışma Kâğıdı

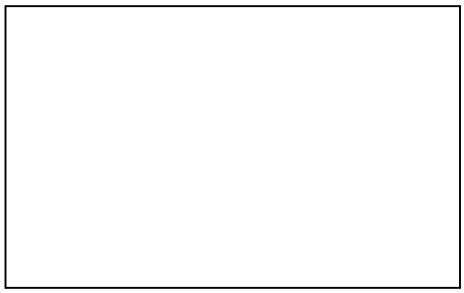
1. a) Aşağıdaki şiiri düz yazı biçimine getirelim.

Bir vatan bırakın biz çocuklara
Islanmış olmasın gözyaşlarıyla
Bir bahçe bırakın biz çocuklara
Göklerde yer açın uçurtmalara

Adnan ÇAKMAKÇIOĞLU

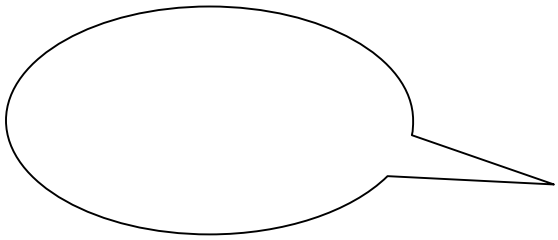
b) Aşağıdaki metni şiir haline getirelim.

Bugün bayram!..Yeni elbiselerimi giydim, saçımı taradım. Bugün çok güzel olmalıyım. Babamın, amcamın ellerini öptüm ve bayram yerinin yolunu tuttum.

2. Aşağıdaki şiirin sizde uyandırdığı duyguları yandaki baloncuğa yazınız.

Sımsıcaktır kucağın
Ne güzel kokuyorsun
Yumuşacık öpüyor
Nenni yavrum, diyorsun.

3. Siz şairin yerinde olsaydınız şiirinizde kendinizle ya da çevrenizle ilgili hangi konulara yer verirdiniz?

……
……
……

EK-34: Şiir Yazma Tekniğinde Öğrencilerin Oluşturduğu Şiirler

GRUP: KARANFİLLER

MUTLULUK

Sevginin duvarı mutluluktur
İnsan hoş görürse sevebilir,
Çalışkanlar kazanır ve paylaşır.
Yardımseverlik mutluluğu artırır.

Hoşgörü anlaşmaktır.
Mutluluk yaşamaktır.
Yardımseverlik eşitliktir.
Çalışkanlık insana hizmettir.

YARDIMSEVERLİK
Sevenler mutlu olur
Çalışmalıdır her insan
Kalbi olan hoş görür
Yardım eder muhtaçlara

Sevdikçe artar mutluluğumuz
Çalışırsak azalır huzursuzluğumuz
Yardımlaşırsak birbirimizle
Barışla dolar dünyamız.

ÇALIŞALIM
İnsanlar gülmelidir
Çalışırsak güleriz
Çünkü rahat yaşarız
Kimseye el açmayız

Çalışalım aç kalmayalım
Yardıma muhtaç olanları unutmayalım
Sadece kendisi çalışan
Gerçek başarıyı yakalayamaz.

HOŞGÖRÜ
Hoş gördük insanları
Çalıştık onlar için
İnsana yardım borçtur
Mutlu olabilmek için

Dünyamız ne de güzel
Biz de güzel olalım
El ele tutuşalım
Kavgayı bırakalım.

GRUP: SEVGİ
ÇALIŞMAK
Hep gönlümde gezen
Sevgi gibi beni sar
Çünkü odur kurtuluşumuz
Çalışmayı bir bilene sor

Yardımseverlik mutluluk verir
Biz de mutlu umutlu oluruz
Hoş görelim insanları
Ferahlamak istiyorsak

YARDIMSEVERLİK
Yardımsever bir kişiydim
Karşılık görmedim
Sevgi duydum herkese
Yalnızlığı hak etmedim

Çalıştım, çabaladım
Sevgi ve şefkat gördüm
Umutsuz olmayınca
Dostluk, kardeşlik buldum

HOŞGÖRÜ
Yardımseverlik bir fakire para vermek midir?
Yoksa milletimiz için çalışmak mı?
Mevlana gibi hoşgörülü olalım
Milletimizi yükseklere çıkaralım

Büyüklerimizi sayalım
Küçüklerimizi koruyalım
Sorumluluklarımızı yerine getirelim
Çalışalım güzel yarınlar için

SEVGİYİ NASIL ANLATIRIM
Dünyamız kirleniyor
Çirkinlikler artıyor
Hoşgörü unutuldu
Çalışmak bırakıldı
Seversek dünyamızı
Engelleriz kirlenmeyi
El ele verirsek
Kurtarırız insanlığı

GRUP: HATIRA
İNSAN NEDİR Kİ
İnsan, insan olsaydı
Yardım nedir bilseydi
Anlayışlı olsaydı
Dünya güzel olurdu

İnsan sevgi demektir
Sevgi büyük hazinedir
İyilik yapan insan
Gerçek insan demektir.

SEVGİ
Sevgi ve aşkla dolarsa
Anlayışlılar artarsa
Yardımlar verilirse
Yaşanılır dünyada

Hoşgörü şefkat demek
Çalışmak vatana hizmet
Her zaman ve her yerde,
Sevgi ve çalışmak yaşam demek.

HOŞGÖRÜ
Sevgi nedir sorarsan
Yaşamdan bir ibret al
Emek ver ve çalış
Umutla ayakta kal

Dünyayı hoş gör ki
Seni de hoş görsünler
Seversem başarırım
Başardıkça yaşatırım.

DÜNYANIN EN GÜZEL DAVRANIŞLARI NEDİR?
Sevgi kör bir kuyuya benzer
Işık verir sevgiye çalışmak
Sevdikçe çalışırız
Çalıştıkça severiz

Şu fani dünyada
Barış için çalışmalıyız
Çok yorulsak da
Kötülüklerle savaşmalıyız.

GRUP: PAPATYALAR
SEVGİ KELEBEĞİ
Benim canım kelebeğim
Hayal gözlüm
Biricik meleğim
Canım benim

Senin kadar bizim de
Ömrümüz çok kısacık
Sevgide, güzellikte
Benzemeliyiz artık.

BİRLİKTE ÇALIŞMAK
Sen benim çiçeğimsin
Canımsın, ciğerimsin
Kalbimin köşkündesin
Benim canım kardeşim.

Çalışalım, yılmayalım
Hoşgörülü olalım
Bir küçük fındığı bile
Kardeş payı edelim

CANIM ARKADAŞIM
Benim canım arkadaşım
Sevgiyi bilir misin?
Ağlamanı istemem
Hep böyle güler misin?

El ele vermeliyiz
Muhtaçlara yardım etmeliyiz
Hoş görmeliyiz dünyamızı
Sevgimizi yaymalıyız

HOŞ GÖR
Eşit davran insanlara
Kötülere inanma
Hoş görmek demek
Değildir çirkinliği görmemek

İyinin yanında olalım
Kötüye meydan okuyalım
Hoşgörülü olmak demek
Güzellik için savaşmaktır.

GRUP: ŞAİRLER
DUYGULARINI YANSIT
Sevgini herkese yansıt
Herkes görsün
Sevgiyi bana da anlat
Ben de sevmeyi öğreneyim.

Okuduğum bütün kitaplar bana
Çalışmayı öğütledi
Yardımseverliği öğretti
Sevmeyi anlattı çünkü.

SEVGİNİN DEĞERİ
Kendini sevebilirsin ancak
Başkaları da seni sevmeli
Herkes sevilmek ister
Ama bilmezler sevmeyi

Sen en güzelsin
Kendine olduğun kadar
Başkalarına da hoşgörülüsün
Unutma yalnız değilsin

İÇİMDEKİ DUYGU
Allah huzurunda yemin ettim
Ondan başkasını sevmeyeceğim
Onun üzülmesine izin vermeyeceğim
Onsuz dünyanın ne anlamı var

Çalışmayı sevgine yansıt
Yansıt ki hayatta hep gülesin
Herkese sevgiyle yanaş
Sen de sevilebilesin

İNSANLIK OLDUKÇA
Kara gözlü meleğim
Al dudaklı bebeğim
Sensin benim dileğim
Kalbimdesin Trabzon güzeli.

Çalışmalıyım senin için
Sana kavuşmak için
Yanıyorum için için
Neredesin fındık içim?

Ek-35: Deney Grubu Ders Planı 8

Aktif Öğrenme Tekniğinin Adı	Tombala
Ders	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80’
Temel Beceriler	Karar verme, problem çözme
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç 1	Dinleme/izleme kurallarını uygulama
Kazanım: 4 Dinleme yöntem ve tekniklerini kullanır	
Amaç 2	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme
Kazanım: 12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir	
Amaç 4	Söz varlığını zenginleştirme
Kazanımlar: 1. Sözcükler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. 2. Aynı kavram alanına giren sözcükleri anlam farklarını dikkate alarak kullanır. 3. Tekerleme, sayışmaca, bilmece ve yanıltmacaları ezberler ve kullanır. 4. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen sözcük, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.	
Materyaller	Dinleme metni (Umut Teknesi), çalışma kâğıdı (bk. Ek38), küçük kartlar, video
Dinleme Yöntemi	Katılımsız dinleme
Süreç Öğretmen her öğrenciye tombala biçiminde düzenlenmiş bir çalışma kâğıdı ve farklı renklerde hazırlanmış ve üzerinde sözcüklerin yazılı olduğu küçük kartlar dağıtmıştır. Dinleme metni öğretmen tarafından sesli okuma yöntemiyle okunmuştur. Öğretmen metni okurken bazı kelimelerden sonra belirgin olarak duraklamış, bazı kelimeleri iki kez tekrarlamış, bazı kelimeleri heceleyerek okumuştur. (Bu kelimeler için bk. Metindeki Sözcükler Tablosu). Ayrıca bu sözcükler dinleme metninde kalın	

puntolu olarak gösterilmiştir. (bk. Ek-37) Öğretmen ipucu gibi görünen bu hareketleri ara sıra değiştirerek öğrencinin dikkatini sınamıştır. Dinleme esnasında her öğrenci, elindeki küçük kartlarda bulunan sözcükler listesinden (bk. Kartlardaki Sözcükler Tablosu) anlamdaş, sesteş, karşıt anlamlı sözcükler ile deyim ve atasözlerini tombala kartında bulunan boşluklara iliştirmiştir. Burada amaç öğrencinin kelime listesindeki çeldiricileri eleyip uygun sözcük ya da sözcük grubunu bulmasıdır. Örneğin, öğretmen metinde "küçük" sözcüğünü okuduktan sonra duraklamış, öğrenciler tombala kartına zıt anlamlısı olan "büyük" kartını, "kıyafet" sözcüğünü hecelediğinde öğrenciler anlamdaşı olan "giysi" kartını, "gül" sözcüğünü iki defa tekrarladığında bu sözcüğün sesteşi olan "gül" sözcüğünün yazılı olduğu kartı tombala bölmesine iliştirmiştir. Tombala kartında üç doğru cevabı bir araya getiren öğrenci "Bingo" diye seslenmiş, tüm kartları dolduran öğrenci ise "Tombala" diyerek etkinliği tamamlamıştır.

Metindeki Sözcükler Tablosu	Kartlardaki Sözcükler Tablosu
küçük sabah kıyafet gül hık demiş babasının burnundan düşmüş saç Kır atın yanında kalan ya huyundan ya suyundan alır başının etini yerdi. yaşlı cömert	manto ikindi çiçek yetişkin turnayı gözünden vurmak Sakla samanı, gelir zamanı deyim giysi akşam büyük gül saç ihtiyar atasözü deyim cimri

Öğretmen metinde geçen aşağıdaki tekerlemeyi tüm sınıfa söz korosu biçiminde okutmuştur: "Denizi çorba ettik Gemiyi kepçe ettik Yedik, içtik Karnımız doymadı" Öğretmen sınıfı beşer kişiden oluşan dört gruba ayırmış ve her grubun yukarıdaki tekerlemeyi bestelemesini istemiştir. Beş dakika içerisinde besteleme eylemini gerçekleştiren gruplar sunumlarını yapmıştır. Bu sunumlar öğretmen tarafından videoya çekilmiştir. Öğretmen küçük kartlarda bulunan sözcüklerle öğrencilerin yeni bir metin oluşturmasını istemiştir. (bk. Ek-39) Öğretmen öğrencilere birer çalışma kâğıdı dağıtmıştır.

Değerlendirme:	Çalışma kâğıdı kullanılmıştır.

EK-36: Tombala Biçiminde Tasarlanmış Çalışma Yaprağı

EK-37: Tombala Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni

UMUT TEKNESİ

Akçaabat sahillerinde **küçük** bir tekne bir baba ile oğlu denizle kavuşturuyordu. **Sabah**ın ilk ışıklarıyla Havva Ana'nın akşamdan hazırladığı börekleri bir çıkına doldurup sapsarı balıkçı **kıyafet**lerini giymiş ve yola koyulmuşlardı.

Çocuk on bir yaşındaydı, sarı saçları elbiseleriyle uyum içindeydi. Görenler onun için **"hık demiş babasının burnundan düşmüş"** diyordu. Annesi onu, **gül** yanaklım, çiğdem **saç**lım, diye sever **"Kır atın yanında kalan ya huyundan ya suyundan alır"** sözünü düşünüp korkardı. Görünüşü benziyor ya inşallah huyu benzemez "diyerek kocasının **başının etini yerdi.**

Oysa Temel Reis, ne büyük zorluklarla mücadele ederek bu tekneyi almış ve yuvasını kurmuştu. Tekne **yaşlı**ydı ama sağlamdı. Onu Trabzon Limanındaki bir ahbabından güç bela satın almıştı. Oğlunun ismini vermişti ona, "Umut" demişti. Ne de olsa "Umut fakirin ekmeği" idi.

Güneşten denize damlayan ilk pırıltıların üzerinden kayarak giden "umut teknesi"nde hamsi, istavrit, mezgit bekleyen meraklı gözler ağlara ve denize bakıyordu. Temel Reis öksüz büyümüştü ama denizle buluştu buluşalı annesizliğini unutmuştu. Balıkların ağlara takılmasını beklerken oğluyla bir cümleyi hızlı ve yanlışsız söyleme oyunu oynuyorlardı. Bu oyun denize "Sen **cömert** anamızsın" demek içindi:

"Denizi çorba ettik
Gemiyi kepçe ettik
Yedik, içtik
Karnımız doymadı" diyorlardı. Hep Umut kazanıyordu. Ne de olsa babası üçüncü sınıfa kadar okumuştu, Umut ise altıncı sınıfa gidiyordu. Umut teknesindeki baba-oğul böyle gülüp eğlenirken sahilde onların dönüşünü bekleyen Havva Ana dua ediyordu.

Ahmet TURAN

EK-38: Tombala Tekniği Çalışma Kâğıdı

Çalışma Kâğıdı

1. Aşağıdaki sözcükleri birbirleriyle olan ilgilerine göre kutucuklara yerleştirelim.

bilgisayar klavye düşünme insan çalışma başarı

2. Aşağıdaki boşluklara "memnun, hassas, küskün ve dil" sözcüklerinden uygun olanı getirelim.

Davetliler iftar yemeğinden …… ayrıldılar.

Maça gitmek için babama az mı ……. döktüm.

Öğretmen,kütüphanede gürültü etmememiz konusunda çok …… Gerçek arkadaşlar uzun süre ……. kalmaz.

3. Aşağıda karışık verilmiş sözcüklerden üç tane atasözü oluşturalım.

Sıvanmaz-balçıkla-güneş-çamurla-vakit-nakittir-para-yuvarlanan-kaya-taş-yosun-abdest-tutmaz

……

……..

…….

4. "ince" sözcüğünü iki farklı anlamda cümlede kullanalım.

I. Anlam

II. Anlam

5. Aşağıdaki kelimelerin yanına anlamdaş, karşıt ve (varsa) sesteşlerini yazalım.

Kelimeler	Anlamdaş	Kelimeler	Karşıt	Kelimeler	Sesteş
hayat		nefret		kır	
öykü		dost		ayna	
dert		diri		var	
mesut		gel		yer	

EK-39: Tombala Tekniğinde Öğrencilerce Oluşturulan Yeni Metin Örnekleri

Bir akşam vaktiydi. İhtiyar bir adamla kızı uyuyorlardı. Yaşlı adam kızına göz kulak oluyordu. Yaşlı adam kızının saçlarını okşuyordu. Giysi alacak paraları olmadığı için kendileri dikiyorlardı.

Akşamın karanlığında kapıya büyük bir adam vuruyordu. İhtiyar adamla kızının etekleri tutuşmuştu. İhtiyar adam kapıyı açıp adamı içeriye aldı. Adam yaralıydı. Sonra anladılar bu bir askerdi. Askerin elinde kıpkırmızı bir gül vardı. Kanından elinde gül oluşmuştu.

İhtiyar adam son kalan ilaçlarını da askere vermişti. Adam sakla samanı gelir zamanı demişti.

KAZA

Bir akşam büyük bir patlama oldu. Dışarı çıktım yaşlı bir adam yere düşmüş. Meğer bir araba patlamış. Ambulans yaralıları alıp gitmiş. Yaşlı adamı görmemişler. Hemen yardım edip yerden kaldırayım dedim. Yaralı değildi. Ben kaldırırken hemen bırak ben kalkarım, dedi. Doğrusu çok cimri bir adammış

Pek de gül yüzlü bir adamdı. Saçları kırlaşmış giysileri kirlenmişti tabii. Üstü başı kir içindeydi. Yerden kalkıp evine yöneldi. Biraz sonra bir ses daha duyuldu. Meğer adam alkol almıştı. Bir arabanın önüne atlamış. Gidip bir baktım. Herkes başına toplanmış. Ne ekersen onu biçersin. O sırada cüzdanımı düşürmüşüm. Ara ara yok. Sanki yer yarıldı yerin içine girdi.

Sonra arkamdan bir ses duydum. Hey bu cüzdan senin mi? Evet çok teşekkür ederim. Ben de onu arıyordum. Çok teşekkür ederim. Başkası olsa hemen alıp kaçmıştı. Bana getirdiğin için teşekkür ederim.

GÜLLERİN SIRRI

Bir gün gül bahçesinde gezerken güller sanki giysilerle kendilerini saklamaya çalışmışlardı. Sanki birbirinden saklanıyormuş gibi. Büyük güller, ihtiyar güller vardı. Akşama doğru güller kendilerini kapatmışlardı. Ama bu sefer kendilerini korkarak değil de rahat bir şekilde kapatmaya başlamışlardı. Sanki sabahları bir şey onları rahatsız ediyor gibiydi. Karşı komşunun güllerinde hiç böyle bir şey yoktu. Acaba bu bir büyü müydü? Fakat komşunun sarı saçlı ela gözlü güzel mi güzel bir o kadar da cimri bir kızı vardı. Geçen gün onu güllerin tam ortasına bir şey koyarken görmüştüm. Bunu onun yapacağına ihtimal bile vermiyordum. Ama sanki içime şöyle bir duygu gelmişti. Köpeğin alacası dışında insanın alacası içerde de diye bir kurt düştü içime.

EK-40: Deney Grubu Ders Planı 9

Aktif Öğrenme Tekniğinin Adı	Nöbet Sende
Ders	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80’
Temel Beceriler	Yaratıcı düşünme, iletişim kurma
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç: 1	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar: 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler. 2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler. 3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır. 4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	
Amaç 2:	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme
Kazanımlar: 1. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamını çıkarır. 3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler. 4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana düşüncesini/ana duygusunu belirler. 6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler. 7. Dinlediklerinde/izlediklerinde neden-sonuç ilişkilerini belirler. 10. Dinlediklerini/izlediklerini kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler. 12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir. 15. Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar. 20. Dinlediği/izlediği metne farklı başlıklar bulur.	
Materyaller:	Dinleme metni (Tavşanla Kurbağalar), çalışma kâğıdı (bk. Ek-43)
Dinleme Yöntemi:	Not alarak dinleme

Süreç

Öğretmen, öğrencilere hiçbir şeyden korkmadığını söyleyen bir çocuğun korkuyla karşılaşmasını anlatan bir hazırlık metni dinletmiştir.(bk. Ek-41)

Öğretmen birazdan kendilerine dinletilecek metni konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinlemelerini (D/İ.1. 1), başkalarını rahatsız etmeden dinlemelerini (D/ İ.1. 2), dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almalarını (D/İ.1. 3) ve bu etkinlikte not alarak dinleme yöntemini kullanacaklarını söylemiştir. (D/İ.1. 4) Dinleme metni öğretmen tarafından sesli okuma yöntemi ile okunmuştur. (bk. Ek-42)

Öğretmen her sırada oturan iki öğrenciden birini dışarı çıkarmıştır. Sınıftan çıkan öğrenciler okul kütüphanesinde kitap okumakla görevlendirilmiştir. Dinleme metni öğretmen tarafından sesli okuma yöntemiyle okunmuştur. Sınıfta kalan öğrenci metni dinlerken önemli gördüğü noktaları not etmiştir. Dinleme etkinliği bittikten sonra öğretmen öğrencilere notlarını gözden geçirmeleri için süre tanımıştır. Dışarıdaki öğrenciler sınıfa çağrılmıştır. Sınıfta kalıp da metni dinleyen ve not tutan öğrenciler yanlarına gelen öğrencilere metni özetlemiş, metinle ilgili notlarını aktarmıştır.

Öğretmen bu sefer sınıfta kalan öğrencileri dışarı çıkarmıştır. Sınıftan çıkan öğrenciler okul kütüphanesinde kitap okumakla görevlendirilmiştir. Öğretmen kalan öğrencilere birer çalışma kâğıdı dağıtmıştır. Çalışma kâğıdı cevaplandıktan sonra dışarıdaki öğrenciler sınıfa çağrılmıştır. Her öğrenci sıra arkadaşıyla çalışma kâğıdının son halini vermiştir.

Öğretmen öğrencilere birer çalışma kâğıdı dağıtmıştır.

Değerlendirme:	Çalışma kâğıdı kullanılmıştır.

EK-41: Nöbet Sende Tekniği Hazırlık Metni

KORKUSUZ KORKAK

Gökyüzü capcanlıydı. Işık yeşil bir gölü büyülü bir aynaya çevirivermişti. Rüzgârsa gölün kıyısındaki söğüdün yapraklarını hışırdatmakla meşguldü. Sonra Ömürhan'ın evine de girdi güneş ve rüzgâr… Çocuğu uyandırdılar.

Siyahtı Ömürhan'ın parmakları. Araba tamirhanesinde işe başlayalı henüz bir ay olmuştu.

Ekmeği küçüktü emeğiyse büyük ama ona vız gelirdi. Gözleri cam gibiydi, parlak ve korkusuz. Çünkü cesurdu Ömürhan. Korkmazdı kimseden, hiçbir şeyden. İleride kendi tamirhanesi, tamir için binmediği arabaları olacaktı. Sevmek ve inanmak tamamdı sıra zafere gelmişti. Zaferini sonsuza dek sahiplenen bir kumandandı o.

Bir gün uzun bacaklı kara bir karga döndü gökte; çığlığa benzer gaklamalarla. Gölde kara bir şeyler dönüp durdu, söğüdün yaprakları titredi. Kara haber tez geldi. Mukaddes Yenge'yi almıştı ölüm. Annesi çırpındı Ömürhan'ın. Babası düştü dar koltuğa. Gün söndü, yeşili gizlendi gölün.

Kocaman bir kazan durdu Mukaddes Yenge'nin evinin önünde. Tanıdık kimseler vardı; ama haykırışlar, ağıtlar ve ağlamalar tanıdık değildi. Karanlık iyiden iyiye bastırdı. Ay mı tutulmuştu yoksa. Ömürhan'ın annesi ve babası neredeydi, kimsenin yüzü seçilmiyordu. Karanlık, kalabalık ve çığlıklar Ömürhan'ı korkuttu. Babasını bulmak için ilerledi, bastığı yer kaydı. Çaresizce çöktü yere, kulaklarını ve gözlerini kapattı, var gücüyle bağırdı:

─Baba, gel!..

Soğuk, sert, heyecanlı bir el dokundu omzuna… Sıkıca elini tuttu, sıcak yatağında uyuttu.

Zeynep ALTINTEPE

EK-42: Nöbet Sende Tekniğinde Kullanılan Dinleme Metni

TAVŞANLA KURBAĞALAR
Bir tavşan düşünüyormuş deliğinde
(Delikte ne yapsın düşünmesin de?)
Dalmış derinlere tavşan,
Daldıkça da dertlenmiş.
Bu hayvanın pek yüzü gülmez ki zaten
İçini kemiren korku yüzünden.
-Ne mutsuzluk, diyormuş kendi kendine;
Korkak yaratılmış olmak.
Yediğin yemek boğazından gitmez,
Hiçbir şeyin tam keyfini çıkaramazsın.
Her an yerinden hoplamak zorundasın.
Yaşamak mı denir bu benimkine?
Kör olası korku uykularımı bile
Gözlerim açık uyutturuyor bana.
Bir sivri akıllı çıkar:
-Siz de korkmayın öyleyse, der.
Laf mı bu?
Korkak, korkmaz olur mu?
Hem öyle geliyor ki bana,
Koskoca insanlar da düşüyor korkuya.
İşte böyle düşünürmüş bizim tavşan,
Kulaklar kirişte,
El ayak tetikte.
Bir yel, bir nefes, bir gölge, bir çıt,
Yürek hemen pıt pıt.
Uzatmayalım, dertli tavşan,
Kader üstüne akıl yorarken
Bir hışırtı olmuş yukarıda;
Kendini dar atmış dışarı.

Bir koşu geçtiği gibi çayırı,
Gölün kıyısını boylamış,
Bu sefer kurbağaların ödü patlamış,
Cup cup atlamışlar suya,
Her biri girmiş bir deliğe.
-Yaa, demiş tavşan;
Demek yalnız ben değilmişim korkan,
Benden korkanlar da varmış ha?
Bir tek değil hem de bir sürü kurbağa!
Ben neymişim meğer,
Ne korkular salmışım kim bilir,
Bugüne dek ortalığa.

Hiçbir korkağı yoktur ki dünyanın
Kendinden daha korkağını bulmasın.
La FONTAINE

EK-43: Nöbet Sende Tekniği Çalışma Kâğıdı

ÇALIŞMA KÂĞIDI

1. Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını anlamları ile eşleştirelim.

Derinlere dalmak	Zihnin bir endişe ya da korkuyla meşgul olması
Kör olası	Kendini çok zeki sanan
El ayak tetikte	bir konuyu yoğun olarak düşünmek
Kulağı kirişte olmak	çok korkmak
İçini korku kemirmek	bir yerden çok acele çıkmak
Gözleri açık uyumak	birini ya da bir haberi beklemek
Sivri akıllı	bir bekleyiş sebebiyle ağır uyumamak
Ödü patlamak	varlığından memnun olunmayan şey

Kendini dışarıya dar atmak	harekete geçmek için hazır beklemek

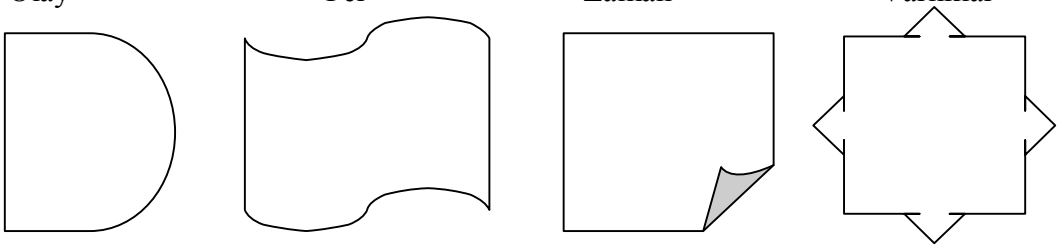
2. Dinlediğiniz metinde insana özgü nitelikler verilen hayvan hangisidir?

Tavşan

Kurbağa

3. Aşağıdaki boşlukları metne göre dolduralım.

Olay Yer Zaman Varlıklar

4. Metnin konusu ……dur.

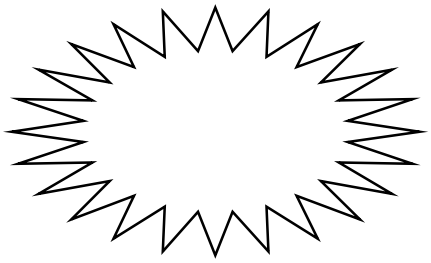
I. (tavşan) gölün kıyısını boylamış.

II. Bir hışırtı olmuş yukarıda.

5. Yukarıdaki cümleleri anlam ilişkisini göz önünde bulundurarak tek bir cümle hâline getirelim.

6. Metnin başlığı ne olabilir?

7. Metnin ana düşüncesi nedir?

8.Tavşan ve kurbağalar can güvenliklerinin tehlikeye düşmesinden korkmaktadır. Sizin korkularınız var mıdır? Korkularınızın sebepleri nelerdir?

Ek-44: Deney Grubu Ders Planı 10

Aktif Öğrenme Tekniğinin Adı	Zihinsel Haritalama
Ders	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80’
Temel Beceriler	Araştırma, karar verme, iletişim kurma
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç: 1	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler. 2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler. 3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır. 4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	
Amaç 2	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme
Kazanımlar: 1. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamını çıkarır. 2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar sözcükleri fark eder. 3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler. 4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana düşüncesini/ana duygusunu belirler. 5. Dinlediklerindeki/ izlediklerindeki yardımcı düşünceleri/ duyguları belirler. 6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler. 12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir. 20. Dinlediği /izlediği metne farklı başlıklar bulur.	
Materyaller	Dinleme metni (Süpermen İstanbul’a Düştü), çalışma kâğıdı (bk. Ek-46), küçük renkli kartlar, fon karton
Dinleme Yöntemi	Katılımlı dinleme

Süreç

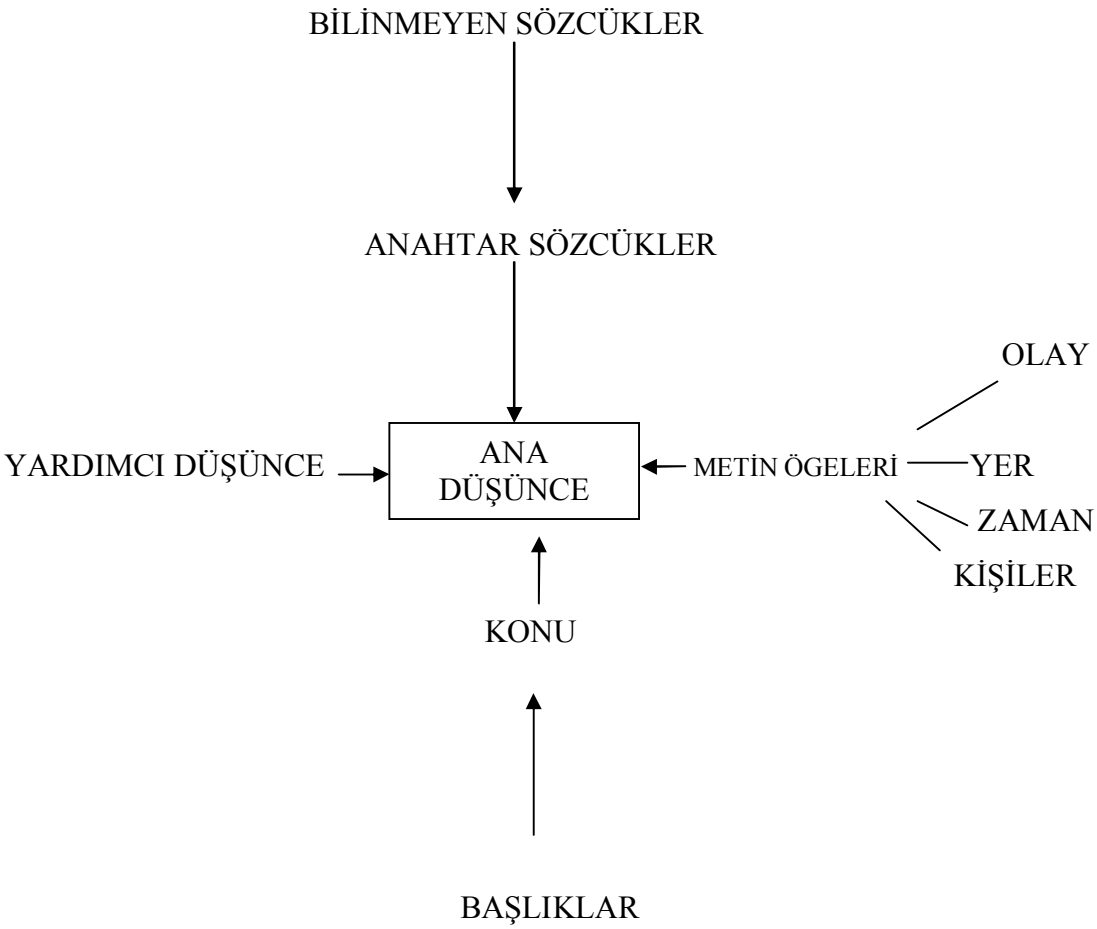
Öğretmen öğrencilere “Akçaabat sahilini temiz buluyor musunuz?”diye sormuştur. Öğretmen gelen cevaplar doğrultusunda öğrencilerin denizdeki kirlilik için çözüm önerileri geliştirmelerini istemiştir.

Öğretmen öğrencilere “Suşi diye bir yemek duydunuz mu? Değişik kültürlere ait hangi yemekleri biliyorsunuz?” diye sormuştur.

Öğretmen tahtaya aşağıdaki başlıkları yansıtmıştır.

Bilinmeyen sözcükler
Anahtar sözcükler
Ana düşünce
Yardımcı düşünceler
Konu
Başlıklar
Olay
Yer
Zaman
Şahıs ve varlık kadrosu

Öğretmen öğrencilere şehir merkezinde bir ana cadde bulunduğunu ve civardaki tüm yolların bu caddeye çıktığını hatırlatmıştır. Başka bir ifadeyle ağacın bir kökü olduğunu ve tüm dalların bir şekilde köke bağlandığını belirtmiştir. Bu örneklerden sonra öğrencilerin tahtaya yazılan yukarıdaki unsurlardan birini merkeze almalarını istemiştir. Öğrenciler ana düşüncenin merkezde olması gerektiğini öne sürmüştür. Öğretmen öğrencilerden gelen cevapları dikkate almış ve neticede aşağıdaki haritaya ulaşılmıştır:

Öğretmen birazdan kendilerine dinletilecek metni konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinlemelerini (D/İ.1. 1), başkalarını rahatsız etmeden dinlemelerini (D/ İ.1. 2), dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almalarını (D/İ.1. 3) ve bu etkinlikte katılımlı dinleme yöntemini kullanacaklarını söylemiştir. (D/İ.1. 4)

Dinleme metni öğretmen tarafından sesli okuma yöntemi ile başlığı söylenmeden okunmuştur. Öğretmen sınıfı beşer kişiden oluşan dört gruba ayırmıştır. Her grup bir fon karton üzerine az önce öğrendiği zihin haritasını çizmiştir. Öğretmen her gruba haritadaki başlıklarını içeren küçük kartlar dağıtmıştır. Küçük kartlarda yer alan cevaplar aşağıya çıkarılmıştır:

zamk
Bir tür yapıştırıcı
Şişe sarılarak kor ateşte kızartılan kuzu bağırsağından yapılan yiyecek
gübre fabrikası
Çevremiz korunmaya değerdir, çevremizi temiz tutalım.
Naylon torbalar, pet şişeler ve sebze artıkları çöpe atılmalıdır.
Kebap, lahmacun ve kokoreç çevreye kötü koku yaymaktadır.
Süpermen
kirli deniz
deri üretim merkezi
Çevre kirliliği
Süpermen İstanbul'a düştü
kötü koku
Lahmacun
Süpermen ve koku
Süpermen'in başı dertte
Süpermen'in kötü koku yüzünden dengesini kaybederek denize düşmesi
İstanbul
gündüz
Süpermen
Yaşlı Teyze
Balıkçı
Emekli Amca

Gruplar kendilerince doğru kabul ettikleri cevapları ilgili başlıkların altına yapıştırmıştır. Çalışmayı tamamlayan gruplardan birer üye cevaplarını sınıfla paylaşmıştır.

Öğretmen öğrencilere birer çalışma kâğıdı dağıtmıştır.

Değerlendirme: Çalışma kâğıdı kullanılmıştır.

EK-45: Zihinsel Haritalama Tekniğine Kullanılan Dinleme Metni

SÜPERMEN İSTANBUL'A DÜŞTÜ

Süpermen'in gözleri karardı, başı döndü, altındaki kent gitti geldi, gitti geldi.

-Ah düşüyorum galiba, diye ağzından cılız bir ses çıktı.

Yerdeki insanlar bağırdılar:

-Bir şey düşüyor havadan, bakın bakın!

-Hani nerde?

-Oraya bakın, oraya…

-Aaaaa!...

Süpermen, hızını kesmek istedi ama olmadı, kolu oynamadı. "Sırtımı rüzgâra engel yapayım" dedi, freni tutturamadı. Cumburlop denize düşüverdi; onca şişelerin, petlerin, naylon torbaların, sebze atıklarının, lahana kabuklarının, kâğıt parçalarının yüzdüğü denize. "Dugul, dugul, dugul!" etti, kocaman bir lahana yaprağını cankurtaran simidi sanarak ona yapıştı; ama lahana yaprağı kayıverdi gitti elinin altına. Tam bu sırada bir dalgayla eski bir postal, Süpermen'in yüzüne "şak" diye bir tokat attı. Dalganın ortasında kayık gibi bir şey gördü, onu yakalamak istedi Süpermen; ama o da kayık değil, denizde yüzen kocaman bir naylon torbaydı.

Oradakiler bağırıyorlardı:

-Denize havadan biri düştü, denize havadan biri düştü!

Süpermen son gözünü harcıyordu, giysisi sırılsıklam olmuş, saçları sudan, zamk gibi birbirine yapışmış, nasılsa giysinin içine bir patlıcan kaçmış, boş konserve kutusunun biri ayağına takılmıştı. Bunların hiçbiri önemli değildi Süpermen için ah o koku, ah o koku… Zaten gökten de koku yüzünden düşmüştü.

"Gurk gurk!" etti Süpermen, son bir kez gözlerini zorlukla açtı, baktı, suda şişmiş bir pırasa gördü.

-Ah, dedi, demek ki şu dünyada en son göreceğim şey pırasa olacakmış.

Gözünden akan bir damla yaş, denizin kirli suyuna karıştı, iki su birbirine karışınca Süpermen'in gözü alev alev yandı.

-Ah boğuluyorum; ama boğulmadan önce gözlerim kör oldu, dedi.

Bu arada, kıyıdan bağırıyorlar:

-Hadi ha, yetişin ha, kurtarın ha!

İşte tam bu sırada bir el uzandı Süpermen'in sırtına, çekti onu, kayığa aldı. Kıyıda dolaşan bir balıkçıydı onu kurtaran. Balıkçının üzerinde incecik bir kazağı, ayağında eski bir pantolonu vardı.

-Oh iyi, yaşıyorsun, kimsin, nesin sen, yoksa uçağın kapısı mı düştü? diye sordu balıkçı.

Süpermen "gurk gurk" ediyor, her gurk edişinde, ağzından naylonlu, kâğıtlı, sebzeli sular çıkıyordu. Güçlükle:

-Ben Süpermen'im, dedi.

Balıkçı güldü; ama çok güldü:

-Sen Süpermen'sen ben de buranın valisiyim, dedi. Şu haline bak, sende hiç Süpermen olacak bir yan var mı?

-Ne olur beni kıyıya çıkar, dedi, fısıltıyla Süpermen.

Balıkçı küreklere asıldı, kürekler kıyıdaki onca atık arasında zor işliyordu. Balıkçı çok güç tüketiyordu. Kıyıya varmadan bağırdı:

-Heeey, biliyor musunuz, gökten düşen Süpermen'miş.

Kahkahalarla gülüyordu balıkçı.

Kıyıdakiler iyice yaklaştılar, birkaçı taşların üzerine çıktı, kayık yanaştı, biri bağırdı:

-Aaaaa, bu gerçekten Süpermen, arkadaşlar…

-Neee?

-Aaaaa gerçekten Süpermen!..

Bir anda yayılıverdi kıyıya Süpermen'in denize düştüğü haberi. Kıyıdakiler, Süpermen'in giysisinin üzerine havuçları, biberleri, limon kabuklarını, patates atıklarını, yosunları temizledikten sonra balıkçı bile:

-Aaaaa, yahu bu gerçek Süpermen'miş, diye bağırdı.

Biri hemen bileğini yakaladı Süpermen'in nabzına baktı:

-Yaşıyor yaşıyor, dedi. Nasılsın Süpermen? Hoş geldin İstanbul'a. Nasıl buldun kentimizi?

Çok az çıkıyordu Süpermen'in sesi:

-Ben bulmadım, dedi. Ters bir rüzgâr esti, rotamı yitirdim.

Hop, ağzından kara bir erik çıkıverdi. Süpermen eriğe baktı:

-Kim attı bunu ağzıma, diye sordu.

-Canım denize düştün ya, yutmuşsundur oradan, dediler.

Biri hemen elini yüzünü yıkadı Süpermen'in.

-Haaa, anladım, dedi yüzünü yıkayan, havada birden başın dönünce tıngır mıngır yuvarlandın aşağıya!

-Yo, dedi Süpermen, güç soluk alarak önce başım dönmedi havadayken ilkin bir koku duydum, çok keskin bir koku, işte o kokuyu duyuncaa…

Biri sordu:

-Kokuyu duyduğun yerde böyle kargalar var mıydı?

-Bilmem, galiba vardı, bir şeyler uçuşuyordu, dedi.

-Aaa, tamam, dedi yaşlı bir kadın, Süpermen evladım, sen mutlaka İstanbul'un çöplüğünün üzerinden geçmişsin. A yavrum, elbette bayılıvermiştir kokudan!

Süpermen doğrulur gibi yaptı ama doğrulamadı. Yan yatarak,

-Oraya bayılmadım, dedi, ondan sonra bir yerden daha geçtim, bu koku ondan da fenaydı…

Fırça bıyıklı biri:

-Deri üretim yerlerinin üzerinden geçmiştir…

-Vah evladım, dedi yaşlı kadın, ne vardı yani yani derilerin merilerin üzerinde geçecek? Güzelim giysini de pek fena kirletmişsin, şimdi annen sana kızmazsa çok iyi, tuh tuh, otomatik çamaşır makinesinde bile yıkansa artık bu giysi temizlenmez, onca para, annen ne denli kızsa haklıdır…

Ak saçlı, emekli bir adam:

-Aman hanımefendi, dedi, şimdi bırakın giysiyi falan, ya ölseydi Süpermen, sonra torunuma ne derdim, şükür bakın yaşıyor, giysileri kurusun, hop diye uçar gider. Şimdi nasılsınız bakalım Süpermen oğlum?

-İyiyim efendim, biraz daha iyiyim, ama o koku yine az da olsa burnuma geliyor.

-Hangi koku?

-En sonuncusu beni bayıltan koku.

Elli kişi mi, yoksa yüz kişi mi, "hıımş, hıımş, hıımş" havayı kokladılar. Eh biraz kıyı kokuyor lahanalı, soğanlı; biraz da kent kokuyor kükürtlü…

-Yahu ne kokuyor arkadaşlar, bir şey kokmuyor mu? Alıyor musunuz bir koku? Koklayın bakalım…

"Hıımş huuuumş, hıımş huuumş…" Yok koku yok…

-Koku yok Süpermen

-Var, çok var, burnuma çok geliyor…

İnce zayıf bir adam, incecik sesiyle,

-Arkadaşlar sakın Süpermen'in kokuyor dediği lahmacun olmasın, havada lahmacun kokusuyla acılı kebap kokusu var, dedi.

Nereden duydu, nasıl kulaktan kulağa saniyesinde gitti, lahmacuncu hop, lahmacunları koyduğu sepetin kapağını taklata taklata kalabalığa yardı geldi… Kim dedi ki ona,"Süpermen diyormuş ki eğer bir lahmacun yersem kendime gelirim."

-Geldi abicim geldi, lahmacun geldi…

Lahmacunu dürüm yapıp iki maydanoz parçasıyla Süpermen'e uzatmıştı ki Süpermen lahmacunun kokusunu duyar duymaz tekrar bayıldı. Süpermen'in başındakiler lahmacuncuyu yüz metre kovaladılar. Geri döndüler, Süpermen'in yüzüne soğuk çeşme suları serptiler, yanaklarına "pat pat" vurdular, yaşlı kadının çantasından çıkardığı kolonya ile ellerini, alnını ovdular. Süpermen gözlerini açtı.

-Kok kok kok, dedi üç kez…

Kalın bir ses bağırıverdi:

-Kokoreç istiyormuş canı Süpermen'in!..

Kaç kişi birden, bağıran adamın ağzını kapatıverdiler:

-Sus bağırma be, şimdi kokoreççi koşarak gelecek, bu kez Süpermen ayılmamak üzere bayılacak, sus.

-Ah bu koku, diyordu Süpermen, işte bu koku.

Başka biri bağırdı:

-Açılın, çekilin, gazeteciler geliyor! Güçlükle doğruldu Süpermen, sırtındaki patlıcanı. El attı çıkardı.

-Ah nereden girmiş buraya? dedi. Ben hemen gideyim, şimdi gazeteciler sorular sorarlar, resim çekerler, bu durumda onlara görünmeyeyim…

Yaşlı kadın:

-A Süpermen evladım, bari giysin kurusaydı da öyle gitseydin, dedi, şimdi ıslak giysiyle üşüteceksin, hasta olacaksın.

-Yo, sağ olun, benim giysim hemen kurur, dedi. Marmara'ya doğru uçmaya başladı… Sesimizin yettiğince bağırdık:

-Süpermen, o yana uçma. O yana uçma!

Süpermen, bir türlü havalanamıyordu, kuşlar gibi yalpalıyor, denize ha düştü ha düşecek, sonra birden doğruluyor, yükselmeye çalışıyordu.

Gözden gidinceye dek bağırdık:

-O yana uçma Süpermen, o yana uçma! Ah, bilmiyor ki Süpermen, uçtuğu yönde gübre fabrikası var…

Muzaffer İZGÜ

EK-46: Zihinsel Haritalama Tekniğinde Kullanılan Çalışma Kâğıdı

1. Aşağıdaki sözcükleri anlamları ile eşleştiriniz.

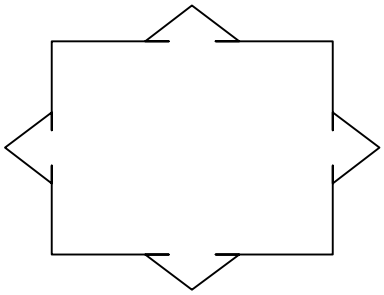
zamk	kokoreç
Şişe sarılarak kor ateşte kızartılan kuzu bağırsağından yapılan yiyecek	Bir tür yapıştırıcı

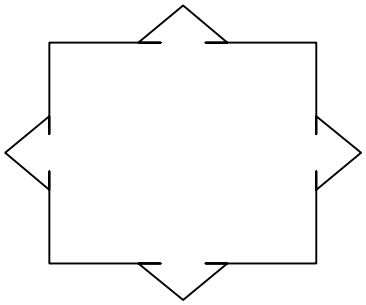
2. Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarından metnin anahtar sözcüğü olmayanı daire içine alınız.

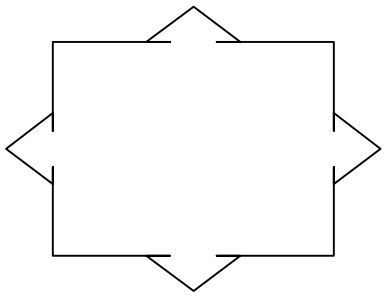
Süpermen kirli deniz Boğaz deri üretim merkezi lahmacun

3. Aşağıdaki şekilleri dinlediğiniz metne göre doldurunuz.

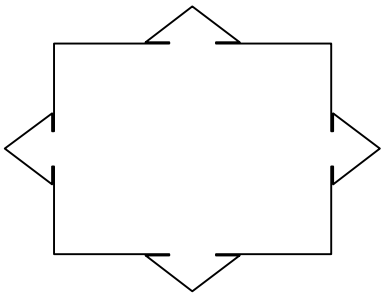
olay konu yer

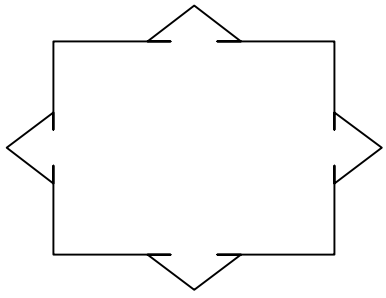

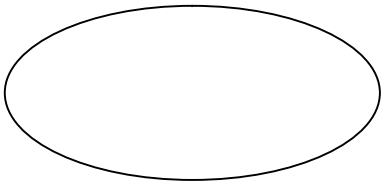
zaman kişiler

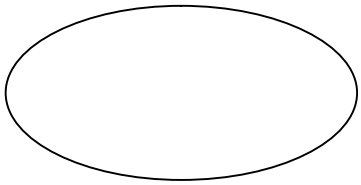

4. Dinlediğiniz metne uygun başlıklar yazınız.

Cümle

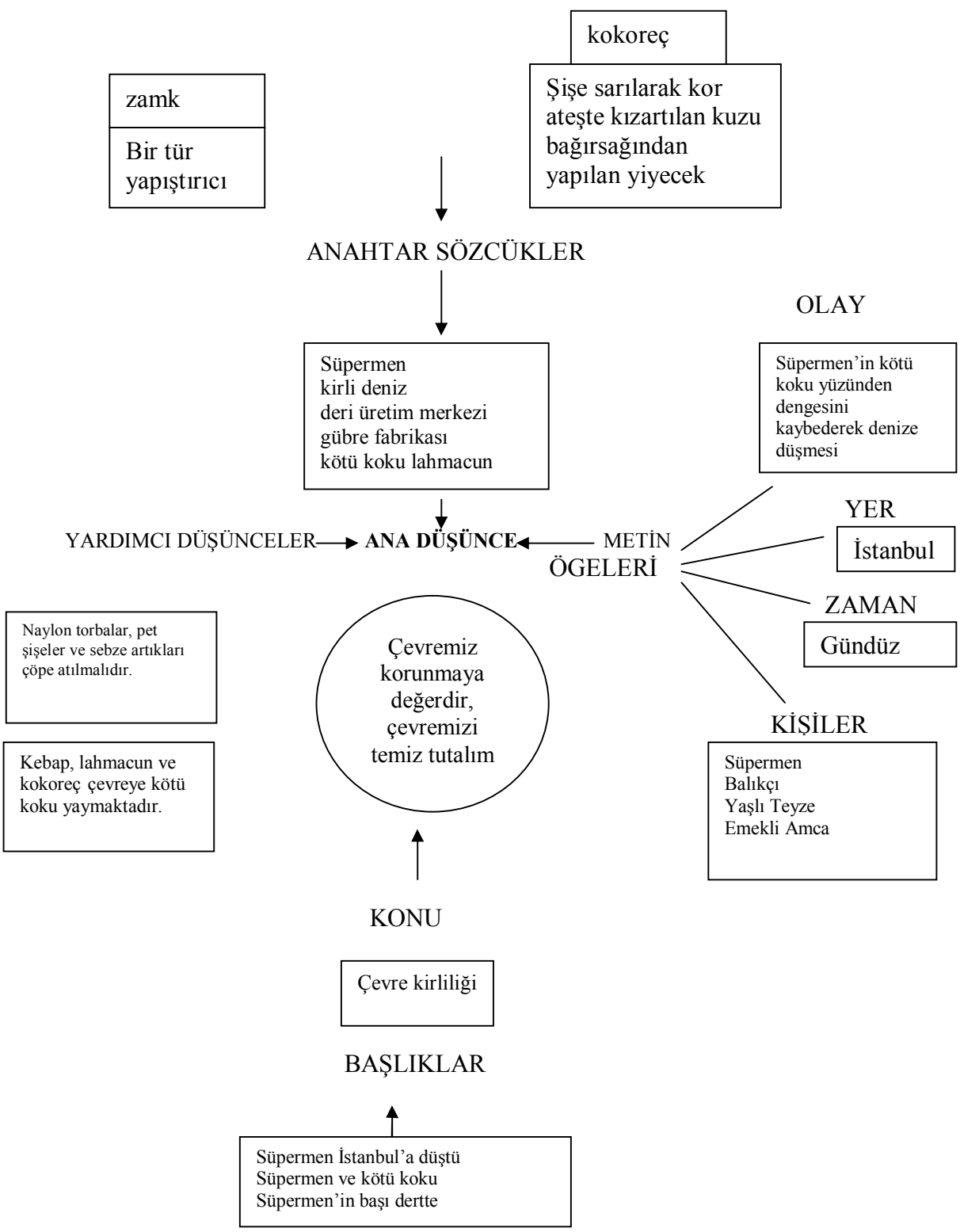
Sözcük Grubu

5. Aşağıdaki boşluğu dinlediğiniz metne göre doldurunuz.

Metnin ana düşüncesi …… korumaktır.

EK-47: Zihinsel Haritalama Tekniğinde Doğru Eşleştirmelerden Oluşan Harita

Ek-48: Kontrol Grubu Ders Planı 1

Ders	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80’
Temel Beceriler	Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme, iletişim kurma
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç: 1	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar: 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler. 2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler. 3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır. 4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	
Amaç: 2	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme
Kazanımlar: 12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir. 17. İpuçlarından hareketle dinlediklerine/izlediklerine yönelik tahminlerde bulunur. 18. Dinlediklerinin/izlediklerinin öncesi ve/veya sonrasına ilişkin kurgular yapar. 19. Dinlediklerinin/izlediklerinin adı/başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar. 20. Dinlediği/izlediği metne farklı başlıklar bulur.	
Amaç: 5	Etkili Dinleme/İzleme Alışkanlığı Kazanma
Kazanımlar 1. Yaşına ve seviyesine uygun sanat ve bilim etkinliklerine dinleyici/izleyici olarak katılır. 2. Şiir, öykü ve masal dinletilerine katılır. 3. Çok yönlü iletişim araçlarındaki yayınlardan ilgi, istek ve gereksinimlerine uygun olanları izler.	

Materyaller:	Dinleme metni, (Koca Dev İle Peri Kızı), çalışma kâğıdı (bk. Ek-11)
Dinleme Yöntemi	Not alarak dinleme

Süreç

Öğretmen, sınıfa masal kitapları ve kasetleri ile gelerek öğrencilerin dikkatini çekmiştir. Aşağıdaki soruları yönelterek öğrencileri metne hazırlamıştır:

1. Masal deyince aklınıza ne geliyor?
2. Hiç Keloğlan masalı ya da dev masalı dinlediniz mi?
3. Büyüklerinizden dinlediğiniz masallardan bahseder misiniz?

Masal okumadan önce öğrencilere konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinleme (D/İ.1. 1), başkalarını rahatsız etmeme (D/İ.1. 2), dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alma (D/İ.1. 3) gibi dinleme/izleme kuralları hakkında bilgi verilmiştir.

Öğretmen öğrencilerden "dev, Kafdağı, peri kızı, iyilik büyüsü" kelime ve kelime gruplarının çağrışımlarını söylemelerini istemiştir.

Öğretmen dinleme çalışması öncesinde öğrencileri çevre şartlarının elverdiği ölçüde konferans, panel, şiir dinletisi ve tiyatro gibi bilim-sanat etkinliklerine katılmaya özendirmiştir. (D/İ.5. 1), (D/İ.5. 2). "Televizyon, radyo, internet gibi kitle iletişim araçlarında hangi yayınları veya siteleri niçin takip ediyorsunuz?" gibi sorularla öğrencilerin ilgi, istek ve gereksinimlerine uygun olanları izlemeye yönlendirmiştir. (D/İ. 5. 3)

Öğretmen öğrencilere metni not alarak dinleme yöntemine uygun biçimde dinleyeceklerini (D/İ.1. 4), dinleme sırasında olaylarla ilgili ayrıntılara dikkat etmelerini söylemiştir

"Koca Dev İle Peri Kızı" adlı metin başlığı söylenmeden öğretmen tarafından sesli okuma yöntemiyle okunmuştur. Öğrenciler dinleme etkinliğini not alarak gerçekleştirmiştir.

Metnin bu bölümünde okuma sonlandırılmıştır (bk. Ek-9).
Öğretmen öğrencilere her sıranın bir grup olduğunu söylemiş, grupların kendilerine bir isim belirlemesini istemiş ve gruplardan metnin sonuç bölümünü tahmin etmelerini istedikten sonra her sıraya bir çalışma kâğıdı dağıtmıştır. (D/İ.2. 17/ 18)Gruplar önce tahmin etkinliği olan birinci etkinliği tamamlamıştır. (bk. Ek-11 I. Etkinlik) Gruplar tahminlerini okuduktan sonra öğretmen dinleme metninin sonuç bölümünü okumuştur. Asıl sonucu yakın tahmin yapan ya da metne uygun mantıksal bir kurgu yapan gruplar başarılı sayılmıştır.

Gruplar ikinci etkinlik olan başlık etkinliğini yapmışlardır. (D/İ. 2. 20) (bk. Ek-11 II. Etkinlik) Öğretmen metnin başlığını okumuştur. Öğrencilere başlık ile metinde anlatılanlar ve öğrencilerin kendi tahminleri arasında bir ilişki olup olmadığını sormuştur. Asıl başlığa en yakın tahmini yapan grup etkinliğin birincisi seçilmiştir.

Ek-49: Kontrol Grubu Ders Planı 2

Ders	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80'
Temel Beceriler:	Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme, iletişim kurma
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç: 1	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar: 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler. 2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler.	

3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır. 4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	
Amaç 2	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme
Kazanımlar: 1. Dinlenenin/izlenenin bağlamından hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamlarını çıkarır. 2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar sözcükleri fark eder. 3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler. 4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana düşüncesini/ana duygusunu belirler. 5. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki yardımcı düşünceleri/duyguları belirler. 6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler. 12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.	
Amaç 5	Etkili Dinleme/İzleme Alışkanlığı Kazanma
Kazanımlar 1. Yaşına ve seviyesine uygun sanat ve bilim etkinliklerine dinleyici/izleyici olarak katılır. 2. Şiir, öykü ve masal dinletilerine katılır. 3. Çok yönlü iletişim araçlarındaki yayınlardan ilgi, istek ve gereksinimlerine uygun olanları izler. 4. Kaset, CD, film vb. kaynaklardan kişisel arşiv oluşturur.	
Materyaller	Dinleme metni (bk. Ek-14), çalışma kâğıdı (bk. Ek-15), karton kâğıt
Dinleme Yöntemi	Not alarak dinleme
Süreç Öğretmen öğrencilere şu soruları sorarak öğrencilerin dikkatini çekmiştir: 1. Şu an çantanızda bulunan okuduğunuz bir kitap var mı? Kitabın adı ne? 2. Bir kitabı ortalama kaç günde bitiriyorsunuz? 3. Akçaabat Halk Kütüphanesini ziyaret ettiniz mi? Kütüphaneden ödünç kitap aldınız mı?	

4. “Kitap en iyi arkadaştır.” sözünü doğru buluyor musunuz? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

Öğretmen aşağıdaki şiiri okumuştur:

Dünyaya geldiğim anda
Yürüdüm aynı zamanda
İki kapılı bir handa
Yürüyorum gündüz gece”

Öğrenciler bu şiiri türkü olarak dinlediklerini ve şiirin Âşık Veysel’e ait olduğunu söylemiştir. Bazı öğrenciler Veysel’in görme engelli olduğunu belirtmiştir. Öğretmen Beethoven’in bir eserinden küçük bir bölümü CD’den dinletmiş ve öğrencilere bu müziği beğenip beğenmediklerini sormuştur. Müziği çok beğendiklerini söyleyen öğrencilere öğretmen bu sanatçının işitme engelli olduğunu söylemiştir. Öğretmen yörede düzenlenen müzik programlarına, şiir dinletilerine, masal okuma yarışmalarına katılmalarını, sevdikleri sanatçıların şiirlerini ya da müziklerini CD’ye çekip bu şekilde arşiv oluşturabileceklerini söylemiştir. (D/İ. 5. 4) Öğretmen şiir için internet ortamındaki bazı siteleri, kültür ve sanat programları için özellikle TRT 2 kanalını takip etmelerini tavsiye etmiştir. (D/İ.5. 3)

Öğretmen birazdan kendilerine dinletilecek metni konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinlemelerini (D/İ.1. 1),başkalarını rahatsız etmeden dinlemelerini (D/İ.1. 2),dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almalarını (D/İ.1. 3) ve bu etkinlikte seçici dinleme yöntemini kullanacaklarını söylemiştir. (D/İ.1. 4)

Öğretmen metni dinlerken öğrencilerin aşağıdaki hususlara dikkat etmesini hatırlatmıştır:

1. Anlamı bilinmeyen sözcükler (D /İ. 2. 1)
2. Metnin anahtar sözcükleri (D /İ. 2. 2)
3. Metnin konusu (D /İ. 2. 3)
4. Metnin ana düşüncesi (D /İ. 2. 4)

5. Metnin yardımcı düşünceleri (D /İ. 2. 5) 6. Metin elementleri (olay, yer, zaman, şahıs ve varlık kadrosu) (D /İ. 2. 6) Öğretmen sınıfı beşer kişiden oluşan dört gruba ayırmıştır. Dinleme metni öğretmen tarafından sesli okuma yöntemiyle okunmuştur. Gruplardaki öğrenciler yukarıdaki unsurlarla ilgili notlar almıştır. Çalışmalarını tamamlayan gruplar bir fon karton üzerine geçirerek sınıf panosunda sergilemiştir. Öğretmen öğrencilere birer çalışma kâğıdı dağıtmıştır.

Değerlendirme	Çalışma kâğıdı kullanılmıştır.

EK-50: Kontrol Grubu Ders Planı 3

Ders	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80’
Temel Beceriler	Karar verme
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç: 1	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar: 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler. 2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler. 3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır. 4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	
Amaç: 2	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme
Kazanımlar: 1. Dinlenenin/izlenenin bağlamından hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamını çıkarır. 12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin cevap verir. 13. Dinlediklerinde/izlediklerinde yer alan öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.	

Amaç: 3	Dinleneni/izleneni değerlendirme
Kazanımlar: 1. Dinlediklerini/izlediklerini dil ve anlatım yönünden değerlendirir. 2. Dinlediklerini/izlediklerini içerik yönünden değerlendirir. 3. Dinlediği/izlediği kişiyi sesini ve beden dilini etkili kullanma yönünden değerlendirir.	
Amaç: 5	Etkili Dinleme/İzleme Alışkanlığı Kazanma
Kazanımlar: 1. Yaşına ve seviyesine uygun sanat ve bilim etkinliklerine katılır. 4. Kaset, CD, film vb. kaynaklardan kişisel arşiv oluşturur.	
Materyaller	Dinleme metni (bk. Ek-18), renkli kartlar, çalışma kâğıdı (bk. Ek-51), CD
Dinleme Yöntemi	Katılımlı dinleme
Süreç Öğretmen "Bir Of Çeksem" adlı türkünün aşağıdaki bölümünü dinletmiştir: *Bir of çeksem karşıki dağlar yıkılır* *Bugün posta günü canım sıkılır* *Sıkılır aman aman aman* *Ellerin mektubu gelmiş okunur* *Benim yüreğime hançer sokulur* *Sokulur aman aman aman* Öğretmen öğrencilere şu soruları sormuştur: 1. Türküyü düzen kişinin canı neye sıkılmış olabilir? 2. Bir iletişim aracı olarak mektup size ne çağrıştırıyor? Öğretmen öğrencilere halk türkülerinden oluşan kişisel bir arşiv oluşturabileceklerini (D/İ.5. 4);bulundukları çevrede düzenlenen halk müziği ve sanat müziği dinletilerine katılabileceklerini söylemiştir. (D/İ.5. 1) 3. Elektronik mektup (elmek) yazmayı biliyor musunuz? En son kime yazdınız? 4. Anne-babanızın size nasıl davranmasını istersiniz? Anne-babanızdan	

beklentileriniz nelerdir?
5. Ailenizin sizden beklentileri nelerdir?

Öğretmen öğrencilere etkili bir sunumda konuşmacının sahip olması gereken özellikler konulu beş dakikalık bir CD izletmiştir.

Öğretmen birazdan kendilerine dinletilecek metni konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinlemelerini (D/İ.1. 1), başkalarını rahatsız etmeden dinlemelerini (D/ İ.1. 2), dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almalarını (D/İ.1. 3) ve bu etkinlikte katılımlı dinleme yöntemini kullanacaklarını söylemiştir. (D/İ.1. 4)

Dinleme metnini sekizinci sınıf öğrencilerinden diksiyonu düzgün bir öğrenci olan Büşra KUTRUP okumuştur. Konuşmacının kıyafet, temizlik yönünden örnek bir öğrenci olmasına dikkat edilmiştir. Uygulamadan önce konuşmacı öğrenciye araştırmacı tarafından prova yaptırılmıştır. Öğretmen okuyucunun metni vurgu, tonlama, duraklama ilkelerine uygun okuyup okumadığını, herkesin duyabileceği bir ses tonuyla konuşup konuşmadığını, dinleyiciyle göz teması kurup kurmadığını, jest ve mimiklerini yerinde kullanıp kullanmadığını (D/İ.1. 3) gözlemelerini öğrencilerden istemiştir.

Öğretmen öğrencilerin dinledikleri metinde şunlara dikkat etmesini istemiştir:
a) Metinde gereksiz söz ve cümle tekrarlarının olmaması (D/İ.3. 1)
b) Metindeki yabancı kelimelerin oranı (D/İ. 3. 1)
c) Metindeki kelimelerin kolayca telaffuz edilebilmesi (D/İ.3. 1)
ç) Metinde gereksiz sözcüklerin bulunmaması (D/İ.3. 1)
d) Metinden aynı anlamların çıkarılması (D/İ.3. 1)
e) Metindeki öznel ve nesnel yargıların oranı (D/İ.2. 13)
f) Metindeki gerçek ve mecaz anlamlı sözcüklerin oranı (D/İ.2. 1)
g) Metnin bir olaya dayanıp dayanmadığı (D/İ. 3. 2)

Metin okunurken öğretmen “yoldan sapmak, başa kakmak, düş kırıklığına uğramak ve ayak uydurmak” deyimlerinin geçtiği yerlerde okumayı durdurmuştur. Öğrencilerin bu deyimlerin anlamını tahmin etmelerini istemiştir. (D / İ. 2. 1) Doğru cevap alındıktan sonra öğretmen bu deyimlerin gerçek anlamlı mı yoksa mecaz anlamlı mı olduğunu sormuştur. Metinde aşağıdaki cümlelerin geçtiği yerlerde öğretmen okumayı durdurmuş, bu cümlelerin öznel mi nesnel mi olduğunu sormuştur: (D / İ. 2. 13) “Sürekli bir büyüme ve değişme içindeyim.” ”Deneme ile öğrenirim.” ”Seçme hakkım olsaydı sizden başka kimsenin çocuğu olmak istemezdim.” Dinleme etkinliği tamamlandıktan sonra öğretmen öğrencilere birer çalışma kâğıdı dağıtmıştır.

Değerlendirme	Çalışma kâğıdı kullanılmıştır

EK-51: Kontrol Grubu Ders Planı 3 (Çalışma Kâğıdı)

Ölçütler	Doğru	Yanlış
Metinde gereksiz söz ve cümle tekrarları yoktur.		
Metinde yabancı kelimelerin sayısı azdır.		
Metindeki kelimeler kolayca telaffuz edilebilmektedir.		
Metinde gereksiz sözcükler kullanılmamıştır.		
Metinde çelişkili ve belirsiz ifadeler yoktur.		
Konuşmacı metni vurgu, tonlama ve duraklama ilkelerine uygun olarak okumuştur.		
Konuşmacı herkesin duyabileceği bir ses tonuyla konuşmuştur.		
Konuşmacı dinleyici ile göz teması kurmuştur.		
Konuşmacı jest ve mimiklerini yerinde kullanmıştır.		

Metinde ağırlıklı olarak öznel yargılara yer verilmiştir.		
Metinde gerçek anlamlı sözcükler mecaz anlamlılardan çoktur.		
Metinde deyimlere yer verilmiştir.		
Metin bir olay yazısı değildir, kişisel düşüncelere dayanmaktadır.		
Dikkatler konuşmacının kılık kıyafetinde değil metinde toplanmıştır.		
Konuşmacı metni iyi bir hazırlıkla seslendirmiştir.		

EK-52: Kontrol Grubu Ders Planı 4

Ders	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80’
Temel Beceriler	Araştırma, karar verme, iletişim kurma
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç: 1	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar: 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler. 2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler. 3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır. 4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	
Amaç 2	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme
Kazanımlar: 1. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamını çıkarır. 2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar sözcükleri fark eder. 3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler. 4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana düşüncesini/ana duygusunu belirler. 5. Dinlediklerindeki/ izlediklerindeki yardımcı düşünceleri/duyguları belirler. 6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs kadrosu ve bunlarla ilgili	

<table>
<tr><td colspan="2">unsurları belirler.
12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin cevap verir.
15. Kendini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar.
20. Dinlediği /izlediği metne farklı başlıklar bulur.</td></tr>
<tr><td>Amaç: 5</td><td>Etkili Dinleme/İzleme Alışkanlığı Kazanma</td></tr>
<tr><td colspan="2">Kazanımlar:
1.Yaşına ve seviyesine uygun sanat ve bilim etkinliklerine katılır.
4. Kaset, CD, film vb. kaynaklardan kişisel arşiv oluşturur.</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td>Dinleme metni (bk. Ek-20), çalışma kâğıdı (bk. Ek-21)</td></tr>
<tr><td>Dinleme Yöntemi</td><td>Not alarak dinleme ve seçici dinleme</td></tr>
<tr><td colspan="2">Süreç
Öğretmen, sınıfa Eskimolarla ilgili görseller getirmiş, Eskimoların yaşam koşulları, çevre şartları ve geçim kaynaklarıyla ilgili olarak öğrencilerle bilgi alış-verişinde bulunmuştur.

Öğretmen öğrencilere şu soruları yönelmiştir:
1. İnsanlar sadece insanlarla mı arkadaş olabilirler? Bir hayvan, bitki ya da nesne ile dostluk kurulabilir mi?
2. Evinizde hayvan besliyor musunuz? Besliyorsanız bu hayvanın bir adı var mı?
3. “Dostluğun temelinde karşılık beklememek ve fedakârlık yatar.” sözünü yorumlayabilir misiniz?

Öğretmen öğrencilerin yöresel özelliklerini göz önünde bulundurarak balık ve martılarla ilgili mani derlemesi yapabileceklerini ifade etmiştir. (D/İ.5. 4) Ayrıca Yıldız KENTER’in başrolünü oynadığı, yaşlı bir kadın ile kedisi arasındaki dostluğu anlatan Hanım adlı filmi seyredebileceklerini, Barış MANÇO’nun ‘Arkadaşım Eşek’ adlı şarkıyı dinleyebileceklerini, kahramanları at olan “Elveda Gülsarı (Cengiz</td></tr>
</table>

AYTMATOV)" ve "Yılkı Atı" (Abbas SAYAR) adlı romanları okuyup inceleyebileceklerini dile getirmiştir. (D/İ.5. 1) Öğretmen birazdan kendilerine dinletilecek metni konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinlemelerini (D/İ.1. 1),başkalarını rahatsız etmeden dinlemelerini (D/İ.1. 2), dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almalarını (D/İ.1. 3) ve dinleme etkinliğini önemli gördükleri noktalara yoğunlaşarak ve not alarak gerçekleştireceklerini ifade etmiştir. (D/İ. 1. 4) Dinleme metni, öğretmen tarafından sesli okuma yöntemiyle okunmuştur. Öğrenciler önemli gördükleri noktaları not almıştır. Öğretmen metni bir kez daha okumuştur. "Ren geyiği, tundra, böğürtlen ve can yoldaşı" sözcük ve sözcük gruplarının anlamını sezdirmeye çalışmıştır. (D/İ.2. 1) Metnin anahtar sözcükleri olan "Ronny, Ren Geyiği, Cesaret Yardım, Sevgi"yi vurgulayarak öğrencilerin dikkatini bu sözcüklere çekmiştir. (D / İ. 2. 2)Öğretmen sorduğu sorularla konu, olay, yer, zaman, şahıs ve varlık kadrosuna öğrencilerin ilgisini toplamıştır. (D/İ.2. 3-6)Öğretmen sorduğu sorularla metnin ana ve yardımcı düşüncesini sezdirmeye çalışmıştır. (D/İ. 2. 4–5) Öğretmen her sıranın bir grup olduğunu belirttikten sonra her gruba birer çalışma kâğıdı dağıtmıştır (bk. Ek-21).

EK-53: Kontrol Grubu Ders Planı 5

Ders	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80'
Temel Beceriler	Araştırma, karar verme, iletişim kurma
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç: 1	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar: 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler.	

<table>
<tr><td colspan="2">2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler.
3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır.
4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.</td></tr>
<tr><td>Amaç 2</td><td>Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme</td></tr>
<tr><td colspan="2">Kazanımlar:
1. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamını çıkarır.
2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar sözcükleri fark eder.
3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.
4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana düşüncesini/ana duygusunu belirler.
5. Dinlediklerindeki/ izlediklerindeki yardımcı düşünceleri/ duyguları belirler.
6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.
12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin cevap verir.
20. Dinlediği /izlediği metne farklı başlıklar bulur.</td></tr>
<tr><td>Materyaller:</td><td>Dinleme metni (bk. Ek-24), çalışma kâğıdı (bk. Ek-26)</td></tr>
<tr><td>Dinleme Yöntemi</td><td>Not alarak dinleme</td></tr>
<tr><td colspan="2">Süreç
Öğretmen öğrencilere “Sizin geliştirdiğiniz kendinize ait bir oyun var mı?” diye sormuştur.
Öğretmen öğrencilere “Evde yalnız kalmanız gerektiğinde televizyon seyretmek ya da bilgisayarla meşgul olmak dışında neler yaparsınız?” diye sormuştur.
Öğretmen öğrencilere “Resim, müzik ya da başka bir sanat dalına ilgi duyuyor musunuz ?” diye sormuştur.
Öğretmen Yahya Kemal BEYATLI’nın Deniz Türküsü adlı şiirinin son bölümünü okumuştur:
Çıktığın yolda bugün yelken açık, yapayalnız,
Gözlerin arkaya çevrilmeyerek, pervasız</td></tr>
</table>

Yürü! Hür maviliğin bittiği son hadde kadar! İnsan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar. Öğretmen öğrencilerin şiirin son dizesini ve "Hayaller sınır tanımaz" sözünü yorumlamasını istemiştir. Öğretmen birazdan kendilerine dinletilecek metni konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinlemelerini (D/İ.1. 1), başkalarını rahatsız etmeden dinlemelerini (D/ İ.1. 2), dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almalarını (D/İ.1. 3) ve bu etkinlikte katılımsız dinleme yöntemini kullanacaklarını söylemiştir. (D/İ.1. 4) Öğretmen sınıfı dörder kişiden oluşan beş gruba ayırmıştır. Gruplara istedikleri takdirde kendilerine bir isim belirleyebilecekleri söylenmiştir. Öğretmen gruplara metni dinlerken metinde geçen anlamını bilmedikleri sözcük ve sözcük gruplarını belirlemelerini, (D/İ.2. 1),metnin anahtar sözcüklerini, (D/İ.2. 2) konu (D/İ.2. 3) olay, ,yer, zaman, şahıs ve varlık kadrosu, (D/İ.2. 6) gibi özellikleri ile ana düşünce (D/İ.2. 4) ve yardımcı düşüncelerini (D/İ.2. 5) belirlemelerini istemiştir. Dinleme metni öğretmen tarafından sesli okuma yöntemi ile başlığı söylenmeden okunmuştur. Gruplar çalışmalarını tamamladıktan sonra her gruptan bir üye yukarıdaki metin unsurları ile ilgili bilgilerini sınıfla paylaşmıştır. Metni çözümleyici bu bilgilerin doğrulanmasında ya da düzeltilmesinde öğretmen yönlendirici olmuş ve söz hakkı isteyen temsilcilerin veya diğer grup üyelerinin düşüncelerini ifade etmesine imkân hazırlamıştır. Öğretmen öğrencilere birer çalışma kâğıdı dağıtmıştır.	
Değerlendirme	Çalışma kâğıdı kullanılmıştır.

EK-54: Kontrol Grubu Ders Planı 6

Ders	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80’
Temel Beceriler	Araştırma, karar verme,
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç: 1	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar: 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler. 2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler. 3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır. 4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	
Amaç 2	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme
Kazanımlar: 1. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamını çıkarır. 2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar sözcükleri fark eder. 3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler. 4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana düşüncesini/ana duygusunu belirler. 5. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki yardımcı düşünceleri/ duyguları belirler. 10.Dinlediklerini/izlediklerini kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler. 11. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorular oluşturur. 12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin cevap verir. 13. Dinlediklerinde/izlediklerinde yer alan öznel ve nesnel yargıları ayırt eder. 15. Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar. 16. Dinlediklerinde/izlediklerinde ortaya konan sorunlara farklı çözümler üretir. 20. Dinlediği/ izlediği metne farklı başlıklar bulur.	
Materyaller	Dinleme metni (bk. Ek-28), çalışma kâğıdı (bk. Ek-29)

Dinleme Yöntemi:	Not alarak dinleme

Süreç

Öğretmen öğrenciler şu soruları sormuştur:

1. Kızılay hangi amaçla kurulmuştur?

2. Kan grubunuzu biliyor musunuz?

Öğretmen kan grubunu bilmeyen öğrencilere en kısa sürede bir sağlık kuruluşuna gidip öğrenmelerini önermiştir.

3. Kan alma ihtiyacınız oldu mu?

Öğretmen kendisinin Kızılay 'a üç ayda bir düzenli olarak kan veren bir donör olduğunu söylemiş ve Kızılay'dan gelen "Sayın Talat AYTAN! Bağışladığınız kan sahibine ulaşmıştır. Kurtardığınız hayatlar adına size teşekkür ederiz" adlı mesajı telefondan sınıfa okuyarak kan bağışlamanın gerekliliğini vurgulamıştır.

4. Çevrenizde yardıma muhtaç (engelli, hasta, yaşlı) insanlar var mıdır? Varsa bunlara yardım ediyor musunuz?

5. "Sağlık en değerli hazinedir." sözünü yorumlar mısınız?

Öğretmen öğrencilerin yorumlarını toparladıktan sonra Trabzon'da şehzadelik yapmış olan Kanuni Sultan Süleyman'ın bilinen şu dizelerini öğrencilere açıklamıştır:

"Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi"

Öğretmen birazdan kendilerine dinletilecek metni konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinlemelerini (D/İ.1. 1), başkalarını rahatsız etmeden dinlemelerini (D/ İ.1. 2), dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almalarını (D/İ.1. 3) ve dinleme etkinliğini önemli gördükleri noktalara yoğunlaşarak ve not alarak gerçekleştireceklerini ifade etmiştir. (D/İ. 1. 4)

Öğrenciler metinde anlamını bilmedikleri sözcükleri belirleyip bunlarla ilgili tahminde bulunacak (D/İ.2. 1), metnin anahtar sözcüklerini (D/İ.2. 2), konusunu (D/İ.2. 3) , ana düşünce (D/İ.2. 4), yardımcı düşüncelerini (D/İ.2. 5)belirleyecek,

metni birkaç cümleyle özetleyecek (D/İ.2. 10), metne anlamaya yönelik birkaç soru hazırlayacak (D/İ.2. 11), metinden birer öznel ve nesnel yargı bulacak (D/İ.2. 13), metnin kahramanıyla empati kuracak (D/İ.2. 15), kan bulma sorunuyla ilgili bir çözüm üretecek (D/İ.2. 16) ve metne iki başlık bulacaktır. (D/İ.2. 20) Dinleme metni öğrencilere dinletilmiş, öğrenciler de yukarıdaki unsurlarla ilgili notlarını almış ve öğretmenin kendilerinden istediği çalışmaları önlerindeki not defterlerine yapmıştır. İstekli öğrenciler çalışmalarını sınıfla paylaşmış, gerekli düzeltmelerin yapılmasında ve doğru cevapların bulunmasında öğretmen yönlendirici olmuştur. Öğretmen öğrencilere birer çalışma kâğıdı dağıtmıştır.

Değerlendirme	Çalışma kâğıdı kullanılmıştır.

EK-55: Kontrol Grubu Ders Planı 7

Ders	Türkçe
Sınıf:	6
Süre	80’
Temel Beceriler	Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, yaratıcı düşünme
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç: 1	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar: 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler. 2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler. 3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır. 4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	
Amaç 2	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme

Kazanımlar:

2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar sözcükleri fark eder.

12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin cevap verir.

19. Dinlediklerinin/izlediklerinin adı/başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.

22. Şiir dilinin farklılığını ayırt eder.

23. Şiirin kendisinde uyandırdığı duyguları ifade eder.

24. Dinlediklerini/izlediklerini kendi yaşamı ve günlük yaşamla karşılaştırır.

25. Dinlediği/izlediği kişi, konu ya da metnin yazarı/şairi hakkında bilgi edinir.

Materyaller:	Dinleme metni (bk. Ek-32), çalışma kâğıdı, yansıtıcı, çizgisiz kâğıt
Dinleme Yöntemi	Yaratıcı dinleme

Süreç

Öğretmen aşağıdaki şiir ve düz yazıyı yansıtıcıya yansıtmıştır.

İkilik kinini içimden atıp
Özde ben bir insan olmaya geldim
Taht kuralı ariflerin gönlüne
Sözde ben bir insan olmaya geldim
Serimi meydana koymaya geldim

Âşık Nimri Dede (İsmail DEHMENOĞLU)

Koyunpazarı'nda bir ufacık dükkân… Bir küçük ocak yanıyor, bir ufak çocuk körük çekiyor. İhtiyarlamış, küçülmüş, ak sakallı, küçük yüzlü bir adam; gözünde çifte gözlük, mini mini halkaları ateşte ısıtıp zincir bağlıyordu.

Ne hoş manzara, gözüm ilişti… Dükkânın önünde durdum. Bir çilingir dükkânı… Ufak kilitler, eski zaman kapı halkaları, menteşeler, hayvan zincirleri… Böyle ufak

tefek şeyler yapıyor. Bunlardan pek çok da yapmış, dükkânın ötesine berisine asmış.

—Kolay gelsin, usta.
—Kolayı başına gelsin!

Bir tarafa dayanıp durdum. Adamcık, benimle hiç meşgul olmuyor göründü. Birer tarafı açık, ufak halkalar hazırlamış, bir halka takıp açık tarafını ateşe tutuyor, o hazır oluncaya kadar bir başkasını ateşten çekip ucunu dikkatle kapıyor, bir parça büküyor. Onu tekrar ateşe verinceye kadar evvelki hazır oluyor. Böylece muntazam çalışıyordu. Emin olunuz ki gayet sağlam ve muntazam bir zincir vücuda geliyor, bir cilası noksan kalıyordu.

İhtiyar Çilingir (Memduh Şevket ESENDAL)

Öğretmen önce şiiri daha sonra düz yazıyı okumuştur. Öğrencilere bu iki metin arasındaki farkları sormuştur. Öğrenciler birinci metnin bir şiir olduğunu, alt alta dizelerden oluştuğunu ve "geldim" sözcüğünün dize sonlarında tekrarlandığını; ikinci metnin bir paragraflardan oluştuğunu ifade etmiştir.

Öğretmen öğrencilere küçük bir oyun oynayacaklarını ve bu oyunun adının "Üç kelimeyle " olduğunu söylemiş ve birkaç öğrencinin kendisini üç kelimeyle anlatmasını istemiştir.

Öğretmen birazdan kendilerine dinletilecek metni konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinlemelerini (D/İ.1. 1), başkalarını rahatsız etmeden dinlemelerini (D/ İ.1. 2), dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almalarını (D/İ.1. 3) ve yaratıcı dinleme yapacaklarını ifade etmiştir. (D/ İ. 1. 4)

Öğretmen dinleteceği metni (şiir) öğrencilerin "dört sözcükle" anlatmasını istemiştir. Şiir öğretmen tarafından vurgu, tonlama ve duraklamaya uygun olarak okunmuştur.

Şiirde öğrencilerin anlamını kavramakta zorluk çektikleri tek bir sözcük olmuştur: ikilik. Öğretmen bu sözcüğü anlatmak için yerellik ve güncellikten hareket etmiştir. Öğrencilere hangi takımı desteklediklerini sormuştur. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Trabzonsporlu olduklarını söylemiş, farklı takımları tutan öğrenciler -özellikle Fenerbahçeliler- konuştuğunda yuhalamış ya da ıslık çalmıştır. Öğretmen öğrencilere herkesin istediği takımı desteklemekte özgür olduğunu söylemiş ve farklı takımları tutanlara karşı sergilenecek olumsuz davranışların sınıfta bir ikilik oluşturacağını dile getirmiştir.

Öğretmen öğrencilerin şiirle ilgili duygu ve düşüncelerini ifade etmesine imkân hazırlamıştır. Öğrencilerin cevaplarını düzelterek dönüt vermiştir. Şiir öğrenciler tarafından dört kelimeyle ifade edilmiştir:

Saygı	Çalışkanlık
Hoşgörü	İyilikseverlik

Öğretmen öğrencilere dinledikleri şiirin adının İnsanlık Mektebi olduğunu söylemiş ve belirledikleri yukarıdaki kavramlarla şiirin adı arasında nasıl bir ilişki olduğunu sormuştur.

Öğretmen her öğrenciye bir çizgisiz kâğıt vermiştir, herkesin yukarıda belirlenen kavramlardan biriyle ilgili iki dörtlükten oluşan bir şiir yazmasını istemiştir. İstekli öğrenciler şiirlerini sınıfta okumuştur.

Öğretmen çalışma kâğıtlarını dağıtmadan önce Âşık Hüseyin ÇIRAKMAN ile ilgili bir araştırma ödevi vermiştir. Öğrenciler şairin hayatı, sanatı ve eserleriyle ilgili bir araştırma yapmış ve çalışmalarını öğretmenlerine teslim etmiştir.

Değerlendirme	Çalışma kâğıdı kullanılmıştır.

EK-56: Kontrol Grubu Ders Planı 8

Ders	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80’
Temel Beceriler	Karar verme, problem çözme
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç 1	Dinleme/izleme kurallarını uygulama
Kazanım: 4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	
Amaç 2	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme
Kazanım: 12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.	
Amaç 4	Söz varlığını zenginleştirme
Kazanımlar: 1. Sözcükler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. 2. Aynı kavram alanına giren sözcükleri anlam farklarını dikkate alarak kullanır. 3. Tekerleme, sayışmaca, bilmece ve yanıltmacaları ezberler ve kullanır. 4. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen sözcük, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.	
Materyaller	Dinleme metni (bk. Ek-37), çalışma kâğıdı (bk. Ek-38)
Dinleme Yöntemi	Katılımsız dinleme

Süreç

Dinleme metni öğretmen tarafından iki kez sesli okuma tekniğiyle okunmuştur. Öğretmen öğrencilerin metni dinlerken anlamdaş, karşıt ve sesteşi olan sözcükler ile atasözü ve deyimlere dikkat etmelerini istemiştir.

Öğretmen öğrencilere bir çalışma yaprağı dağıtmıştır:

ÇALIŞMA YAPRAĞI

1. Aşağıdaki sözcüklerin zıt anlamlarını karşılarına yazalım.

Küçük

Sabah

Cömert

2. Aşağıdaki sözcüklerin anlamdaşlarını karşılarına yazalım.

Kıyafet

Yaşlı

3. Aşağıdaki sözcüklerden hangisinin sesteşi vardır? Bu sözcükleri daire içine alalım.

Gül tül bülbül sac saç taş

4. Aşağıdakilerden hangisi bir deyimdir?

Bisiklet al diye diye başımın etini yedi.

Sınav sonuçlarını internetten öğrenmiş.

Bu kadar olur yani, hık demiş teyzesinin burnundan düşmüş.

Yemeğin üstüne bir sütlü kahve içeriz.

5. Aşağıdaki cümlelerden hangisi bir atasözüdür?

a) Çoğu gitti, azı kaldı.

b) Yükte hafif pahada ağır.

c) Atı alan Üsküdar'ı geçti
d) Kır atın yanında kalan ya huyundan ya suyundan.

Öğretmen öğrencilerin çalışma yaprağına cevap olarak yazdıkları sözcük, sözcük grupları ve cümlelerle bir metin oluşturmalarını istemiştir.

Öğretmen metinde geçen aşağıdaki tekerlemeyi tüm sınıfa söz korosu biçiminde okutmuştur:

"Denizi çorba ettik
Gemiyi kepçe ettik
Yedik, içtik
Karnımız doymadı"
Öğretmen öğrencilere bu tekerlemeyi ezberlemelerini ev ödevi olarak vermiştir.

Değerlendirme	Çalışma kâğıdı kullanılmıştır.

EK-57: Kontrol Grubu Ders Planı 9

Ders	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80'
Temel Beceriler	Yaratıcı düşünme, iletişim kurma
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç: 1	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama

Kazanımlar:
1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler.
2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler.
3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır.
4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.

<table>
<tr><td>Amaç 2</td><td>Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme</td></tr>
<tr><td colspan="2">Kazanımlar:
1. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamını çıkarır.
3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.
4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana düşüncesini/ana duygusunu belirler.
6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.
7. Dinlediklerinde/ izlediklerinde neden-sonuç ilişkilerini belirler.
10. Dinlediklerini/izlediklerini kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler.
12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.
15. Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar.
20. Dinlediği/ izlediği metne farklı başlıklar bulur.</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td>Dinleme metni (bk. Ek-41), çalışma kâğıdı (bk. Ek-43)</td></tr>
<tr><td>Dinleme Yöntemi</td><td>Not alarak dinleme</td></tr>
<tr><td colspan="2">Süreç
Öğretmen birazdan kendilerine dinletilecek metni konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinlemelerini (D/İ.1. 1), başkalarını rahatsız etmeden dinlemelerini (D/ İ.1. 2), dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almalarını (D/İ.1. 3) ve bu etkinlikte not alarak dinleme yöntemini kullanacaklarını söylemiştir. (D/İ.1. 4)

Öğretmen metni dinletmeden önce her sıranın bir grup olduğunu öğrencilere söylemiştir. Metin okunduktan sonra öğrencilerin metinde anlamını bilmedikleri sözcük ve sözcük gruplarını (D/İ.2. 1), metnin konusunu (D/İ.2. 3), olay, yer, zaman, şahıs ve varlık kadrosu ile ilgili unsurlarını (D/İ.2. 6), metnin özetini(D/İ.2. 10) ve ana düşüncesini sezdirmeye çalışmıştır. Gruplar yukarıdaki unsurlarla ilgili belirlemelerini sınıfla paylaşmıştır.
Öğretmen öğrencilere birer çalışma kâğıdı dağıtmıştır</td></tr>
<tr><td>Değerlendirme</td><td>Çalışma kâğıdı kullanılır.</td></tr>
</table>

EK-58: Kontrol Grubu Ders Planı 10

Ders	Türkçe
Sınıf	6
Süre	80’
Temel Beceriler	Araştırma, karar verme, iletişim kurma
Temel Dil Becerisi	Dinleme
Amaç: 1	Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar 1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler. 2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler. 3. Dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır. 4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	
Amaç 2	Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme
Kazanımlar: 1. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamını çıkarır. 2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar sözcükleri fark eder. 3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler. 4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana düşüncesini/ana duygusunu belirler. 5. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki yardımcı düşünceleri/duyguları belirler. 6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler. 12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir. 20. Dinlediği /izlediği metne farklı başlıklar bulur.	
Materyaller	Dinleme metni (bk. Ek-45), çalışma kâğıdı (bk. Ek-46)
Dinleme Yöntemi	Katılımlı dinleme
Süreç Öğretmen öğrencilere “Akçaabat sahilini temiz buluyor musunuz?” diye sormuştur.	

Öğretmen gelen cevaplar doğrultusunda öğrencilerin denizdeki kirlilik için çözüm önerileri geliştirmelerini istemiştir. Öğretmen öğrencilere "Suşi diye bir yemek duydunuz mu? Değişik kültürlere ait hangi yemekleri biliyorsunuz ?" diye sormuştur. Öğretmen birazdan kendilerine dinletilecek metni konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinlemelerini (D/İ.1. 1), başkalarını rahatsız etmeden dinlemelerini (D/ İ.1. 2),dinlenenle ilgili soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz almalarını (D/İ.1. 3) ve bu etkinlikte katılımlı dinleme yöntemini kullanacaklarını söylemiştir. (D/İ.1. 4) Dinleme metni öğretmen tarafından sesli okuma yöntemi ile başlığı söylenmeden okunmuştur. Öğretmen metnin bilinmeyen sözcüklerini, anahtar sözcüklerini, olay, konu, yer zaman ve şahıs kadrosu gibi unsurlarını, ana düşünce ve yardımcı düşüncelerini buldurmaya yönelik sorular yöneltmiştir. Öğrencilerin metnin başlığını tahmin etmelerini istemiştir. Öğretmen öğrencilerden gelen soruları cevaplamıştır. Öğretmen öğrencilere birer çalışma kâğıdı dağıtmıştır.
Değerlendirme: Çalışma kâğıdı kullanılmıştır.

EK- 59.GÖRÜŞME FORMU

1. 4 ve 5. sınıflarda Türkçe dersi dinleme metinlerini işleyişiniz ile aktif öğrenme teknikleriyle işleyişiniz arasında ne gibi farklar vardır? Hangisini daha etkili buluyorsunuz?

2. Aktif öğrenme teknikleri sınıf içi etkileşimi hangi yönde etkiledi? Arkadaşlık ilişkilerinizi geliştirdi mi?

3. Aktif öğrenme teknikleri dinlediğiniz metni anlamayı ve metinle ilgili soruları cevaplamayı etkiledi mi? Eşleştirme kartları, kesekâğıtları, zihin haritaları vb. materyaller metni daha iyi anlamanızı etkiledi mi?

4. Aktif öğrenme tekniklerini nasıl buldunuz? Bu tekniklerle ilgili görüşleriniz nelerdir?

5. Türkçe derslerini zevkli ve eğlenceli buluyor muydunuz? Aktif öğrenme teknikleri Türkçe dersine bakış açınızda bir değişiklik meydana getirdi mi?

EK-60: Araştırma İzni

T.C.
TRABZON VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.61.00.04–01.040/ 33655 08 EKİM 2009

Konu : Araştırma İzni.

VALİLİK MAKAMINA

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı doktora programı öğrencisi Talat AYTAN'ın Müdürlüğümüze bağlı İlimiz Akçaabat İlçesindeki ilköğretim okullarında doktora tezi kapsamında çalışmalar yapmak isteği Müdürlüğümüz Bilimsel Araştırma İnceleme Komisyonu tarafından incelenmiştir.

Adı geçen kişinin, "Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri" konulu araştırmasını İlimiz Akçaabat İlçesindeki ilköğretim okullarında uygulamak isteği Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Süleyman ÇAKAR
Müdür V.

OLUR
07/10/2009
Adem KARAHASANOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

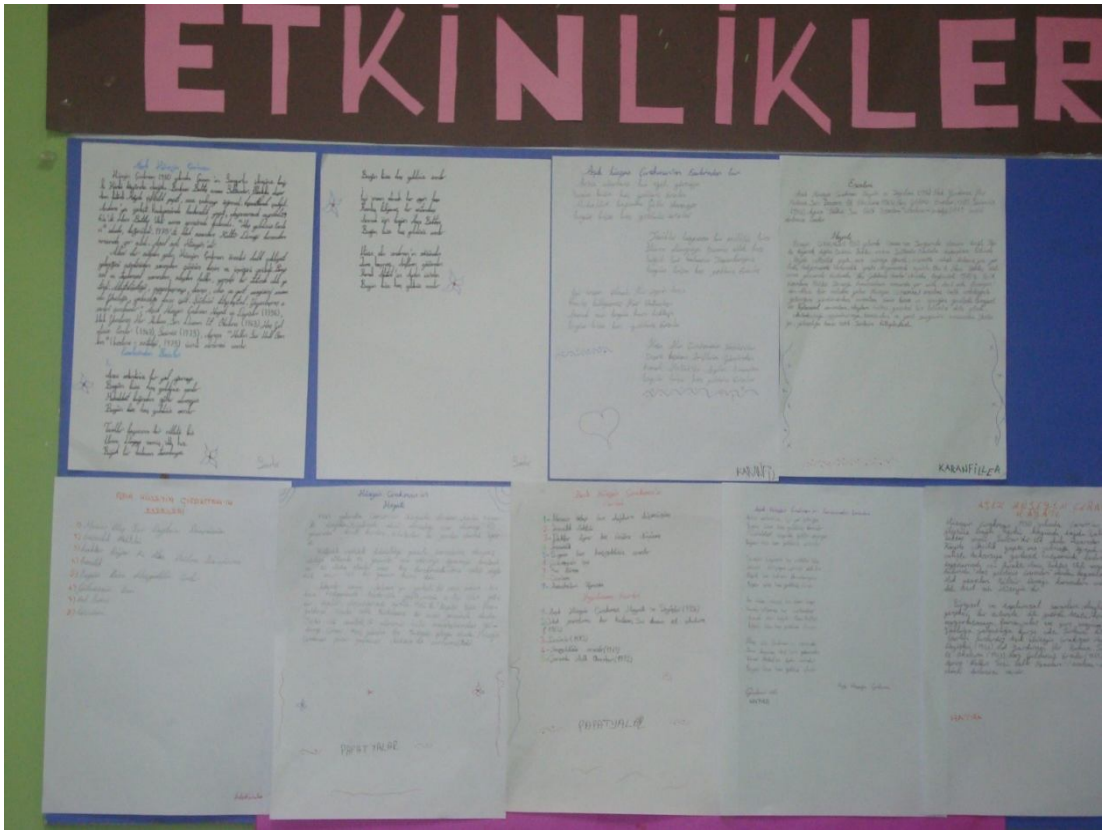
Trabzon Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Ayrıntılı bilgi: M.EYÜPOĞLU İl Milli Eğitim Md. Yrd.
Tlf:462 230 20 94 (323) – 230 39 95
Faks : 230 20 96
e-posta : trabzonmem@meb.gov.tr
bilgiedinme61@meb.gov.tr
kultur61@meb.gov.tr

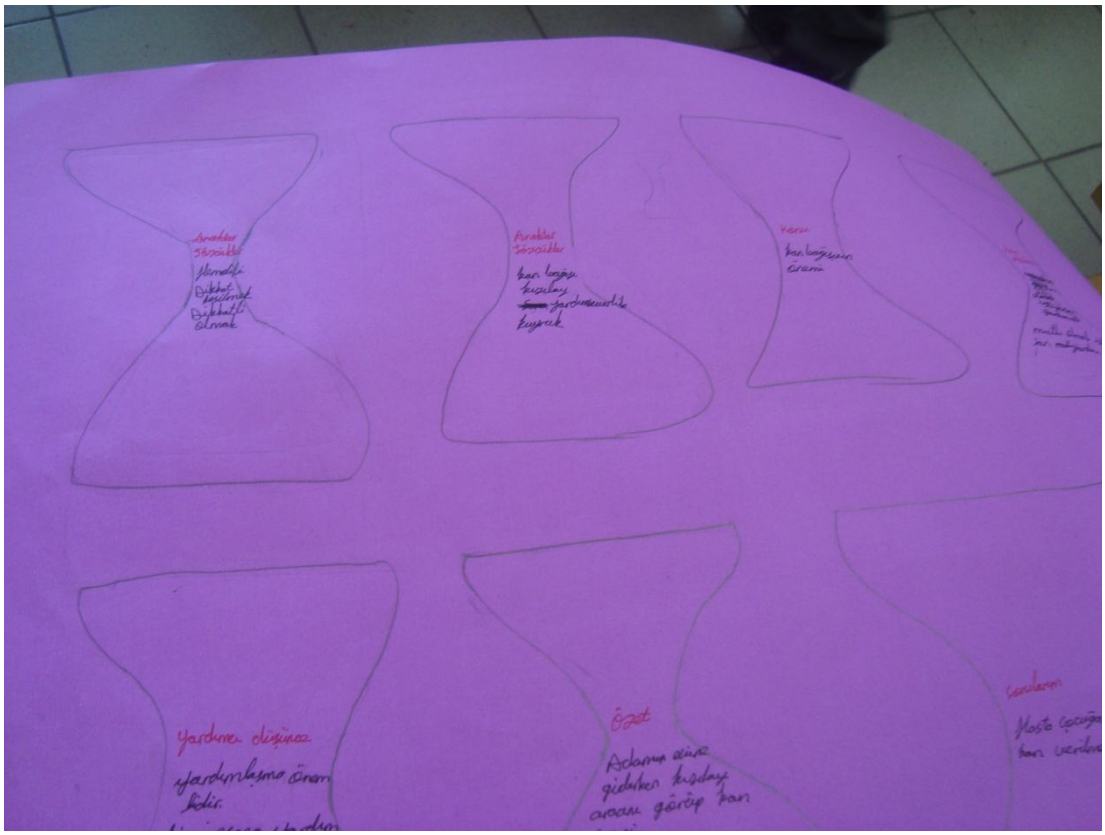
EK-61: Etkinlik Fotoğrafları

Ders: Türkçe
Kötü nasıl giri
emin bir yer
gösterir
HAYA
GÜZEL
BULUTLU
GÜZEL ELEN

ETKİNLİKLER

Yardımcı dişimiz
Özet

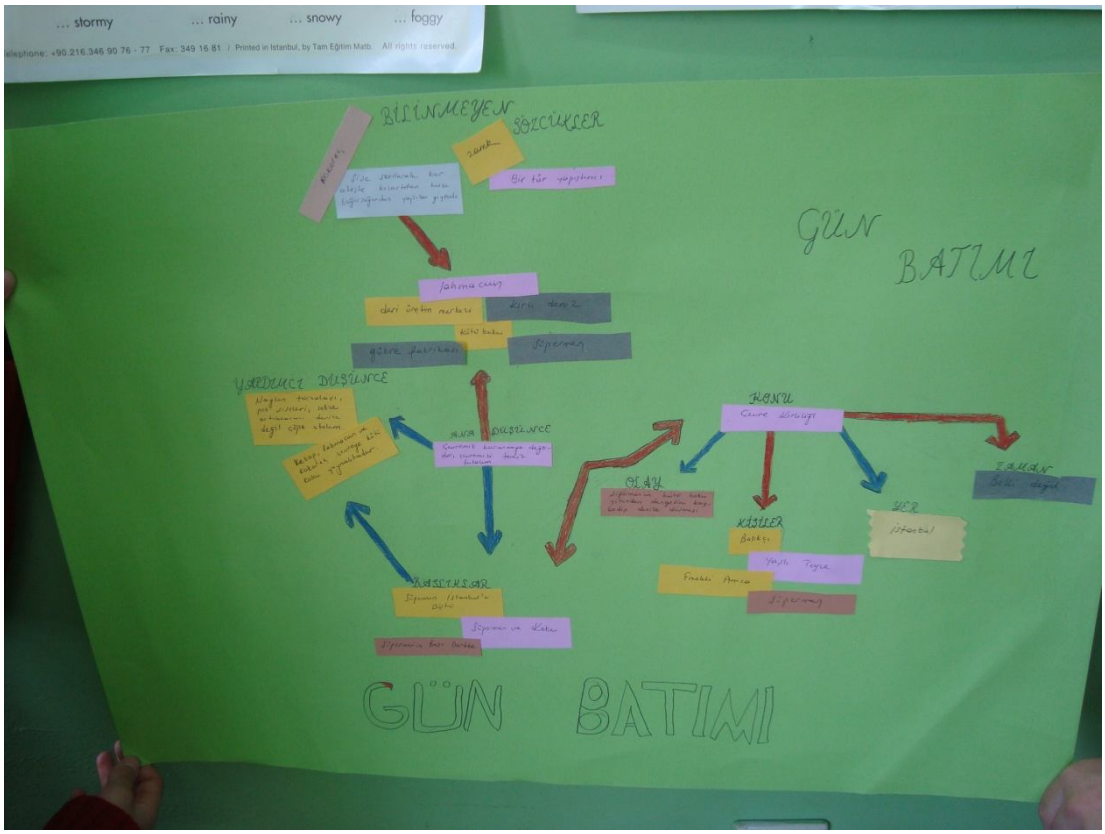

WEATHER
BAHAR
AİLEMİZ

SÖZCÜK/SÖZCÜK GRUBU
Yıldızlar
YER
Metro
ANLAMLI SÖZCÜKLER
YARDIMCI DÜŞÜNCELER
ZAMAN
ANA DÜŞÜNCE
OLAY
SAYILI KADROLU
YILDIZLAR

ETKİNLİKLER

... stormy
... rainy
... snowy
... foggy
BILINMEYEN SÖZCÜKLER
GÜN BATIMI
GÜN BATIMI

Özgeçmiş

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Adı Soyadı:	Talat AYTAN	İmza:	
Doğum Yeri:	Elazığ		
Doğum Tarihi:	10.04.1980		
Medeni Durumu:	Evli		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Kazım Karabekir İ.O		Malatya	1989
Ortaöğretim	Fatih Lisesi (Orta Kısım)		Malatya	1992
Lise	Ş.K.Ö End.Mes.Lisesi		Malatya	1995
Lisans	Atatürk Üni. Kazım Karabekir Eğit. Fak.	Türkçe Öğretmenliği	Erzurum	2000
Yüksek Lisans	Atatürk Üni. Sosyal Bilimler	Türkçe Eğitimi	Erzurum	2005

	Enstitüsü	Türkçe Öğretmenliği		
Becerileri:	Eğitim, Edebiyat			
İlgi Alanları:	Eğitim, Edebiyat			
İş Deneyimi:	Türk Dili Edebiyatı ve Türkçe Öğretmenliği (2000-2011)			
Aldığı Ödüller:	Aylıkla Ödüllendirme (MEB 2010)			
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Doç. Dr. Mehmet KIRBIYIK Prof. Dr. Halim SERARSLAN Prof. Dr. Ahmet KIRKKILIÇ Prof. Dr. Murat ÖZBAY Prof. Dr. Yakup ÇELİK Yard. Doç. Dr. Tacettin ŞİMŞEK			
Tel: Mail:	5055794423 fkrtan@hotmail.com			
Adres	Darıca İlköğretim Okulu Akçaabat TRABZON			